THƯ VIỆN HÀ NỘI | ĐC
HVV2703

VĂN TRƯƠ

TRÊN GIỐC VẬT CHẤT

TIỂU THUYẾT

Nhà xuất bản HƯƠNG-SƠN
113-115, Phố Lò Đúc — Hà-Nội

LÊ VĂN-TRƯƠNG

TRÊN GIỐC VẬT CHẤT

Nhà xuất-bản HƯƠNG-SƠN
97 Phố hàng Bông — HANOI

TRẠCH đã tức lắm, nhưng vẫn phải nén, chàng nhìn như sói vào lòng lão Tư Mẹo lúc ấy đang dăn dở bộ quần áo « Séc » tím với một bộ mặt lạnh ngắt của kẻ quen sống nghề mua rẻ bán đắt. Giá không phải cần tiền để làm một việc quan-hệ nhất đời chàng, có lẽ Trạch rựt phăng lấy, rồi chửi cho y một cậu :

— Con lợn !

Trạch không cho sự tức giận chui ra ở miệng, thì chàng đã tiết ra bằng những tia lửa của mắt. Ruột chàng réo sôi lên, gân cốt như muốn lách thịt mà ra. Chàng nhìn chiếc đồng hồ Régulator cổ-kính cheo ở cạnh bức ảnh truyền thần của một bộ mặt thịt cũng « dư dật » như thịt kẻ đang đứng trước mặt chàng. Đang tức bực như thế, chàng cũng buồn cười thầm. Chàng

cười, cái mỹ-nghệ truyền-thần nó không cho phép làm bớt đi những gì khả-ố ở cái mắt híp, cái mồm cá ngão, cái cổ u, cái vai suôi như mình quả chuối mắn.

Hai kim chập nhau. Còn có một giờ đồng hồ nữa tàu Nam chạy. Trạch dục Tư Mẹo :

— Không giả được chục-bạc thì đưa đây tôi.

Tư Mẹo chùng chình, dơ bàn tay nắn cái áo, xách lên ngang mặt. Y nhéo mắt hỏi một câu như mửa

— Ông trông cái cổ, đã sòn chưa ?

Rồi chề môi, tiếp :

— Một vụ nữa là béng. Sáu đồng là tôi mua giúp ông.

Kim đồng hồ đi dài thêm một trặng ba con số. Trạch thấy bò khắp thân-thể một chất gì sánh như mỡ, nó khiến chàng giùng mình. Giữa cái phút xác-thịt bị bỏng rát, một thiếu-nữ ở đâu đến đứng cạnh chàng. Thản-nhiên thiếu-nữ như không để ý đến chỗ có một thằng con trai cách mình một thước. Nàng nói với Tư Mẹo :

— Con xem rồi. Chả ra gì cả. Bợt như giấy ấy thầy ạ. Có bộ y-môn thì còn mới một tí, nhưng bây giờ người ta có dùng nữa

đâu ? Con không mua.

Tư Mẹo thờ ơ đáp

— Thì thôi.

Thiếu-nữ cũng chẳng buồn trong bộ quần áo bố đang mân mê, nàng đi thẳng vào nhà trông. Bộ mặt gầy chua ngoẹt, của thiếu-nữ tố-cáo cái đanh-đá, «cái cằn răn mất miếng», của con đồng tiền. Trạch nhìn theo sợi giây đỏ loẹt, bò chung quanh cái cổ cà ngẳng, sợi giây đeo hạt vàng, dính trên mầu ra gáy đen sì, phấn chát cũng không hết « chất » đen. Chàng rún vai tự nhủ : « Của khỉ »

— Thế nào, có bán không ?

Kim đồng - hồ đi dài thêm một trặng ba con số. Còn có nửa giờ nữa tầu chạy. Tiếng chuông 30 phút gõ : Peng như một cái lệnh nó mọi bật được cái thanh-âm trong cổ-họng kẻ đang chồn chân

— Bán.

Peng, Bán. tiếng nọ nằm trong tiếng kia. À, cái mầu-nhiệm của thuyết vạn-vật đồng nhất-thể, ở phút này, ở cái phút này, nó mới được ứng-nghiệm làm sao. Những tiếng sóng réo, lá bay, sấm vang nước bủt, biết đâu chẳng là đang phù-hợp với những tiếng réo rắc của nhân-sinh, với những tiếng khóc

jóc của biệt-ly, tiếng nghiến răng kèn kẹt của con bệnh nằm chờ chết, tiếng rủ-rỉ của mẹ con, tiếng sắt, tiếng đồng chạm nhau, cọ nhàu, rít lên ầm ầm khắp bốn phương trời. Biết đâu, phải biết đâu những vật vô tri-giác ấy chả có một cuộc sinh-hoạt riêng của chúng Mà chỉ vì sự « mù quáng » của bốn các chất, nên không thông-cảm được nhau. Nói gì đến vô-tri với hữu-tri, hai thằng người có khi gần nhau trong gang tấc đấy, mà cũng như cách mấy quan san. Hỡi ơi ! sự không lọt được vào lòng nhau, để sống cái đang sống của nhau, há chẳng phải đã đời đời có ở trong những giống cùng một loại hay sao Nói gì đến sự-vật với người. Người với người cũng đủ xa cách lắm rồi. Tư Mẹo không phải là đồng loại của Trạch ư ? Hai trạng-thái tâm-lý đời đời, phải nói đời đời mới đúng, có thể nào cảm-thông nhau được.

Như con ác-thú đứng trước một thằng người trên cây, Trạch sói lên đợi Tư Mẹo

đúng đỉnh mở tủ lấy tiền. Y trọn, trọn trong tập bạc, đổi cái này lấy cái khác, đưa những giấy cũ ra. Từ tay y, sang Trạch cũng còn vài lượt « tuần hành » nữa. Cái lượt cuối cùng, y nhấp nhấp nước bọt vào ngón tay chỏ, rồi dính vào tờ giấy nhấn nhấn để xem có cặp díp không ? Sáu tờ giấy, sáu lần truyền tay, sáu lần đưa lên môi lấy thứ nước « sát hạch », và vài chục lần nhấn nhấn. Ôi ! một thế kỷ chờ đợi. Giá không có cái ước-thức của xã-hội nó « nẹt », Trạch đã đạp phăng vào cái bụng to kềnh, cho lăn kềnh ra rồi đè nghiến lên, cướp phăng số tiền sáu đồng chạy bay ra ga. Không, như thế sẽ không được. Đề-lao và xích-sắt sẽ không tha.

Cầm tiền, Trạch văng ra khỏi cửa.

Tư-Mẹo trố mắt nhìn cái hình thon thon, mảnh khảnh, nhanh như chớp, biến khỏi nhà v. Y dón tay, khẽ cầm cái áo, phủi phủi, rồi lầm bầm : Mua bán như ăn cướp. »

Và thổi cái hơi dè dè vào nhà trong :

— Tý, cất . . cho . thầy. Tr ải đ . . i .

Trạch gọi một cái xe, chàng nhảy lên.

— Ga.

Người xe chạy lạch bạch, nhấp nhầu mộ cách nhàn nhã, khiến chàng gắt ầm :

— Nhanh nhanh, một tí bác. Chậm thế . .

Từ lúc chàng dục, xe càng giật lùi lại, chậm chậm ôi là chậm. Một cái ô-tô vụt qua, trông thấy tốc-độ chiếc xe hơi, chàng thèm. Nếu có thể, chàng đã nhảy phắt xuống, bấm lấy đít xe, « mông-tê », như hồi bé đi học « mông-tê » các xe ngựa. Nhưng thôi, tưởng-tượng phi-thường ấy đừng có hòng thi-hành ở kinh-thành. Chỗ nào chả có những viên cảnh-sát đợi... thừa-hành chức-vụ.

Không có tiền lẻ giả xe, Trạch luống cuống. Tuy vậy cũng còn đủ bình-tĩnh nhìn lên đồng-hồ to bằng cái mẹt trên cửa ga. Còn hai phút nữa. Mới có kém bảy phút đầy một giờ. Trí nhớ và khối óc tinh-tế của Trạch đã nổi tiếng trong các sở chàng làm, bây giờ đem ra áp-dụng vẫn còn « tráng-kiện ». Luống cuống, thế Trạch cũng vẫn nhớ được một giờ một phút tàu chạy. *Quyển note sống*, anh em đồng-nghiệp rải rác khắp các sở chàng đề chân, đã phải tặng cho chàng danh-từ ấy. Những cái date công-tư, quán, cứ hỏi Trạch, Trạch nhắc lại cho mà nghe. Ông quản-lý ở U. N. I. đã

phải triệu chàng là anh văng-đơ quèn, vào trang-bầy gian hàng các đồ chơi trẻ con ngày Noel.

Trạch gọi một thằng bé bán báo mua một tờ tuần báo thứ sáu thì Hết. Nó móc túi trên, túi dưới, tìm, tìm mãi. Không còn. Nó nhìn ngược nhìn suôi, rồi thất-thanh

— Bằng, Bằng, tớ mượn ba hào, mau.

Thằng bạn nó chạy lại đưa ra ba đồng con con, nó cầm đưa Trạch. Trạch cầm. Chàng giả hai hào xe. Tên xe kỳ kèo, chàng sồ vào mặt

— Con khỉ, mặc cả có mười lăm xu...

Chàng vụt đi, tên xe vừa chìa tiền nài thêm, vừa ngó lại trông xe. Mặc kệ, Trạch nhảy hai bước lên thềm, ba bước nữa vào chỗ bán vé.

Viên cảnh-sát dập chan chát vào tay xe. Tên phu-xe ngoái cổ :

— Của con... vâng,

Rồi không làm thế nào được, y phải quay lại « nhặt » xe. Miệng lẩm bẩm :

— Được.. hai cái hào chỉ.. Dục nhặng lên.

— Tôi xin ngài một vé đi cầu Guột,
Người phat vé thờ ơ đáp :
— Tầu sắp chạy rồi còn đâu, còi rồi
Cấp bách, Trạch nĩ nèo :
— Ngài cứ cho tôi, chưa, tầu chưa chạy.
Viên phát vé gắt
— Còi rồi, chưa, chưa cái gì ?

Biết nói nữa cũng vô ích, Trạch quay phắt lại, nhìn thấy chỗ cửa ra vào, người cắt vé đang đóng cửa. Chàng vội chạy rộ lại. Viên cắt vé giơ tay ngăn. Chàng cứ vẫng mình ra. Rồi cúi cổ chạy. Tầu đã sình sịch, sình sịch, chuyển bánh. Nhanh như cắt, chàng nhảy « pách » lên. Nắm lấy « tay hoa » chàng mới thở rốc.

— Tý nữa ông này nhỡ.

Lúc bấy giờ mới hoàn hồn, Trạch cười quay nói với người nhà quê :

— Tý nữa tôi nhỡ đấy ông ạ.

Người nhà quê, thấy chàng ăn mặc tây lại tử tế cũng nói chơi.

— Tại ông nhảy giỏi. Người khác nhỡ bét rồi.

Tầu hôm ấy không đông lắm, nhưng cũng chẳng còn thừa chỗ. Chàng đứng và liếc mắt nhìn một lượt hành-khách. Đến Văn-

điền, một con bé bán nước mời chàng

— Ông sơi cốc nước.

Chàng lắc đầu, nhưng lúc nó đi gần hết toa, chàng gọi giật

— Nước ;

Con bé quay lại. Nó lựa cái ấm sắt tây vào đùi, rồi rót một « ca » đưa chàng.

Uống dở, chàng ngừng hỏi nó

— Em có thuốc lá không ?

Nó ngoan ngoãn

— Thưa ông không ạ.

Chàng nhìn nó âu yếm

— Chỉ bán nước không thôi à ?

— Vâng ạ

— Năm nay em bao nhiêu ?

Con mười hai.

— Mười hai đã đi tầu thế này ?

Con bé lấy tay gạt cái bụi than vừa bay vào mép :

— Con bán đã hơn một năm rồi. Trạch gật gù. chàng đăm đăm. Chàng đưa cho nó đồng năm xu. Nó móc túi lấy tiền giả lại. Chàng xua tay. Con bé ngước nhìn chàng rồi thốt

— Cảm ơn ông ạ.

Hai ba người nhà quê bảo nhau :

— Ông ăn mặc tây vừa cho con bé bán nước năm xu.

Người đàn bà ít tuổi hơn cả, đáp lũng lờ :

— Chuyện người ta giầu . . .

Tiếng giầu lọt đến tai chàng làm chàng mỉm cười. Nhưng sợ bọ xấu hổ nên chàng không dám quay lại.

•

Tầu đến chợ Tía đã vãn khách. Lưa thưa có một vài chỗ ngồi Trạch lại ghé bên một cụ già. Cụ già nhích kính nhìn chàng, rồi hình như bộ « tit-so » bảo-đảm được sự lương-thiện, cụ bèn hỏi

— Thầy về đâu ?

— Thưa cụ tôi về Guột.

Mái tóc bạc gật gù :

— À á... Lão suối Nam.

Ông cụ độ gần bầy mươi, nhưng còn hồng hào. Trạch mời cụ một điếu thuốc. Khi cụ châm diêm xong, bèn sang sẳng. Cả toa đồ dồn mắt về phía cụ.

— Tôi đưa thằng Hai nhà tôi xuống sáu kho Hải-phòng. Cháu xuống làm tầu sáu kho đấy. Quảng-Đông chạy Hồng-kông đấy.

Rồi cụ rung đùi :

— Tài trai đi chín về mười. Cần cái gì. Tôi lúc trẻ trung cũng sang Tây, sang Tầu, đủ cả.

Và chìa hai ngón tay vào mặt Trạch :

— Thầy tinh đi làm được ông chủ hai lần cho theo về Pháp.

Bấy giờ Trạch mới để ý đến y-phục của ông cụ. Một tí chấm xanh đỏ ở ngực để thưởng công-lao mười mấy năm cần cù. Đôi giầy có cổ đen, cái búi tóc củ hành, bây giờ mới lên tiếng thổ-lộ nghề nghiệp chủ nó.

Ông cụ gẩy cái móng tay dài một phân, vào tàn thuốc, bô bô :

— Tôi bảo cháu cứ đi, đi cho biết đó, biết đây. Ở nhà làm gì. Tài trai, phải « văng tê ».

Tài trai, hai tiếng ấy như tiếng cồng dập vào tai Trạch. Chàng tuy chịu chuyện ông cụ, nhưng lòng rối loạn. « Văng tê » hử, ông cụ nói cũng có lý. Thì cái lý ấy nó đang nằm chần chẫn trong lòng chàng, và nó đã sui chàng bán bộ đồ rét.

Người xoát-vé đến, Trạch đưa đồng bạc :

— Tôi không kịp lấy, ông cho tôi một

cái. Tôi xuống guột.

Người xoát-vé không nói gì, cầm tiền, cúi ngoáy ngoáy rồi đưa cho chàng tờ giấy vàng và trả lại tiền. Khi người xoát vé đi khỏi, ông cụ bèn hỏi Trạch

— Thầy không kịp lấy vé à ?

— Vâng, thưa cụ, tôi ra muộn quá.

Một bài học về khoa đi tầu mở ra :

— Cái phép tầu xe là phải đi sớm ít ra một giờ. Cứ là cẩn tắc vô áy náy.

Rồi quay hỏi chàng :

— Có phải không thầy.

Trạch chỉ đáp suông

— Vâng ạ.

Hai mẹ con người sầm ở toa trên vác chậu với phách đến. Người mẹ mủ và đứa con gái hơn mười tuổi. Chị ta giải buồm lót ngồi rồi gỡ gỡ, xuống đoạn tre mùi nâu.

— Làm trai quyết chí tu thân công-danh chớ vội nợ nần chớ lo.

Hát một lúc độ mươi phút, không thấy ai thưởng, chị ta mới đổi giọng.

— Ở đời ai có dại gì, khúc sông eo hẹp phải tùy khúc sông.

Ông cụ vỗ tay khen hay, rồi ông ném

vào cái chậu đã « rách nát » đồng xu kêu đánh chát. Bánh pháo đã có người đi tì lửa vào ngòi, mấy bà ngồi gần cũng thi nhau quăng xuống.

Tiếng hát của chị ta cao hẳn lên. Có lẽ vì lòng chậu có lác đác mấy đồng xu.

Trên tàu bước xuống, chàng nhìn ngược nhìn xuôi. Một bà lão, ở hàng nước chui ra, lật đật đi lại vẫy vẫy.

— Ông giáo... Đây cơ mà !

Chàng vội vàng chạy lại :

— Bà... Cháu đâu ?

Bà lão chỉ về đằng kia :

— Nó ngồi đằng hàng.

Trạch vội dắt tay bà lão :

— Bà đưa tôi lại.

Và hỏi luôn

— Đằng ấy... Có ra không ?

Bà lão thở dài, buông thõng

— Khô... ông..

Trạch chặc lưỡi

— Cũng may Khỏi nói đi nói lại lôi thôi.

Bà lão bùi-ngùi

— Còn nói gì... Thế là xong.

— Nhưng... Mẹ nó có dặn gì...

Bà lão lắc đầu

— Ối chào, dặn gì !

Trạch nhìn về phía lũy tre tít tận phía xa, ngậm ngùi.

— Kể cũng thương.

Bà lão ngoái ngay lại

— Thương, thương cái gì, bỏ con, bỏ chồng. Ông cứ đưa cháu ra tỉnh cho nó. Ở nhà quê rồi cũng chăn trâu cắt cỏ, học làm cái trò gì.

Cái Sửu nhăn-nhó vì bị ánh nắng đập vào mặt, đứng đón bố. Trạch săm săm đi lại, để bà cụ chậm cách mấy thước. Sửu chạo ra. Trạch ôm chầm lấy con.

— Con, con ra tỉnh với cậu nhé ?

Sửu gật đầu.

Chàng quay hỏi bà lão

— Mẹ nó có nói gì với bà không ?

Bà lão lắc đầu, chép miệng :

— Chả dặn được câu nào, chỉ cho nó ba hào bảo ra tỉnh ở với cậu.

— Mẹ nó đưa nó ra đến đâu

— Ra đến lò gạch rồi về ngay.

— Cháu có quần áo không bà ?

Bà lão lấy vạt áo lau mặt, nỉ oải :

— Có, mẹ nó bọc vào tờ giấy cho nó, chả biết có đâu vài cái gì đấy thôi mà.

Về đến hàng, bà lão chạy vào trong nhà lấy gói quần áo ra đưa cho Sửu.

Trạch vội cầm lấy :

—Bà đưa tôi cầm cho cháu.

Ngả hai cái bát để cho cô hàng rót nước, Trạch bỏi bà lão

— Đây có phải hàng cụ Khán không nhỉ ?

Bà lão chỉ cô hàng :

— Con dâu cụ ấy đấy. Vợ bác Thảo đấy !

Cô hàng nhìn Trạch, rồi nhìn bà lão. Bà lão biểu cô hàng muốn biết ông khách là ai, bèn bảo :

— Cô mới về làm bạn với bác Thảo, cô không biết. Ông ấy là ông giáo trước ngồi trong ta đấy. Bác Thảo và Cung, trước cũng học ông giáo đấy.

Nghe nói chồng mình trước cũng là học trò ông khách, cô hàng nhìn Trạch bằng con mắt kính-trọng. Cô mời Trạch vào trong giường. Trạch từ chối

— Thôi, cô cho tôi xin phép Tôi sắp phải

đi bây giờ.

Cô hàng bạo dạn hơn

— Thưa ông, còn hơn một giờ nữa tầu mới về ạ.

Bà lão lấy cái rơm buộc chòm tóc đằng sau cho Sửu và nói sang Trạch :

— Rồi ra tỉnh, ông giáo mua cho nó... cái gì... kẹp tóc như con Tốn nhà bác Hộ, ông giáo ạ.

Trạch đặt bát nước xuống, lấy một điếu thuốc lá.

— Vâng, rồi tôi mua cho cháu.

Bà lão vỗ vào đầu Sửu :

— Đấy thầy cháu đã bảo thế. Cứ buộc tạm cái này, rồi ra tỉnh thầy cháu mua cho cái kẹp xanh đỏ.

Sửu dờ dờ tay về đằng sau, thấy cái rơm còng queo, nó bảo

— Bà buộc chặt vào cho cháu, không chốc nữa lên tầu nó tuột, thầy cháu lại đánh.

Trạch vội vàng sang với con :

— Không cậu không đánh con đâu. Tuột, cậu buộc lại cho.

Sửu mắt sáng hẳn lên, ngả đầu vào bố :

— Rồi cậu mua cho con cái kẹp, cậu nhớ !

Vuốt vuốt má con :

— Ừ, thế nào cậu cũng mua...

Bà khán tất tưởi ở đầu phố ga đi lại.

Tay bà cầm nắm sôi, miếng thịt lợn, và miếng dầu. Trông thấy Trạch, bà reo :

— Đây, ông giáo đây rồi, ông về bao giờ Bà phó và mẹ con tôi chờ từ sáng sớm cả tuột. Ông ra tỉnh làm ăn có khá không ?

Nói xong bà ấn nắm sôi vào tay Sửu

— Cháu ăn đi, phần đấy.

Trạch chưa kịp đáp.

— Ông khán nhà tôi phải sang bên Công tậu trâu hộ cụ Bá, không thì cũng ra chơ với ông.

Trạch, trước sự vồ-vập của bà Khán, lòng nao lên. Chàng nhớ cả lại thời kỳ ngồi dạy học ở làng bà.

— Bác Thảo có cháu chưa bà ?

Bà khán nhổ vội bụm nước đang súc miệng, chỉ con dâu:

— Chưa ông. vợ nó đấy, cháu lại vừa ra xã-đoàn.

Bà khán tíu tít, nói ba hoa, hỏi hết chuyện này chuyện khác

— Ông giáo không ngồi nữa, cụ Bá tôi lại mời ông đồ Nghệ. Nhưng cũng chỉ được

có ngót năm ông đồ Nghệ lại thôi. Các cháu bây giờ phần nhiều ra tỉnh làm thợ cả. Cu Tính nhà ông lý Cựu, bây giờ lại làm phó lý đương đấy ông giáo ạ.

Bà khán nhắc đến Tính, vì bà nhớ ông giáo hồi còn dạy học, vẫn thường đi bắn cò bằn vạc với Tính. Vì Tính là học trò nhớn nhất trường và bọn leo cây. Cò vạc, vướng trên các lũy tre, phải Tính chèo lên, mới lấy được.

— Thế cơ bà, à cậu ấy làm phó lý rồi cơ đấy.

Rồi bâng khuâng

— Chóng quá, mới ngày nào bà khán nhỉ?

Bà khán đưa miếng dầu cho bà phó:

— Ấy ông giáo đi tỉnh một cái là các cháu theo ông đồ Nghệ được một rạo rồi cũng nghỉ cả.

Rồi bà nhìn Trạch cười nhẹ

— Có dễ ông giáo gặp học trò cũ cũng không nhận ra đấy nhỉ?

Trạch cười, cái cười héo hắt

— Có, mới vài năm, quên thế nào được.

Bà Khán cởi áo vắt ở cái trường kỷ bằng tre rồi niềm nở:

— Hay ông giáo về trong làng chơi với

cụ Bá tôi đã, rồi mai lại ra sớm. Các ông các bà ấy cũng vẫn hỏi thăm ông giáo luôn. Cái hồi năm ngoái bác Bình đi tỉnh về bảo có gặp ông giáo có phải ?

Trạch nghĩ nghĩ một lát :

— Vâng, có gặp đấy ạ

— Thôi thế ông giáo ở lại, mai hẵng về.

Ở lại làm sao được, Trạch làm gì có can-đảm trông thấy cái nhà lá ở ngay xóm chợ, nơi chàng đã sống với một người đàn bà, mà phút này người ấy trả lại con. Mặc dầu chàng thấy lòng mang mang nhớ cái làng Văn - Thôn, chốn nương mình của chàng, cách đây bốn năm về trước.

— Tôi xin bà cho đến khi khác, tôi chỉ được nghỉ ngày nay nữa thôi.

Chàng tìm cớ để thoái-thác thế thôi, chứ chàng làm ở đâu mà bảo nghỉ

Bà Khán chép miệng :

— Hoài của, chả mấy khi ông giáo về chơi, giá rộng ngày về trong cụ Bá tôi vài ngày cho các cháu nó ebào, có phải sung sướng không ?

Những chuyện hỏi han qua đi, bà Khán mới bỏi Trạch một câu nó làm cho chàng quặn ruột :

— À, thế nào, ông cho cháu Sửu ra tỉnh đấy à ?

Rồi chẳng cần để nghe trả lời, bà Khán lại tiếp bằng một giọng ngậm ngùi

— Tội nghiệp cháu Sửu, lắm lúc trông thấy cháu rớt nước mắt, thui thủi một mình, đêm cũng ngủ một mình.

Và không biết nghĩ thế nào, bà Khán nghiến răng, đay :

— Có cô ấy bạc thế chứ. Việc gì đến nỗi, vài sào vườn đấy, chả làm mẹ con nuôi nhau được hay sao ? Đâm đầu vào lấy lẽ lão Hàn, bỏ chồng con ở nhà một mình. Mỗi ngày về thổi cho niêu cơm, rồi lại đi biền biệt. Thật người đâu lại chả thương con nữa. Như người ta, gửi nó sang bên cụ xã, hay nhà trưởng Bình, cũng được chứ có sao

Bà phó thở dài não nuột :

— Ôi ! Chào ! Nói đến cái người ấy làm gì ? Sáng ngày còn ra bò sụt sịt theo, tôi ghét mặt, bảo ngay : « Thôi, đi về, không ông Hàn ông ấy trông thấy, lôi thôi ».

Bà Khán cắt quả chuối ở hàng đưa cho Sửu :

— Thôi, mặc giời. Ai ăn ở làm sao đã có

giời. Cháu ra ngoài 'inh ở với thầy, rồi ăn mặc tân-thời cần gì. Ở nhà để mà nhịn đói à.

Cả một biển-dâu nổi lên trong câu chuyện của hai người đàn-bà. Trạch muốn tránh phải nghe nhắc đến những gì đã qua trong đời dạy học của chàng, bèn hỏi lảng :

— Bây giờ độ mấy giờ rồi bà Khán nhỉ ?

Trông sang bóng nắng bên hàng rào găng bà đáp

— Hơn bốn giờ rồi, tàu cũng sắp về đấy ông giáo.

Trạch làm bộ hốt hoảng

— Thôi thế để bà phó tôi về mới được, không tối mất.

Bà Khán ngăn ngay

— Thôi, sớm với tối thì làm gì. Bà phó cứ ở đây đưa ông giáo và cháu ra tầu đã. Tối thì ngủ lại cần gì.

Trạch vội vàng xin

— Thôi ạ, để bà phó tôi về cho sớm, nhà còn nhiều công-việc.

Rồi chàng nhất-định từ tạ

— Thôi, để tôi ra ga lấy vé sẵn không chốc lại lỉu tỉu. Và xin phép bà cho bà phó tôi về. Chiều rồi, lại bước thấp bước cao...

Trạch và Sửu đưa bà phó ra đến chỗ rẽ. Chàng chắp tay vái và nói trong nước mắt :

— Tôi cảm ơn bà đã đưa cháu ra giúp tôi. Và xin chúc bà ở lại mạnh khỏe. Tôi và cháu ra tỉnh làm ăn xa không biết bao giờ mới lại về thăm bà được. Bà nói hộ với các ông các bà ấy, tôi có lời hỏi thăm. Nhờ giời ba con tôi còn sống, thế nào cũng có ngày về chơi với các ông các bà.

Rồi bỗng nước mắt ở ngách nào tràn xuống má

— Những lúc này không có bà, tôi cũng chẳng biết trông cậy vào ai.

Ngừng một phút, chàng tiếp

— Còn mẹ nó bỏi thì bà cứ nói hộ, tôi sẽ trông nom cháu tử tế. Và sau này nếu có muốn ra thăm cháu, tôi sẽ viết thư cho mà ra. Dù thế nào tôi cũng không giận mẹ nó đâu bà ạ.

Bà phó ôm lấy Sửu, bà nghẹn ngào :

— Thôi, ông cứ yên-tâm cho cháu đi tỉnh, nhờ giời ông làm ăn khá giả thì cho cháu về chơi.

Rồi bà cho Sửu một hào :

— Bà nghèo chả có gì, cho cháu hào

chỉ cháu ăn quà.

Trạch bảo con :

— Con lạy bà đi.

Sửu chắp tay. Trạch cùng vái :

— Thôi, bà về cho sớm, cha con tôi thế nào cũng có ngày về chơi với bà. Bà đừng buồn.

Sáu con mắt nhìn nhau lần cuối cùng, rồi bà quay gót. Trạch dưa con trở lại, chàng cúi gằm mặt bước những bước nặng chịch của đời mình.

Xe đỗ ở Ngọc-Hà, Trạch đưa con vào một cái nhà lá. Vừa tách mình vào, một tiếng khàn khàn hỏi vọng ra :

— Ai đấy ?

Trạch lên tiếng

— Tôi đây.

Có tiếng người vùng dạy

— À, anh đã về đấy à, thế nào, cháu đâu ?

— Cháu đây... Nhưng đèn đóm đâu, tối om thế này.

— Ấy ấy, đứng đấy, không đá phải thùng hàng bây giờ. Để yên, tôi rờ cái đèn. Có diêm đánh cho một cái nào.

Trạch lấy bao diêm, quẹt, rồi đưa que cho bạn :

— Đây, anh Phấn này.

Phấn cầm, dí vào cái đèn hoa kỳ, rồi khi đã sáng, Phấn chìa vào mặt Sửu :

— Cháu đây, phải không ?

— Vâng, cháu đấy. Con chào bác đi.

— Lạy bác ạ

Phấn đặt đèn trên cái bàn đã ọp ẹp, chỉ mâm cơm :

— Vấn đề phần cơm anh đây.

Trạch ngồi xuống cái giường đất, kéo Sửu lại, cởi áo ngoài hộ nó. Rồi chàng cởi giầy, ném xuống gầm :

— Anh chị cũng chưa ăn cơm à ?

Phấn nhặc cái rá dùng làm lồng bàn rồi cheo ngay lên cái danh ở vách :

— Nhà tôi ăn rồi, vì còn phải sang bên bà tôi xay đỗ. Chỉ còn tôi với anh với cháu.

— Chị sắp về chưa ?

— Độ tí nữa, vừa mới đi.

Nói xong, Phấn chạy vào rổ lấy thêm cái bát đôi đũa.

Chàng sới cơm cho Trạch và Sửu rồi chỉ hai bát canh :

— Riêu hôm nay ngọt lắm. Tiếc không có tí ớt.

Trạch cười

— Anh bao giờ cũng đề « lệ bộ », khá thật !

Phấn gắp con tôm để vào bát cho Sửu :

— Ồ, lúc nào chả phải đàng hoàng. Nghèo thế này chứ nghèo nữa cũng « tăng phú ». Cứ làm cứ ăn. Ấy thế mà rồi giời cho khá lại khá như thường.

Trạch chép miệng :

— Ở đây với anh ít ngày tôi cũng nhẹ đi được nhiều nỗi phiền. Không có anh này, chắc tôi quỵ.

— Tôi đã bảo anh, tôi ấy à, đừng có chết ngay, giời còn cho sống, tôi còn tin ở ngày mai. Bao giờ nhắm mắt tắt hơi lúc bấy giờ mới chịu. Cần gì, sông có khúc, người có lúc. Chỉ sợ mình không đứng vững, để chờ cái « lúc » nó đến thôi.

Trạch ném cho chàng một cái nhìn nặng những ân tình

— Những ngày đen tối của đời tôi, anh đã giúp tôi nhiều lắm. Một lời của anh đủ cho tôi rồi.

Phấn nhũn nhặn từ chối sự khen tặng của bạn :

— Anh cứ nói thế. Có tôi hay nói, tôi ba hoa thế thôi. Anh không nói ra, nhưng anh còn « bôn-tầu » bằng vạn tôi. Tôi học anh cũng không kịp.

Bữa cơm thanh-đạm ấy là bữa thứ ba mươi của đôi bạn nghèo, gặp nhau giữa lúc bị đời bắt bụi vào mặt. Phấn, thợ nhà in sống với số tiền lương mười hai đồng, và Trạch vừa mới thôi sở xe-điện. Mười lăm hôm nay, Trạch lại ở với Phấn và thời-gian được bạn cô-lưu, Trạch đã bàn với Phấn về sự đem con ra. Và cũng ở gian nhà lá tồi tàn này, lần đầu tiên Trạch ngỏ nỗi cơ-khổ của lòng mình với vợ chồng Phấn. Để được thấy cả hai vợ chồng bạn cùng khóc nức lên, khi nghe đến đoạn tình-sử của mình và đứa con bị đọa đầy.

Cơm nước xong, Trạch để Phấn ở nhà, chàng đi.

- Tôi phải ra ngoài có chút việc, chốc tôi về. Anh cho cháu ngủ giúp tôi.

Và ôm con vào lòng, chàng dặn :

— Con ở nhà, ngủ đi nhé, cậu đi một lát cậu về.

Sửu ngoan-ngoãn trả lời

— Vâng ạ !

Trạch hôn con, bắt tay bạn.

Chàng đi bộ ra Bách-Thú để ... không phải bóng gió, không phải gặp ai. — Để được tĩnh-trí nghĩ một điều. Bách-Thú ban đêm là một khung cảnh âm-u. Được cái có trăng, nên cũng không đến nỗi rùng rợn lắm.

Chàng cứ đi từng bước, từng bước, thả hồn về những ký-ức, để rồi hút một chập liền bốn điếu thuốc. Nói là hút thì không đúng, dính ở môi thì phải hơn. Có lúc tàn thuốc dài quá, chàng cũng không biết, nếu không có một người nhờ nối lửa.

Chàng cứ đi, lâu lâu lại trở lại Thỉnh thoảng tránh cái xe đạp đèn điện, chiếu lóa quá, chàng mới ngừng mặt một tí. Còn chàng cứ cúi gằm. Với chàng, lúc này, cảnh vật chẳng là gì cả. Cảnh vật cũng như lòng chàng, chỉ có màu đen ngắt, thế thôi.

Đi qua vườn hoa trẻ con chơi, tiếng ồn ẽn của một cái miệng con cháu thằn Vệ

Nữ :

— Mình không tin em, em chết ngay cho mình xem. Mình đừng tưởng đàn bà ai cũng như ai đâu.

Câu nói ấy cũng không có nghĩa gì với Trạch trong lúc này. Cả cái bài « Hựu nhất khúc » của Trang-Tử mà ngày thường chàng vẫn ngâm vang cũng không đến với chàng nữa.

Chàng lại đi, đi như một cái máy, khác cái máy là chàng không kêu ầm ầm lên mặc dầu một vạn câu hỏi đang réo trong chàng :

— Ở lại Hanoi hay đi đâu ?

Hanoi chàng đã chán quá lắm rồi. Nhưng đi đâu mới được chứ. Chàng răn reo mãi ý định bỏ Hanoi, nhưng còn nơi chàng định tìm đến chàng chưa nghĩ ra.

Câu « bốn bể là nhà » viển vông quá cho chàng. Chàng dừng lại ở một chỗ rẽ để châm tiếp điếu thuốc. Một cái xe vụt qua mặt. Người trên xe mặt mũi thế nào chàng không biết, chỉ thoáng nghe câu nói, chàng đoán là một gái giang-hồ :

— Thà về không. Bốn đồng . . .

Bách-Thú đêm chả đem lại cho chàng

gì cả. Mặc, cái gì đến lúc này cũng là thừa. Đầu chàng đã đầy những toan-tính về ngày mai.

Mãi đến khi hai tên xe không có khách đi bên kia đường, hỏi chuyện nhau

— Một giờ chưa nhỉ ?

Chàng mới thủng thỉnh đi về.

Phấn vẫn ngồi ở chõng đợi chàng.

— Anh chưa đi ngủ à ?

Cầm cái quạt nan phầy phầy chân :

— Chưa anh ạ, đợi cửa anh.

Trạch ghé xuống cạnh Phấn, ruồi thẳng chân :

— Mỏi quá.

Phấn quạt cho bạn

— Anh đi những đâu ?

Trạch chỉ về phía Bách-Thú :

— Đi bách-bộ ngoài kia.

Phấn trách bạn :

— Đi bách-bộ mà không cho tôi đi. Cứ tưởng anh có việc gì trên phố.

— Không, lên phố làm gì ? Đi lang thang nghĩ xem có nảy ra cái gì không ?

Phấn nhìn bạn một cái nhìn ái-ngại :

— Anh cứ hay tư-lự quá. Nghĩ ngợi làm quái gì. Ở đây rồi tìm việc.

Trầm ngâm một lúc, Trạch nói với bạn một cách quả-quyết :

— Tôi đi anh ạ.

— Anh đi ?

— Vâng, tôi đi, tôi đã định.

— Anh định đi đâu ?

Trạch cúi cởi giầy giầy :

— Hiện giờ tôi chưa biết đi đâu. Nhưng sáng mai tôi xin anh chị tôi cho cháu ra tàu.

Phấn kinh-ngạc :

— Không được ! anh hãy ở đây ít ngày để bàn định cho đích-xác đã. Đi làm ăn, phải có nơi chứ, lại bảo không biết đi đâu. Anh đi thế, tôi không yên tâm.

Trạch nhìn bạn một cái nhìn cảm-ơn :

— Thôi, anh thương tôi, để cho tôi đi. Ở đây nữa, tôi điên mất. Gia dĩ Hanoi tôi cũng không tìm được việc. Ở đây với anh chị thì chả ngại, nhưng bây giờ có cháu, tôi phải tính làm việc chứ.

— Đã đành, nhưng anh nên nghỉ ngơi cho nó thanh-thản đã. Rồi đi đâu hãy đi.

Và ném cho bạn một cái nhìn trách

móc :

— Anh cứ hay hấp tấp. Dục tốc tắc bất đạt, tính việc làm ăn mà hấp-tấp hỏng mất

Trạch gật gù như cheo cả sự kiên-quyết trong câu nói :

— Tôi phải đi ngay. Không thể ở lại được nữa.

Rồi nắm tay bạn :

— Tôi biết anh tương tôi lắm. Nhưng thế tôi không thể ở lại được anh ạ.

Nghe bạn nói đến cái thế nó buộc phải đi, Phấn hiểu nhầm, chàng tưởng bạn nề hà, bèn vùng nói

— Thế gì, anh cứ ở đây với tôi. Anh có thể tin được lòng tôi đối với anh. Anh chắc biết rõ tôi chứ.

Biết bạn hiểu nhầm, Trạch vội cải-chính

— Không, tôi nói cái thế là nói tình-trạng của lòng tôi ấy chứ. Anh tính ngày ngày trông thấy cháu nó là cả một kỷ-niệm đau sót của đời tôi, tôi không đi, đi xông-pha cho nó dịu lòng đi. Anh bảo tôi ở lại thế nào được.

Phấn im, chàng nhìn về phía xa, rồi

tần ngần

— Tôi biết rõ anh khổ lắm. Tôi không dám can anh đừng đi. Nhưng hãy nán lại một vài hôm, sửa soạn cái đã. Rồi lúc nào đi, thì đi.

Trạch lắc đầu chán ngán

— Thôi anh ạ, tôi cảm ơn anh đã thương tôi. Nhưng tôi xin anh cứ để tôi đi, vì tôi đã quyết. Đằng nào lúc đã định cũng phải làm. Thà rứt ngay đi, lần lữa mãi cũng thế thôi.

Rồi cất cao giọng :

— Tôi ở đâu, rồi sẽ viết thư về cho anh. Bỏ một chuyến xem nó ra làm sao ?

Biết bạn đã nhất-định, Phấn không nói nữa. Chàng ngồi tư lự một. Đến lượt Trạch phải an-ủi :

— Tôi thề trên đầu con tôi, anh chị là người đầu tiên, tôi kể chuyện mẹ con cháu. Và sau đây, chắc tôi cũng chẳng nói cho ai biết nữa. Anh có thể căn cứ vào đấy, rõ lòng tôi quý anh. Ngày mai thì tôi đem cháu đi. Có lẽ tôi sẽ ra miền mỏ, tìm việc làm. Khi nào yên tề yên tất, tôi sẽ viết thư về cho anh. Và nếu tôi lại có thể tìm được việc mời anh chị ra làm nữa thì càng hay.

Đời người, lo gì anh. Tan với hợp là nội cái cảnh cơ chết, còn đường đất xa gần thì có nghĩa gì với chúng mình.

Trạch nói một hơi dài, rồi Phấn mới bảo :

— Vâng anh đi, nhưng tôi xin anh nghe tôi một điều.

— Vâng anh cứ nói.

— Anh để cháu ở lại đây với tôi ít lâu. Vì anh đi bây giờ cũng là đi tìm việc. Đã biết bao giờ có. Mình anh còn dễ xoay sở Thêm có cháu, đầy đà lắm. Anh để cháu ở nhà, rồi khi nào anh tìm được việc sẽ về đón cháu.

Trạch cười nhạt

— Anh thương tôi bảo thế cũng phải. Nhưng tôi, tôi lại thấy khác. Đem cả cháu đi tôi cũng biết là khó khăn. Nhưng lại có cái lợi là cháu sẽ giúp phần băng-hái cho tôi.

Phấn tưởng bạn không muốn tần-phiền mình, nói ngay.

— Anh nói thế chứ băng-hái là ở mình đã đi, không băng hái cũng không được.

Trạch nắm tay Phấn, sát vào tận mặt.

— Phút này tôi thú thật với anh lòng tôi ôn-chung lắm. Tôi nhất quyết phải đi, phải tìm được việc, phải làm giầu. Làm giầu

cho con tôi. Cho nên, tôi phải đem nó đi để những lúc rủi ro đến, tôi trông nó, mà chiến thắng,

Rồi hạ giọng

— Anh tính, một đứa con cần phải gây dựng, lại chẳng là sức chống-đỡ cho tôi, trong những lúc nản lòng hay sao ? Rồi đây bao nhiêu trở-lực sẽ xô đến, vùi rập tôi, không có cháu, tôi phấn đấu sao được.

Phấn đón những lời thấm thiết của bạn bằng một bộ mặt phân ưu, nó làm cho Trạch bùi ngùi.

— Anh đã nói thế, tôi cũng không dám giữ cháu nữa. Nhưng xin anh ở lại ngày kia hãy đi. Chậm một ngày cũng không sao, mà tôi thì được chuyện chò với anh nhiều. Chẳng có khi anh đi rồi, muốn cũng chịu.

Trạch tạ lòng lưu-luyến của bạn bằng một cái cúi đầu nó chứng tỏ, kẻ đi cũng nặng tình như người ở

— Anh thương xét cảnh cho tôi. Đáng lẽ tôi phải nghe theo anh mới phải. Nhưng... anh hãy lượng cho... cảnh huống tôi. Tôi không nán lại được, là tôi khổ lắm rồi.

Phấn nghĩ một lát, chàng rắn rỏi bảo Trạch

— Thôi thế tôi để anh và cháu đi nhé. Ở cũng phải, đã đến lúc phải chia tay, thêm bớt một thời-khắc...có ích gì.

Trạch hớn hở

— Vâng, thế anh vui lòng cho để đi nhé.

Rồi nhìn về phía trước mặt một cái nhìn xa thẳm. Trạch vung tay

— Cứ cái điều tôi bước chân ra đi có một đứa con nương-dựa để khỏi ngã. Có một thằng bạn ngày đêm mong ước may-mắn cho mình là tôi thấy trong người lưu-thông một sức mạnh ghê khiếp đủ chống chọi với đời.

Và nắm tay lại, mím môi như đe dọa :

— Bất chấp, tha hồ cho đời rét đến.

Một cái quạt nan thay cho địa-vị cái khay. Cái ấm chuyên vòi mẻ một miếng, hai cái tách, bảy ra, Phấn trở bộ đỏ chè, cười một nụ cười khoáng-đạt :

— Cả Hanoi im lìm, không biết chúng mình tiễn đưa nhau bằng một đêm trăng, và bằng một tiệc trà « quạt nan ». Uống đi, uống cho nó tỉnh một chút. Lấy sức mà thức,

rồi chốc ra tầu.

Đưa cái chén nóng rẫy lên môi, Trạch chiếp chiếp, rồi từ từ đặt xuống :

— Có những phút biệt-lý mà kẻ làm trai phải ngẩng lên cười một cách ngạo-nghễ. Phải không anh ?

Phấn đáp ngay :

— Chứ gì, bịn rịn như đàn bà thế nào được. Và nếu có đau, có sót, có nghẹn ngào, thì cũng phải cắn răng mà chịu. Đừng thở-than làm khổ mình và khổ cả người ở lại.

Phấn hiểu bạn cố chấn-áp cảm-xúc, bèn cười vang lên, để cho bạn khuây khỏa :

— Phải, chúng mình nhất định là không có cái lối nhớ-nhung lôi thôi rồi. Ấy lúc không định cho nhau đi thì dùng-dằng đấy. Nhưng khi đã xét cần phải đi, thì đi. Không vương-vấn bận lòng.

Rồi bắt ngang sang một lời tâm-sự :

— Như tôi, anh bảo, một thằng thợ nhà in, lương tháng ngoài mười đồng, mà vẫn có thể vui được thế này. Chắc bẩn trong lòng cũng có cái gì chứ. Nếu tôi không nghĩ rằng một ngày kia tôi sẽ làm nên đỉnh đụng gì, thì sao tôi có cam tâm sống một

cuộc đời tối-tăm như thế này. Gia dĩ mình cũng không đến nỗi. Chẳng qua cũng như anh, lúc vận chưa đến, phải về quê bảo dăm ba đứa trẻ. Chứ anh ấy à, một ngày kia, lại không lừng lẫy tiếng-tăm tôi không phải.

Trạch lu mặt

— Anh bảo tôi thì làm được trò trống gì mà lừng-lẫy với tiếng-tăm. Chẳng qua đói thì đầu gối phải bò.

Phấn nói trong tin-tưởng

— Sao lại không lừng-lẫy, thông-minh và tháo-vát như anh, gặp vận mấy nỗi mà giàu to. À, có tiền kinh-doanh là lừng-lẫy chứ còn phải làm gì.

Trạch chép miệng :

— Có lúc mình hăng máu mình nói vung lên thế. Làm giàu không phải dễ. Dễ, thiên-hạ làm hết, chẳng đến phần mình.

Phấn chỏ vào tận mặt bạn

— Tôi cuộc với anh này, thế nào anh cũng giàu này. Mà giàu to cơ này.

Rồi nhẹ giọng

— Khó thì khó thật, nhưng một người có tài đào cây, bởi cỏ như anh, mấy mà chả đến.

Và đọc một câu chữ nho cốt ý nâng đỡ bạn :

— Tao-khang chi thế bất khả hạ đường.

Bến tiện chi giao mạc khả vong. Chỉ sợ lúc anh giầu, anh lại quên tôi thôi. Bến cửa anh lại « a-lê phút » thì thật bẽ.

Được lời tiến-trí, Trạch thấy lòng mát rượi, chàng nở một nụ cười :

— Tôi mà giầu ấy à. Cứ là làm riêng một cái gác để hai, thằng chúng mình hụ khú.

Phấn chỉ người bán hành tây giờ xách cái đèn xách lủng lẳng :

— Gần bốn giờ rồi đấy, sắp sửa ra ga là vừa.

Trạch đọc ngay

— Sáu giờ kém mười chín phút, tầu Phòng khởi-hành. Nhưng tội rẽ ga đầu Cầu cho tiện.

— Anh nhớ gớm nhỉ.

Trạch nhũn nhặn

— Định đi kinh-doanh, lại chẳng có cái vốn là trí nhớ có mà kinh chết.

Phấn lại làm mặt lòng bạn :

— Thì vì thế tôi đã bảo đời anh thế nào rồi cũng giầu to mà lại.

Nói xong chàng thu ấm chén, đem vào trong nhà.

— Để tôi đánh thức cháu cho nó dạy anh ạ.

— Vâng, anh gọi dùm cháu.

Phấn vào một lúc, ra bảo ngay Trạch

— Chết, tôi quên chưa hỏi anh. Anh đựng quần áo bằng cái gì?

— Tôi có gì, bọc vào một bọc, lấy cái giây chằng ngang dọc nữa là xong.

Phấn nắm tay bạn, :

— Anh phải nghe tôi, đừng cơ cầu-nệ, mất thì giờ. Tôi thừa một cái sơ-mi, một cái quần tơ, anh đem đi mà dùng.

Trạch tần-ngần :

— Thế... còn anh?

— Ồ, đã bảo không có cầu-nệ.

Phấn chạy vào một lúc rồi khi ra, dúi vào tay bạn :

— Anh chắc cũng không thừa thãi gì. Tôi còn hai đồng, anh cầm lấy thêm vào lộ-phí.

Trạch dẫy nẩy :

— Anh chị... Cũng túng... Không...

Phấn gạt phắt

— Lúc này không phải lúc lôi thôi... Kia

tôi đã báo . .

Trạch không thể đứng, cầm tiền, vừa toan nói, Phấn đã chặn :

— Thôi anh vào gói quần áo đi, bốn rưỡi rồi. Chuyến tầu đầu tiên mà nhỡ thì bất lợi.

ĐOẠN THỨ HAI

XUỐNG Haiphong vào quãng mười giờ, Trạch dắt con đi xem phố, rồi hỏi thăm đường lên chợ Sắt.

Chợ sắt Haiphong
Chợ Rồng Nam-định
Chợ Đồng-xuân Hanoi
Chợ Đông Ba Huế
Chợ Bến-Thành Saigon

Du-khách nào đã đặt chân đến những đất này, ai chả phải vãng qua các nơi ấy. Chợ Sắt Haiphong cũng như các chợ khác, không có gì đặc-biệt, ngoài cái nhà chứa nước cao lênh-khênh. Còn thì cũng thịt, cá, rau, và một nghìn thứ khác người ta vẫn

thấy bán ở bất cứ các chợ nào.

Đi đủ mấy vòng quanh các dãy, rồi Trạch hỏi con :

— Con đã đói chưa ?

Sửu đưa tay xoay cái cạp quần. Chắc lúc ấy vì bụng hóp nên lỏng quá.

— Con đói rồi cậu ạ.

Trạch cúi xuống sát mà con :

— Cậu đưa con đi ăn nhé ?

Sửu gật đầu.

Hai cha con đi lộn về phía bên kia.

Tìm thấy dãy hàng phở, hủ tiếu, nem, chả, chè, nghĩa là chỗ có thể mua cái gì ăn cho no bụng. Trạch lại ghé xuống con hỏi

— Con thích ăn gì nào ?

Con ăn phở.

Còn chưa định vào đâu, Trạch đã bị một mụ béo chút chít, quấn vuông vải trắng mùi « cháo lòng » có cái túi to bằng cái quạt ở giữa, gọi giật :

— Mời thầy vào sơi rượu.

Thế rồi, hai ba gian bên cạnh cũng ồ ồ lên ;

— Thầy vào đây, mời thầy vào đây.

Mụ chó béo chút chít nóng tiết về món

khách của mình, lên tiếng trước, vẫn còn « lơ láo » vào, củng vào đầu thằng bé con. Thằng bé biết ý chủ, chạy ra.

— Cậu vào sơi rượu.

Trạch theo nó vào. Thằng bé chạy vội lại phía bàn, kéo ghế, và đưa đánh vèo cái khăn lau qua bàn, rồi chìa tay

— Cậu ngồi đây

Mụ chủ hởi hả, chùi tay vào vuông vải, nghếch hỏi

— Thầy sơi gì. Thịt bò sào, thầy sơi rượu đã nhé.

Trạch lắc đầu ;

— Không, tôi không uống rượu. Cho tôi nửa đĩa phở sào đã,

Thế là mụ béo nhanh như cắt, vớ một nắm bánh phở, vớ một ít thịt, một ít là cải, rồi... sèo sèo tiếng mỡ réo, mụ đảo lên đảo xuống, đảo liên chi hồ điệp, rồi cầm cái chảo xách ra, lấy sẻng súc sắc.

— Phở sào à... à...

Thằng bé chỉ đợi có chủ « à à » thế là tót ngay lại, dơ tay bưng đĩa.

Cái nghệ-thuật nấu nướng ở cáo hàng phở, nhất lại hàng phở ở chợ, vô cùng nhanh chóng. Chỉ chớp đánh thoán đảo

đánh phoàng, một món sào nấu đã « hoàn thành » ngay. Cũng thơm ngon như ở cánh tay dẻo dang của các bà nội-trợ. Có lẽ còn hơn là khác. Nhưng xin các ngài, nếu có một con ruồi, một cái rác, các ngài có việc lắng lặng gắp vứt nó ra. Đừng có gọi chủ hàng bạch lạc lôi thôi. Cái nghề ăn « bỗ-bã » lại phải châm-chước những thứ ấy. À, chứ nếu ngài vào một tửu-lâu đại-gia, ở những nơi ăn chơi, một cái chổi mồm một bào, một que diêm một bào, thì lúc bấy giờ các ngài hãy tính đến chuyện vệ-sinh. Vì theo luật cung-cầu, cái mất mà to thì cái được không có thể nhỏ. Cái nọ làm ngữ cho cái kia.

Bữa phở sào bấy còn già nửa, mụ béo đã hỏi luôn. Mồm mụ ngọt sớt

— Thầy lấy gì nữa ?

Cái lối mời vơ vào này làm cho người ta thấy chối và rồi nếu yếu bóng vía, sẽ cạch đến già.

— Thôi, tôi ăn thế thôi.

Nghe trả lời, mụ béo cũng không nhúc nhích, mụ cũng chẳng tỏ ý không bằng lòng, chỉ làm lơ nhìn lấy cái quạt, đưa lên đinh đinh đẹp con nhặng đang bay, nhặng

quanh cái thớt.

Hai cái bánh ngọt « đét se » nữa là bữa ăn ấy, hai cha con Trạch mất ba mươi tư xu. Ba mươi tư xu một bữa ăn hồi kinh-tế khủng hoảng, phải đã là hoang lắm.

Ở cửa hàng phở ra, hai cha con lại thủng thỉnh đi xem các phố. Qua một hiệu tạp hóa, Trạch chợt nhớ ra, cúi hỏi con :

— Cậu mua kẹp tóc cho con nhé ?

Sửu nhảy lên sung sướng :

— Cậu mua cho con cái nào đẹp nhất

Nghe con nói, nhìn cái miệng sinh sẻo, Trạch thấy được lấy cái sung sướng của con :

— Ồ, cậu đã mua cho con, phải mua cái đẹp nhất chứ

Trạch chỉ cái « phên » những cặp tóc đủ mùi trong tủ.

— Con thích cái nào nào ?

Rồi đưa tay :

— Cái thứ hai nhé, thứ ba nhé, hay thứ tư ? Hay cái dưới cùng ?

Sửu dán mắt vào kính, hơi thở ở miệng, làm mờ mất một « vùng », rồi sau một lúc kén chọn, Sửu chỉ chỉ :

— Con... lấy cái thứ ba... cậu ạ.

Trạch dẫn con vào. Chàng bảo một thiếu-nữ ngồi bán hàng

— Cho tôi mua cái cặp tóc.

Thiếu-nữ quài tay mở tủ, rồi với cái bìa cài sẵn nửa tá một. Để lên mặt tủ ngang, thiếu-nữ hỏi

— Ông lấy thứ này ?

Trạch cầm, đưa cho con xem.

— Con lấy cái thứ ba này chứ gì ?

— Phải, cậu ạ. Con lấy cái thứ ba.

Trạch đưa trả cái cặp tóc cho thiếu-nữ, Thiếu nữ khẽ tách, cái cặp tóc rời ra. Nàng đưa cho Trạch.

— Mấy bảo đấy có ?

— Hai mươi nhăm su.

Thiếu-nữ giả lại đồng bạc, rồi điềm-nhiên ngắm Trạch từng túng cài cho con.

Thấy khách chật vật mãi, thiếu-nữ bèn bảo

— Ông để tôi cặp cho.

Trạch vội vàng :

— Vâng cô giúp cháu một tí.

Thiếu-nữ nhanh nhẹn ra khỏi ghế, vòng cái tủ, đến chỗ Sửu. Nàng nhẹ nhàng đặt

tay vào mái tóc. Bỗng nàng bật cười :

— Ấy phải bỏ cái rơm này đã chứ.

Rồi nàng tháo cho Sửu.

Thì ra cái rơm bà phó buộc cho Sửu từ hôm qua vẫn còn. Trạch ngượng, nhưng ắt được ngay

— Ấy hôm qua bà cháu vừa buộc cho cháu đấy :

Thiếu-nữ cặp xong, còn vuốt vuốt tóc cho Sửu.

— Thôi đẹp rồi.

Bàn tay nõn nà mơn trớn trên đầu con mình, làm Trạch cảm-động Chàng khẽ nói :

— Cảm ơn cô.

— Không dám ạ

Nghệ-thuật bán hàng, hay lòng yêu trẻ đã khiến thiếu - nữ dịu dàng đối với Sửu như thế ? Trạch phân vân nghĩ mãi. Ý-tưởng thầm kín ấy bị mất ngay, sau khi ra khỏi cửa bị một chú khách tãi-tưởi va phải chàng. Chú khach đơ đơ tay xin lỗi, và lại săm săm đi ngay.

Còn bốn giờ đồng hồ nữa, tầu Giao-Chỉ

mới nhổ neo. Bốn giờ đồng hồ của kẻ mộ bước chân đến một tỉnh thành, không phải là thừa. Nhưng kẻ ấy lại là Trạch, Trạch của Sửu, thì nó thừa thãi quá. Biết dùng nó vào việc gì? Đi lắm cũng mỏi chân, nhất sự đi ấy không có mục-đích xem tỉnh. Còn xem gì được nữa, khi người ta đã chẳng có một túi tiền, nhất lại chỉ nặng một trời lòng.

Nhưng dù muốn hay không, Trạch cũng phải sống bốn cái giờ chờ tầu ấy. Dùng nó vào việc gì, kệ. Nó cứ ân-ngữ, sừng sững trước mặt chàng, như một kẻ vô-duyên người ta đã tránh mặt còn đang tay chẩu.

Đời có những giây phút người này không biết làm gì mà ở người khác, thì trời ơi! cả một thời-khắc vô cùng quý báu. Đối uyên-ương tên nghe thì bao nhiêu thơ mộng, lúc thấy thì hình-thu thấp lè tè như con vịt, chán quá. Câu « thì giờ là vàng ngọc » với Trạch lúc này không khác gì hình-thù đôi chim phu phụ kia.

Thằng bé bán báo đi qua mặt làm cho Trạch tìm được một lối thoát. Dù không thoát hẳn, nhưng cũng đỡ nạn. Chàng gọi nó, mua một tờ tuần-báo sáu xu. Rồi đưa

con vào nhà kèn, đầu phố Cầu-đất, trước cửa nhà Hát tây, để nghỉ chân và nhân thể để xem báo.

Quái lạ, tờ báo hôm nay mới nhạt lắm sao. Chẳng có bài nào ra hồn. Thì ra khi hồn chàng đã đặc những chữ gì gì... Chữ ở giấy không còn có nghĩa nữa. Mà sao, gần tờ cuối cùng lại có một bài thơ. Bài thơ, cái may là ở chỗ không làm cho Trạch chầy ruột như những bài chàng thường đọc. Ở cái phút một cha một con, lênh đênh, chưa biết dạt vào bến bờ nào, vô phúc đọc phải những câu ầm sì sì, có tính cách lá bay, hay một cọn thuyền chưa về bến thì thật chết. Không còn thở được nữa.

Bài thơ dưới cái tít *Hai bàn tay* ca-tụng sự kiến-thiết mầu-nhiệm của mồ hôi, của nghị-lực, của cố-gắng, làm cho Trạch được nức lòng. Chàng đọc đi đọc lại hai ba lượt, rồi ngẩng mặt nhìn ra ngoài nắng. Cái náo-nhiệt của phố, bọc trong cái « náo-nhiệt » của nắng gắt, toát ra một châm-ngôn : « Làm việc ». Rồi thì châm-ngôn ấy tiết ra một sức-mạnh nó phải vào cơ-thể Trạch, chàng bỗng bảo con

— Ra ngoài ấy, rồi cậu cho con đi học,

con nghe chưa ?

Khi máu hoạt-động trong người sung-mãn, người ta có nghĩ gì đến cản-trở, đến thiên nan vạn nan, đến những chữ gian lao khổ hạnh. Những chữ ấy, chỉ lần-quất trong các thân-thể khô dét, thiếu chất dầu, nó là điều-kiện cốt-yếu để cho chân tay nhấc lên được.

Trạch bùng bùng vào tờ báo :

— Cậu sẽ may quần áo cho con. Con nghe chưa ?

Mỗi khi hỏi Sửu, Trạch lại cúi xuống và lại phải nhắc « Con nghe chưa ? » Cử-chỉ yêu-đương ấy chỉ kẻ làm cha mới hiểu. Ghé sát vào má con, để chờ một cái gật đầu, hay một hơi thở thơm tho, lúc trả lời, là một ân-tứ Thượng-Đế ban riêng cho những kẻ làm cha. Và cũng chỉ kẻ làm cha mới hưởng được cái khoái của ân-tứ ấy. Càng khoái hơn, khi kẻ làm cha lại có tâm-sự một anh chàng bị vợ phụ, nhìn đứa con, nó là sản-phẩm của vô-tội, của ngây-thơ, mà điều này mới thảm, vô-tội ngây-thơ nẻ ở bùn cũng ra.

Tàu Giao-Chỉ chạy khỏi Quảng-yên một quãng thì trăng bé bé dần. Ánh sáng mờ mờ làm cho lòng Trạch phiêu phiêu, chàng ra đằng đầu tàu.

— Con cứ ngủ đi nhé! Cậu ra đây một tí, rồi cậu lại. Đừng có đứng đây. Nhỡ một cái chết đấy.

Người lái-xế và người nhì-xế đang vần cái lái, thấy chàng đứng chần tần mần mất, bèn bảo :

— Này, ông, lui về một bên bộ.

Chàng né về bên phải.

Bể chìm trong cái tịch-mịch của đêm, gió ri rào thổi lật cả tấm vải ngoài lan-can. Nền trời mùi trắng đục-hiện ra mông-mênh bát ngát. Cả một cái gì mênh-mang, cao vợt, lọt vào hồn chàng. Nhìn cái xa thẳm của bến bờ, chàng nghĩ đến một ngày mai chờ chàng ở tận tít mù tắp nào. Rồi không biết thân thế sẽ ra sao? Chàng lặng cả người, chàng vừa toan quay vào thì một người áo xanh, quần xanh, đến, đập vào tay :

— Me-sừ có diêm cho xin một que.

— Diêm đánh đây tắt mất. Vào trong kia chứ.

— Phải, vào chứ, đánh đây có mà nứt diêm.

Người áo xanh sau khi đã châm xong thuốc, cảm ơn bằng một câu hỏi :

— Ông ra Hongay, hay Cẩm phả mine.

— Tôi ra Campha-mine.

— À, thế thì may, tôi cũng về Cẩm-phả. Ta nói chuyện cho vui.

Tự nhiên người áo xanh lại gọi chàng vào cái cổ-phần nói chuyện, đáng nhẽ chính chàng phải làm việc ấy trước mới phải.

— Đi tầu có bạn nó cũng vui.

Người áo xanh ấy lại gọi chàng vào cái cổ-phần bạn nữa.

Ngủ, tất nhiên chàng không ngủ được, mà thức đằng đẵng đến ba bốn giờ sáng thì buồn rứt. Âu là cũng vơ lấy một ông bạn đồng-hành, nhân thể hỏi thăm cách làm ăn nơi mình sắp đặt chân. Nghĩ thế chàng thấy vui vui, bèn hỏi

— Ông làm ở ngoài ấy hay buôn bán ?

Người áo xanh gẩy tàn thuốc :

— Tôi đi làm chứ buôn bán gì ?

— Ông làm ở mỏ ?

— Ở từng chứ.

Từng, cái tiếng chỉ dùng riêng những vùng mỏ, đã làm Trạch bỡ ngỡ.

— Từng là thế nào hở ông ?

Người áo xanh nhìn chàng với cả một câu hỏi. Chàng hiểu, nói ngay :

— Tôi chưa ra ngoài này lần nào ông ạ.

Người áo xanh à một tiếng, rồi chỉ tay lên giời :

— Từng là những cái mỏ cao chót vót phủ làm trên ấy. Ai làm trên ấy thì phải leo lên.

Rồi nhăn mặt :

— Ồ, ông chưa biết, leo từng từ bốn giờ sáng thì phải biết. Hồi tôi mới ra, leo được một quãng lại phải nghỉ. Mỏi rời cẳng ra.

Tả cảnh, cái điều phu ấy Trạch chưa cần biết vội. Chàng cần biết về cách sinh-hoạt hơn.

— Xin việc có dễ không ông ?

Câu trả lời của người ấy là cả một lưỡi lầm sét giáng xuống gốc lòng chàng

— Tìm việc, khó lắm, ông ạ. Hồi tôi ra còn dễ mà cũng phải ba bốn tháng mới xin được. Đấy là còn có thầy đấy. Chú cháu làm « su-ba-dăng » tìm hộ, mà cũng lâu thế cơ đấy.

Nhưng cái thế đã bầy thành trận, sự cũng chẳng được, chàng vẫn thản-nhiên :

— Ông làm ngoài ấy đã lâu chưa Người áo xanh ngập đưa tay lên chẹ miệng :

— Sáu năm rồi ông ạ.

— Lương ông có khá không ?

Người áo xanh gật gù

— Năm bảo một ngày. Giá tôi có chữ nghĩa được làm xếp kíp (chef d'équipe) thì cũng được hơn tám bảo kia đấy. Nhc các ông có chữ nghĩa tìm việc nó cũng còn dễ, và lương-ậu còn được kha khá một tí.

Nói xong lại bỏi ngay :

— Ông ra ngoài ấy ở nhà ai ? Chắc ông quen các ông ký chứ gì ?

Trạch lắc đầu :

— Tôi chả quen ai cả ?

Chỗ mắt, người áo xanh ngạc-nhiên

— Ông không quen ai ?

— Vâng.

Rồi muốn cho ông bạn đồng-hành khỏi hồ-nghi, Trạch giải-tỏ

— Nói dấu gì ông, tôi mất việc ở Hà-nội, nghe người ta nói ngoài mỏ nhiều việc, tôi mò ra. Vì tôi không có nhà cửa gì ở đâu, nên muốn đi tung-hoành đâu thì đi. Ở Hà-nội

cũng vậy. Cầm-phả cũng thế. Đâu cũng đến làm, đến ăn.

Người áo xanh cười

— Thì cũng giống tôi.

Một cảm-tình đối người đồng-điệu, người áo xanh tiếp ;

— Ấy cứ đi liều cũng chả chết ai đâu nhé. Rồi cũng làm ăn đàng hoàng.

Trạch ừ một cái, nghe có vẻ vững trải lắm, nhưng kỳ thật chàng cũng hơi thấy nao-núng :

— Ấy tôi cũng nghĩ thế.

Người áo xanh đưa cho chàng một điếu thuốc lá

— Giá làm phu, xin nó cũng dễ hơn. Nhưng chỉ có lâu với chóng thôi. Một tháng không được thì hai. Hai không được thì ba. Ba không được thì bốn. Thế nào mà chẳng có.

Cái lý ấy nói xuôi, tưởng như dùng lắm. Nhưng áp-dụng vào thực-tế, nó chệch-choạc làm sao. Từ chỗ đợi việc một ngày, đến chỗ một tháng, kẻ đợi phải có cái gì lót vào dạ dầy, để có thể sống được mà trông thấy cái ăm-no ở ngày thứ ba mươi. Huống hồ lại hai, ba, bốn tháng. Chỉ vài tic-tắc người nói đi từ một sang bốn, cách có độc bốn

chữ hai tháng, ba tháng. Nhưng thời-gian lâu ở đây không biết, ở đây cảnh của nó nghe chừng khó nỗi cụp lại. Hàng trăm ngày đằng đẵng, nếu không có cái vốn đủ ăn cơm trọ thì làm thế nào ? Lại còn Sửu nữa. Quăng nó xuống bể à ? Một linh-giác đến với chàng, chàng nói một cách tin-kính :

— Nhờ giời cả, giời thương thì được. Tôi mà phải đợi việc một tháng, tôi chết rồi.

Người áo xanh cười khẩy :

— Sao ông ?

— Vì tôi không đủ tiền ăn đợi việc được một tháng.

Người áo xanh thốt kêu lên :

— Chết, làm thế nào ?

Vẫn thản nhiên, Trạch lại chỉ cou, nằm còng queo dưới chiếu :

— Đã thế, tôi lại còn có cháu.

Người áo xanh lắc đầu :

— Nguy quá nhỉ, một mình ông cũng khốn rồi, lại còn cháu nữa. Thế sao ông lại ra đây ?

Rồi im bặt.

Trạch mỉm cười :

— Tôi nghèo thì ở đâu mà chả nguy, ở Hà-nội một tháng không có việc, chẳng

chết à ?

— À, Hà-nội tỉnh to, không việc này, việc khác Đất mìn mỏ toen-hoẻn có một tí, không tìm được, hết đất ngay.

Trạch nhắc lại cái câu mà muôn vạn người thường nhắc những lúc tiến thoái lưỡng nan

— Nhờ giời, giời thương thì được.

Đăng cao xanh thăm thẳm kia có thương không thì chưa biết, song cái giọng tin-kính của Trạch đã kéo được người áo xanh về với mình :

— Ừ, ông nói cũng phải. Có người, có trời giời bắt ai chết đói.

Thích ý, Trạch bồi lại

— Đấy, ông xét xem có phải không ?

Chưng như nhớ lại quá-khứ khốn cùng của mình trong một trận đời nào, người áo xanh khẽ gật

— Đúng, thế mà đúng đấy ông ạ. Giời đã thương thì không sợ đói.

Giời, giời, ngẫu nhiên câu chuyện làm ăn, hai người đã rước ngài vào làm chủ toạ. Chẳng biết ngài có nhìn thấy chỗ cần của họ hay không ? Nhưng chắc một điều họ đã nhờ hoạn-nạn, lo lắng mà nhắc đến

ngài.

Một tiếng còi tầu rít làm cho Trạch giật nẩy mình, và câu chuyện bị gián đoạn. Hành khách đang ngủ chồm cả dậy. Họ ngơ ngác nhìn ra ngoài hỏi :

— Đâu rồi thế các ông ?

Tên quỵt tầu xách cái đèn dầu, chĩa vào từng người, miệng hô

— Hongay, ai xuống giả vé.

Tầu đến Cẩm-phả, người áo xanh ân-cần dặn

— Tôi ở trọ nhà ông Su-ba-dăng Nghiêm, ông có rỗi đến chơi với tôi. Anh em ta đi tha-phương cầu thực cứ gặp nhau là vui rồi.

Tầu đỗ lại, không chạy nữa. Vì thế Trạch và con ngủ lại, không phải lên. Nói là ngủ lại thì không đúng. Ngồi chờ sáng thì phải hơn.

Một người làm tầu cầm cái chổi đi quét một lượt những rác rưởi, đến chỗ Trạch y hỏi :

— Mo-sừ này không lên à ?

Trạch đáp thẳng

— Không, sáng mới lên.

Phải sống những đêm trơ-vơ như đêm nay, Trạch mới hiểu thấm thía câu « lữ-thứ tha hương » mà cổ-nhân đã phải rỏ bao nhiêu nước mắt, mài bao nhiêu cạnh lòng mới tìm ra. Tha-hương, lữ-thứ, những bài tập đọc lúc còn đi học, những bài thơ chàng nhớ lõm bõm, lúc này chàng mới thấy đúng. Ngồi trong buồng kín, đời đóng khung vào y-thực, mà viết những « góc bể chân giời » thì hỡi ôi! Chỉ là những chữ chết, những bình-nhân thế mạng. Kiếp người chỉ được lợi ở những phút treo neo, đầu sóng ngọn nguồn. Vì ở đấy thằng người mới cảm thấy thế nào là chiến-đấu, thế nào là vật-lộn. Và cái chữ nghị-lực đọc từ thuở mới bập bẹ biết nói, mới được sát-nhập vào hành-động. Và rồi sau khi đã nỗ-lực, đã trần lực sống cái đời trần của thằng người, loài người mới biết cái giá của một hột cơm, một manh áo.

Không có những cơn gió lửa nó làm cháy thịt, không có những con sóng bạc đầu nó lật tung thuyền à, thằng người chỉ là sống hời-hợt những tháng năm. Đã

sống hời-hợt cái đời sống của những con cào cào, thằng người sẽ là đất, là than, là bùn, là sên. Gió bụi của đời, hừ, có phải ai cũng được quyền nói đến nó đâu. Mà khi đã có quyền nói đến nó, tức là đã mơ màng nếm được vị đời rồi.

Là kẻ trong túi không thừa lấy hai đồng bạc, quần áo không có lấy hai bộ, đằng trước không thân thích, sau lưng không quyền thế. Bằng-cấp chẳng có, tiền-bạc cũng không, Trạch sống những phút này mới là sống thật. Giá-trị thằng người trần có hay không, trong những cảnh-tình éo-le mới biết. Đem khắc tên mình vào bản khai-sinh của đời, không có những cạnh lòng sắc một tí, lấy gì mà xiết xuống cái tảng đá không-lồ mà người ta gọi là Trần-Hoàn.

Trạch nhìn vừng đông vừa lé cái ánh lửa đỏ rực của nó, chàng thấy tràn ngập khoái-cảm của kẻ sắp lăn mình vào cuộc sống để biện thế nào là tân-toan. Vui vẻ chàng bảo Sửu :

—Thôi, lên con ạ, sáng rồi. Lên đây cậu tìm việc làm. Rồi cuối tháng cậu may áo cho.

Vẫn may áo, vẫn cuối tháng. Trạch chẳng

nhiều thì ít cũng dám tin mình không chết đói. Cũng dám ngó đến dù chỉ một loáng, cái điểm sống của ngày mai.

Đã ba hôm nay, lúc nào chàng đi về, chủ trọ cũng hỏi :

— Thế nào, ông đã tìm được việc chưa ?

— Chưa, bà ạ. Nhưng cũng không lâu đâu. Chỉ vài hôm nữa thôi.

Chàng không như người ta nói dối có quan thầy bảo cứ đợi, hay bạn thân bảo chờ. Không ? chàng không bèn thế.

Nhà chủ đợi dọn xong bữa cơm ấy, đưa ra quyển sổ :

— Ông tính dùm cho.

Chàng liếc mắt thấy con số cộng hai đồng một hào bảy. Con số cộng ấy vừa khảm với số tiền rốc túi của chàng.

Ung-dung chàng hỏi :

— Bà chủ lấy tiền bây giờ, hay để mười ngày tính một lần. Tôi còn ở đây cho đến khi tìm được việc cơ mà.

Thấy thái-độ « vững-chãi » của khách, chủ

cũng yên tâm.

Ông có thể cho nhà cháu tạm vài đồng?

Không ngần ngừ, Trạch mở ví lấy hai đồng đưa bà ta

— Đây tôi đưa bà hai đồng. Còn chỗ lí tính sau.

Rồi sau khi rút điếu thuốc lá châm hút, Trạch dặn bà ta:

— Từ đây mỗi khi tôi ăn cơm xong, bà pha cho tôi một tách cà-phê. Không có, đầy anh ách, tôi quen thế.

Bà chủ yên tâm khách thuộc hạng phong lưu, chả thế dám dùng cái thứ nước đặng kịt ấy để giả những một hào.

— Vâng được ạ.

Trạch muốn làm cho bà chủ vững lòng nên nói thế, thực tình chàng còn thiết gì cà-phê. Lưỡi chàng còn chưa được dẻo hay sao?

Thế là cả gia-tài, Trạch chỉ còn không đầy ba hào chỉ. Một ngày hôm nay nữa là cạn lương. Nghĩ đến, chàng cũng giật mình. Nhưng giật mình mà vẫn không thể nhăn nhó được. Bà chủ ngồi lù lù, lúc nào cũng sẵn có ý-tưởng không hay về ông

khách hàng khả nghi, sẽ nhìn thấy vẻ rầu-rĩ của chàng. Bà sẽ tìm cách đuổi chàng ra khỏi cửa. Buổi trưa hôm ấy, chàng lại ra phố, đi lang thang, gặp ai cũng hỏi thăm về sự xin việc. Chàng đến nhà một vài nhà các ông kỹ đầu-lực ở ngoài ấy. Nhưng cũng vô-hiệu.

Chàng chỉ còn có không đầy ba hào. Số tiền « mong manh » ấy mở hết tất cả các khả-năng của Trạch, Chàng sục sạo có một buổi trưa, mười mấy nơi. Chỗ nào người ta cũng trả lời ;

— Tôi có thể giúp được ông, tôi giúp ngay. Ông hãy chờ.

Chờ đợi khi trong đời ta, ta đã vô tình dẫm qua xác chết. Ta bảo một vài người nào nhờ cậy ta « Anh hãy chờ ». Ta có biết đâu rằng câu nói nhàn-nhã ấy, là cả một chất-nổ làm bật tung kẻ nghe.

Đói, rét, khốn quẫn đến sau lưng rồi.

Trạch nghĩ, không biết nếu mình không xin được việc thì rồi sẽ ở đâu, sẽ ăn đâu, sẽ lấy gì mà sống. Thốt nhiên chàng thấy lợn, vì chàng không phải chỉ mơ-hồ thấy cái chết, chàng chạm nó đến nơi rồi. Hơi

lạnh của nó sắp bám vào người chàng bây giờ Xương-cốt chàng sắp rão ra bây giờ. Mặt mũi chàng thế này, ăn xin á! Xin ai cho, mà dù người ta cho chàng cũng không thể. Chàng đặt một giả-thuyết: « Ngộ không có việc thì phút cuối cùng ra sao ? ». Rồi chàng lại tự phá-huỷ giả-thuyết ấy đi. Nếu không, nó sẽ làm cho chàng khổ gấp đôi. Khổ vì cái đói sắp đến và đã đến trong tỷ-thuyết.

Phá cái giả-thuyết phản-chủ rồi, chàng lại mặc quần áo đi. Cần-phá phố phường có gì, đi một lát thì hết. Nhất chàng lại ăn mặc bảnh bao, họ biết ngay chàng là khách lạ. Cứ gì phải đũi lụa. Chỉ một bộ quần áo không có vẻ nhà máy là sang rồi. Thành thử đi đến đâu ai cũng biết ngay.

Hai cha con đi lang thang ra phía nhà thương, lúc về rẽ vào một con đường sạch sẽ có hai dãy nhà tây.

Trạch dắt tay con đi như người tản-bộ, chỉ khác người tản-bộ có cái lòng đang sải tăm. Qua một tòa nhà trông cũng khả-quan, Trạch thấy một ông tây và một bà đầm ngồi uống rượu ở sân. Đi quá mươi nhà,

chàng lại quay lại. Lạ chưa, chàng quay lại coi bộ nhanh lắm, chàng định làm gì thế này.

Chàng đến cửa, gọi.

Bà đầm gọi bồi. Người bồi chạy ra :

— Gì thế ông ?

Rõng-rạc chàng bảo :

— Ông vào thưa với ông bà, có hai cha con một người xin vào hầu chuyện.

Người bồi vào, nói xong, Trạch trông theo thấy cả ông cả bà, ngơ ngác. Bà đã toan đứng dạy đi ra, lại ngồi xuống Bà gọi bồi bảo :

— Bảo người ta vào.

Người bồi ra mở cửa, Trạch theo vào. Chàng nhã-nhặn xin lỗi vì đã đến quấy rồi. Rồi khi ông bà đã bằng lòng nghe, chàng mới kể một thôi một hồi. Sau mười lăm phút nghe trần tình, bà bảo ngay ông :

— Ông xem có việc gì cho người ta.

Ông chủ gật đầu bồi xem giấy má chàng. Xem xong, ông bảo :

— Mai anh lên bàn giấy mà nhận việc lương tháng hai mươi bốn đồng.

Cái cử-chỉ khoát-đạt của Trạch đã khiến ông bà chủ bằng lòng giúp việc. Bà chủ sau khi chồng đã đưa cho Trạch cái carte

visite mai đem lên cho ông bạn kỹ-sư, bà chỉ Sửu hỏi :

— Con anh có phải ?

— Phải.

Bà ta cười :

— Sao nó không giống anh ?

Câu giả nhời của chàng làm cho cả hai ông bà cũng cười. Nhất bà cứ rũ ra

— Vì tôi là đàn ông và nó là đàn bà.

Về đến nhà là Trạch nắm lấy tay bà chủ lay lay :

— Tôi được việc rồi đấy bà ạ ?

Bà chủ cũng sung-sướng, không biết có phải mừng cho người khách trọ của mình hay vì sẽ có một người ăn cơm tháng :

— Thế à, may nhỉ, ông làm thế nào xin được. Ai xin cho ông? Đến ngay tôi ở ngoài này quen chả thiếu ai, mà chịu không xin được việc cho cháu đấy.

Trạch cũng chẳng muốn kê-khai rõ ra làm gì. Chàng chỉ đáp

— Ông chủ cho tôi việc, bà ạ.

Bà chủ làm một việc khiến Trạch biết ngay là bà mua chuộc, Bà gọi thằng bé rầm nhà ;

— Thằng Tẹo đâu, lấy nước ông ký rửa mặt đây.

Thằng bé con lễ mễ bưng chậu nước. Trạch bảo nó

— Mày ngoan ngoãn rồi mỗi tháng tao cho đồng bạc. Nghe không ?

Bữa cơm hôm ấy Trạch ăn ngon lành lắm. Bà chủ sà vào bên chàng, thưa gửi cẩn thận. Chẳng muốn để bà phải khai-mào Trạch nói ngay

— Tôi có việc làm, thì bà chỉ cho tôi với cháu ăn cơm chứ ?

Bà chủ nhũn nhặn, cười cái cầu tài

— Vâng ạ. Trước sao sau vậy cười. Xin ông cứ về đây với chúng tôi.

Trạch thẳng-thắn

— Bà cứ cho biết để tôi còn liệu.

Bà chủ nhoẻn miệng, chỉ cốc nước chè xanh rờn :

— Thì ông ký cứ sơi nước đi đã nào.

Khi Trạch đặt cốc, bà mới thong thả :

— Giá người ta là phu phen thì ăn thế nào nó xong thì thôi. Các ông ăn uống như họ thế nào được. Mình là thày họ cơ mà. Nói được một câu nịnh khéo, bà cười híp mắt,

— Thôi thì bé người lớn bát, cô em ông, tôi cứ tính đồ đồng mười hai đồng.

Số tiền ấy cũng chẳ phải đã quá cái lương. Trạch nhận nhời ngay

— Vâng, tôi cũng chả mặc cả làm Miễn lúc tôi đi làm, bà trông nom cháu giúp tôi. Cháu có ra đường, bà gọi cháu và giúp tôi. Và bà kê thêm cho tôi một cái bàn trên gác, để nhỡ tôi có viết lách.

Bà chủ vội vàng :

— Vâng ạ, ông cứ yên tâm, nhà cháu xin lo liệu đủ

Rồi bà nói một mình

— Phải lấy cái màn dưới chị Tửu về mới được. Cái bàn, đôi ghế, cái gương.

Trạch biết bà nhắc đến những thứ ấy là để cho mình. Chàng liếc mắt nhìn bà như nhìn người chị thương em, tính toán mua bán những ngày giỗ, thay em Chàng cười bảo bà :

— Nhưng tôi phải dặn bà trước, mỗi buổi chiều thế nào bà cũng phải cho tôi một bát canh đấy nhé !

Bà chủ liến láu

—Vâng, vâng ạ, Tôi đã thổi cơm cho các thầy, tôi biết.

Rồi không biết bị sức mạnh gì thôi-miên, bà khoe :

— Nói dấu gì ông, nhà tôi trước cũng làm việc quan ở quan ở Haiphong, tôi đã hiểu. Các ngài ăn uống tuy chẳng bao nhiêu nhưng phải cho thanh-cảnh. Thầy cháu trước cũng thế. Nhất là chỉ có tí dưa, quả cà, nhưng cũng phải cho tinh-tươm. Các thầy, là nhà cháu rõ tính lắm ạ.

Muốn cho trương-trình « ăn trọ » ấn-định rõ ràng, chàng lại rao hẹn :

— Chắc bà chủ đã rõ, đi làm thì ba mươi tây sở mới phát lương. Vậy cũng hôm ấy tôi mới giả dấy.

Làm bộ rộng rãi, cái thứ rộng-rãi của kẻ không thể làm khác :

— Vâng, cái ấy bà tất ông phải dặn.

Trạch cười xuê-xoa :

— Ấy chỗ bà con, nói rứt khoát đi như thế một lần cho nó xong.

Bà ta đưa tay lên quệt môi.

— Ông ký cẩn thận thế cũng phải.

Trạch đi làm đến hôm nay là vừa năm

tháng. Bây giờ cả Cămphămin biết chàng và chàng biết cả Cămphămin. Kể về nhân viên của sở, chàng cũng vào hạng tai mặt. Tai mặt ở chỗ tài ăn nói và dáng dấp con người, chứ không phải vì lương lậu. Kể lương, có lẽ chàng đứng vào hàng gần cuối, vì là « sếp-kép » lệ của sở chỉ giả có thế thôi. Chàng thiệp lắm, anh em ai cũng được lòng. Hội đá bóng mời chàng làm thư-ký ban trị sự, và hễ có tổ-chức tối kịch nào, bao giờ chàng cũng đóng một trong các vai chính. Các hàng tạp-hóa đều quen chàng, vì tuy ít tiền, nhưng chàng có cốt-cách phong-lưu, tiêu tiền vẫn ra vẻ con người.

Cái chỗ làm cho các bạn trẻ trong vùng yêu chàng là chàng đánh « bi á » giỏi nhất. Trạch « sếp kép » thì phải biết, trẻ con « đen » vào chiu vào tám đã có tiếng là thần. Chỉ kẻ đưa đầu gậy, bòn đến lừ lừ đi lên thành bàn, rồi « ngoái » lại là y như dí đầy nhẹ con bạn vào lỗ ngay. Chàng nức tiếng về môn này, nên thuốc lá không mấy khi phải mua, bia không mấy khi phải mua. Còn thừa thãi biếu các bạn bè là khác.

Nhờ cái tài mọn ấy, chàng được tiếng tay

chơi công tử nơi « miu-mỏ ». Ngày thường mỗi khi nhè bè bạn nào có giỗ chạp, mời anh em, là y như chàng được mời đầu. Và trong bữa tiệc bao giờ chàng cũng là cái « đinh ».

Bốn năm thàng giời chàng đã tạo cho mình một thế-lực có thể gọi là oanh-liệt. Viên « sếp » của chàng vẫn bảo chàng luôn :

— Kỳ thi tuyển « su-ba dăng » sang năm, anh được ra Hongay học, rồi thế nào cũng đỗ.

Các bạn ai gặp chàng cũng nói :

— Anh, thế nào chẳng « Su-ba-dăng ».

Chính Trạch chàng cũng ước thầm. Surveillant được gấp gần ba lương chef d'équipe vì có nhiều tiền thưởng. Chàng vẫn nghĩ giá mình có một tháng bảy tám chục bạc, có lẽ sẽ để ra được vài bốn chục, dăm chục. Quanh đi quẩn lại độ một năm, có vài bốn trăm ngay. Cho nên chàng chăm đọc sách lắm. Tuy chỉ có cái vốn học của người học một hai năm ban Thành Chung, bây giờ chàng đã thông-thạo như những tay thi ra cứng. Chàng tự học từ xưa. Thuộc về hạng người có chí, cái gì chàng cũng học, cũng hỏi, cũng bắt chước. Nhiều người cho

chàng là đại, học lắm chỉ tổ ho lao. Chàng bảo

– Học cho nó biết qua loa, chẳng nhẽ bỏ phí thì giờ.

Gần tết thì chàng từ giã bà Tám, chỉ hàng cơm cũ, để dọn lên một cái gác rất sinh. Hôm đi, Trạch án-cần bảo với bà Tám:

— Chỗ chị em bây giờ, thân tình tôi mới dám ngỏ, bà thật đã chu đáo với cha con tôi quá. Cháu không được bà trông nom, cũng dễ dàng. Vì bây giờ tôi khách khứa nhiều, ở đây ra vào không tiện, nên phải dọn sang bên phố. Nếu không, tôi cứ ở đây với bà có phải vui không?

Căn nhà chàng thuê bây giờ là của ông xếp « công tập » có thế lực trong sở. Một định-mệnh trớ trêu rơi xuống đầu chàng. Có lẽ, con gái yêu ông xếp lại yêu chàng. Kể cái đất « min mỏ » này, Thế cũng vào bực tài-sắc. Tài, vì nàng đan, khâu thạo. Mà sắc thì cũng dễ coi.

Con một nhà giầu, lại được học hành đôi chút, tay lúc nào cũng cầm quyển tiểu-

thuyết, Thế là bông hoa « mỏ » được mọi người chú ý hơn cả. Một hôm Thế đến thu tiền nhà, được gặp Trạch. Một vài lời chao đổi, Thế đâm yêu chàng. Tuy Thế chẳng kiều-diễm lắm lắm, xong cũng đủ làm cho Trạch siêu lòng. Già-dĩ chàng cũng biết mình làm. Thân danh một ông « xếp kíp » luôn luôn mặc bộ « soóc » vàng người đen cũng gần bằng củ sùng vì tắm mãi nắng trên « tầng », được yêu bởi một tân-nhân-vật, chàng còn muốn gì hơn.

Mấy bức thư đã mở đường cho ái-tình tiến cái bước khổng-lồ của nó. Ái-tình có những đôi giầy bảy dặm, thu hẹp các ngăn cách. Cô Mỹ-Nương và anh Tương-Tri dẫn chứng cho cái lý này.

Huống hồ Thế đây cũng chưa được địa vị « Lầu son kín cổng cao tường khó qua » Mà Trạch, chàng cũng chưa đến nỗi xấu trai và « làm than » như anh Tương-Tri. Cho nên, đôi trai gái ấy đã yêu nhau, để cho tất cả mọi người phải khen, hoặc phải ghen tức.

Thế thường lại chơi với Trạch, và rất yêu Sửu. Nàng cho Sửu đồ chơi luôn. Sửu cũng mến nàng lắm. Cứ bình-tĩnh ra, ai

chả bảo họ sẽ « cột » đời họ vào nhau. Vì có một chỗ khó qua nhất là ông xếp Côn thì ông lại là người tán-thành nhiệt-liệt. Ông cho mời Trạch lại nói chuyện một vài lần, và cũng đâm ra mê chàng. Về về cái nhân-cách con người và những tư-tưởng cao chàng phát-biểu trong mọi vấn-đề. Ông xếp Côn là người mới, mới ở chỗ biết nhận giá-trị của người sau tấm bình-phong vật-chất. Ông thích cái đời phong-trần và trác-lạc của Trạch vì chính ông, ông cũng có một tuổi trẻ tự-lập. Nhiều khi ông mải mê đàm-đạo với Trạch cho đến một hai giờ đêm. Giá không có cái đồng-hồ làm giám-cục, và tiếng gà gáy rạng rã, có lẽ ông thức đến sáng. Trạch đã gặp may trong cuộc tình-ái, ai mà có thể nghĩ khác. Nhưng nếu sự đời lại giản dị thế, lại bình-yên thế, cuộc đời đã chẳng phải mang cái tiếng đa-đoan từ ngàn xưa. Có những cái thông-phong rơi hai ba lần không vỡ Mà có những nghiên-mực khế đặt cũng nứt đôi. À có thế cái mối đời mà ta gọi là bòng-bong mới đáng cái nghĩa của nó. Mà cái vị đời có sót-sa không, họa chăng Trạch mới thấu hiểu

vì chàng đã được đưa lưỡi một lần.

Thế đem cái ảnh « sú-ve » lại cho Trạch. Nàng gói bằng tờ nhật-trình. Gặp Trạch, nàng tươi cười bảo

— Em đố anh biết, em chụp thế nào nào ? Em chụp nghiêng hay chụp thẳng nào ?

Trạch cười

— Em chụp cúi mặt xuống.

Đang tươi cười, Thế sầm mặt

— Anh lại bảo thế nữa. Ai lại chụp ảnh cúi mặt. Em làm gì xấu-hổ, em phải cúi mặt.

Tính Thế hay rỗi, thì Trạch đã biết rồi, chàng vội vàng cắt-nghĩa

— Thế em không xem các hiệu, vẫn bầy ảnh các cô nằm dài ra bàn, đầu gục vào tay mơ-mộng là gì.

Cậu cắt-nghĩa của Trạch làm cho Thế tức thêm, nàng cáu

À, vì anh trông thấy những thứ người như thế, anh khinh-miệt em có phải không ?

Bị hỏi một cách bướng-bỉnh, Trạch đã hơi chạm lòng, nhưng vì biết mình đã « gây » ra trước, chàng dấu dịu

— Ồ... thì anh nói có thế... em cũng...

Thế ngồi phịch xuống ghế, thở dài. Trạch ghé lại cạnh. Thế vờ cúi xuống, rồi đứng dạy, Trạch nhìn sao hết to lên

— Này, đừng có sinh sự, anh chết bây giờ đây này...

Rồi chàng rẫy nhau đành đạch.

Mặc Trạch muốn làm gì thì làm, mặt Thế vẫn lầm lầm. Nàng thơ thẩn nhìn một vài cái ảnh trên tường, rồi céo-thoái.

Sự ấy đột-ngột quá, Trạch không ngờ Thế giận mình thật, vẫn dùa :

— Anh bảo... Thế giận anh à ?

Thế lạnh lùng

— Làm gì mà giận.

— Không giận anh, sao em nghiêm thế ?

Thế chua như dấm

— Không nghiêm để anh bảo trông như đĩ non ấy à

Trạch nhìn người yêu một cái nhìn trách móc :

— Em chỉ nhảm nào, đời nào anh dám nói em những lời... ấy.

Thế bỗng dơm dớm nước mắt :

— Anh chả vừa nói là gì.

Thấy người yêu trẻ con quá, Trạch cũng vỗ về cho qua :

— Anh xin lỗi vậy. Cỏ thế mà cũng vòng vẵng.

Rồi bỏi luôn để làm đẹp lòng Thế :

— Đâu, ảnh của em đâu. Đưa ai làm sous-verre đấy -Ba Kỳ phải không ?

Thế đáp lững lờ

— Ảnh nào, ảnh của em ấy à, làm gì có.

Trạch nhăn-nhó :

— Thôi làm tội, anh mãi. Anh đã xin rồi cơ mà.

Cái sở-thích đặc-biệt của đàn bà là được nịnh, được bợ đỡ. Khi họ đã ăn quen món ấy rồi, ta sẽ xâu mũi họ giắt đi. Nhưng đấy là cái lối chinh-phục của những thằng đàn ông hèn. Và nếu không hèn thì phải là không yêu. Có anh bị vợ sà lù lạy van thế nào cũng không được. Duy chỉ ngồi quay lưng lại, phu nhân đạp đánh « pắc » một cái, là phu-nhân nguội ngay. Có những thằng chồng lợn như thế, nên có những bà vợ nghiện đấm đá chồng, hay nắm tóc, béo tai chồng thì cũng thế.

Thế thuộc về hạng phu-nhân kể trên. Nên khi lòng tự-ái được nịnh, bộ mặt nhăn-nhó của Trạch, khiến nàng động-tâm. Nhưng nàng cũng vẫn còn làm bộ giận-rỗi. Câu nói : « Thôi anh xin », cuối cùng của Trạch khiến Thế dịu hẳn. Nàng nghiêm mặt hỏi, như người hỏi tội :

— Anh đã chừa cái thói nói láo chưa ?

Thật là quá quắn, Thế đã làm cho Trạch phát chán. Chàng không thể ngờ người yêu của mình ăn nói sống sượng đến thế. Trạch không phải hạng nịnh đàn bà, chàng sở-dĩ không muốn để Thế vùng vằng, là vì lịch-sự, vì ít yêu, vì muốn cho xong chuyện.

Thế không biết chỗ ấy, đi quá cái mốc đã định của lòng, và của tài Trạch. Chàng hận lắm, nói khinh thì đúng hơn, nhưng không nói gì.

Trông nét mặt của Trạch, Thế hiểu, hiểu mình đã nói quá nên Trạch mất lòng. Nhưng là kẻ chỉ yêu vì là con gái, yêu, yêu theo cái sở-thích của mình, nàng mặc kệ. Đời có những cuộc tình-ái kỳ khôi. Yêu nhau đấy, nhưng không bao giờ buộc lòng, buộc đời, vào với nhau. Một tí sỉ ngang-trái đến cũng đủ làm cho tan vỡ.

Đấy là những kẻ yêu theo « mốt ». Với họ, người tình chỉ là một con bò để vắt sữa, nếu không là tên nô-lệ. Họ yêu nhưng yêu cái lối ăn đét-se. Có thì có, không thôi. Lúc yêu cũng mê man đấy, nhưng giá một trong hai người, ngã đời vào cánh kẻ khác, họ cũng vẫn có thể dửng dưng được. Chẳng cần đến thời-gian làm cho họ quên, họ quên ngay sau một ngày.

Những hạng không nóng, không lạnh này, nhiều tự-ái, không chịu kiểm tỏa. Vì họ yêu bằng mắt, không bằng lòng ruột.

Thế nàng biết đã nói quá để người yêu phải giận, nàng cũng mặc, không tìm cách chuộc lại. Nàng, chỉ có thể yêu Trạch, khi nào Trạch hoàn-toàn là hòn bột của nàng. À, chứ lại còn « khọng-khiệng » bắt lỗi, bẻ họe, thì đời nào nàng chịu. Ái-tình ở nàng chỉ là sự đú-đởn, không đưa đến đâu. Mà Trạch thì hỡi ôi ! chàng đã biểu dàn bà một tị, đã là thằng đàn ông một tị, chàng « tiêu-thụ » thế nào được Thế.

Cho nên từ ngày ấy mà đi, Thế thưa lại với Trạch, vì nàng thấy Trạch thế nào

ấy. Lầm lầm và « khẩn » lầm. Còn Trạch, chàng nhận rõ Thế là kẻ không có lòng dạ, một ngày kia có thể hy-sinh chàng cho bất cứ một cớ gì, nên cũng « lẳng » dần

Ba tháng sau.

Trạch nghe phong-thanh có người bỏi Thế. Tin ấy đến với chàng như tin dại xe lửa đến với người đọc báo. Nó không có nghĩa gì cả. Phải nó không còn có nghĩa, khi cái nghĩa chính của nó đã mất. Người kể cho Trạch cái tin ấy, là bác cai làm cho ông xếp Cốn thân-phụ Thế. Bác ta kể rành-rọt thế này « Mấy tháng nay ông xếp Cốn lỗ to. Ông thầu làm hai giẫy nhà của sở, lỗ hơn bốn nghìn đồng. Lại đâu bị thằng khách nào ở Hà-Cối nó lừa mất hơn hai nghìn. Lại tiền gỗ của xưởng Văn-Lâm ở Haiphong hơn ba nghìn đồng. Tất cả, ông nợ độ vạn bạc rồi. Vì thế độ này ông buồn, đâm ra chơi bời. Thứ bảy nào ông cũng đi Hongay đánh sóc-đĩa với các lái gỗ. Cậu Phong, chủ xưởng Văn-Lâm, cho ông ấy vay hai nghìn tháng trước

cũng ra chơi với ông ấy ở đây. Rồi không biết nghĩ thế nào, ông ấy lại gán ngay cô Thế cho cậu ta. Cậu ta trông trẻ không ấy mà. Đâu bảo mười lăm tháng sau thì cưới. Hừ, thế mà ai cũng bảo cô ấy với ông, thế nào chả lấy nhau ».

Tuyệt nhiên Trạch không thấy nao lòng một tí nào. Sự phân-tách tâm-lý đôi khi cũng chẳng ích gì cho những trái tim khi đã sắt lại. Trạch vẫn ăn, vẫn ngủ, vẫn lẹo « tầng » không kém một bực. Bác cai thường nói với bè bạn :

— Có ông ấy buồn, nhưng không chịu để lộ ra.

Gan, có thể nào kể bị tình-phụ, quả mình có yêu, lại có thể gan một cách quái-gở thế được ?

Tin Thế lấy nhà thầu khoán trẻ ở Hai-phong, chỉ trong vài hôm, bay đi khắp Cẩm-phả. Nó đậu trên tủ các hiệu cao-lâu, bám vào bàn các nơi túm năm túm ba, các ông ký ngồi uống giải-khát.

— Thế nào, Thế đi lấy chồng thật à ?

Luôn luôn giữ được nụ cười hồn-nhiên, nó là triệu-trứng của sự không đau-xót ;

— Có ấy đi lấy chồng, có gì là lạ mà anh phải hỏi.

Rồi bạn thân có người đáp lại :

— Nó lại ở chỗ có thể đi lấy chồng, mà chú rể lại không là anh.

Trạch chỉ mỉm cười. Sự thản-nhiên quá độ của Trạch, khiến cho bọn bạn vẫn sùng-mộ chàng, thì thầm :

— Anh ấy gan dấy, đau đến nát tim cũng phải cười. Phương-ngôn chả có câu: ngậm bồ hòn làm ngọt là gì ?

Sự thực, Trạch cũng chẳng để ý gì đến tin ấy lắm. Vì nếu nó không xảy ra, đi nữa, cũng chẳng ích gì cho chàng. Có bao giờ ta lại đi ghen với một đám cưới không quen biết đâu.

Trạch không để ý đến tin ấy. mặc. Nó cứ đến, không phải gián-tiếp như những lời hỏi thăm của bè bạn. Nhưng là đến trực-tiếp bởi một bức thư, chàng nhận được một buổi sáng sớm đi làm.

Anh Trạch

Đến sáng chủ-nhật, tôi sẽ lại đằng anh

để nói một câu chuyện có quan-hệ đến đời tôi. Tôi chắc anh là người xưa nay vẫn « quân-tử », anh không từ-chối sự tiếp tôi hôm ấy.

Chào anh

Đọc xong, chàng vụt hiểu. Chàng hiểu Thế muốn đến làm gì. Sự hiểu ấy khiến chàng dùng mình. Chàng không thể nào để Thế đến được. Vì chàng không có can-đảm trông thấy một người con gái lại nhà tình-nhân cũ, xin những thư đã viết và các ảnh về để phòng hậu-hoạn. Trời ơi, nó bẩn quá, thảm hại quá, hèn hạ quá.

Tưởng-tượng cái người mình đã từng có lần môi kề môi, bây giờ há miệng đòi những thư viết cho mình, mà để làm gì, để phòng sau này mình khỏi phản. Chàng muốn bét to lên, chửi vung lên cho đỡ phải xấu-hổ, cho đỡ phải thẹn lấy. Trời thế nào loài người lại có thể khốn-nạn đến thế.

Ý-nghĩ Thế sẽ đến khiến chàng điên cuồng. Chàng run bắn. Phải ngồi mà nghe Thế đòi thư, đòi ảnh. Eo ôi! Cả một cái gì ục-nhục như rời nó bò trong

tảy xương

Trạch lấy bút chì viết quệnh quàng cho Thế :

Em Thế

Anh chắc em đến cũng không ngoài mục đích đòi thư và ảnh của em. Vậy anh nhờ người đưa cho em, để em khỏi phải mất công.

Trạch

Lại phía tủ, chàng mở lấy cái hộp đựng mười mấy cái thư, và nhắc tấm ảnh cheo ở tường gói vào một gói. Chàng săm săm xuống cầu thang. Lại một nhà quen, chàng nhờ em người bạn, đưa giả hộ.

Quả nhiên, sau khi đã nhận trả lại thư và ảnh, Thế không đến nữa.

MỘT hôm đi làm về giữa đường, người phát-thư thấy chàng gọi giật giọng :

— Ông Trạch, ông Trạch

Chàng dừng lại, người phát-thư đưa ra một phong bì :

— Có phải của ông không ?

Trạch trông thấy tên Phấn để ngoài, mừng cuống-quít :

— Phải, thư của tôi, cảm ơn ông nhé.

Chàng xé đọc ngay :

Anh Trạch

Gần một năm nay chẳng được cái thư nào của anh cả. Cái cuối cùng anh gửi cho tôi cũng đã cách đây làm tháng.

Tôi cũng chả trách anh đâu, vì tôi biết tính anh mê chơi lắm bận không viết được chứ không phải quên nhau.

Anh Trạch ạ, bây giờ tôi không ở Ngọc Hà và cũng xin thôi ở nhà in rồi. Anh biết tôi làm gì không? Anh mà biết anh phải buồn cười đứt ruột.

Tôi phải nói ngay cho anh rõ.

— Tôi là nhà kỹ-nghệ. Ghê không anh.

Mà đúng như thế, tôi chế các thứ phấn thơm, dầu rửa, cặp tóc, « bi-ăng-tin ». Ấy cái marque M. A. I. là của tôi đấy. Có khi anh đang dùng cũng nên.

Nói tóm lại, tôi bây giờ chuyên về chế-tạo các hàng nội-hóa. Bán buôn khắp Trung-Nam-Bắc.

Anh cứ ra các hiệu tạp hóa, thì thấy hàng của tôi.

Hiện nay tôi có cửa hàng lớp làm bàn giấy ở Route Huế (chợ Hôm)

Tôi viết dông dài thế để làm gì? Để anh mừng cho tôi. Và nếu anh làm ăn ngoài ấy không được như ý, anh sẽ về giúp tôi.

Anh Trạch ạ, thật ra mình tôi làm cũng không xuể. Giá có anh, anh phụ vào một tay thì chả mấy mà nỗi đỉnh đám.

Phi thường bất phú anh ạ. Tôi mới làm có hơn năm nay, nhờ giời giả nợ giả nan đi, cũng còn gần hai nghìn bạc vốn, anh ạ.

Đến chủ-nhật này tôi đi « tuốt-nê » Hai-DươngHaiphong, Hongay, sẽ ra thăm anh, và đặt đại-lý ngoài ấy nhân thể.

Thôi để gặp anh, tôi sẽ nói rõ ràng hơn

Bạn anh

Phấn.

Trạch đọc xong thư mừng rỡ. Chàng không về nhà vội-rẽ một hiệu tạp-hóa, hỏi những chế-tạo-phẩm của Phấn. Khi trông thấy những chiếc cặp tóc đen nhánh, sinh-sẻo nằm trên cái bìa « các-tông » chẳng nốn với nhãn-hiệu « Con-Ve » chàng sung sướng. Hớn hở chàng nói với chủ-hiệu là một khách-trú :

— Chú Hối này, cái thứ cặp tóc này của bạn tôi làm đấy. Chủ-nhật bạn tôi ra đây đặt đại-lý độc-quyền đấy chú ạ.

Chú Hối đang thổi cái « chỉ thlu » phụt phụt, ngừng lại. Chú cười hềnh hệch để lộ hàm răng vàng xoẻ :

— À, cái này, cặp tóc tốt hơn thứ

đấy, bán được. Không bằng của tây thôi.

Trạch đắc chí cười :

— Bạn tôi là tay kỹ-nghệ có tiếng ở nước này, làm cái gì chẳng tốt.

Chú Hối gật lấy gật để

— Ừ, cái ấy tốt.

Được thể và cũng đương khoái-trí, chàng chỉ luôn miếng phấn hình tam-giác :

— Đây, phấn này cũng của bạn tôi đấy.

Chú Hối lại gật.

Trạch bắt chú đưa cho xem một miếng. Chú Hối rít một hơi điếu thuốc bào, rồi thổi cho bã thuốc bật ra ngoài, rất điệu nữa, chú lại rít, và sau khi mắt đã lờ đờ, chú mới uể oải mở tủ, đưa cho Trạch một miếng xanh xanh.

Trạch cầm dơ lên, ngắm nghía, rồi vạch vạch vào tay áo. Chàng reo lên :

— Phấn tốt lắm chú ạ. Bán bao nhiêu một miếng. ?

Cái này... Sáu xu...

Trạch sờ sờ tới, ném đồng hào vào mặt kính :

— Chú bán cho tôi một miếng.

Hối chố mắt, ngạc-nhiên :

— Ông xếp bảo anh em bạn làm được, ông xếp còn mua làm gì?

— À, thế mà tôi cũng mua, mua bộ người thợ may.

Chú Hối cười, nheo mắt:

— Ông xếp có lấy thuốc lá bào không?

Trạch cười xuề xoà

— Ừ, chú cho tôi một điếu, tôi thích hút lắm.

Ngày thường thỉnh thoảng chú Hối ra chỗ đánh « bi-a » gặp Trạch, chàng vẫn đùa xin thuốc lá bào. Vì thế bây giờ chú nhớ, nên hỏi Trạch.

Chú Hối bốc một dúm, bọc vào mẩu giấy bản đưa cho Trạch. Trạch cầm, nhét vào túi trên, rồi cười bảo:

— Đem về ăn cơm xong, hút.

Nói xong, chàng giơ bắt tay chú Hối rồi đi.

Vừa ra khỏi cửa, chàng chợt nhớ Phấn, viết trong thư cho mình, còn nói làm cả brillantine nữa. Chàng dở thư, rồi đọc:

— Mai, nhãn-hiệu Mai.

Thế là chàng quay lại, đi mũi vào tủ trên, vào những lọ xếp thành một hàng dài Chàng chỉ một lọ, bảo chú Hối:

— Chú cho tôi mua một lọ Mai.

Chú Hối nhắc một lọ đưa cho chàng.

— Bao nhiêu chú ?

— Hai bào rưỡi.

— Rẻ thế à.

— Đắng tốt đấy. Thứ xấu có hai bào thôi.

Nói đến thứ xấu, chú chỉ một lô các lọ bầy trong tủ, nhãn-hiệu đã phai, mà vừa trông lọ đã loang lổ ?

Trạch cầm lọ Mực, mở nắp, đưa lên mũi Bỗng chàng reo như đứa trẻ được cái ảnh quan-vân-Trường, trong gói chè Chính-Thái :

— Thơm lắm, tốt lắm.

Rồi lấy ngón tay, chọc thủng lần giấy bóng kính bịt trên lọ, chấm chấm một tí vào tay

— À, cái này không nát, tốt lắm.

Chú Hối cũng lắp-bắp ;

— Tốt lắm cơ mà ?

Trạch hỏi một câu tiếng khách « giả-cây ».

— Cầm-hầu à ! (Tốt lắm)

Chú Hối cười hềnh-hệch. Trạch đưa tay lên mang tai chào kiểu nhà binh, rồi đi thẳng.

Chàng tung tăng giữa đường như chàng mới được sở tăng lương.

Ra đến đầu phố, chàng tạt vào một hiệu thợ may, la rầm :

— Patron đâu ?

Người chủ tay ghẻ kềnh càng sau cái bình-phong dùng làm buồng thử ló đầu ra :

— Gì đấy xếp.

Trạch vẫy cho người chủ ra. Người chủ giơ bắt tay chàng. Chàng đang sung-sướng cầm chặt tay người chủ giật-giật không để ý đến những nốt ghẻ đen như hạt đỗ đen.

— Này ông chủ, phấn vạch của bạn tôi làm đây này.

Người chủ đón miếng phấn, rồi ồ một tiếng ;

— Tưởng gì mác cái kéo đây mà, nhà tôi vẫn dùng.

Sướng điên lên, chàng hỏi vội

— Có tốt không ông ?

— Nhất, chỉ có nó là dùng tạm.

Nghe tiếng nhất, chàng đã muốn hóa điên lên nhưng chữ tạm đã làm cho chàng cụt-hứng.

— Đã tốt nhất sao lại bảo dùng tạm.

Người chủ gãi cành-cạch :

— À, nhất là so với các thứ phấn nội-hóa ta làm. Còn so với phấn tây, phải dùng tạm.

Trạch gặng hỏi để cố được nghe người chủ khen mới thôi.

— Nhưng bây giờ khan hàng, marque này cũng là tốt nhất chứ.

Người chủ cười nhẹ-nhàng :

— À, thì cái ấy đã hẳn. Của người ta bây giờ « bam-nhe » đấy. Vạch rõ ra phết mi không bở.

Hả dạ, chàng khoe vang :

— Ông chủ có biết không, em tôi nó chỉ ra đấy nhé.

Người chủ nói giọng mỉa :

— Ở Hanoi làm cơ mà.

Chàng vênh mặt :

— Thì em tôi có xưởng chế-tạo của nó ở Hanoi mà lị. Nó đi « tuốc-nê » các tỉnh « khám » các đại-lý, sắp ra đặt ngoài này một, và tổng-phát-hành đấy.

Hãnh-diện vì đã gọi nhà kỹ-nghệ « đại-danh » là em, Trạch say-sưa nói .

— Rồi ông xem, cả Cẩm Phả này sẽ dùng phấn của em tôi. Nó chế cả brillantine, cặp tóc.

Rồi chỉ về phía chợ :

– Đấy, chú Hỏi buôn cả đấy.

Người chủ thủng-thẳng

– Cầm Phả này, có vài hiệu thợ may tèo-tèo được bao nhiêu ?

Trạch nhún vai

– Năng nhặt chặt bị, thế mà mỗi tháng nó bán rải-rác các nơi, bằng nghìn bạc đấy.

Người chủ thờ ơ

– À, cả nước thì chả kể, Hanoi thì có bảng-bà, sa-sỗ thợ may.

Tiếng cả nước, làm cho Trạch sướng rộn lên, chàng ba-hoa.

– Chưa biết chừng nay mai tôi xin thôi về quản-lý xưởng công-nghệ của em tôi cũng nên.

Hai tiếng em tôi, Trạch dùng không thấy ngượng-nghịu. Chàng nói mãi, rồi chính mình cũng không thấy trái tai nữa. Thói quen, dù là thói quen xấu — cái gì ở đời không thật, chả là xấu — là một thứ gì mầu-nhiệm lắm. Một khi nó đã chế-ngự tinh-nết mình, thì thôi hết, đừng có nói chuyện thay-đổi nữa.

– Nhất, chỉ có nó, là dùng tạm được.

Nghe tiếng nhất, chàng đã muốn hóa lên, nhưng chữ tạm, đã làm cho chàng cụt-hứng.

— Đã tốt nhất, sao lại bảo dùng tạm.

Người chủ gãi cành-cạch

— À, nhất là so với các thứ phấn nội hóa ta làm. Còn so với phấn tây, thì nước gì Không có phấn tây, phải dùng tạm.

Trạch gặng hỏi, để cố được nghe người chủ khen mới thôi

— Nhưng bây giờ khan hàng, marque này, cũng là tốt nhất chứ.

Người chủ cười nhẹ-nhàng :

— À, thì cái ấy đã hẳn. Của người ta bây giờ « băm-phe » đấy, vạch rõ ra phết mà không bở.

Hả dạ, chàng khoe vang :

— Ông chủ có biết không, em tôi nó chịu ra đấy nhé.

Người chủ nói giọng mỉa :

— Ở Hanoi làm cơ mà.

Chàng vênh mặt :

— Thì em tôi, có xưởng chế-tạo ở Hanoi mà lị. Nó đi « tuốc-nê » các tỉnh « khám » các đại-lý, sắp ra đặt ngoài này, một vị tổng-phát-hành đấy.

Hãnh-diện vì đã gọi nhà kỹ-nghệ. Bởi vậy, ta mới thấy nhiều người biết mình nói thế, làm thế, là tục, là trưởng tai, ấy

bắt, người chung quanh, mà vẫn không thể bỏ được.

Ở nhà thợ may ra, một sức mạnh,, không biết từ đâu, đưa chân chàng rẽ vào một hiệu thợ cạo.

— Bonjour « xếp ».

Chàng vồ ngay lấy một bác dùng chéo, khoeo, đang cầm díp nhổ râu

— Này xử Tôn, xem hộ cái này một tị ?

Bác Tôn cười tủm :

— Gì thế xếp.

Trạch moi lọ brillantine ở túi ra. Chị mới đưa, chưa kịp nói câu nào, thì bác Tôn đã khen ngay :

— Thôi brillantine MAI lại còn phải nói, tốt nhất hạng.

Trạch há hốc miệng, vung tay :

— Thật không ?

Bác Tôn ngạc-nhiên, về cái cử-chỉ ngỗ ngáo của Trạch :

— Tôi lại nói rối « xếp » hay sao ? Thì chính « xếp » vẫn trải thứ này, mọi khi đấy thôi.

Thế là Trạch chồm-chồm lên, chàng nắm vai bác Tôn giật lấy, giật đề :

— Chết thật, chết thật.

Mọi người có mặt trong hiệu đồ dồn cả về phía chàng. Họ ngơ-ngác về những cái giật chải người, mà bác Tôn chịu.

— Chết thật, xưa nay tôi vẫn trải, mà không biết. Của em tôi chế đấy, nó có xưởng chế-tạo ở Hanoi đấy. Nó vừa gửi thư cho tôi, về làm quản-lý cho nó đấy, chết thật, em mình chế mà không biết.

Rồi mở nắp. Trạch đi vào mũi bác Tôn, và lần-lượt vào mũi mọi người với một câu :

Pas mal bả, pas mal bả ?

Ai nấy đều gật đầu, có người chẳng hiểu nghĩa câu chữ Pháp là gì, cũng hùa theo.

Vì là tay « tai mặt » ở Cẩm phả, nên Trạch được họ quý nể. Phần nhiều là những người tối-tối vẫn hay lai-vãng lại hiệu cao-lâu đánh bi-a, nên biết chàng cả.

Cơn lốc « khoa-trương » qua đi, qua đi như mùi thơm thoang-thoảng của lọ brillantine Trạch bỏ túi, chàng mới dũng-đỉnh bước ra.

Từ nãy đến giờ, chàng dùng nhiều sức để cổ-động, khen những thứ hàng của Phấn, nên giờ chàng hơi mệt. Và cổ thì ráo. Nước bọt se lại. Chàng đi thủng-thỉnh lại

tiệm giải-khát của cô Tùng.

Tùng trông thấy chàng, là trách ngay

— Gớm ông « xếp », độ này vui thú ở đâu, ít ra hàng thế.

Ngày thường Trạch rất ghét Tùng, chỉ vì một lẽ, nàng hay nhăn-nhở. Nói là ghét thì oan cho chàng, và tủi cho Tùng. Chàng không ưa thì đúng hơn.

— Vâng, tôi phải bận học, thi Surveillant.

Tùng nói cái giọng ghen-tức

— Ông xếp sắp lên « su ba dăng » có khác, hay lại đăng chị Năm. Đăng ấy cửa hàng chả tân-thời hơn em mà.

Trạch bỗng thấy nổi lòng nhân-từ, chàng nói đỡ :

— Không phải, cô đừng nói thế, oan tôi. Tôi bận học thật đấy.

Kẻ sung-sướng ở trong đời, là kẻ đã nâng-đỡ người, Trạch nói xong, chỉ một chai nước cam, cười bảo

— Nào, thế hôm nay cô bán biếu « bông » cho tôi một chai nhé.

Tùng đon-đả :

— Chỉ sợ ông « xếp » chả có lòng...

Giá như mọi hôm, bị các bạn mời phải vào đây, mà nghe nói thế, thì chàng đã

cau-có rồi. Nhưng không, hôm nay không chẳng những chàng không cau-có, lại còn bông-đùa là khác.

— Thế nào cô Tùng, me-xừ Tùng, bao giờ về.

Tùng cười, để lộ cái răng vàng, trong hàng răng đen

— Chết rồi còn về thế nào được.

Trạch nhìn nàng, cười trách :

— Chỉ nhảm nào, sao vợ lại rủa chồng chết. Phải tội.

Tùng toét miệng cười

— Chuyện, tử phải bảo là tử, chứ sao ! Ba bốn năm nay, có thư-từ gì về đâu ?

Đàn bà, đàn bà, người đàn bà nào, cũng vẫn có chỗ, làm cho ta sợ. Câu ấy không biết ai đã nói ra. Nó chẳng phải là một phát-minh triết-lý nhưng cũng là một cái dao đứng muôn đời. Khi Trạch, chàng đi có một người đàn bà, đã sống với người ấy, được một đứa con, và rồi người ấy cũng đã lại bỏ chàng, đi lấy chồng. Người thứ hai là Thế, cũng lất - ngoại cái loại « tân-nhân-vật », và cái người trước mặt chàng bây giờ. Một phản-động lực tâm-lý, khiến chàng phẫn-nộ. Chàng bật ra một

nói tàn-nhẫn :

— Đàn bà các cô, chỉ là giống yêu-tinh. Ai người ta yêu, chỉ rình ăn thịt người ta. Tôi ấy à, nếu tôi được quyền mỗi ngày đem đàn bà ra phết cho ba roi, thì tôi hả lắm. Và nếu bà nào, cô nào hỏi « Tại sao đánh tôi ». Tôi sẽ trả lời » : Vì người là đàn bà, thế thôi ».

Tùng chẳng hiểu chàng nói gì, nàng hỏi một câu ngô-nghê

— Đánh thế, người ta sợ hết vía, còn ai dám lấy ông, bỏ ông xếp ?

Trạch uống cạn một hơi, dùng dạy trả tiền. Tùng cầm mấy hào chỉ sóc-sóc, rồi cười ngặt-nghẽo :

— Sao ông xếp bảo biển bông, cơ mà ?

Trạch đã bực mình, nhưng cũng vẫn đáp

— Thử cô, xem có cho chịu không ?

Tùng thích-chí cười ầm-ĩ vi-vu

— À, ra ông xếp thử lòng quân tải mà chơi, xem lòng quân tải ở vơi hay đầy.

Vừa mới mờ sáng, Trạch đã dạy. Vì hôm nay là chủ-nhật. Chủ-nhật, Trạch có quan-

tâm đâu. Mọi khi chủ nhật, chàng lại cà ngủ trưa khỏe. Nhưng hôm nay khác, ch nhật này long - trọng lắm. Có lẽ hơn mộ năm nay, chưa có ngày nào, Trạch thấ thảnh-thơi như hôm nay

Chàng dạy sớm, bắt thằng nhỏ đi mu hoa, để đón tiếp người bạn cố-giao củ chàng. Người bạn cố-giao ấy, bây giờ đố với chàng to lắm. Nhà kỹ-nghệ đại - danh chàng giới-thiệu với mọi người, cách mấy hôm nay

Thằng nhỏ đem bó hoa về. Chàng tỉ mỉ nhặt những lá héo vứt đi, và cắm một cách rất cẩn-thận vào lọ. Chàng bắt nó lau bàn ghế cho thật bóng-loáng, và lấy cái sào, chọc những chỗ nhện giăng trên tường. Chàng sai nó chạy thật nhanh, ra nhà thợ đặt, lấy cái « ga » về, cho chàng. Thằng nhỏ mang «ga» về, chàng lại sai nó đi mua bia nước chanh. Cứ như cái thoi thằng nhỏ về là lại được sai đi ngay. Nó mua từ nãy đến giờ bảy tám thứ.

Vác cái cối say cà-phê, chàng sai nó đi mượn về, thằng nhỏ vừa đặt xuống bàn, chàng đã lại ra cái lệnh mới

— Mày đi mua ngay cho tao, nửa cân sá

sung, một chai rượu vang nữa.

Thằng nhỏ cắm đầu, cắm cổ chạy, độ nửa giờ nó quay về với một gói ở tay và chai rượu vang.

Chàng cầm chai dơ lên, khen

— Tốt đấy, mày mua ở đâu ?

Thằng nhỏ vừa thở vừa đáp

— Thưa cậu con mua ở chú Hối.

Để cho nó nghỉ một lát, chàng lại sai :

— Mày cầm tờ giấy này sang bên ông Hiến, hiệu cơm Tây đưa cho ông ấy. Lúc về, tạt vào chú Hối, bảo chú bán cho cậu tôi một chai vang nữa.

Thằng nhỏ lại co chân chạy.

Nó đi rồi, chàng mới đứng xa-xa tận chỗ cầu thang, lên ngắm giàu buồng. Thốt nhiên chàng lẩm-bẩm

— Được.

Chàng đặt lại mấy cái sous-verre cho khỏi lệch. Kéo cái ga xuống một tí cho cân. Để hai đôi dép dơm,ngay chân giường cho sóng đôi nhau. Chàng xê cái ghế này, xích cái ghế kia cho đăng-đối.

Chàng muốn làm gì thì làm, dọn gì thì dọn, nhưng lúc nào cũng nhìn đồng hồ :

— Mới có một giờ, còn hai giờ nữa,

Chàng cúi nhặt que diêm, ném ra ngoài cửa sổ. Và đặt cái gạt tàn thuốc lá, vào giữa bàn. Chàng lại phía tủ, mở lấy bánh xà phòng thơm, để sẵn ở bàn giấy.

Thằng nhỏ đem chai vang về, và cái thẻ giả nhời của ông chủ hiệu cơm tây. Chàng đọc, mỉm cười có vẻ bằng lòng. Chàng bảo thằng nhỏ đánh cái chậu men trắng, cho trắng tinh, và dặn nó, lúc nào chàng ra bến tầu đón khách, nó phải chạy ra chợ Hôi mua một cái khăn mặt bông, và một cái bàn trải đánh răng.

Không còn việc gì nữa, chàng mới bắt nó xay cà-phê còn chàng, chàng mở tủ lấy hai cái Kymono mua sơn ở dưới tầu ngoại-quốc ghé ăn than, đem ra cheo ở mắc.

Chàng làm xong mọi việc, lại ra chỗ cầu thang ngắm

— Nhà hôm nay, có sang hơn mọi ngày không, nhỏ.

Thằng nhỏ nhoẻn miệng

— Thưa cậu sang lắm

Chàng nở một nụ cười

— Thằng này tao cho mày một đồng bạc, tiền thưởng.

Thằng nhỏ mừng quýnh, nó quay tít mấy

chạc vòng, mặt đỏ gay.

— Xuống gọi tao cái xe nhỏ.

Thằng nhỏ lo-lo chạy xuống. Trạch hôn con, rồi bảo :

— Cậu ra đón bác Phấn, con ở nhà rồi cậu về.

— Bác Phấn nào hở cậu.

— Bác Phấn năm ngoái cậu đón con ở nhà quê ra, rồi đưa con lại nhà bác, cái nhà tối om-om ấy mà.

Sửu nghĩ nghĩ một phút, rồi mở choàng mắt :

— À, con biết rồi ! Con nhớ rồi ! Bác Phấn cao hơn cậu, ... à, ... à con nhớ rồi.

Trạch lại hôn con :

— Thế con ở nhà đợi cậu nhé.

Và dơ má cho con hôn.

Sửu hôn bố, còn bá vai nói nhỏ. Trạch khúc-khích cười :

— Ừ, cậu cho con mặc áo mới đấy. Con mở tủ, lấy mà mặc.

Lòng phơi-phới chàng xuống gác thoăn-thoắt. Đến cửa chừng, thằng nhỏ chạy lên,

hớt hơ hớt hải :

— Thưa cậu, tầu đã về, « súp-lê » rồi.

Bước lên xe, Trạch dục :

— Nhanh hộ tôi một tí nhé, ra bến tầu.

Người phu xe vội ngăn

— Ồ, thưa ông xếp, tầu « súp-lê », thì cũng còn ít ra giờ đồng hồ nữa.

— Bậy nào,

Y ngoái cổ :

— Bẩm dùng, không ông xếp chặt cổ con đi.

Được yên lòng, Trạch mới nói đùa người xe :

— Để cổ bác, bác còn chạy chậm thì. Chặt đi, thì có lẽ đến sang năm bác mới lê ra đến bến tầu.

Y cười dài :

— Bẩm ông xếp thật đấy, rồi ông xếp xem. Đây ra bến tầu chỉ mất mười lăm phút. Ra ngoài ấy đợi cũng thế thôi, con đi làm quanh năm con biết.

Quả như nhời tên xe bảo, Trạch ra còn phải đợi hơn nửa giờ, tầu Quảng-Đông mới về đến nơi. Khi tầu cắm neo, chàng rút một điếu thuốc lá hút, kiễng chân nhìn đám hành-khách màn thuyền lên.

Camphamine không có đến, tầu đến có

phải đỗ ở giữa sông, rồi các lái thuyền; cho thuyền vào đón khách lên.

Đợi mãi không thấy Phấn, chàng nóng ruột, bỏ xuống một chiếc thuyền, bảo chở ra tầu. Vừa đến nơi, chàng nhảy phắt lên, Chàng leo lên cầu thang, rồi lên boong. Nhìn ngược nhìn xuôi, không thấy bạn, chàng lùng cả cabine. Thôi ! thế là hỏng. Phấn không ra rồi. Chàng thở giài, rồi uể-oải xuống. Gặp một tên quýt tầu chàng hỏi

— Hôm nay cái Giao-Chỉ có chạy không bác ?

Tên quýt đơ tay đập đánh dét vào cổ mình, rồi đi-đi. Vừa giết con muỗi, y vừa đáp :

— Có, sắp về. Bỏ nhau ở Hongay. Tí nữa thôi.

Lại lóc cóc lên bờ, Trạch đứng đợi. Chàng vào một cái quán. Bóng một thiếu-nữ, khiến chàng bối-rối. Thế trông thấy chàng, quay mặt đi. Rồi nàng bảo một tên người nhà đứng đấy cốt ý để chàng nghe thấy.

— Hay ông đi ô-tô ở Hongay về.

Nghe nói đến ô-tô, Trạch mới nhớ ra có người nói với chàng, chồng chưa cưới của Thế, có cái ô-tô Ford mới, Vẫn thường đón

nàng về Hai-phòng chơi.

Trạch mỉm cười, chàng nhún vai tỏ vẻ khinh bỉ.

Tầu giao-chỉ về cũng không đem Phấn lại cho chàng. Người khách cuối cùng lên, tầu chàng cũng lủi-thủi về. Vừa đi, chàng vừa bực dọc. Chàng tự hỏi : Sao lại có thể thế được. Xưa nay Phấn là người làm việc có phương-pháp cơ mà. » Rồi chàng đổ chàng hay Phấn có việc phải ở lại Haiphong ? Hay Phấn chưa bắt đầu đi « tuốc nê » ? Hay mình xem thư nhầm ngày. Chẳng có lẽ, bức thư ngay bây giờ giá bắt đọc lại, chàng cũng đọc được từ giòng đầu đến giòng cuối cơ mà ? Hừ, lạ thật. Phấn mà sai hẹn thì chết thật. Có lúc chàng đã nghĩ, hay Phấn nói dối mình. Nhưng chàng lại tự trách, sao lại có thể nghi cho người bạn tâm-giao, một điều hèn-hạ như thế. Mà dối chàng làm gì, chàng chặc lưỡi để đuổi cái ác ý chàng vừa phạm Cuối cùng chàng nhất định đứng trên cái thuyết : « Phấn không ra hôm nay. »

Chán quá, công chàng xửa sang nhà cửa từ sáng đến giờ. Cơm tây đã commande rồi rượu vang mua rồi. Bia mua rồi. Mua cái gì cũng đủ để tiếp đón bạn, chàng sẵn-sàng cả. Duy chỉ thiếu có một cái bóng mà những thứ ấy thành vô dụng cả. Chả nhẽ một mình, ngồi cầm cuì địa, phỗng xét, để nạt ai. Chàng thở dài hai ba bận. Gần đến nhà, chàng xuống xe đi bách bộ. Không có Phấn chàng còn hấp-tấp làm gì cho khổ thân. Nhưng đã đi, thì dù cuâm rồi cũng phải đến. Bò ra đấy, rồi cũng phải đến.

Chàng uể-oải leo hết mười sáu bực thang vừa lò đầu lên đã trông thấy Sửu đứng, Sửu mặc cái áo bom bay mầu hồng trông nổi bật. Sửu lại đi cả « săng đan » nữa. Tay Sửu lại cầm cái khăn « mùi xoa » tím.

— Bác Phấn đâu hả cậu ?

— Bác ấy chưa ra con ạ ?

Sửu ngớ mặt :

— Sao bác Phấn lại chưa ra hở cậu ?

— Bác ấy bận.

— Bác ấy bận, sao bác ấy lại bảo cậu bác ấy ra.

Bị con hỏi vặn-vẹo, Trạch càng bực mình, chàng không trả lời nữa. Nhưng thấy con sịu mặt, chàng bèn gọi lại. Sửu sà vào lòng

ngẳng hỏi :

— Thế con cởi áo ra, cậu nhé ?

— Con cứ mặc thì làm sao ?

— Chả có bác Phấn, con mặc áo đẹp làm gì
Mặc cho đẹp con ạ.

Sửu cứ hỏi, Trạch cứ đáp. Câu hỏi cứ đáp, càng làm cho chàng bứt-rứt : Bỗng có tiếng gọi ở dưới nhà :

— Nhỏ ơi ! ông xếp có thư.

Thằng nhỏ chạy xuống, lúc lên đem theo bức « điện tín » :

Ốm đến sáu giờ chiều

Phấn

Chàng bế nhất nhẩy-nhẩy reo ầm nhà :

A. a, bác Phấn sắp ra, bác Phấn sắp ra.

Rồi chàng gọi thằng nhỏ tíu-tít.

— Nhỏ.

Thằng nhỏ lại, chàng lại chẳng biết sai gì chàng lại xua-xua tay :

— Chốc nữa.

Chàng ngồi một tí, lại đứng. Đứng một tí lại ngồi. Hết xích lại lọ hoa, lại xê cái gạt tàn. Đồ vật trong nhà, lại bị chàng « xoát » một lượt nữa. Chàng luôn tay vào cái nọ, vào cái kia, luôn mồm gọi thằng nhỏ

để lúc nó đến, lại xua tay : « Chốc nữa. »

Từ lúc Télégramme đến, gian gác bỗng dưng có sinh-khí. Người, tủ, bàn, ghế, giường, bỗng dưng hình như mùa máy quay cuồng theo một sức mạnh vô-hình bí-mật.

Chàng đã cởi áo, bây giờ lại mặc vào. Hết sóc cổ, lại nẫu cravate, lại lau giầy, lại... lại... lại... Phải là người đã từng một lần, đón tiếp bạn cố-giao, mới lượng hết được, những cảm-giác sướng khoái của Trạch trong phút này.

Con mèo tam-thể của nhà dưới, nhẩy bốn bực thang một lúc. Rồi nó chạy co-quéo thế nào, lỏi phăng chiếc dép rơm vào trong gầm. Thằng nhỏ lúc ấy xuống dưới nhà, chính Trạch phải « thân-hành » chui vào lấy thước kẻ kêu ra, để về chỗ cũ cho bằng bàng.

Hễ có tiếng còi ô-tô, là Trạch nghiêng nghiêng ngó-ngó. Chàng kiễng chân, nhô đầu lên, rạt cổ xuống để nhìn vào trong xe.

Chỗ chàng đứng, là con đường đi vào Cẩm-Thành. Ô-tô nào cũng phải do lối này mới vào được.

Bốn năm cái liền đi qua, cách nhau năm

mười phút. Bốn năm lần nghiêng-ngó, vẫn không thấy. Nhưng lần này chàng tin chắc thế nào Phấn cũng đến, chỉ có chóng, với chậm. Cho nên sự đi đón, nó cũng không đến nỗi « lép » lắm. Vì thế, thời-khắc cũng mau qua.

Từ xa một tiếng sè-sè từ-từ bay đến. Bụi ở đường cuốn vào bánh xe, bay không cao quá mặt đất một thước. Tự nhiên Trạch thấy chăng-chắc, chuyến này thế nào cũng có Phấn, chàng hồi-hộp. Lần này chàng chỉnh hơn, không nhấp-nhổm mấy, chàng chỉ sẽ nghiêng chân, ngó về đằng trước.

Xe cứ lừ lừ tiến. Phấn và một người nữa ngồi trong.

— Anh Phấn, anh Phấn.

Chiếc ô-tô chạy quá độ mười thước, thì có tiếng phanh rít. Xe đỗ lại, Trạch tất-tưởi chạy đến, Phấn và người lái xe cũng vừa bước xuống.

— Anh !

— Anh !

Rồi Phấn giới-thiệu :

— Anh Mai, thần-khoán.

— Anh Trạch, bạn tôi, tôi vừa nói chuyện.

Hai bàn tay giao nhau, sau những nụ cười hận-hoan.

Phấn bá cổ Trạch, ngây-thơ trách :

— Tệ nhỡ, bao nhiêu bận không viết thư về cho người ta.

— Nhớ chết đi đây, nhưng cớ lẫn-lữa...

Và bao nhiêu là bao nhiêu, những câu hỏi ở miệng đôi bạn lâu ngày, mới gặp nhau bay ra. Những câu hỏi vấp phải những câu đáp, họ vội-vàng hỏi, vội-vàng đáp, nhường như lưỡi bị huy-động bởi những luồng điện do một nguồn thiêng phát ra.

Mai cười theo những tiếng cười của hai người, chàng bị lôi-cuốn vào cái lốc tình của đôi bạn. Chàng sốt-sắng

— Tôi được nghe anh Phấn nói chuyện về anh, tôi lấy làm sung-sướng được gặp anh.

Mai nói một hồi, quên khuấy mất đây mới là đầu tỉnh.

— Thôi ! ta hãy về đã.

Phấn nói câu ấy, rồi giắt tay bạn lên xe.

Chỉ một phút đã tới nhà. Mai bước xuống trước, mở cửa cho hai người.

— Mời hai anh xuống.

Đưa Phấn và Mai lên gian gác nhà mình, chàng nói một cách ngượng-nghịu :

— Tôi ở đây có một mình, nhà chật-hẹp

lắm, các anh lượng cho.

Mai gạt phắt :

— Chúng ta không cần phải khách-sáo với nhau. Vì chúng ta đây, đều hiểu nhau cả.

Nói xong, chàng nhìu nhu để tìm vật gì.

— Cháu đâu anh ?

Mai hỏi con bạn, vì chàng đã nghe Phấn thuật chuyện.

Trạch nhìn Mai một cái nhìn cảm-ơn :

— Thưa anh, cháu chắc chơi ở dưới nhà.

Rồi chàng chạy xuống dắt con lên. Sửu chắp tay chào :

— Lạy hai bác.

Phấn trông thấy Sửu, chạy sờ lại, ôm chặp.

— Cháu, cháu nhớ bác không ?

Rồi hôn má, hôn tóc, hôn tay nó như mưa.

— Cháu lên mấy anh nhỉ ?

— Cháu lên tám ạ.

Mai nhìn Sửu nặng một ý-nghĩa :

— Cháu trông thủy-mị quá anh ạ.

— Vâng, cháu cũng lành.

Một loạt nút sắt tây phải bật ra khỏi miệng chai. Trạch rót bia, nước chanh vào cốc

rồi đưa mỗi người một. Trước khi uống, Mai tiếng sang sảng, nâng cốc, dơ về phía Trạch

— Tôi mong anh, cũng dành cho tôi một tình bạn, như đã dành cho bạn tôi, anh Phấn.

Phấn cũng dơ cốc

— Tôi xin hai anh yêu nhau, cũng như đã yêu tôi.

Đến lượt Trạch, chàng cảm-động quá, run tay, run cả giọng. Nước trong cốc của chàng không giữ được thăng bằng, sẽnh bên nọ sang bên kia

— Tôi cảm-tạ hai anh đã thương tôi, thương cháu.

Chỉ một vài câu ngắn-ngắn, họ thốt ra, ta có thể đoán được đấy là kẻ thiết-tha về tình bạn. Trên khuôn mặt mỗi người, đều có một nét riêng. Nhưng đều rắn-rỏi, thông minh và.., sắc-cạnh.

Bữa cơm tối hôm ấy đã « gộp » Mai và Trạch vào nhau. Trạch sung-sướng cười nói huyên-thiên. Chàng nói với Mai :

— Tôi cho đời tôi, chỉ được độc có một cái may, ấy là có một người thương tôi, với tấm lòng của cha anh. Nhiều lúc tôi tự vấn tâm, tôi đã làm gì để được anh Phấn thương tôi như thế.

Phấn nhũn nhặn trong một nụ cười :

— Câu ấy đáng lẽ phải để tôi nói.

Rồi quay bảo Mai.

— Anh Trạch là người tôi chịu ơn nhất trên đời. Không có anh, đời nào tôi có một cơ-sở làm ăn như bây giờ.

Trạch vội cãi

— Anh không nên nói sai sự-thực. Tôi được chò-chống gì cho anh ?

Phấn nói như người tự-tạ

— Anh không dạy tôi một vài phương-pháp làm việc. Một vài đức-tính, bao giờ tôi có được chỉnh thế này.

Lại đến lượt Trạch « cải-chính » :

— Anh Mai ạ, anh Phấn thương tôi, nên tô-son điểm-phấn cho tôi đấy. Thật ra tôi chỉ được cái bộ bảo bại thôi. Ngày bé còn đi học cũng thế. Bài làm cũng anh bài học cũng anh.

Mai bật cười :

— Bài làm gà đã đành, sao lại bài học

cũng anh Phấn là thế nào.

Trạch cười

– Thì tôi có học bao giờ ? Chỉ nhờ anh ấy nhắc quanh năm.

– À, ra thế.

Trạch lại tiếp :

– Có đứa nào nó bắt nạt, cũng dơ anh ra. Thôi thì đủ... Đủ thứ quấy-nhiễu.

Phấn cũng chẳng kém, chàng nói như say :

– Nếu có cần phải kể, thì tôi kể một câu này là hết.

Chàng chỉ vào ngực, chỉ vào Trạch :

– Năm hai thằng học trường Yên-Phụ, một hôm rủ nhau ra Trúc-Bạch tắm. Tôi mới biết bơi, ra quá chớn bị chìm-lỉm, đã uống gần no nước. Không có anh thì tôi chết đuối rồi, còn gì.

Rồi hỏi bạn một cách gay-gắt

— Nào, có phải thế không nào ? Có y như thế không nào ? Hay tôi bịa ra.

Mai ngây-ngất vì cái tuỷ nồng của hai người bạn dâng cho nhau. Lòng gọi lòng, chàng say cái vị ngọt lịm của tình bạn, khẩn-khoản

– Tôi lạy giời, ngài run rủi cho hai anh

cũng thương tôi như thương nhau.

Rồi cau-có

— Tôi bất hạnh không được cái phú làm em các anh từ trước. Để những lúc bị đời lừa-phản, lại khóc với các anh cho bỉ

Mỗi người một câu. Họ tán-thành ca. tung nhau, chân thành khen nhau, và dùng đủ các danh-từ cao-quý tôn-tặng nhau. Cái thời-khắc quý báu ấy, đã reo vào hồn họ những mầm giống tươi tốt của tình bằng-hữu, và rồi để kỷ-niệm cái phút họ bắt đầu nhập vào lòng nhau, họ kể cho nhau nghe những gì, đã xảy ra trong cái đời tự-lập ở đời họ, là cả những chữ Z. Đã có nghèo đói, có bị ruồng bỏ, có bị phẫn - trác. Đi đủ, đủ, đủ cả những bữa cơm ba xu thêm tí dưa chua, tí ớt, đủ cả những đêm nằm nhà kèn Bôn-be. Đủ cả những mùa rét cắt ruột còn phong phanh bộ quần mùa nực Đủ cả những đôi giầy « dẫn thủy nhập điền » nước vào sũng chân. Đủ cả những mẩu thuốc lá hút làm năm sáu bận. Họ quay lại cuốn phim thân-thế. Những chỗ bị thảm nhất, kể đến được người nghe, hoặc nước mắt chảy quanh, hoặc vỗ đùi chan-chát kêu khoái ầm nhà. Mưa, gió, sấm, chớp, đủ, đủ tất cả, đủ

để luyện bọ thành những thằng con trai khí-phách và những tấm lòng của kẻ yêu đời.

Dọn bàn. Trạch đề-nghị

— Tôi xin hai anh cho phép tôi đem cái bàn đèn thuốc-phiện về đây. Vì đêm nay tôi cần say với hai anh.

Như những khi còn đi học, bạn đòi những thứ không thể chiều, chèo me, chèo sấu, bắt trộm gà Phấn gạt ngay :

— Thuốc-phiện thì chịu Không chơi cái anh ấy, có hại.

Trạch nằn-nì

— Có lẽ đời tôi lần này, mới dám xin với anh là một.

Phấn giương to mắt

— Cái gì, anh bảo cái gì tôi đã bảo không là không ? Đừng có rắc-rối.

Trạch cầu cứu Mai :

— Anh giúp tôi một lời.

Mai cười nhẹ

— Thôi anh Trạch đã muốn, chúng ta chiều anh một lần, có sao.

Phấn lo mặt

— Một lần, một lần, rồi quen đi lúc ấy gỡ cũng không kịp.

Trạch cười xòa

— Có thế thì anh bắt nằm đài anh đánh.

Phấn xua xua :

— Thôi, tôi chả dám. Bây giờ bảo anh còn chẳng nghe... Lúc ấy nói, cơn nghiện ông lên, không cho ông hút, ông lại không đập tẩu vào đầu tôi ấy à ?

Trạch nhăn nhó :

— Thì anh rộng cho tôi một lần. Hôm nay tôi thấy lòng phiêu-phiêu lắm.

Phấn chỉ vào mặt mình

— Này anh Trạch, anh thử nhìn xem có Phải cái thằng Phấn đây không ? Mười năm nay anh đã nói với tôi bao nhiêu chục lần phiêu-phiêu rồi.

— À, lúc yêu đương thì anh cũng phải tha cho chứ ?

Phấn vênh mặt

— Ừ, yêu thì được, vì đàn bà họ có dở chứng, ta tuy đau nhưng còn được những kinh-nghiệm mới. Thuốc-phiện ấy ạ, lúc nó dở chứng thì chỉ có đem chôn. Bỏ thì

không được. Hút vào thì môi đen hơn mặt quỷ, người gầy như ống sậy, và hôi như tổ cú.

Rồi vái Trạch :

— Thôi xin thầy, thầy tha cho.

Trạch vật đầu vật tai :

— Lạy anh, anh rộng cho tôi một lần thôi.

Và chìa mặt :

— Nếu tôi yêu-cầu anh một lần nữa, anh cứ nhổ vào mặt tôi.

Phấn vẫn không chịu. Lòng yêu bạn và được bạn yêu cho phép chàng nói một câu thậm tệ. Nhưng thậm tệ đến thế nào mặc dầu khi đời đã là đời nhau, nhời nói quá một tí có nghĩa gì :

— À, lục nghiện rồi, nhổ vào mặt, anh gì lau đi, sạch bóng ngay, chứ sao ?

Mai thấy Trạch nhăn nhó thương tình, xen vào một câu :

— Từ ngày chúng ta chơi với nhau, tôi chưa xin anh điều gì. Bây giờ tôi phải xin. Anh ra ơn cho tôi một lần thôi cho anh ấy bỏ cái trò thuốc-phiện và.

Phấn mới biết Mai từ ngày khuếch-trương kỹ-nghệ. Cái nghề người mới, đe-cử vẫn

được nề. Còn Trạch thì Phấn đã chiều đến một vạn lần rồi.

— Vâng, tôi xin nghe anh.

Nhưng lại chừng chừng nhìn Trạch :

— Tôi nề anh Mai, để cho anh hút một lần. Đừng có quen mui thấy mùi ăn mãi đấy nhé.

Trạch sướng nhảy cẫng lên. Chàng reo :

— Có thế chứ lị. Hôm nay tôi phải say điên say đảo, thả hồn lên các mái nhà Say chết giấc đi.

Chế mỏi, Phấn nhại :

— Nhưng đừng thả hồn vào nhà Đoan đấy.

Trạch tiếm điếu thuốc đầu tiên xong, đưa mời Mai. Không từ chối, Mai hút liền. Thở vừa hết khói trong miệng, chàng ngẩng đầu, chống nạ, nói sang Phấn :

— Thôi anh Phấn ạ ! Chúng ta đã chiều anh Trạch thì chiều cho chót. Anh vui vẻ lên.

Trạch tủm tỉm nhìn Phấn với một cái nhìn vòi vĩnh :

— Đấy, anh Mai nói đúng đấy. Giời đánh tránh bữa ăn. Anh đã thương tôi, nên thương cho chót.

Phấn lúc ấy vẫn ngồi nẻ vào tấm phản, vội xua xua:

— Thôi! Tôi lạy anh, tôi không biết những chuyện quỷ quái của anh. Anh đừng rầy tôi vào. Anh muốn hút, cứ việc hút, chứ tôi nào dám thương anh một cách... ghê gớm như thế.

Trạch đang lăn tiêm trên mặt tẩu, đặt phắt xuống, làm bộ ngoan-ngoãn:

— À, nếu anh không muốn để hút, để xin thôi ngay.

Phấn lạnh lùng quay đi

— Tôi chả dám, mời anh cứ tự-nhiên.

Câu tự-nhiên Phấn đặt mạnh và kéo dài khiến Mai và Trạch bật cười. Trạch lại cầm tiêm, cao giọng

— Có thế chứ lị. Đừng nói thuốc-phiện nữa. Đến sự sống của tôi, anh không muốn, tôi cũng không dám sống nữa là.

Mai thú-vị về câu nói của Trạch, bật cười, bắt bàm bảo Phấn:

— Đấy, anh xem, anh Trạch quý anh thế nào. Thôi, anh nằm xuống đây với

chúng tôi cho vui đi.

Rồi nói như kẻ công để buộc Phấn phải ngả mình

— Anh xem, tội bận là thế, đáng lẽ phải về Cảng ngay ấy thế mà cũng nán lại được một ngày. Tôi chắc anh hiểu cho tôi quý mến anh lắm lắm, nên mới liều sai bọn với bọn tài gỗ ở Chũ về.

Câu nói của Mai có hiệu-lực một thang thuốc bổ máu. Chất hồng-hồng của hởi hả hiện ngay lên má Phấn. Chàng cười nhẹ :

— Không có anh hôm nay, chẳng đời nào tôi chịu để cho cái bàn đèn nghênh ngang ở giữa giường này.

Trạch chặc lưỡi, nói nhỏ-nhẻ như người nhũn nhặn :

— Thưa anh, không có các anh, bao giờ tôi lại có nghĩ đến thuốc phiện.

Phấn dí ngón tay vào sườn bạn :

— Chỉ được cái nguỵ-biện là không ai bằng.

Và quay sang Mai

— Thế nào anh ấy nói cũng được. Ngày xưa còn học ông KhánhCòm, anh em đã phải bầu cho cái tên Nghẹ Con. Nói đâu ra đấy

Mai cười hỏi :

Sao lại gọi là Nghệ Con. Nghệ là gì ?

Mắt trong vắt, Phấn tươi tắn :

Kia, anh không biết à ? Kép Nghệ ở giảng-Lạc ấy mà. Đóng vai đi thuyết-khách ai phải biết, tuyệt.

Mai vừa vời gói thuốc lá, vừa lắc đầu :

Không, anh tính tôi còn thì giờ đâu đi xem bắt.

Từ lúc chúng mình còn đi học cơ mà. Lúc ấy đã bận gì.

Đỗ dỗ điếu thuốc xuống chiếu, rồi vê vê đầu lông cho nó soăn vào ;

– Thế anh quên, tôi lưu - lạc từ năm mười ba tuổi à. Có được học-hành như các anh đâu.

Phấn gật gật đầu trầm - ngâm như để ngẫm ngùi cho thân - thế của bạn. Chàng chậm-rãi

– Ừ nhỉ, tôi quên khuấy mất.

Rồi vỗ-vỗ vào trán

– Đến là vô tâm, hôm qua anh đã kể cho tôi nghe.

Trạch ngước nhìn Mai, vừa lúc ấy gặp luồng điện ở mắt Mai đảo xuống. Trạch hỏi

một câu hỏi nó làm cho mặt Mai tự hậ

— Anh ra đời từ năm mười ba cơ à?

— Vâng từ năm mười ba. Để rồi tôi k rành-rọt đời tôi cho các anh nghe. Tôi k để làm sinh-lễ cười hai anh.

Câu trả lời dẫn theo một nụ cười đậm-đ

Phấn gật gù kín đáo ném cho Mai một cái nhìn nó như có ý bảo « Anh Mai còn từng - trải bằng trăm chúng ta ». Và chàng nói như than thân

— Chúng ta đều giống nhau ở chỗ lận-đận Lận-đận từ tấm bé mà đi. Giá sau này không làm nên trò trống gì, thì thật đã sống lầm-than cả một kiếp người. Không bao giờ được nghe một tiếng êm dịu, được nắm một bàn tay êm dịu.

tôi lắc đầu ngao-ngán ;

— Đời khô-khổng như những bà cô của bọ.

Trạch ngồi nhổm dạy nghếch nhìn hai người một cách ngạo-nghễ.

— Có thế chúng ta mới là chúng ta. Có thế chúng ta mới có chỗ để lại với nhau, thương nhau như bây giờ. Nếu chúng ta cũng lại may-mắn như những người khác, lọt lòng ra đã được một thứ nước mắt

rượi của gia-đình, có lẽ chúng ta đã chẳng có những đêm như đêm nay.

Phấn nội ngay :

— Thì bẩn là không có rồi, còn có lẽ gì nữa.

Mai chỉ về phía cái « công-tắc », bảo Phấn

— Anh ngồi ngoài, anh làm ơn tắt hộ cái đèn đi, cho nó âm-u một tí. Rồi tôi kể một chuyện xảy ra trong đời tôi năm tôi mới mười ba tuổi cho các anh nghe.

Rồi cười rôn-rã :

— Tôi mong các anh nhận cho là một thành-tích của bảo-bán để nhập vào đảng lạc-thảo của hai anh.

Trạch chép miệng !

— Có anh thương chúng tôi, anh khiêm-nhượng thế. So với anh, chúng tôi không đáng một đồng bẹ. Cứ cái sự anh ở lại một đêm với chúng tôi trong lúc công-việc gấp rút, đủ khiến chúng tôi phải thẹn rồi. Anh mới thật là người biết sống.

Mai vùng đáp :

— À, đem công-việc ví với cái tình của chúng ta thế nào được. Tôi tuy rãi thân ra để kiếm tiền, đời sống tinh từng phút lui tới, nhưng rất kính-trọng những tấm lòng

cao-quý. Đừng nói ở lại một đêm với các anh, nếu có cần bỏ cả để theo các anh tôi cũng theo nữa là. Công việc muộn một tí không sao, chứ sự gặp tri-kỷ chỉ trong một tíc-tắc là lỡ cả một đời gặp-gỡ.

Phấn cảm-động, nắm tay Mai, mặt đăm đăm:

— Anh quả là người có lòng. Chính tôi mong được là người bạn thân tín của anh.

Rồi phân-khởi, chàng bảo Trạch :

— Anh cho tôi một điếu thuốc. Hôm nay là lần đầu tiên tôi hút thuốc-phiện. Hút để kỷ-niệm cái đêm ý-nghĩa này.

Mai rộ lên

— Phải, phải, anh hút đi một điếu. Tout est pur pour les saints.

Rồi cuống-quít bảo Trạch,

— Anh tiêm cho anh ấy một điếu. Ít ra chúng ta cũng được cái vinh-hạnh bạn phá-giới vì chúng ta.

Trạch sướng điên lên, chàng oang oang :

— À, anh Phấn của chúng ta quyết-nhiên không phải là những người quá nệ gặp lúc đáng bốc, cũng bốc hơn ai hết.

Khi Trạch tiêm xong đưa mời chàng, Phấn hút chót lọt điếu thuốc, mặc dầu là lần đầu tiên chàng để môi vào dọc tẩu. Mai

nhìn bạn rồi cười say sưa :

— Anh cụ kị mới biết hút thuốc « phiện mà kéo không tắc, tôi cho là cái điều rất tốt cho tình bạn của chúng ta. Ở đời này cái gì thông đồng bén giọt mà chả tốt.

Trạch ngắt lời bạn bằng một câu hỏi :

— Anh tin như thế à ?

— Hẳn chứ, thì anh cứ xem, từ sự ăn uống chơi bời, ai ai cũng mong được xong xuôi. Ăn mà hốc, uống mà nấc, chả là một cái khổ ư. Tôi cho ở đời không gì quý bằng bốn chữ « thông đồng bén giọt ». Chưa biết chừng tôi sẽ điền nó vào một bức hoành cheo ở giữa nhà cũng nên

Phấn vỗ tay

— Anh xấu xa hơn chúng tôi nhiều lắm. Không trách anh giầu là phải.

Mai vội vàng cải-chính :

— Nói giầu là không đúng. Không trách lời thêm cái lòng các anh thương tôi thì phải hơn

Trạch ném sang một cái nhìn cảm ơn, và tặng lẽ chàng nói

— Thôi anh cho chúng tôi nghe một mẩu chuyện nó làm bài-tựa cho cái đời trời nổi của anh đi. Chúng tôi rất sung sướng được nghe người linh tiền-khu kể chiến-công của mình.

Mãi ngồi sồm, chõ mặt vào đêm bạn, mắt long lên một tia lửa của phù-thủy rộn lên, chàng nói với cái thứ tiếng tướng-soái :

— Tôi thề trên tên tuổi các anh và tình bạn của chúng ta, những gì tôi sắp kể đây đều là sự thực chưa sót đã xảy ra trong cái đời tuần-lạc của tôi. Tôi kể ra để mong cầu xin các anh một lòng thương. Đời tôi nếu không được một hai linh - hồn bạn thương sót, tôi sẽ ngã như một kẻ bất hạnh không có một cánh tay nâng đỡ Tôi xin các anh hãy thương tôi, thương cái kẻ từ tấm bé chưa từng biết âu yếm là gì. Và cũng chẳng hiểu thế nào là âu-yếm nữa. Tôi cứ nói một điều này đủ để các anh phải sót cho tôi rồi. Thầy tôi vì mù phải tử tự để tránh những phiền - lụy cho vợ con. Các anh đã thấy chưa, một đời trẻ đã mở màn bằng một lớp bi-đát như thế. Mới bắt đầu gọi được một cách rành rọt « thầy thầy, mẹ mẹ », tôi đã phải mang cái tang thảm-khốc ấy vào ăm lên sáu. Đã oan khổ chưa các anh ? sao thấy tôi mù nó mới kinh-khiếp chứ !

Mà cái cớ tại thầy tôi mù chỉ vì mẹ tôi hất cả chén át-sít vào mặt.

Phấn rụng rời ;

– Tại cụ bà...

Mai dơ tay ngăn

– Anh cứ yên, còn, còn, nhiều lắm Cứ yên mà nghe. Chưa hết đâu.

Phấn thở dài buồn thỉu.

Mai nhếch mép, cười một nụ cười béo bắt

– Phải mẹ tôi trong một lúc sô xát với thầy tôi, đã bắt chén át-sit vào mắt thầy tôi. Thầy tôi chả làm thợ thiết mà lại, khi thấy chồng mù rồi, mẹ tôi bội lắm, nhưng bỏi vì lẽ gì các anh có biết không ? Hỏi vì đã giết mất một người kiếm tiền nuôi gia-đình, mất một cánh tay gỏ những miếng sắt tây thành ấm đun nước, những miếng tôn thành những thùng gánh nước. Nghĩa là mẹ tôi tiếc vì đã làm một người đang kiếm hái ra tiền thành một người ăn dưng ngồi rồi, thành một kẻ vô dụng. Tất nhiên từ khi thầy tôi không trông thấy ánh sáng nữa, mẹ tôi phải lo liệu lấy gia đình. Từ khi gánh nặng đặt lên lên vai mẹ tôi, mẹ tôi oán thầy tôi rữ lắm. Trời ơi, có thể đến thế đấy các anh ạ. Cái người đàn bà đã làm cho chồng tàn-tật lại đi bán bận sự tàn-tật ấy. Rồi ngày nào cũng vậy, mẹ tôi kêu rên luôn. Cứ mỗi bữa cơm mẹ tôi lại

dặn vặt thầy tôi những là sống lắm chỉ làm khổ cho vợ con.

Điều này mới thảm-thê chứ, chính thầy tôi lại phải an-ủi mẹ « chẳng qua số giời bắt mù lòa thì phải chịu, cứ yên tâm rồi ai sẽ học bói toán kiếm thêm vào. » Thế là mẹ tôi lại hi-hửng, chiều chuộng thầy tôi ra mặt. Nhưng cũng chỉ được ít lâu, mẹ tôi lại thúc bách « Thầy mày không tìm xem có vị nào cao tay thì học đi, còn đợi đến bao giờ. Nhà một đống người ăn, rồi đến chết đói cả. Thấy thầy tôi trù trừ mãi không tìm thầy học bói mẹ tôi đay nghiến : « Cứ ỳ ra đấy, rồi khỏi ra mà ăn. » Thầy tôi không bao giờ phàn nàn về cách mẹ tôi xử-lệ. Mỗi lần mẹ tôi nỉ nèo sưng xỉa thầy tôi chỉ khẽ bảo : « Để ky-nhật thầy xong, rồi tôi xuống Nam nhập-môn cụ Thái-Ất. Mẹ tôi được lời hứa tỉnh từng ngày. Đúng hôm giỗ ông nội tôi thầy nói với tất cả những người trong họ mẹ tôi : « Tôi chẳng may làm ăn không cẩn-thận để đến nỗi tai-nạn thế này, thật lấy làm ân-hận lắm. Mai giỗ để xong tôi phải đi xa để học bói toán, hòng sau này kiếm đỡ nhà tôi. Vậy việc cửa nhà nhờ các cậu, các cô trông nom giúp cho. » Cậu chuyện mẹ tôi làm cho thầy tôi mù lòa, tuyệt nhiên không

gì biết. Mọi người đều nói để an-ủi : Chẳng qua là tại giời bắt thì phải chịu » Thầy tôi chỉ nhẹ nhàng : « Vâng, tôi cũng nghĩ thế »

Khi mọi người chè chén no say, ra về hết, thầy tôi mới gọi tôi lại gần. Tôi còn nhớ thầy tôi đờ tay lên mặt mũi tôi, rồi thở dài : « Con phải ngoan ngoãn đừng trông các em cho mẹ con phải buồn nghe không ? » Rồi thầy tôi nắn nắn cánh tay tôi.. » Đừng có đánh các em nghe không ? » Tôi không ngờ đấy là những cái đờ tay-và những câu nói cuối cùng của một người cha bất hạnh. Đêm hôm ấy, thầy tôi lên gác thắt cổ tử tử.

Một giòng nước mắt tự dưng từ từ lăn xuống má. Mai ngừng kể, nhìn hai người một cái nhìn nặng những bi-thương.

Phấn rút khăn tay lau mặt cho bạn, chàng nghẹn ngào

— Anh quả đau khổ hơn chúng tôi.

Hất tóc cho khỏi vướng mắt, bỗng Mai nhìn hai người trông trọc :

— Đã biết đâu anh. Thầy tôi mất, chôn cất xong, mẹ tôi liền bán hết đồ đạc thu xếp về quê. Và mãi đến phút cuối cùng mẹ tôi chẳng bảo được một lời nếm tôi ở lại

với cậu tôi để học... làm thợ thiếc. Một thằng bé giá thác sinh vào làm con nhà, đừng nói giàu, chỉ đủ ăn, cũng vẫn chưa và cơm được cho khỏi vãi, bị « đẩy » vào cái « cừng » sắt tây, tôn kẽm. Trời ! từ năm lên tám đến năm mười ba tôi mới khổ-cực làm sao ? Không biết mặt mũi chữ « a. b. c. » thế nào !

Trạch ngạc-nhiên trố mắt hỏi sen một câu,

— Anh mà không được học ? Sao anh giỏi thế ?

Mai cười chua chát :

— Ấy cứ để tôi kể hết đã. Đúng năm tôi mười bà thì tôi bỏ nhà cậu tôi đi. Tôi đi, chỉ vì phải đòn nhiều quá. Mà cái cớ roi vọt giáng xuống đầu, xuống lưng tôi, chỉ bởi tôi đã vỡ vẽ một chút nghề, nghĩa bắt đầu có thể kiếm được một ngày vài ba hào.

Phấn dơ hai tay lên để tỏ lòng công phẫn:

— Anh đã kiếm được ăn, sao lại còn phải đòn.

Mai cười khẩy

— Thì đã bảo đời tôi là cả một tha-ma, gỗ đống chẳng chịt. Cậu tôi lúc đã dạy tôi nành nghề đủ để gỡ miếng sắt tây thành cái ấm lúc ấy mới đánh tôi. Đánh để tôi, đỡ khung-khiêng, đanh để phủ đầu, cho tôi đừng dở chứng. Có điều này là lạ, chính

ruột tôi, em mẹ tôi lại thù tôi hơn ai hết. Thù tôi vì tôi có một người cha mù, thù tôi vì tôi « lầm lầm » như chó ăn vụng bột. Nhiều lúc cậu tôi dập những cái thước tre gẫy bằng đòn gánh lên lưng tôi chán rồi, cậu chỉ bát át-sit dọa « Tao lại cho mày một cái mày mù giống bố mày bây giờ ». Tôi rùng mình. Và sợ một ngày kia, thú-tính nổi lên cậu tôi sẽ « rưới » cái thứ nước « sát » ánh sáng ấy vào đồng-tử tôi, thì tôi chết, nên tôi phải vội vàng trốn đi. Trốn đi với hai bào chỉ trong tay và với mười đầu ngón tay chai lỳ ra. Tôi lang thang từ năm mười ba đến nay, tính ra tất cả mười sáu năm. Mười sáu năm trời giạt từ Nam-quan đến Cà-Mâu, Xiêm-Lào, Vạn-tượng đủ cả. Làm có đến một trăm nghề. Đủ, đủ cả, đủ vàng, đủ cám, đủ ngựa xe, đủ những cuộc đi bộ chân bỏng dẫy lên giá để miếng thiếc vào thì chảy biến ngay. Nằm rừng rú, ngủ trên cây, đi nửa ngày giời không có nước. Giao-thiệp với những thứ muỗi to cỡ bằng con ruồi, là muỗi ở Rạch-giá, thật đem ra quốc-tế vị tất đã kém các nước.

Nhưng có điều tôi muốn các anh nhớ cho, tôi càng đi xâu vào cuộc đời để được

chứng-kiến những gì gọi là đen bạc, là điên đảo, là xấu xa, là bèn hạ, tôi càng thấy yêu đời. Yêu như yêu say mê những bức ảnh cổ-kính. Và điều này cũng là một cớ tự mãn tôi tuy theo cổ-nhân nói : « Ngồi không ấm chỗ, nói chửa hết lời » xong lúc nào cũng có quyển sách trong người. Từ quyển *tập đọc chữ Quốc Ngữ*, đến quyển *Machuel*, đến quyển *Lecture Primaire*, và những ngày gần đây những sách có đôi chút giá-trị nhân-sinh : *Nho-giáo, Khổng, Mạnh, Bible, các Triết-giáo Âu-Á*. Nghĩa là tôi đã tự học để bây giờ cũng biết một vài chữ. Vì tôi thường tự nghĩ : « Không học tức là không tài-bồi cho tâm-tinh ». Và nếu chỉ sống hời-hợt, vật vờ, nghĩa là cứ để cho ngày tháng «kẻ» những nếp răn trên trán mình, thì rồi đời cũng có lúc phải ngã. Cho nên tôi đã tìm hiểu tôi trong những trang sách quý của cổ-nhân, tìm hiểu người trong những phù-trầm của cuộc sống. Và để định một lối sống thế nào cho phải. Nghĩa là sống cho ra sống. Sống cái đời sống của con người. Bây giờ, nhờ giời, tôi cũng có được một hai vạn đây. Đời thưởng công cho tôi đấy các anh ạ. Nhưng tôi không lấy thế làm sung sướng đâu. Khổ sở từ

tấm bé, tôi đã quen với đói, với rét, với khát, với ốm đau rồi. Tôi không cho chỗ tiền tôi có là thần hộ-mệnh cho tôi. Nếu tôi có thỏa-mãn vì đã có tiền là chỉ thỏa-mãn về đã làm việc, đã cố gắng, đã nỗ-lực để toát cái súc có thể có ra các ngành đời. Thế thôi.

Ngừng hẳn lại, Mai mặt sáng ngời, đơ hai tay bíu lấy vai hai bạn :

— Bây giờ tôi chỉ thiếu có một thứ. Thứ ấy tôi không xin được ở ai. Mà cũng không thể không có được. Xin các anh hãy thương cái đời vất-vả của tôi, dành cho tôi một tình bạn, để tôi được vững bước trong đời. Xin các anh che-chở cho lòng tôi, cho đời tôi.

Một sức điện không biết từ ngả nào vụt chuyền đến, khoẻng tay họ vào nhau, chụm đầu họ vào nhau, và khi họ từ-từ rời nhau ra, trên má mỗi người đều đỏ hỏi những giọt nước mắt nó là cái chất bạch-kim của bốn những kẻ đã biết vút lòng lên trong những phút thiêng-liêng như thế. Họ yên-lặng nhìn nhau những cái nhìn thấm thía, từ ruột gan sang ruột gan, từ máu sang máu. Và rồi khi đã tiết hết những bận, những tâu-toan, của đời mình trong

những cái chớp chớp mắt, những cái vạch tay xuống chiếu, những cái thở rất nhẹ, những cái khom khom gật gù của vai, những cái lim dim mắt bọ đều quật khởi, vùng lên như những ác-thú bị thương quyết đuổi theo kẻ săn, nói những câu mạnh như phá núi. Hứa với nhau chia trái-tim, chia cuộc sống, chia, chia, chia đến cả cái cặn của hồn cho nhau. Sấm, chớp, vũ, bão, ào ào như thác nước, của nhời, của những cái vỗ tay, của những hơi thở, làm rộn căn buồng. giông-tố qua đi để sửa soạn một trời quang đãng. Những gì khó héo đã được cất khỏi lòng họ. Họ lại cười, nói, hớn hở như những kẻ mới vào đời.

***

Mai mở đầu công-việc làm ăn bằng một câu hỏi:

— Bây giờ tôi định bỏ ra một ít vốn để chúng ta cùng khuếch-trương một kỹ-nghệ các anh nghĩ sao ? Anh Trạch có thể về Hanoi được không ?

Trạch sốt-sắng :

— Tất nhiên, tôi được các anh cho theo về còn nói gì nữa.

Mai gõ phập xuống phản :

— Thế là yên được một bề. Còn anh Phấn, anh có bằng lòng cho chúng tôi dự phần vào công việc anh không ?

Phấn cười nhẹ

— Sao anh còn phải hỏi thế ? Tôi là người há lại không nhìn thấy cái chỗ đáo-để của các anh hay sao? Công-việc thì nghĩa gì! Anh cứ tin, tôi bây giờ là các anh, các anh là tôi. Chúng ta không nên khách sáo quá. Nếu các anh thấy cần phải thế nào, cứ bảo tôi. Tôi xin nghe theo ngay.

Mai vui vẻ, chàng châm một điếu thuốc :

— Vâng, anh đã nói thế tôi xin nhân-danh tình bạn của chúng ta, yêu-cầu các anh một điều « Các anh cho tôi quyền xếp đặt công việc »

Trạch, Phấn đều nói to

— Vâng, xin nhờ anh.

Mai đẩy cái bàn đèn dịch về phía dưới, cầm cái tiêm vạch xuống chiếu :

— Đây nhé, các anh xét có được không ! anh Phấn đã có cơ sở vững vàng để tiến hành công việc nhưng chỉ thiếu một tí. Cái tí ấy bây giờ không lo nữa rồi. Tôi đã có. Nghĩa là tôi sẽ bỏ ra hai nghìn đồng để anh Phấn rộng thì làm việc. Tiền ấy sung-công, kể

là tiền vốn của sở. Tùy anh Phấn muốn dùng nó vao việc gì thì dùng. Tôi, vì công bận việc thầu bè, không thể ở luôn với các anh được, vậy các anh cho phép tôi chỉ là cố-vấn. Công việc tôi tưởng nên để anh Trạch chạy ngoài, vì anh quen tháo vát. Còn anh Phấn nội-trị, quản-đốc thợ thuyền và làm hàng. Các anh nghĩ thế nào ?

Phấn ngần-ngại ngập ngừng :

— Tôi hiểu ý anh rồi. Anh muốn giúp chúng tôi vài nghìn bạc để chúng tôi làm ăn chứ gì ? Anh làm tôi khó nghĩ quá.

Mai gạt ngay :

— Đấy, tôi biết ngay mà. Đừng có những ý-nghĩ như thế, khi đời chúng ta đã là đời nhau, thì đồng tiền có nghĩa gì. Các anh cứ chịu khó làm nhỏ vậy, chờ khi nào tôi có tiền sẽ xin nộp thêm vào quỹ sau. Sự chi-tiêu là tuỳ ở các anh, làm thế nào mặc. Trừ những khi cần lấy thêm ít nhiều làm fonds các anh hãy cho tôi biết. Ngoài ra, tôi không dự gì vào công việc của các anh.

Trạch vội vàng :

— Anh bảo anh làm cố-vấn cơ mà ?

Mai cười :

— Vâng, cố-vấn nghĩa là năm thỉnh mười thoảng các anh hỏi, tôi ngỏ ý kiến thế thôi.

Phấn vỗ vai Trạch

— Anh ngây ngô lắm, nói nôm là anh Mai chó tôi và anh hai nghìn để ra buôn bán. Anh đã rõ chưa ?

— Vâng thì tôi cũng hiểu thế.

Mai xua tay

— Tôi xin các anh đừng nói tôi cho các anh. Nói thế các anh đã không cho tôi cái quyền được là bạn của các anh. Món tiền hai nghìn này là tôi dâng các anh để các anh kinh-doanh. Khi lòng tôi mà tôi đã coi là vật để dâng cho các anh, sao đồng-tiền là thứ không bao giờ sánh được với lòng tôi lại không đem dâng các anh. Xin các anh thương tôi đừng nghĩ ngợi gì cả. Chúng ta cứ biết một điều thế này « Từ nay cho đến lúc chúng ta lìa bỏ cõi trần này, chúng ta phải ghép lưng chúng ta vào nhau, đầu cột vào nhau » Tiền của các anh là của tôi của tôi là của các anh. Những con người đã thâm-hiểu thế nào là kiếp người, thế nào là đời người, như chúng ta, tôi mong không có những tiếng sì-sào về tiền của tôi hay của các anh.

Chúng ta đã dành cho nhau ngôi sao trong trái tim, sao lại còn nề về những thứ nó chỉ trói buộc nổi những đầu óc không cảm.

Rồi chỉ vào mình, Mai rõng rạc :

— Các anh cứ tin cho, miệng tôi nói ra cái gì là lòng có cái ấy. Mà một khi ở trái tim bực sẵn này đã có cái gì thì cái ấy bền lắm, không gì làm rời đổi được đâu.

Phấn đứng bẫn dạy

— Anh đã nói thế, tôi xin nhận số hai nghìn đồng anh giúp vốn. Và xin tận-tâm làm việc để không phụ lòng yêu-mến của anh.

Rồi nói với Trạch :

— Anh xin thôi đi để về trông nom sở của chúng ta. Tôi tin có anh cộng-tác vào, sở sẽ phát-đạt ngay.

Trạch khiêm-nhường :

— Vâng, các anh đã thương tôi, đem tôi ra ánh sáng, tôi sẽ tận tuy với bổn-phận.

Mai hớn-hở cười vang :

— Thôi ! thế là giời đã thương chúng ta trong sư cho chúng ta gặp nhau. Tôi cho ở đời cái gì cũng có thể tìm được. Duy có tình bạn là khó. Được một người bạn đã là quý lắm. Tôi lại được một lúc những hai anh. Tôi xin Thượng-Đế giúp tôi, cho tôi có đủ lòng dạ để đáp ơn hai anh đã cúi xuống đời tôi. Tôi xin gắng làm việc để gây cho chúng ta được vững vàng về kinh-tế

sau này. Tôi ước ao chúng ta sẽ thương nhau như thương thân, quý nhau như quý tính-mệnh mình. Từ nay, có điều gì cần lo-liệu, các anh cứ cho tôi biết. Tôi sẽ lấy lòng người ăn ở với các anh. Cần tiền, các anh phải bảo ngay, đừng sợ tằn phiền gì cả. Đừng có cái lối dè dặt của thường-nhân mà lỡ việc nhớn. Tôi biết thêm vào hai nghìn cũng chẳng nghĩa gì trong việc kinh-doanh của anh. Xong có dễ đỡ nóng tay, tôi nói có thế, các anh cứ vui lòng làm việc. Độ một vài tháng nữa, tôi thầu ở Sáu kho xong sẽ xin verser thêm các anh để làm ăn cho dễ dàng. Các anh cũng đã thừa biết rằng gặp cơ hội có thể khuếch trương được, mà không cố dấn lên thì không những công việc đứng lại, còn trụt lùi là khác. Các anh xem nếu có cái gì hay mà chưa đủ vốn các anh cứ làm, rồi tôi lo thêm. Các anh cứ nghĩ chế tạo. Thứ gì xem chừng tôi mua chịu được, các anh bảo tôi, tôi sẽ điều đình mua. Cố, cố đi các anh ạ. Phải làm giầu, chúng ta có giầu mới mong giúp được mình, giúp được người các anh ạ.

Trạch xin thôi xong, gọi bán đồ đạc. Hai hôm sau công-việc thu xếp đâu đấy ổn-thỏa, chàng đi chào các bạn hữu. Camphamine nơi chàng ra lập nghiệp đã đem lại cho chàng một số người quen biết, và năm bảy phong cảnh lưu luyến lúc chia. Chàng ra chợ, ra nhà thương, ra bến tầu, vào trong các « trại », để nhìn lại một lượt những chỗ chàng đã đứng một lúc, khi chàng mới ra đây. Nhất cái bàn « bi a », bãi đá bóng chàng dừng lại lâu nhất Ở đấy chàng đã sống những giờ thỏa-thuê nhất trong khi trú ngụ nảy.

Chàng đi chào một lượt, thăm một lượt nói một lượt những câu nghẹn ngào, để giã người giã cảnh. Bà hàng cơm thổi cho cha con chàng lúc mới đặt chân lên « mỏ » đã khóc rất thành-thực khi nói : « Thôi, ông xếp về Hànội làm ăn buôn bán cho phát tài. Có ra chơi, nhớ vào chơi với mẹ con tôi » Chàng cũng không quên đi qua nhà Thế, người đã có lúc cùng chàng trao đổi những tiếng anh anh em em rất say sưa. Chàng nhìn vào bộ sa lông tầu mà ngao ngán. Chàng nhớ lại lúc ngồi nói chuyện

với Thế ở đấy. Và ở cái phút sắp sửa vác valise ra đi, chàng thấy lòng rung lên. Giá được gặp thế để chào một câu, chàng sẽ đỡ hận biết mấy,

Sau khi đã làm cái việc « từ tạ » rồi, chàng mới định ngày về. Lại hai cái valise chàng và con trở về. Hànội nơi chàng sẽ sống với Phấn, để nhập vào thương-cục Nơi chàng sẽ hy-vọng có tiền nghìn bạc vạn gây được bề-thế sau này.

Bước chân xuống tầu, đặt đôi valise xong, chàng bỏi sửu :

— Con có nhớ Cẩm-phả không ?

Sửu ngơ-ngác, thần mặt :

— Có, cậu à.

Chàng nhìn về phía bến :

— Nhưng Hanoi còn vui bằng trăm Cẩm-phả con ạ.

Sửu không nói gì, nó chỉ nhìn chàng mắt đượm một vẻ buồn buồn. Chàng vuốt tóc con

— Về Hanoi với bác Phấn, sướng hơn ở đây con ạ.

Hết phần thứ hai

PHẦN THỨ BA

Phấn chỉ cái biển vừa thuê kẻ xong còn đề dựa cửa :

— Chốc nữa thợ đến, anh bảo họ cheo ngay lên. Cứ nhớ trên không cửa độ một thước là được.

Rồi đứng xa ra mấy bước ngắm ngắm : Người thợ này kẻ biển đẹp có tiếng đấy anh ạ. Gớm, trông đẹp quá. Fond vàng trông nổi hẳn lên. Sở ta rồi phát tài cơ đấy anh ạ. Phúc chí tâm linh thật. Giá tôi không tinh một tí, bảo họ kẻ chữ đen thì thật uổng. Trông vừa quê, vừa không rõ.

Và vỗ vỗ vai Trạch

— Đỡ đạc chỉ chốc nữa họ đem lại là đủ Tất cả meubles tôi chỉ chi-phí mất có ba trăm thôi mà, Thôi, chịu khó từng tiệm

vậy. Lúc nào sở giàu sẽ hay. Lúc ấy thì có téléphone, quạt chần, cái gì mà chả có.

Trạch cười :

— À, những cái ấy lo gì, cốt chỗ làm việc chứ có phải cốt ngồi cho oai-vệ đâu.

Phấn cười hóm hỉnh :

— Nhưng cũng không vì thế mà sở có ông Directeur ngồi vào cái bàn mộc nhé

Trạch âu yếm cười theo :

— Anh bao giờ chả thương tôi.

Và hạ giọng vừa thân vừa nghiêm :

— Nhưng anh cũng liệu bảy vẽ vừa vừa chứ. Miễn làm tạm đủ thời thôi. Sắm làm gì nhiều phí tiền. Để, còn làm việc.

— Vâng, tôi cũng hiểu điều ấy. Thì có sắm gì đâu. Chả nhẽ một ông chủ mà nơi ăn chốn ở bệ rạc thì còn ra làm sao. Không nhưng trông nó cũng đừng « mèng » quá.

— Thì thế là sang rồi còn kể tường làm gì, Vẽ vời, buồng ăn với buồng ngủ. Anh làm như tôi là ông chủ hãng không bằng.

— Ô hay, thế bà giờ anh không làm chủ thì làm gì. Tùy từng cái bà tiện. Chỉ

ở có sạch sẽ mát mẻ, tinh việc nó mới linh lợi. Kẻ buồng mất mươi đồng bạc chứ bao nhiêu. Anh em đem nhau về đây để cho nhau sung sướng, chứ lại để bắt nhau khổ à !

Trạch sìu mặt :

— Thì anh tính, tôi ở Cẩm phả ở choen hoẻn có một cái gác đã làm sao. Bây giờ lại bureau, buồng ăn, buồng ngủ, buồng tắm. Một mình ở cả cái nhà rộng thênh thang thế này, phí quá.

Phẫn cười

— Ồ, anh này mới lạ. Phí là phí thế nào. Công việc thì phải thế. Có ở thế mới ra ông chủ, mới tính ra việc. Chứ lại lùi sùi như bồi tôi ở Ngọc-Hà có mà chết. Rồi còn phải mua cái xe nhà để anh đi traiter affaire nữa chứ anh tưởng cứ cuốc bộ mà được bẩn.

Trạch dẫy nẩy

— Chết, chết, nếu thế thì tôi xin từ chức ngay. Anh đừng có thương tôi quá như thế. Tôi không có quyền. Xe nhà với lại xe nhà, xưa đi gẫy cẳng đã làm sao.

Phẫn cười như người nhớn cười đứa trẻ

đang nhăn nhó không chịu đứng dậy một mình

— Ô hay chửa, anh rõ thật ngây thơ quá. Không làm việc ăn ở thế nào xong thôi. Đi tính đến công kia việc nọ là phải cho nó chỉnh chện. Mua cái xe đi cho nó trông vành lại trông có bề thế dễ làm việc. Anh tưởng những cái ấy thừa dãy hẳn.

— Sao anh không để anh dùng ?

Phấn gân mặt

— Tôi dùng làm gì. Cốt anh chứ. Tôi trông nom xưởng, đốc-thúc thợ làm, cần giao-thiệp với ai mà cần xe pháo. Còn vật-liệu cứ có tiền là có người bán, khó khăn gì, bảo phải có mẽ. Quan bất tâm, dân bất nhiễu, tôi chỉ việc ở nhà. Có cần là cần anh thôi chứ. Công việc sở, cốt ở anh. Anh có được thảnh thơi thì mới nói chuyện làm ăn lợi lợi chứ. À, anh tưởng làm chủ dễ dãy hẳn. Còn phải lúc nào cũng « cân đai bối tử » nữa chứ. Quần áo cũ rồi bỏ biết, phải may vài bộ đồ trông cho ra phép « Đi-rếch-tơ » chứ lại « cà-rỉ » như tôi có mà chết. Tôi đã bảo anh Thiện ở Paris Tailleur rồi. Chiều anh lại

cất ngay vài bộ đi, không thể suềnh soàng được. Anh còn có vài ba người dưới quyền để sai bảo cơ mà. Anh còn có cả Ha-noi để giao-thiệp cơ mà.

Trạch nhăn nhó vừa toan nói, Phấn gạt phắt

— Anh cứ tin là tôi rõ việc hơn anh. Tôi biết tình-thế hơn anh.

— Đã đành rồi, nhưng...

— Không nhưng gì cả. Có vốn mới có lãi. Việc buôn bán không giống như đi làm. Nhà cửa, y-phục, cách sinh-hoạt, nhất nhất cái gì cũng phải chỉnh cả. Tôi cứ nói thế này anh hiểu. Ngộ có một agent nào ở các nơi về, vừa ở ngoài nắng vào, người như cái núi lửa, nếu không có một cái quạt máy chỗ vào người họ, anh bảo còn làm ăn gì. Và còn một nghìn cái khác nữa. Những cái gì tôi đã proposer với anh, xin anh cứ yên tâm mà dùng. Còn tốn khối. Mà có tốn mới làm ra chiffre, anh nghe chưa ?

Ngày mai thì anh đăng báo cần người làm đi. Một secrétaire, một aide, một planton, vài ba người courtier. Lương lậu tùy anh liệu.

— Thế anh phải giúp tôi trong sự kén chọn người và định lương chứ.

— Không, anh làm lấy. Đấy là quyền anh. Tôi không dây rướng gì vào đấy. Anh nên nhớ chúng ta nên tránh cái lối ai cũng là chủ như ở các sở khác. Có thế, mới dễ cai-trị. Tôi chỉ biết việc ở atelier. Còn các việc tìm agent, tiền-thu hàng, là ở anh cả. Người kéo người làm, công xá, ở anh cả. Recette hàng tháng cũng ở anh. Tiền anh giữ. Tôi cần mua tière première sẽ bảo anh mua. Công thợ từ tháng này sẽ lĩnh ở anh. Cả tôi cũng thế. Các frais ở atelier đều lấy ở anh cả. Ngày mai tôi sẽ bàn giao công việc, giấy má và tiền nong cho anh. Làm việc phải nhất – thống thì mới được.

— Thế anh cho tôi quyền-hành quá thế à?

— Sao lại cho. Việc là việc chung. Mỗi người lĩnh một chức-vụ, chịu một trách-nhiệm. Chúng ta phải nỗ-lực mà làm để mưu cơ-nghiệp chung cho tương-lai chúng ta. Anh Mai đã nhờ chúng ta, chúng ta có bổn phận yêu lại anh, tạ lòng anh bằng sự gắng gỏi.

Trách ngầm vợ :

— Anh không giúp tôi một tay trong sự làm việc, tôi biết đằng nào mà dờ.

Phấn cười

— Anh đừng lo. Ngày mai bàn giao xong tôi sẽ đưa anh đi các nhà quen, chỗ mua chịu bán chịu, chỗ tiêu thụ hàng cho mình. Để giới-thiệu anh với họ. Tôi tin chỉ một tuần, anh sẽ quán hết công việc. Một người như anh thì đến trông cả xưởng hàng vạn thợ cũng còn thừa sức.

Trạch nhũn nhặn

— Có anh thương tôi anh nói thế !

— Đúng, tôi đoán không sai đâu Đã đành anh em yêu nhau tin ở nhau cũng có, nhưng sự thực vì anh có tài nên tôi mới dám tin quá như thế chứ. Anh không biết đấy, chứ chỉ hai năm làm việc, anh sẽ đem lại cho Etablissements A. C. I một thế-địa bằng mười bây giờ cho mà xem.

— Anh quá tin.

— Rồi anh xem.

— Tôi mù mù tịt tịt chẳng hiểu gì cả. Chẳng biết sau này thế nào, chứ bây giờ thì hão quá.

— Tôi đã bảo không lâu đâu, chỉ một tuần lễ là anh sẽ rõ công việc mỗn một. Và chỉ sang tháng thứ hai thì anh điều-khiển phải biết có mà thành theo kịp. Tôi tin chiffre d'affaires sẽ lên vùn vụt cho mà xem

Trạch cười nở nang :

— Thật không anh, tôi có thể đương nổi công việc bở anh ?

— Thật, không sai một li nào. Tôi tin như tin mặt giời đang chiếu sáng.

Trạch sung sướng nói lia lia :

— Tôi xin tận tâm làm việc để không phụ lòng tin cậy của anh. Sau này nếu tôi có thành người cũng là nhờ anh đào-tạo

— Việc gì phải đến sau này, anh thành người đã lâu rồi. Và bây giờ sắp sửa để thành vĩ nhân thì có.

Hai ông cười cùng nở theo một luồng điện kiêu hãnh của tin tưởng, họ âu yếm nhìn nhau, nhìn cái biển giải bốn thước dựng ở cửa vàng loè có giòng chữ nổi bật lên : Etablissements A. C. I.

Đúng như Phấn đoán. Trạch đã đem lại cho Etablissements A. C. I. một quy-củ làm việc mới với số lãi bằng tháng lên gấp ruỡi. Công việc cứ tấm tắp chạy đều. Atelier phải lấy thêm một kíp thợ làm đêm mới đủ hàng giao cho đại-lý. Cái marque Phényx của nhà Tân Phương mờ hẳn. Cặp tóc của Etablissements A. C. I vừa bền, vừa cứng hơn của các nhà. Thứ nhất số sản-xuất lại nhanh gấp mười. Vì Trạch đã thay vào nhân-công, mười cái laminoir mới chế ra. Mỗi ngày làm được hàng trăm « » gốt » không chậm như mọi khi. Các đại-lý của nhà Tân-Phương đã nao-nức vì khách hàng ở các tỉnh về chỉ nói độc có một câu : « Người ta hỏi mua cặp tóc A. C. I. nhiều hơn. » Trong có sáu tháng giời, nhờ ở tài điều-khiển đặc-biệt của Trạch, Trung-kỳ và Nam-kỳ thêm được gần mười đại-lý. Nghĩa là thêm được số lãi ba bốn trăm một tháng.

Trạch quả có tài về ngoại giao, chàng luôn luôn để ý đến sự làm cho sở hưng-thịnh. Chàng tìm hết cách chỉnh-bị công việc. Phấn vẫn bảo chàng : « Cứ cái đà này

mà tiến, sang năm sở ta sẽ có nhà máy to gấp mấy bây giờ. » Những lúc ấy Trạch chỉ nhũn nhặn : Cũng nhờ ở Atelier anh trông nom cẩn thận. hàng tốt tất, nhiên phải chạy chứ ! » Nhưng khi Phấn trả lời : «Trước hàng cũng tốt sao không chạy ? » thì chàng cười ha hả ngay, cười cái cười của kẻ được khen lạo, và tin ở tài-năng mình.

* *

Một hôm Trạch cho mời Phấn lại để bàn về sự làm thêm một vài thứ hàng.

— Anh tính xem, nếu làm thêm dịp có phải mỗi tháng sở lại thêm được một số lãi nữa không ?

Phấn sung sướng cười đập tay vào trán :

— Anh khá thật, tôi đã đinh-ninh từ trước sẽ chế thêm thứ gì để bán mà không nghĩ ra ! Thôi may rồi, phải, phải, làm dịp cũng chạy lắm. Chỉ sợ marque mới khó bán thôi.

Trạch cười đắc chí :

— Hàng nhà ta ra sao lại gọi là mới được. Dịp mới nhưng đã có cặp tóc, brillantine. nến, của mình nó đẩy đi.

Phấn ngớ mặt chưa hiểu, Trạch hô to ngay :

— Remorquage !

Phấn hiểu bạn muốn nói gì, chàng nhìn Trạch một cái cười kính-phục.

— Thế tôi cho làm ngay nhá !

— Vâng, anh làm cho tôi một trăm hộp mỗi hộp một trăm cái.

— Chết, sao làm nhiều thế anh ?

— Không nhiều đâu, thế là ít đấy.

Trạch nói xong, nheo mắt, nghĩ một lúc rồi tiếp :

— Chưa biết chừng tìm được distributeur cũng nên.

— Ai người ta chịu nhận phát hành thứ hàng mới.

Trạch cười :

— Ấy cũng chưa biết chừng,

Phấn như tin ở sự thảo - vát của bạn, ném cho Trạch một cái nhìn nó ngầm bảo : « Anh giỏi thật »

Một tuần lễ sau.

Trạch đến atelier với một câu nói làm khiến Phấn hiểu ngay là có tin mừng :

— Thời lại phong tống...

Sau một cái bắt tay chặt chẽ, Trạch tiếp ngay ;

— Tôi đã tìm được distributeur rồi. Chẳng những tìm được người nhận phát-hành, lại còn lấy được avance nữa.

— Lấy được avance ?

Trạch cười đắc ý

— Thế mới may chứ.

— Bao nhiêu ?

— Nghìn bạc thôi !

— À, số tiền tuy không nhiều, nhưng tỏ ra anh là người làm việc giỏi.

— Giỏi thì chẳng giỏi đâu, nhờ ở tiếng tăm của sở người ta tin người ta mới đặt tiền.

— À thì tiếng tăm của sở cũng do anh gây nên chứ.

— Của cả chúng ta thì đúng hơn.

Trạch đáp xong, mở cặp lấy ra cái com-

mande của hãng U. N. I. :

— Đây anh xem bon de commande. Mười vạn cái dip marque U. N. I. Bốn nghìn đồng.

Phấn há hốc miệng :

— Hãng U. N. I commande mười vạn cái một lúc.

Rồi lắc đầu lia lịa :

— Anh giỏi thật, giỏi thật. Sảo thủ thật. Anh làm thế nào điều đình được với họ ?

Trạch đặt cặp xuống bàn, thủng thẳng :

— Khó khăn gì, anh làm như đi đánh giặc không bằng. Mình có hàng, họ có mối hàng họ mua, mình bán. Thế thôi, làm gì bảo khó khăn.

— À thì cũng phải giỏi dang lắm mới lấy được commande chứ ? Dễ thế, sao thiên hạ không làm.

Trạch cười cái cười tri-kỷ :

— À, cũng có một ít mánh khóe riêng.

Rồi làm bộ dấu, xua xua tay :

— Bí mật nhà nghề.

Phấn cười tít, chàng sung sướng chỉ bọn trẻ đang cắt giấy thếp ở phía bè :

— Anh xem, có lệnh của anh là tôi đã phải cho tuyển riêng một kíp để làm dip,

— Nhưng anh phải cho gọi thêm, mười vạn cái trong một tháng rưỡi đấy.

Phấn xoa xoa tay :

— Xong, xong, anh cứ tin ở tôi. Không để anh phải sai hẹn với người ta đâu !

— Vâng, điều đó tôi chắc rồi.

Phấn đưa bạn đi xem thợ làm một lượt, đến đâu chàng cũng bảo :

— Các bác cứ làm cho cẩn thận, tháng sau tôi sẽ nói với ông chủ tăng lương cho.

Bọn thợ chào Trạch rất kính-cẩn.

Trạch đưa mắt cho Phấn có ý bảo đừng nên « làm danh-diện » cho mình quá.

Khi sắp sửa chia tay, Trạch bảo Phấn :

Công việc ở atelier là trong phạm - vi quyền-hạnh của anh. Anh có quyền tăng lương, bà tất còn phải cho tôi biết. Anh đừng... quá thế
tôi ngượng lắm.

Phấn niềm nở ;

— Ồ, thì cũng phải nói để anh biết chứ

Trạch gạt ngay :

— Anh đừng làm thế, sao anh có thể để toàn quyền cho tôi ở bureau, anh lại không muốn nhận toàn quyền ở atelier ?

Phấn nhũn nhặn, cười xuê xoa :

— Thì cũng phải nói để anh biết qua chứ ?

Cái danh chủ-nhiệm Etablissements A. C. I đã đem lại cho Trạch một địa-vị để khuếch trương. Sau một năm làm việc, chàng thu về cho sở số lãi gấp đôi năm trước và chế tạo được hai ba thứ hàng mới.

Xong, chàng không lấy thế làm thỏa. Vì chàng còn bận về hãng Tân-Phương một sở cũng chế-tạo cặp tóc Chàng đã tìm đủ mánh khóe để hạ hẳn đối phương mà không được. Chàng đã mua chuộc đại-lý của hãng Tân-Phương bằng đủ thứ lợi mà vẫn chưa diệt nổi. Luôn luôn chàng bàn với Phấn

— Nếu nhà Tân-Phương cộn làm, sở ta khó lòng phát đạt to được.

Phấn vẫn khuyên-nhủ :

— Thôi trăm người bán, vạn người mua Miễn hàng mình cứ làm cho tốt hơn họ tự khắc chạy hơn.

Nhưng đời nào Trạch nghe, chàng chỉ

ầm-ừ, rồi lại mưu tính. Chàng tính đi cách để nhất định năm tới này nhà Tân-Phương hàng phải sụt hẳn.

Một hôm chàng cho mời Phấn để bầy tỏ trương-trình tấn-công

— Anh có nhận trong thương-trường một người bán thì đủ ăn hai người thì đói không?

— Cái đó đã hẳn.

— Vậy chúng ta phải có bổn-phận chẳng những làm cho chúng ta no mà thôi, lại còn phải đủ ấm no cho các người dưới quyền mình nữa. Không chiến để thắng tức là chịu bại. Một nước không có hai vua, thì một thứ hàng cũng chẳng bao giờ có hai marque. Một là mình chết, để họ sống. Hai là để họ chết, mình sống. Không thể nào hai kẻ cùng sống được. Tôi đã nghĩ ra rồi. Tôi chỉ dùng một mưu nhỏ này thì chỉ trong nửa năm cặp tóc Tân-Phương cho cũng không ai dùng, đừng nói mua mất tiền nữa. Khi ấy mình pousser mạnh thêm một tí, là thành công. Ở đời bất-độc bất anh hùng.

— Anh định thế nào?

Không ngượng ngập, Trạch nói ngay;

— Tôi định ta làm một vài nghìn tá cặp tóc đồng xấu, in marque của nhà Tân-Phương, bán rải rác khắp Đông-Pháp. Như thế chỉ trong vòng nửa năm, những người dùng phải một vài lần sẽ cạch, nhà Tân-Phương sẽ bị nghẹt ngay.

Phấn giàng mình, chàng không ngờ bạn mình lại có thể gian ác đến thế. Vội vàng chàng ngăn :

— Không được, không thể thế được. Buôn bán có quyền cạnh tranh, nhưng phải cạnh tranh cho hợp pháp. Mình vứt lương tâm đi đâu mà làm những việc thất đức như thế.

Trạch phì cười, chàng vỗ vai bạn.

— Anh mà cũng sợ thế cơ à ? Thế nào là thất đức.

Mặt đỏ gay, Phấn run, nói không ra hơi :

— Tôi cho mình không có quyền bại ai mặc dầu người ta ngăn trở công-việc của mình. Nếu có cần phải cạnh tranh, chúng ta chỉ nên cạnh tranh bằng sự cố gắng làm hàng tốt hơn và hạ bớt giá đi.

Trạch lại cười to hơn :

— Cạnh-tranh là để thắng người ta mà lại làm hàng tốt, bán rẻ, tức là tự giết lời của mình. Như thế, gọi là cạnh-tranh thế nào được Gọi là tự chặt chân tay mình thì đúng hơn.

Phấn vẫn chưa hết run, chàng vẫn nói cái thứ tiếng hãi hùng của kẻ sợ rùng phải máu :

— Tôi xin anh đừng bắt tôi phải làm những việc mà lòng tôi không nỡ. Thà chúng ta không được nhiều lãi, thà vỡ sở, còn hơn phạm vào những điều bất nghĩa. Đồng tiền phải cố kiếm cho nhiều, nhưng nếu phải dẫm lên xác mọi người mới kiếm được, tôi xin anh đừng làm. Trước kia chúng ta thuê cái nhà vài đồng bạc một tháng, mặc áo rách đi giầy và ngược và suối, còn chẳng đến nỗi làm vào điều bất nghĩa. Huống hồ bây giờ nhờ giời cũng đã có nhà cao, cửa rộng để ở, sao chúng ta lại có dại mưu mô những việc bất nhân bạc ác. Tôi xin anh, anh bỏ ngay ý nghĩ độc ác ấy đi. Người ta không bao giờ quanh co mà khá đâu.

Trạch vẫn cố cãi và hơn nữa hùng-biện để lung-lạc bạn :

— Anh phải bỏ cái lối nhân nghĩa đàn bà ấy đi mới được. Buôn bán muốn phát-đạt hơn người, phải tìm đủ mọi cách để diệt những kẻ dám đương-đầu với mình khi nói đến cạnh tranh là nói đến ưu thắng liệt bại. Muốn thắng phải can-đảm nhìn thẳng vào sự thực. Đừng sợ sự thực. Mà sự thực của chúng

ta bây giờ là gì. Là làm thế nào cho kẻ cạnh tranh với mình phải kiệt quệ. Anh hãy nghĩ đến tương lai. Đừng vì những thứ tình cảm yếu ớt nó chỉ độc có một cái đức ngăn trở chúng ta chóng thực hiện được dự định, bỏ lỡ những cơ hội có thể đem đến cho mình ngôi vương bá trong thương trường.

Rồi chàng xòe năm đầu ngón tay, chỉ vào từng ngón tay để kể ra một tràng những mưu mô của các tay kinh-doanh thời trước dùng cạm-bẫy bạn đồng-nghiệp. Chàng viện dẫn lý đủ nhẽ, để kéo bạn về phía mình :

— Anh xem, thế họ không là người à, không có lương tâm à ? Sao họ không sợ thất đức không sợ bất nhân bạc ác. Khi đã có tiền giá có thất đức thật, ta chuộc lại cũng không muộn cơ mà.

Và chàng bả lả :

— Nói thế thôi, chứ chẳng có gì là thật với bất cả đâu. Đời là sự dối trá. Chân nào cứng thì sống, tay nào cứng thì bênh-vực được mạng mình. Mình không dẫm lên họ, họ cũng chất đá lên lưng mình, cho mình hết thở cơ mà.

Thả hồ cho bạn lý-luận, Phấn vẫn khăng khăng :

— Nếu anh không nghe tôi bỏ cái ác-ý ấy đi

tôi sẽ để mình anh cáng đáng công việc. Tôi đành chịu lỗi với anh còn hơn phải dự vào những việc tôi cho là không đẹp như thế. Anh thương tôi thì thương, không tôi cũng đành.

Tiếng hò reo đầu tiên bao giờ cũng đủ oai lực để khủng bố quân giặc, Trạch thấy bạn phấn nộ; lui ngay, Chàng cười xuề xoạ ;

—À, là tôi bán với anh thế. Nếu anh không bằng lòng, tôi nghe anh thôi ngay. Anh nên biết cho nếu tôi nghĩ đến cái cách ấy cũng là để làm cho chúng ta mau thành-công. Nhưng anh đã chẳng bằng lòng thì thôi.

Rồi chàng cao giọng ;

— Anh đã không bằng lòng, lãi bạc vạn ngay tôi cũng bỏ.

Phấn tươi mặt ngay, chàng nói như người dặn với

— Thực nhé, anh bỏ ngay cái lối cạnh tranh... không nên ấy đi nhé.

Và sướng khoái như kẻ vừa thoát một cơn ám ảnh.

— Anh cứ tin cậy ở sự tôi cố gắng làm cho hàng tốt hơn lên. Chỉ sang năm, cặp tóc của nhà sẽ chiếm hết các tủ kính những cửa hàng khắp ba kỳ. Chẳng cần phải mưu-mô gì cũng chạy như tôm tươi. Việc gì phải..

nghỉ ngợi, cho nó tỏa thọ nào..

Tuy chịu nghe theo Phấn, nhưng Trạch vẫn bứt rứt. Chàng luôn luôn khó chịu về chỗ Phấn không quyết-liệt (!) được như mình. Đã từng lao đao về tiền, chàng rất nóng lòng về sự kiếm cho mau chóng để có thể có ô-tô, nhà lầu như những bạn đồng nghiệp. Vì đã quan-niệm cạnh-tranh là phải làm cho đối-phương kiệt quệ bất cứ bằng cách gì, nên chàng không thể nào rứt bỏ được ý nghĩ làm cho nhà Tân-Phương bị mất tín-nhiệm với khách hàng. Chàng phải miễn-cưỡng phải bỏ ý-định « giết-tróc » lý đi, chàng khổ lắm. Thuộc về lớp người nóng ruột làm giàu, chàng không thể để yên cho ai chia mối lợi của mình. Cho nên tuy ngoài miệng làm bộ nghe Phấn, nhưng chàng vẫn cầu mong sẽ có dịp để thi-thố thủ-đoạn.

Thì đây cơ-hội đã đến.

Một hôm chàng nhận được điện tín báo tin người đứng làm đại-lý cho sở Saigon ra điều-đình một vài khoản về công-việc. Chàng mừng lắm, nhất-định tìm cách để

Phấn phải vắng xưởng nửa tháng, cho chàng bảo thợ làm một nghìn cái đăng xấu mạo tên marque nhà Tân Phương.

Cho nên sau khi điều-đình xong, chàng liền bảo Tân :

— Tôi muốn nhờ bác một việc, bác có thể giúp tôi được không ?

Tân (đại-lý ở Saigon ra) niềm nở

— Bác muốn gì, xin cứ nói, tôi xin tận tâm giúp bác.

Trạch vừa cười vừa đáp một cách bí-mật ;

— Nó cũng hơi khó cơ đấy.

Và làm bộ ngượng ngập :

— Nói ra chỉ sợ bác cười.

Tân được dịp thân-mật với Trạch, nói trêu

— Hay bác muốn... bà nào ở Sài thành !

Trạch nhăn nhó

— Nào có thế cho cam.

— Thì bác cứ dạy, gì mà tôi dám từ chối.

Trạch nói nhỏ vào tai Tân

— Nói giấu gì bác, tôi có một bà bạn ở Hải-phòng nhất định lên « ăn vạ » trên này với tôi nửa tháng.

Tân vỗ đùi Trạch :

— Có thế mà... Càng hay chứ sao? Thế sao?

Trạch cười nửa kín nửa hở.

— Khốn nhưng anh bạn tôi lại có mặt ở đây thành thử có chỗ ngăn trở.

— Ai?

— Anh Phấn.

— Sao lại ngăn trở?

— Vì bà bạn tôi lại là chị họ anh Phấn. Bà ta không muốn cho anh ấy biết chuyện... rồi...

Làm bộ ngừng

— Rồi khó nói.

Tân cười tít:

— Bà bạn này chắc... yêu bác,

— Cũng chưa bảo.

Tân cười rộ:

— Gớm bác lại còn giấu tôi. Chẳng yêu nhau mà lại sợ người nọ người kia.

Rồi thân-mật cái thứ thân-mật lấy công

— Thế bác muốn sai gì tôi.

Trạch cười ngượng nghịu.

— Tôi muốn nhờ bác tìm cách đưa anh Phấn vào Nam và giữ riết trong ấy độ nửa tháng

Tân ồ lên:

— Khó gì, tôi mời bác ấy vào chơi thì được chứ gì ?

Trạch xua tay ngay.

— Chết, mời vào chơi thế nào được.

— Sao hở bác ?

— Công việc dưới xuống ùn ùn thế, bỏ đi chơi sao được.

— Thế làm thế nào ?

Trạch xích ghế lại gần :

— Để tôi vạch sẵn trương-trình bác cứ giúp tôi làm theo là xong.

Tấn làm bộ chăm chú nghe.

Trạch tiếp trong một giọng nói thấp hơn.

— Tối nay tôi mời anh bạn tôi lên đây. Tôi sẽ nói với anh ấy bác mời vào ký một cái marque cặp tóc người ấy muốn đặt riêng cho mình. Và nhân-thể đi tournée lục-tỉnh xem tình-hình các nhà buôn họ đối với hãng sở tôi ra làm sao? Nhưng điều cốt-yếu bác phải trùng-trình thế nào cho anh bạn tôi phải ở lại Saigon độ nửa tháng

Tấn đỡ ngay :

— Thì khó gì, tôi sẽ đưa bác ấy đi lục tỉnh, mỗi chỗ chậm lại một tị. Và lúc về

Saigon để gặp người khách - trú ấy, tôi khất lần rằng y đi Cao-Mên chưa về để phải đợi dăm ba ngày là vừa để bác bù khú với bà bạn chứ gì.

Trạch ném cho Tân một cái nhìn cảm ơn và «bốc» ngay.

— Bác thế thì linh - lợi thật, chả trách công - việc ở vùng bác chạy lắm.

Người đứng đại lý được chủ-hãng khen cho một lời là sự khó có, Tân hởi lòng về chỗ được « tưởng-lệ ». Chàng ba hoa:

— Bác cứ tin ở sự kinh-doanh (!) của tôi, Tôi sẽ hết sức giúp bác. Đừng nói nửa tháng, đến ba tháng cũng được.

Trạch làm bộ toại-nguyện !

— Thôi ! nửa tháng cũng đủ cho tôi tâm-sự với bà bạn tôi rồi, Ba tháng thì thừa quá.

Tân vẫn tưởng mình đã giúp ích được chủ-nhân trong các việc « gà mái » ấy, đắc-chí.

— Yêu nhau thì ba năm cũng chưa là đủ.

Ba tháng đã thấm gì.

Trạch cười huê :

— Cũng còn phải nghĩ đến làm ăn chứ, Bác

cứ giúp cho nửa tháng cũng là may cho tôi rồi.

Tân còn nói một câu mua chuộc :

— Nhưng khi hai bác khó khi với nhau, cũng nên nhớ đến công tôi đấy nhé.

Trạch gật hoài hủy :

— Cái đó dĩ-nhiên, công to như thế, chúng tôi quên làm sao được.

Nói đến câu chúng tôi, chàng ném cho Tân một cái nhìn ý nghĩa. Tân sung sướng vì được dịp « phụng-sự » người có quyền trên mình, nở một nụ cười hoa đại.

Buổi tối hôm ấy, họ gặp nhau ở một khách-sạn. Sau khi đã yên vị, Trạch chỉ Tân, nói với Phấn

— Bác Tân vừa ở Nam ra, đem cho xở ta một affaire intéressante lắm. Tôi phải thưa để anh rõ.

Phấn nói ngay:

— Vâng, xin anh cho biết.

Trạch gạt tàn thuốc, nói rất nghiêm trọng:

— Ít lâu nay tôi vẫn viết thư đốc thúc bác Tân đấy, nhờ tìm mối để mình khuếch trương thêm ở xứ Nam-Kỳ. Tôi đã dò được dịch xác nhà Tân-Phương bán hơn nhà ta trong ấy, cho nên tôi nhờ bác Tân để tâm tìm cho một distributeur nữa. Nhưng distributeur một marque riêng và có hứa sẽ trích hoa-hồng biếu bác. Hôm qua bác Tân ra có nói mới tìm được một người khách trú bằng lòng đặt một nghìn tá cặp tóc marque riêng để cũng bán ở Nam-kỳ và Cao-Mên. Bây giờ chỉ còn phải vào ký giao kèo nữa thôi. Công việc ngoài này bận thế nào anh đã rõ. Vậy tôi xin anh vào thay tôi. Và nhân thể đi xem xét lục-tỉnh xem hàng họ mình bán ra làm sao ?

Phấn lo lắng

— Công việc ở xưởng bận lắm, tôi khó lòng vắng mặt được.

Trạch tấn-công

— Cũng đành vậy, để tôi cắt ký Tảo xuống trông nom đỡ vậy. Trên này nhất định tôi không thể đi đâu được một ngày rồi.

Rồi làm bộ nhu-gượng :

— Thôi đành vậy, anh cứ đi độ tuần lễ thôi mà, Tôi sẽ xuống xưởng hàng ngày vậy Cho anh vắng xưởng, có thiệt chỉ thiệt chỗ thợ chẽ biếng một tí thôi chứ gì : còn tôi ấy à, anh tính đến ốm còn chả dám nghỉ huống hồ bỏ đi hàng tuần

Tân ngồi yên như bụt mọc từ nãy, bây giờ mới len vào :

— Hai bác phải chông cho việc này mới được. Nếu để y bỏi ra nhà Tân-Phương bán chạy hơn nhà ta y lại commander bên ấy mất. Tôi điều đình y đã bằng lòng đặt trước năm nghìn lấy hàng đầu. Thật là cơ-hội rất hiếm, hai bác nên thu xếp cho mau. Quay nói ngay với Phấn :

Rồi cũng nhân thể mời bác đi tournée qua lục-tỉnh xem xét các nhà buôn của mình cho biết cách tổ-chức của tôi, Ngộ có chỗ nào khuyết-điểm, bác chỉ bảo dùm.

Vốn là người của bổn-phận, Phấn không để Trạch nói thêm, nhận lời ngay :

— Vâng thế mai anh xuống xưởng tôi dặn lại một và. việc, rồi tôi đi.

Trạch hởi lòng, chàng cười bảo Phấn :

— Anh vào trong ấy, liệu châm-chước thế nào nó phải thì thôi, không nên gò bọ quá. Commission để cho họ bậu một tị cũng được. Mình cốt có người giúp mình khuếch-trương mà thôi.

Tin bạn, Phấn cười hồn-nhiên :

— Vâng, tôi cũng nghĩ thế. Miễn rộng địa-thế làm việc cái đã, chữ lợi tính đến sau.

Tân còn giả bộ giao hẹn với Trạch :

— Hai bác xét cho, tôi vì yêu hai bác mà lim distributeur mới. Chắc hai bác cũng đư biết nếu có người mới, số bán của tôi sẽ ít đi, bẫu phải như thế. Vậy hai bác cũng nghĩ lại cho.

Trạch vội vàng đón ngay :

— Vâng, điều đó tất nhiên. Bác cứ tin ở sự biết điều của chúng tôi. Bác đã có lòng tốt giúp chúng tôi, đời nào chúng tôi để bác thiệt.

Rồi nói như thật :

— Thì cứ hai phần trăm recette của hàng mới để riêng cho bác là được chứ gì.

Tân gật lấy gật để ;

— Vâng, tùy lượng hai bác.

Cái trò ú tim ấy Trạch đã dùng rất khéo. Kết-quả là Tân vẫn không biết dụng ý của

chàng và Phấn thì hai hôm sau vác cặp theo Tân vào Nam.

Đưa hai người ra ga, khi quay về Trạch xuống ngay nhà máy. Chàng bảo cai Mão ngừng hết mọi việc, làm cấp-tốc ngay một nghìn tá cặp tóc. Khi tai đưa chàng vào kho xem giấy thép, chàng lắc đầu :

— Không, không cần giấy thép.

Cai Mão ngạc nhiên :

— Thưa ông thứ giấy bốn (tên riêng Phấn đặt) này mới làm được.

Trạch lại lắc đầu lia lịa :

— Không, không dùng nó.

Cai Mão chớ mắt, y tưởng Trạch không quen việc, cắt-nghĩa :

— Thưa ông, cặp tóc phải dùng giấy bốn này mới làm được ạ.

Trạch mỉm cười, chàng bảo

— Tôi biết rồi, nhưng lần này tôi không làm bằng giấy bốn.

Cai Mão hạ hốc mồm chờ câu nói tiếp của chủ

— Tôi sẽ đem thứ giấy mười bốn xuống đây để bác làm.

— Bẩm, giấy mười bốn là giấy gì.

— Đai các thùng gửi hàng.

Cai Mão dẫy dẫy.

— Bẩm đai thùng thì mộng quá làm thế vào được.

Trạch nghiêm-nghị

— Tôi bảo được.

Tuy sợ chủ, nhưng cai Mão vẫn kêu :

— Thưa ông làm bằng đai thùng nó oằn, bàng chỉ dùng vài bận là hỏng. Vả cũng không làm chóng được vì phải cắt, và rũa lâu lắm.

— Muốn chóng thì khó gì, mai bác cứ nghe tôi, dùng tất cả nhân công của sở chuyên làm cặp tóc thứ mới. Và bảo họ làm đêm, tôi cho « đúp » công nghe chưa.

Cai Mão vâng dạ, nhưng trông nét mặt ngơ ngác của y, Trạch hiểu, chàng quát :

— Tôi bảo thế nào cứ làm thế, nghe không.

Và trỏ vào mặt y :

— Bác đã nghe ra chưa ? Bác có biết tôi bảo gì bác không.

Cai Mão cúi gầm mặt :

— Thưa ông, tôi đã nghe ra.

— Bác nghe ra thế nào ?

— Thưa ông, ông bảo ngày mai để tất cả thợ làm thứ cặp tóc mới.

— Phải, và còn gì nữa ?

Câu hỏi ấy không được rõ lắm khiến Cai Mão không trả lời rành rẽ được. Trạch cũng biết như thế, chàng hỏi lại :

— Làm bằng đai thùng.

Cai Mão gật đầu, cái lối gật đầu của những kẻ không muốn bị tra hỏi thêm :

— Vâng.

Trạch bây giờ mới ôn tồn

—Sáng sớm mai bác lên bàn giấy tôi sớm. Tôi với bác đi làng mua các thứ đai các kiện sợi, các kiện giấy. Rồi bác đem về xưởng bác làm thế nào thành cập tóc cho tôi thì làm. Nhưng phải nhớ trong một tuần phải được một nghìn tá cho tôi.

Cai Mão lại ngập ngừng :

—Thưa ông... làm bằng đai thùng, hàng xấu lắm.

Giá có thể quát to vào tai y : Tôi chỉ cốt làm xấu thì Trạch đã hét lên rồi. Không, chàng vẫn phải đáp lửng :

— Kia, tôi đã bảo làm thì làm cơ mà.

Rồi làm bộ gắt :

— Bác phải cái tính hay hỏi lôi thôi. Tôi đã bảo bác cứ làm theo lời tôi bảo mà lị.

Lần này thì Cai Mão nín bặt, y không

hỏi nữa. Chẳng những thế, y còn nói vào chuyện ngay để kết liễu cuộc «đàm thoại»:

— Vâng, thưa ông, để sáng mai tôi lên sớm sớm.

Trạch chừng hiểu chỗ «miễn-cưỡng» của y, khẽ liếc nhìn y, rồi mỉm cười. Chàng nhẹ nhàng:

— Sáng mai lên sớm nhé, đừng để tôi phải đợi.

Sáng tinh-sương hôm sau Cai Mão đã lên bàn giấy chủ. Và chỉ trong mấy giờ đồng hồ, Trạch và y đã xe về một xe bò đai thùng.

Cai Mão đứng trước đống «giấy sắt» ngổng ngbèo đồ bừa ra sàn, tần ngần:

— Thưa ông, tuy làm thứ này rẻ được một chút, nhưng hàng thì xấu lắm đấy ạ. Ngày xưa có mấy người tham lợi đã làm giả mấy chuyến sau bị người mua buôn kiện phải bồi thường.

Trạch mỉm cười:

— Nói thế chứ kể xấu là bao nhiêu.

Cai Mão được nói, nói vung

— Thưa ông xấu lắm ạ. Đúng đấy ạ. Đai thùng đem làm cập tộc ông tính làm gì

chẳng xấu. Đang làm bằng giấy thép dây cồm cộp cứng thế, bây giờ đem làm bằng cái thứ đai mỏng tanh thế này làm gì chả xấu. Tôi cho người nào mua phải chỉ khẽ đặt nó lên đầu cũng chưa chắc đã « đứng » vững, chứ đừng nói đến bật ra mà cặp nữa.

Rồi lương-tâm nhà nghề nổi dậy, cai Mão buột mồm khuyên luôn chủ :

— Thưa ông cặp tóc không thể làm bạng thường được đâu ? Thứ khác bảo còn có thứ tốt, thứ vừa chứ cặp tóc mà nói đến vừa thì chết. Đến ngay chính thứ tốt cũng chưa bằng của ngoại-quốc nữa là. Thưa ông chắc người ta đặt hàng người ta thạm rẻ không biết đấy thôi. Làm bằng đai thùng thì rồi lại ế cỏng gọng. Mà chưa biết chừng còn bị đòi bồi kiện cáo nữa.

Tuạch muốn cười thầm trong bụng, thực ra chàng không mong gì hơn. Cai Mão càng nói nó xấu bao nhiêu tức là chàng càng thích ý. Thích ý vì sắp sửa đưa đối phương vào tử địa.

Chàng lờ không đáp cai Mão, chỉ nhìn đống đai thùng cao ngất bằng đầu một cách khoái trá.

Chàng bảo tất cả bọn thợ :

— Từ hôm nay cho đến mười bốn tăng

cho mỗi người hai hào một ngày: Ai lại làm đêm được từ bảy giờ đến mười hai giờ sở cho đúp công. Các bác cố sức vào mà làm, hàng cần gửi đi Sai-gon cho người ta không thể để chậm được.

Bọn thợ nhào nhào như ong vỡ tổ. Họ sung sướng vì được tăng lương và được làm thêm cả buổi đêm.

Dặn dò Cai Mão xong đâu đấy chàng lại đi thẳng lên ngõ Quảng Lạc.

Bước mười mấy bực thang mới lò đầu đến một căn buồng. Mùi thuốc phiện đưa ra nồng nặc.

Tiệm Hai Bí.

Chàng gọi một cocông thuốc và, khi vừa ngả mình xuống gối đã bị giật mình bởi các tiếng oang oang như sấm vỡ từ phía cuối buồng

— Ô các ông cứ nói thế, nhân với nghĩa, đời chỉ có đồng tiền là nhân nghĩa đẹp đẽ hơn cả. Con vợ nó chỉ nghèo xem, họ nhà chồng nó lại không từng sẻo ngay ấy à.

Và tiếp đến tiếng dè dè như ở cổ họng thốt ra:

— Ừ, bác nói cũng phải.

Trạch ngồi nhổm dạy liếc mắt về phía một anh chàng gầy đét, cởi trần đơ cả

xương, da bóng vàng đang ngồi xổm cạnh cái điếu, tay mân mê cái đóm.

Tên bồi pip tiêm xong đưa mời, chàng lại ngả mình cầm dọc tẩu kéo. Mấy phút sau chàng mới khẽ hỏi tên bồi :

— Mọi khi ông Hải vẫn lên hút thuốc ở đây phải không ?

Tên bồi ngừng tiêm, lim dim mắt để nghĩ :

— Ông bảo ông Hải sao ạ ; ba Hải, Hải thợ mũ, Hải ken thòng hay Hải nào ?

— Ông Hải chủ nhà in.

Tên bồi lắc đầu ;

— Thế thì không có ông ạ.

Và để cái tiêm lên dọc sống mũi, y làm bộ nghĩ ngợi rồi lẩm bẩm ,

— Quái, ông Hải nào nhỉ ?

Rồi bỗng y mở bừng mắt hỏi Trạch :

— Thưa ông có phải cái nhà ông xương xương người, vẫn hay thắt ca-vát đen, đi đâu cũng cầm mấy tờ báo, có cái răng vàng ?

Trạch gật đầu.

Y lại tiếp :

— À, thế thì có đấy, ở đây chúng tôi cứ gọi là Văn-Bộ. Tên ông ta là Bộ, đâu bảo làm nhà in gì đấy mà. Thế ông định hỏi gì ông ta ?

Y vừa hỏi vừa luồn dọc tẩu sang mời. Trạch bắt cái dọc như những nhà «đại-danh» bắt sách, kéo một hơi, rồi ầm ừ trả lời :

— Có, tôi muốn hỏi ông ta chút việc.

Tên bồi ngẩng đầu nhìn cái đồng hồ treo bên bức tranh Quan Vân Trường cắp đao cưỡi ngựa xích thố :

— Gần hai giờ. Thế thì ông ta lại bây giờ đấy.

Và chỉ sang tấm phản trước mặt.

— Ấy ông ta vẫn nằm chân chìa cả ra đường đi.

Trạch thưởng cho y một chập năm điếu. Cổ y cứ dài ra kéo và cứ sau mỗi khi nhả khói y lại tán tỉnh, Giọng dè dè như người thiếu hơi. Khói thuốc chui vào bụng y, moi ra một « đống » tâm-sự

— Thưa ông, trước tôi cũng làm « combo đo » các sở đấy chứ. Xuất thân từ năm mười tám, kiếm tiền khắp Trung Nam Bắc. Các sở to ở đây tôi đều đã giúp việc cả. Bây giờ chẳng may điếu thuốc điếu men thành thử nó bệ rạc con người mới phải làm cái nghề « mướn sái » này :

Rồi y vén đùi gãi cành cạch. Gẩy ở móng tay ra một chất gì đen đen như ghét, miết vào cạnh khay

— Ngay như hôm nọ cũng có chỗ muốn mượn làm « vắng-dơ » nhưng không có quần áo đánh chịu.

Trạch nằm yên để nghe y kể lể. Y khai thân thế, nào lúc còn làm quản-sư cho một hiệu chế dầu quất thần tối não cũng được mời đi hát. Khai tình-ái, tằng tịu với cả bà phán gì vẫn có tiếng là du-côn thượng-lưu, vì hay đánh cu ly xe. Khai cả chữ-nghĩa, làm đơn từ xin việc cho những tây đen gác cổng, y nói thao thao bất tuyệt, để đến lúc kết thúc, hạ thấp giọng:

— Hôm nào ông lại chơi, ông xem có sơ mi lắm ơn cho tôi xin ông một cái.

Và chỉ vào chỗ thủng của chiếc « ti cộ » y đang đeo :

— Tôi còn có mỗi cái này rách nát ra rồi. Lắm lúc tiếm bậu các ông, để lòi cả thịt, ngượng quá :

Thời gian Trạch đợi Hải cũng không đến nỗi « trông-trải » vì được nghe một bản giáo đầu rất thú-vị ở chỗ một anh bồi píp nhắc lại đời oanh liệt của mình sau khi đã hỏa thiêu cả một coòng thuốc cung-phụng.

Một người mảnh khảnh, thất thểu đi đến. Tên bồi píp lay lay tay Trạch nhấm nháy ;

— Ông, ông, sừ Hải.

Không nhúc nhích, chàng chỉ sẽ đưa mắt nhìn. Hải đặt mình xuống phản là dơ hai ngón tay cao lên bồi píp đang thắp đèn :

— Nhanh lên. Hôm nay trưa rồi.

Tên bồi píp yên lặng không đáp, chỉ khẽ gật.

Hải hất hơi và ngáp luôn một giấy. Giá không có điếu thuốc vừa tiêm xong lót vào có lẽ chàng đã phải đưa tay lên che miệng bằng chục cái nữa là ít. Kéo luôn một chập mươi mười lăm điếu, lúc bấy giờ chàng mới ngồi dậy cởi giầy và liếc nhìn tất cả các bàn đèn. Chàng cởi khuy sơ mi để hở ngực tay cầm tờ báo phầy phầy vào thịt, hỏi lão chủ tiệm tận đằng cuối buồng :

— Sừ Bí tuần này có lên gỡ không ?

Và trước khi rít điếu thuốc lào, chàng cười khè khè :

— Đà gì, vẫn đi với nàng dán lại hút thuốc ở đây, tuần trước được hơn bảy trăm đấy nhé.

Để cho thuốc phiện làm lĩnh người mình

muốn nói chuyện xong. Trạch rút một tấm carte visite viết vào đấy mấy chữ rồi sai tết bởi đưa sang.

Bỗng có tiếng oang oang :

— Vâng, vâng, ngài cho tôi xin phép ngài một tị. Vài phút nữa thôi ạ. Tôi xin sau hầu ngài.

Kéo thêm dăm điếu nữa, Hải mới sang phần Trạch. Hai bàn tay ập vào nhau, hai miệng cùng nở :

— Ngài !

— Ngài !

Sau khi nói qua loa về công việc nhà in, Trạch bảo nhỏ Hải

— Việc của tôi nói ở đây không tiện. Ngài hút xong ta đi ra ngoài.

Hải gật lấy gật để. Trước khi về giường mình chàng còn nói nịnh một câu :

— Thảm nào mới vào trông ngài tôi đã ngờ ngợ.

Sự thực khác hẳn, khi Hải mới vào chàng có trông thấy gì đâu. Mắt chàng hoa lên vì đang cơn nghiện.

Trạch đưa Hải vào một tiệm ăn ngay hàng Buồm.

Với một giọng thân mật chàng vào đề

— Tôi proposer với ngài thế này nếu ngài bằng lòng cộng tác với tôi, chúng ta đều có thể kiếm được về dịp này.

Chữ kiếm như một sức điện làm Hải mở bừng mắt :

— Vâng, ngài cứ cho biết. Nếu có thể cùng làm việc mà có lợi thì còn gì bằng.

Rành rọt Trạch cắt nghĩa :

— Tôi bây giờ cần độ dăm vạn tờ carton để gài cặp tóc, ngài có thể in giúp tôi ngay được không ?

— Bẩm thưa ngài được chứ ạ. Nếu ngài cần làm gấp tôi xin làm hầu ngài ngay để cho được việc.

Trạch gật gù có vẻ nghĩ ngợi :

— Nhưng cũng còn một chỗ khó ngài ạ.

— Ngài cứ cho biết khó thế nào rồi cũng cố sức làm hầu ngài để lấy cả ô đi lại sau này.

Trạch ngần ngừ :

— Điều này tôi bàn với ngài nếu chúng ta hợp tác được với nhau chẳng nói làm gì. Nhưng nếu công việc không thu xếp xong, tôi ạ...

Hải ngắt ngay

— Ngài không ngại, ngài cứ cho tôi biết. Tôi đã bảo tôi xin hết sức làm hầu ngài. Ngộ nếu việc quá sức tôi, tôi không kham nổi, tôi cũng xin giữ kín không bao giờ tiết-lộ. Xin ngài cứ tin tôi, chỗ người nhớn với nhau!

— Vâng, chả tin ngài mà tôi lại vời đến ngài.

Hải sung sướng cười nở nang

— Cứ một cái sự ngài đến tìm tôi ở chỗ vừa rồi cũng đủ làm cho tôi phải cố sức làm để ngài được vừa lòng rồi.

Trạch lấy ra một tờ bìa của nhà Tân-Phương.

— Đây ngài này. Thôi tôi nói vắn tắt để ngài dễ nghe. Ngài in cho tôi năm vạn tờ này, ngài tính sao.

Cầm tờ bìa, Hải reo

— À, bên Nam Long in đây mà. Cái con Phượng này của sử Tân-Phương đây mà. Ui chà, chạy lắm, chạy vô kể, bên ấy in rầm rập xuốt ngày đêm.

Trạch làm bộ cười một cách bí-mật :

— Vì thế ngài hiểu tại sao tôi lại nhờ ngài.

Cái cười của chàng lọt theo cái nhìn hóm hỉnh của Hải :

— Giá như người ta không biết người biết

của đã làm ra khó khăn để thách thức ngài. Nhưng tôi thì không. Chỗ người nhờn (!) với nhau. Tôi cứ xin thưa thật. Công việc làm thì cũng chẳng khó đâu. Chỉ xin ngài nghĩ đến chỗ công-phu cho thợ thuyền một chút bằng thế thôi.

Trạch biểu ý đáp ngay một cách thân mật:

— Vâng, điều đó tất nhiên. Ngài giúp tôi trong việc này, tôi sẽ không để ngài thiệt. Tôi bán được chạy, lãi nhiều, đời nào tôi lại quên ngài.

Rồi cầm tờ carton ngẫm nghía:

— Ngài cho chọn chữ và xếp đặt cẩn thận cho tôi.

Hải nheo mắt cười:

— Đã gọi là « bắt chước » tất nhiên là phải đúng.

Hai tiếng « bắt chước » Hải nói tránh cho nó văn vẻ. Thực ra là giả mạo thì đúng hơn. Nhưng dù quen với những việc sảo trá, lương tâm của con người cũng vẫn còn có chỗ ngượng-ngập không dám động đến tên chính của nó.

Trạch lấy bút chì tính một lúc rồi cười bảo:

— Chắc ngài hiểu cặp tóc con Phượng

của nhà Tân-Phương hiện nay chạy lắm. Tôi kể ra lại vay đăng ấy ít tiền cũng được, nhưng làm thế phiền ra. Chi bằng ta mượn khéo vậy. Cho nên tôi nhờ ngài tu cho tôi năm vạn, tôi cho làm lấy bằng bán đi một vài chuyến kiếm nghìn bạc thôi mà.

Trạch cố ý nói cho Hải hiểu là chàng làm giả marque để lấy lợi, không cho Hải biết dụng-ý thiềm-độc của mình là muốn hại nhà Tân-Phương.

Hải tán thành một cách sốt sáng :

— À, chuyện, lộc bất khả hưởng tận. Cái lợi mỗi người kiếm một tí. Ông Tân Phương giầu sụ rồi. Ngài và tôi có nhờ ông ấy một vài nghìn bạc có làm sao. Mình cũng phải mất mồ hôi nước mắt chứ để thường ăn không hẳn.

Thì ra ở trường hợp rất gian-ác kẻ gian ác cũng vẫn tìm ra lẽ để bênh vực việc làm khốn nạn của mình.

Trạch làm ra bộ đồng-ý. Chàng cười khanh khách :

— Chứ gì. Ở đời không nên tham quá. Bàn tay che kín thế nào được mặt giời. Của là của chung, tôi với ngài có được nghìn bạc lãi cũng còn phải sứt trán, để thường ăn không được đấy hẳn.

Một vài câu thù-tạc cho đỡ ngượng, rồi Trạch vào đề :

— Bây giờ tôi thưa ngay với ngài Carton này đưa in đăng thẳng ra chỉ độ trăm tám, trăm chín một vạn. Điều ấy chắc ngài làm nghề, ngài chẳng lạ gì. Nhưng đạo là cái bồng, tôi và ngài, ta tiêu chung. Vậy tôi cứ trả ngài bốn trăm rưỡi. Nghĩa là hơn lên mỗi vạn bảy chục. Tôi đặt ngài năm vạn, thế là ngài được chia già nửa phần ba lãi của tôi Ngài được ba trăm rưỡi, chưa kể còn có việc cho thợ và cũng còn tí chút trong ấy. Tôi in năm vạn tính ra cũng chỉ được sê sinh một nghìn. Đấy là kể thông đồng bén giọt không suy suyển mất mát. Được một nghìn tôi có được ăn cả đâu. Phải để cho người bán một nửa nghĩa là ba mươi phần trăm. Như vậy tôi chỉ được vài ba trăm như ngài thôi. Ngài nghĩ sao ?

Vừa nhận được cái commende hơn nghìn bạc, vừa được trả cao, Hải bắng lòng ngay chàng cười

— Ngài đã có lòng tin để tôi giúp ngài thì thế nào tôi cũng phải làm. Dù có lãi nhiều ít thế nào tôi cũng phải làm. Tôi

cốt để có chỗ đi lại với ngài sau này thôi. Vàng thôi ngài cho bao nhiêu cũng được. Quý hồ đủ chi phí cho thợ thuyền.

Sự biết điều của Hải khiến Trạch vui vẻ bằng lòng biếu thêm năm chục làm prime cho thợ.

— Nhưng ngài phải cho làm cấp tốc cho tôi. Trong một tuần thế nào cũng phải xong cho thì mới được. cái nghề chữa hoang mà lại mười một mười hai tháng chưa đẻ thì phiền lắm.

Hải thích về câu nói ý nghĩa của khách hàng, cười sếch mắt :

— Đúng đấy ạ. Tôi xin cho mua carton ngay, và cho làm cả đêm nữa vậy.

Rồi nhằm nhằm

— Vâng, xong, xong thế nào cũng xong. Ngài cho đến tuần sau là có đủ.

— Tôi sẽ đặt tiền ngài chiều nay, và xin ngài vì lợi chung cho làm ngày làm đêm giúp tôi. Tôi để ra năm mươi đồng để lúc xong commande thưởng cho thợ.

Hải xoa xoa tay

— Vâng, ngài cứ tin ở tôi. Tôi đã nói xong là thế nào cũng xong. Tôi ngừng các

việc khác lại, cho làm phăng đi năm vạn, chứ hơn cũng kịp ạ ;

Trạch xích lại gần, làm bộ kín đáo :

— Ấy ngài cẩn thận cho. Tôi bán hết chuyến này làm luôn vài chuyến nữa. Anh em mình cũng có việc.

Hải đón bằng một nụ cười

— Ấy cũng mong thế đấy ạ.

Thạch không về nhà. Chàng đi thẳng xuống chợ Hôm tìm Kinh, một courtier trước làm cho hãng U. N. I bị thải. Khi gặp Kinh, chàng niềm nở

— Tôi đem việc đến cho bác đây. Có affaire to lắm.

Kinh như người ốm được mách thuốc, vồn vã

— Vâng bác có giúp cho thế nào không thì nguy lắm.

Trạch giơ tay phác một cử chỉ làm cho người nghe được vững dạ :

— Không sợ, hết cơn bĩ cực rồi. Giời đã thương rồi. Bác cứ yên tâm, tôi khác có

cách làm cho bác chỉ trong tháng này thì nào cũng có dăm trăm. Rồi từ tháng sau trở đi, cứ mỗi tháng bác có vài trăm. Thì hồ mà tiêu.

Và vung tay :

— Người như bác mà chịu thúc thủ thì thật giời không có mắt.

Giời có mắt hay không thì không biết. Chỉ biết vừa nghe Trạch nói xong, con mắt lờ đờ của Kính bỗng mở to ra. Chàng nắm tay Trạch

— Tôi cũng tin thế. Đang lúc thiên - hạ kiếm tiền như rác. Mình chịu ngồi bó gối bực quá. Lắm lúc phát tức sao giời bất công (?) thế. Những đứa căn không vỡ hạt thóc chúng nó làm giầu ùn ùn.

Trạch xua tay ngăn ;

— Đừng, đừng trách giời. Đất có tuần dân có vận. Cứ chờ thời, Thời đến thì dở đâu cũng ra tiền. Số nào cũng có tiền, Miễn mình có tài và biết làm việc một tý.

Kính không biểu dọng ý của Trạch gần mặt cãi

— Bác tính mình thì còn làm gì. Công việc tháo vát đâu ra đấy.

Đến ngay những bọn thủ-hạ tôi gây dựng cho bây giờ cũng có đứa phất bạc vạn. Ấy thế mà giời chơi khăm mình, bắt chết, mình mới bực chứ.

Trạch cười

— Họ kiếm bạc vạn thì rồi ta cũng kiếm bạc vạn cần gì. Bây giờ giời đem tiền lại cho rồi đây. Chìa tay ra mà hứng.

Kinh cười theo :

— Gớm bác làm như.

Trạch nghiêm mặt

— Thật, tôi lại nói chơi à? Bonne affaire

— Vâng, tôi cũng tin thế.

— Thì việc tôi đã thu xếp đâu vào đấy rồi. Chỉ mùa tháng sữa là bác lại kiếm ăn to ngay.

Rồi muốn cho Kinh vững lòng, Trạch bèn hỏi :

— Này chỗ anh em tôi hỏi thật, bác rạo này chắc cũng không được để chịu lắm phải không ?

Kinh đang tươi tỉnh bỗng nhăn nhó :

— Thì bác tính, ở nhà ngót năm nay nhà bao nhiêu miệng ăn, kiếm được đồng nào đâu, bác bảo chả từng

Trạch bằng một giọng thân mật, lấy ra trăm bạc đưa cho Kính :

— Không lo từ nay dở đi thì không bao giờ túng nữa. Đây bác cứ cầm tạm một trăm tiêu đi. Rồi đâu có đó.

Thực ra Kính muốn vồ lấy ngay nhưng vẫn làm bộ ngạc nhiên :

— Tiền nào bác lại cho

Trạch cười :

— Thì đã bảo của giời mà lại cứ tiêu. Rồi tính sau. À còn khối, còn khối. Còn bằng trăm từng này, miễn chịu khó đào công bới việc mà làm.

Tay đỡ tờ giấy một trăm, miệng lẩm bẩm:

— Thì bác tính tôi có phải người lười xưa nay đâu. Chẳng qua không có việc thì phải ngồi nhà thôi chứ.

— Vẫn thế, anh hùng khi gặp cũng khoanh tay. Nhưng bác nên nhớ, những người như chúng ta, có chịu khoanh tay cũng chỉ khoanh chốc lát thôi nhé. Gặp cơ-hội là ta lại phất ngay.

Rồi Trạch tiếp với một giọng ân-cần :

— Tôi biết bác là người có tài nên mới nhờ bác việc này.

Trước lời khen của Trạch, Kính chỉ xoa tay nhũn nhặn :

— Tài thì chả có, nhưng được cái chăm chỉ.

Và hỏi luôn cái câu hỏi nhà nghề

— À, thế nào, việc gì bác bảo cho biết để tôi liệu thu xếp.

Trạch cười cái cười biểu-lộ hết sắc vẻ của một con người thảo-vát :

— Có gì mà phải thu xếp. Việc này bác chỉ làm đánh vèo một cái là xong.

Kính cười theo

— Có phải đi xa không, bác ?

Trạch chặc lưỡi :

— Tiếng thế, cũng phải « kinh-doanh » một

Hai tiếng kinh-doanh, Trạch nói với một cái bất hàm, khiến Kính hiểu ngay. Chàng làm bộ thành-thạo

— Hẳn rồi, việc gì bây giờ chẳng phải kinh-doanh. Ở đời này có cái gì dễ, và có cái gì khó.

Một nụ cười tri-kỷ nở trên môi Trạch

— Đúng, bác thật đã biết làm việc.

Và đưa vào trận-địa một thế nó mở đầu cho cuộc khởi-công

—Sự làm việc lối mới bây giờ thế. Muốn thành-công, trước hết phải biết tấn-công. Và thứ nhất phải biết nhìn thẳng vào sự-thực. Mà phàm đã gọi là sự thực tất nhiên phải có xô-xát.

Rồi hỏi một câu hỏi để giảng nghĩa

— Bác có nhận nếu gặp một trở-lực, người muốn thắng phải có can-đảm, mới qua được không ?

— Hẳn rồi...

—Bác có nhận đồng-nghiệp của mình là một trở-lực lớn cho mình đến thành-công?

— Chắc vậy.

Đà đặn đủ, Trạch mới vào câu chuyện, chàng đưa mời Kính một điếu thuốc :

— Cho nên chu ếu này tôi phải hạ độc thủ để đánh ngã nhà Tân-Phương. Tôi nhờ bác một tay. Nhà này mà lún, anh em mình có cơ khá. Không lâu đâu, chỉ trong sáu tháng bác và tôi, ta sẽ có món tiền to.

Rồi Trạch nói hết để Kính biểu ý-định của mình. Nghe xong, Kính vỗ vai chàng:

— Quả là người đa - mưu, có thể làm giầu. Được, được, việc ấy bác cứ giao cho tôi.

Tôi cam-đoan trăm phần trăm sẽ thành-công một cách mỹ-mãn. Tôi chỉ làm độ nửa tháng thì xong.

— Nửa tháng chỉ xong ở Bắc thôi !

— Phải, còn Trung-Nam tôi đi một tua là rắc đủ chứ gì ?

— Cũng chỉ độ thế.

Trạch toan dặn dò một vài mánh khóe, Kính gạt ngay :

— Được rồi, bác cứ yên tâm. Tôi có càng đáng được mới dám nhận lời. Việc này kể nói ra thì dài dòng, nhưng bất ngoại cái ý làm thế nào cho mỗi tủ kính có một ít hàng của mình chứ gì.

Trạch cười :

— Phải, chỉ có thế.

— À, thế thì bác có thể tin chắc chắn, tôi sẽ làm được việc cho bác. Đây rồi bác xem chỗ hàng của bác có hết veo không ?

Trạch nói một câu để tâng-bốc Kính ;

— Thế cho nên tôi mới đến tìm bác. Các tay mới bây giờ làm việc tuy giỏi nhưng không biết quyền biến.

Rồi cười một cái cười khuyến-khích :

— Chỉ có lão-tướng mới đủ mưu-lược để phá thế trận này.

Ngày thứ mười hai sau khi Phấn vào Nam, Trạch nhận được điện-tín của bạn gửi về hỏi ý-kiến chàng xem có nên ở lại Saigon không, vì người khách muốn đặt hàng còn đi Pnom-Penh chưa về, Trạch biết ngay là kế hoãn-binh của Tân, vội vàng gửi điện-tín bảo Phấn cứ ở lại kỳ cho đến lúc gặp.

Hai ba hôm sau lại luồn hai ba cái đánh ra luôn. Trạch, lần nào cũng như lần này cũng chỉ giả nhời « Hãy chờ bằng được » chờ bằng được đây nghĩa là cứ ở đấy, khi nào cặp tóc giả biệu làm xong, hãng hay.

Trạch xuống xưởng thúc Cai Mão phải chóng xong hàng. Dòng đã nửa tháng giời, ngót bốn chục cái đầu, tám mươi cái tay, trăn lực uốn, rũa, sơn, để hàng chóng hoàn-thành, Cai Mão luôn luôn dục thợ

— Anh em phải cố mới được, ông chủ hứa làm xong sẽ cho nghỉ hai ngày ăn lĩnh đủ lương. Cố lên.

Ngày hoàn-thành đã đến. Một nghìn «gốt» cặp tóc đã vào bìa xong, nằm tròn trặn trong mười cái hòm gỗ có étiquette ngoài : Maison Tân-Phương.

Trạch giao cả cho Kính với một câu dặn ngắn củn :

— Tôi chỉ lấy vốn. Còn bán được bao nhiêu, biếu bác tất. Hai đồng một « gốt », Nhà Tân-Phương bán năm đồng. Bác cứ bán ba đồng rưỡi, bốn đồng là đắt hơn tôm tươi. Như thế bác cũng bénéficier được vài nghìn đồng. Vẫng phí mất độ một phần năm lãi, không bao nhiêu.

PHẦN THỨ TƯ

Phần về, chàng hỏi cai Mão biết những ngày mình đi vắng, Trạch đã cho làm cặp tóc giả để làm hại nhà Tân - Phương. Chàng cuống lên, vội vàng lại tìm Trạch. Trước sự hoảng hốt của chàng, Trạch chỉ cười xòa.

— Anh làm thế, tức là anh giết sở, anh giết tôi. Anh phải cho giữ ngay lại, không thì tôi sẽ để anh làm một mình. Tôi không ngờ anh khinh tôi quá thế.

Trạch chậm-rãi :

— Anh cứ thong thả, tôi sẽ cắt nghĩa cho mà nghe, rồi anh sẽ hiểu vì lẽ gì tôi đã làm thế.

Phấn gạt ngay

— Tôi không cần biết vài lẽ anh vin vào để làm. Tôi chỉ biết việc anh không chính đáng. Tôi chỉ cần anh đừng cho phát hành chỗ ấy nữa, thế thôi.

Vẫn không đổi sắc mặt, Trạch ung dung

— Không thể nghĩ như anh được. Buôn bán dụt dè như anh, bao giờ khá được.

Phấn phát cáu

— Không khá thì thôi, khá mà làm điều bất nghĩa, tôi không cần cái khá ấy. Anh xây dựng nền tảng sống cuộc buôn của sở trên cái bãi cát ấy, tôi thấy nó không đẹp tý nào cả. Vả cũng không bền đâu. Rồi họ kiện cáo lôi thôi, thiên hạ biết rõ chuyện, ai còn tin mình nữa. Anh phải nghe tôi.

Trạch cười nhạt :

— Anh không lo người ta kiện-cáo. Tôi cam đoan với anh, không ai dám đụng chạm đến chúng ta.

Phấn quyết-liệt

— Mặc dầu không ai kiện cáo tôi cũng xin anh hủy chỗ hàng ấy đi. Hay nếu anh muốn cho tôi thôi thì anh cứ...

Trạch vẫn ôn tồn :

— Ồ, sao anh lại nói thế. Sao anh lại bảo tôi muốn anh thôi. Lợi là lợi chung, tôi vì nghĩ đến sự phát-đạt của sở mà phải cố công...

Phấn ngắt lời ngay

Anh nên nhớ, tôi chỉ nhủ nhờ với anh trong những chỗ không có hại. Tôi chỉ có thể nhượng bộ anh những sự không phương hại đến danh dự. Anh đừng thấy tôi yêu anh mà lẩu lát... Tôi không cần cái thứ lợi như thế. Sở, sở là ai, sở là tôi, là anh, là anh Mai Anh Mai thì không có mặt ở đây, nhưng lòng anh ấy bao giờ cũng ở trong lòng chúng ta. Và có anh có tôi. Anh bảo anh cố công cho sở, nghĩa là cho tôi cho anh. Được anh có quyền cố cho anh. Còn tôi, tôi xin, tôi không muốn anh cố cái lối ấy. Và khi tôi đã không muốn anh làm cho tôi, thì anh đừng làm.

Trạch toát mồ hôi, chàng không ngờ Phấn lại quyết liệt với mình thế. Chàng không ngờ người bạn chuyên nhường mình, nhường dủ thứ, nhường từng tí một, lại có thể trong phút này « găng » thế này. Trạch nhận thấy tất cả những gì gọi là « sát phạt » trong lời nói, con mắt của bạn. Nhưng nhận thấy

không phải để hỏi rằng đã làm cho hạn buồn giận mình. Nhận thấy để cho lòng tự ái bùng lên. Và khi lòng tự-ái đã « ra nhời » thì thôi ân nghĩa nào cũng hết. Trạch cười nhạt mặt tim bầm :

— Chúng ta cộng-tác với nhau, anh tin cậy tôi, bầu tôi làm directeur. Trước đây, anh đã bằng lòng cho tôi được toàn quyền hành-động. Tôi vì nghĩ đến chỗ anh ủy thác cho tôi, cố công ngày đêm tìm hết cách để khuếch trương. Anh đã không biết cho cái gắng của tôi lại còn trách móc, tôi thật không hiểu anh muốn gì. Anh quên rằng một năm nay tôi đã đưa sở từ con zéro lên đến hàng trăm. Giá trước khi giao quyền cho tôi, anh bảo tôi những nhời vừa rồi, có lẽ không bao giờ tôi phải lao tâm khổ tứ. Anh chỉ loanh quanh ở nhà máy, anh không hiểu nỗi khổ của thằng cầm đầu một sở. Nhất cái thằng ấy lại là tôi, luôn luôn mong sở phát đạt, để anh em được mát mặt. Vì có mong thế tôi mới phải tính cách diệt nhà Tân-Phương. Bây giờ vì cái sự tôi tìm cách giết nhà cạnh tranh, anh kiếm chuyện với tôi. Vâng tôi xin bằng lòng. Nhưng thưa luôn để anh biết: gầy dựng một công-cuộc tôi khó chứ phá-hoại dễ lắm. Anh đừng tưởng ba chữ Etablisse-

ments A.C.I. đã là vạn-lý trường thành đâu ? Chỉ một cơn gió nhẹ, có thể đổ được đấy.

Phấn nghe Trạch với một cái nhìn phẫm phập vào lòng. Chàng nghe cả những chỗ không có tiếng. Nghe cả những đường răn chạy vụt qua mặt nó biểu-lộ sự kiêu căng lòngham lợi. Phấn ngao ngán, chàng không thể ngờ khi người ta đã mù-quáng, người ta vin đủ một trăm lẽ để bảy tỏ sự sáng-suốt. Biết không thể nói gì nữa trong lúc lửa của tội lỗi đang bừng hừng, Phấn kết-cục :

— Tôi để phần cho tiếng nói của lương tâm anh. Lương-tâm anh sẽ thốt ra. Nếu anh tưởng là phải anh cứ tiếp-tục. Bằng thấy lòng cáo-trách, hãy ngoặt đi. Lỗi lầm biết hãm lại, là một điều quý lắm.

Trạch khẽ nhếch môi, hơi nhún vai

— Lỗi lầm ! khi tôi muốn cho mọi người chóng có tiền. Lỗi lầm, khi tôi làm hai thành mười!

Rồi chàng thở dài, đề dọa :

— Thôi được, anh đã không muốn, tôi xin thôi để làm việc một mình. Không bị nghẹt thở vì những bàn tay đồng-nghiệp bó chẹt vào giữa họng, không biết cái nguy

cực của đồng-loại. Chỉ ngồi mát ăn bát vàng, người ta hiểu thế nào được ánh nắng xuyên thủng đầu, bát đàn sứt không còn một chỗ lành, để « chứa trọ » cái mồi.

Biết Trạch có ý kể công và oán-trách, Phấn vẫn lờ. Chàng không đáp những chỗ vụn vặt ấy. Chàng chỉ bảo

— Anh muốn nói gì thì nói, tôi xin anh có một điều : Đừng làm hại ai, thế thôi. Và xin anh nhớ cho rằng Sở là sở chung, ai làm lỡ tức là sở lầm lỡ. Sở nghĩa là anh Mai, anh và tôi. Anh Mai cũng như tôi, chúng tôi đều không thích cái trò « bàm huyết phún nhân, tiên tự khẩu. » Cái trò ấy thiên hạ diễn nhiều rồi. Rút cục chẳng ai lợi cả. Mà rồi nó mất đức-tính còn gì. Còn gì, trơ nhân mộc à ?

Không kém lời, Trạch đối đáp ngay

— Đức tính của mình dùng để làm gì khi mình chịu nghèo như sâu bọ. À; tôi tưởng có đức tính phải giầu mới phải chứ, có đức mà để thiên-hạ cưỡi đầu sỏ mũi lội đi thì thôi thôi. Tôi cho buôn bán thì không có quyền quan-niệm như anh. Vì quan-niệm thế, chỉ có thể ngồi nhà quê dạy học, hay lên núi giảng kinh cho bọn người sơn dã,

Còn sống ở giữa nơi gươm đáo phải có gươm đáo. Mình không phòng bị không đương oai, thiên-hạ sẽ đơ nỏ vào đầu mình, sẽ cộp vào đầu mình. Xác mình sẽ tan ra như pháo. Đã cạnh-tranh tức là có quyền làm cho đối-phương phải ngã. Đối phương không ngã, mình sẽ gẫy.

Rồi hạ giọng để tỏ ý chán nản

— Tôi tưởng anh là người kinh quyền, biểu thế nào là kinh-doanh, ai ngờ cũng cầu-nệ như các ông bùi tó. Nếu thế này có lẽ từ nay tôi mất hứng làm việc. Và rồi bị trói buộc trong cái rọ nhân nghĩa của sở, tôi còn tính toán gì được nữa.

Những lý-thuyết chạm nhau, mỗi người quan-niệm một khác. Ở người này thì giết là đúng, đứng cho cái sự nóng làm giàu ở người kia giết là tội, tội cho cái nghĩa làm người. Đồng tiền và lương tâm xung đột.

Một khi hai cái đầu đã chứa những thứ khác nhau, thì con đường không thể cùng bước. Thả xuống giòng nước hai quả bóng, một quả kín, một quả có lỗ thủng, hai quả ấy có lẽ chỉ dập dình với nhau được một lát. Rồi chỉ thoáng một cái, một mất một

còn. Sự thực của đời sẽ gạn lọc, sẽ đưa cái thực đến chỗ được đến và đẩy cái hư đến chỗ phải đến. Đồng tiền. Từ ngàn xưa nó đã lập đài vinh - quang cho bao nhiêu xe ngựa. Và đồng thời cũng xây mộ-chí cho bao nhiêu kẻ tìm nó một cách điên-đảo. Hình-phạt của nó không giống như hình-phạt của tội phạm. Có khi ngọt bùi, nhưng ngọt để mà tợ. bùi để mà đẩy. Rồi cứu-cánh là chết, là chết, chết từ trong xương tủy, chết từ trong thớ thịt.

Trước khi chia tay với Trạch, Phấn còn gặng thêm :

— Anh có bằng lòng cho hủy chỗ hàng giả ấy đi không ?

Đợi mãi không thấy bạn trả lời, Phấn gay gắt :

— Nếu không, tôi sẽ xin lui, để một mình anh làm việc.

Lúc ấy Trạch mới cười nhạt, chàng biện luận :

— Bỏ đi thì cũng được, Mất tí tiền vào đấy cũng chẳng sao. Tiền cũng là tiền của sở. Nhưng bỏ nó tức là bỏ principe lậm

việc của tôi, Và khi sở đã không chịu lối làm việc của tôi, tôi còn ở lại với sở làm gì.

Rồi quyết-liệt :

— Anh nên nghĩ kỹ. Phấn đáp ngay :

— Tôi chẳng nghĩ gì cả. Tôi nói ngay với anh thế này : « Nếu chúng ta không cùng nghĩ như nhau, tốt hơn cứ là bạn nhau. Còn công việc thì chia ra. Để mỗi người được quyền làm theo sự sếp đặt của mình »

Trạch yên lặng một lát, rồi đáp :

— Không cần phải chia gì cả. Tôi bỏ gì vào sở mà chia. Từ mai thì anh lên đây mà trông nom. Tôi sẽ nghỉ.

Phấn gạt ngay :

— Không thể được, không thể làm liều thế được. Con người lớn, lại khứ phải phân minh. Tôi phải cho mời anh Mai lên. Hỏi ý kiến anh ấy và nhờ anh ấy định-đoạt .

Trạch cười cái cười chán nản

— Việc gì còn phải mời anh Mai. Khi đã không thể cùng cộng tác với nhau, sự dàn xếp có nghĩa gì. Thay được cái gì chứ ai thay được cái đầu.

— Đã đành, nhưng cũng phải mời anh Mai lên, anh Mai có dự phần vào công-việc một cách giản tiếp.

Trạch đáp xuôi

— Thôi được, anh muốn làm thế nào thì làm. Tôi để toàn quyền cho anh.

Mai nhận được giấy thép lên ngay. Chàng buồn rầu khi thấy anh em chia rẽ nhau. Nhưng không biết đàn-giải thế nào. Tuy là người của công-việc, nhưng Mai nhiều tình cảm lắm. Thực ra chàng nhận rằng mưu xử như Trạch là không phải. Song vì tình diện chàng không thể nói ra. Và đã từng trải trong đời, nghe Trạch « triết-lý » để bình-vực mình, chàng dễ hiểu ngay cái « cốt » nó dựng con người này là thế nào rồi. Trước sự biện luận của đôi bạn, Mai chỉ nói một câu nước đôi

— Thác anh cố mà yêu nhau, đừng chia rẽ nhau.

Nhưng khi thấy cả hai cùng đáp, Mai chặt ngắn.

— Bao giờ chúng tôi không yêu nhau. Song ý-tưởng, quan-niệm khác nhau thì cùng làm chung với nhau thế nào được.

Phút quyết định đã đến, Phấn ôn tồn với một giọng nói rất bình-tĩnh :

— Sự thể đã đến thế này, chúng ta phải giữ lấy tình bạn cho nó đẹp, vì chúng ta

đều là những người lơn cả.

Trạch và Mai chăm chú nghe.

Phấn tiếp sau một cái quẹt diêm :

— Các anh tin bao giờ tôi cũng yêu các anh, cũng như tôi tin bao giờ các anh cũng yêu tôi. Song yêu nhau là một việc, cộng tác với nhau lại là một việc. Vậy chỉ có cách là chia sẻ ra. Mỗi người được tự do làm theo chí mình. Nếu cứ nề nang, không nói ra như thế, rồi chẳng ra làm sao. Tôi không thể theo anh Trạch. Anh Trạch tất nhiên cũng không thể theo tôi. Rồi thành hỏng cả. Chi bằng ngay từ bây giờ, chia công-việc ra mà làm, có phải sung sướng cả không.

Mai trù trừ :

— Như thế các anh sẽ phải xa nhau :

Phấn rụi điếu thuốc, đơ tay ngăn :

— Không sao, không làm việc với nhau, chúng tôi cũng vẫn rất có thể cứ ở với nhau cũng được cơ mà.

Mai quay hỏi Trạch :

— Anh nghĩ thế nào ?

Trạch đáp với một thứ mặt không được vui ;

— Sở là của hai anh, tiền là của hai anh. Hai anh định-đoạt lấy. Tôi có quyền gì vào đấy.

Phấn ngắt ngay

— Anh Trạch không nên nói thế. Chúng ta nên nhớ, công việc là công việc, anh em là anh em. Đừng lẫn cái nọ vào cái kia. Không làm chung được với nhau không phải là có để ghét nhau. Bây giờ tôi xin bầy tỏ ý kiến thế này : Etablissements A. C. I. tôi để lại cho anh Trạch trông nom. Anh Trạch có toàn-quyền hành động. Marque cặp-tóc anh Trạch vẫn tiến-hành. Nhà máy tôi bàn giao lại. Còn tôi, tôi ra mở riêng một sở khác chỉ chuyên làm brillantine, nếu và sau này nghĩ ra được thứ gì thì làm. Tiền thì chia ra giả anh Mai số vốn đã giúp chúng ta, còn thì tôi xin một chút ít. Như thế là ổn thỏa.

Mai chối phắt ngay

— Sao anh lại nói thế. Chỗ tiền tôi đưa các anh tôi không bao giờ chịu lấy lại. Các anh cứ giữ mà làm việc. Các anh chỉ việc khu-xử thế nào với nhau cho êm đẹp thì hôi.

Trạch mặt lạnh như tiền :

— Tôi, tôi xin ra tay không ? Vì các anh

thương mà cho lại phần. Tôi bỏ đồng tiền nào mà bảo bây giờ chia.

Phấn cau mặt :

—Không, không thể nói thế được. Đồng tiền ở đây chẳng có nghĩa gì. Anh tuy không bỏ tiền vào, nhưng đã bỏ bao nhiêu tâm-can để khuếch-trương sở. Etablissements bây giờ được thế này là nhờ anh. Nếu anh nói thế, tức là anh giận tôi.

Trạch vội vàng đỡ:

—Không, anh đừng nghĩ nhầm cho tôi. Tôi thế không bao giờ dám có ý-tưởng giận anh. Tôi nghĩ thế nào nói thế. Vì tôi không bỏ tiền vào, bây giờ lại lấy tiền của các anh, thật vô lý. Cặp tóc cũng là sáng-kiến của anh. Trước khi chưa có tôi, anh cũng đã bán rồi cơ mà ?

—Không thể nói thế được. Chúng ta đừng nên tầm thường quá. Cái thế không cùng đi một đường, thì rẽ nhau. Há vì rẽ nhau mà chẳng yêu nhau. Tiền nong tôi để lại cả để anh có thể làm việc. Tôi chỉ xin một nghìn với những matériel để làm brillantine, nốt.

Trạch chối bai bải

—Anh cho tôi thế, không bao giờ tôi

nhận. Sở của anh, sao tôi lại cố chiếm. Tôi thôi là tự ý tôi. Anh cho tôi một mớ tiền để tôi ra cũng là quá rồi.

Phấn cười :

— Thế ra anh góp cả tinh bạn thiêng liêng của chúng ta vào đồng tiền à ? Tôi không có khiếu làm to thì để anh làm. Sau đây anh khá giả tôi có cần tiền tôi lại xin anh.

Rồi ôn tồn :

— Chúng ta chia nhau ra cho dễ làm việc thôi mà.

Giữa sự nhường-nhịn của cả hai người, Mai len vào

— Tôi mong các anh nghĩ đến chỗ tình-nghĩa hơn là nghĩ đến đồng tiền. Anh Trạch đừng nghĩ mình không bỏ tiền chung, không nhận sự chia của anh Phấn. Anh Phấn cũng đừng hy-sinh quá để anh Trạch phải nghĩ ngợi. Cứ thế nào cho phải thì thôi.

Phấn hồn-nhiên đáp ngay :

— Không, tôi không nhường đâu, vì tôi xét anh Trạch làm cặp tóc phải cần nhiều tiền. Còn tôi, những thứ hàng lặt vặt, vật

liệu lại dễ mua. Nghìn bạc cũng dư-dật thân rồi.

Mai nói với Trạch

— Anh Phấn đã định thế, anh nghĩ thế sao ?

Phấn không để cho Trạch đáp, vì chàng thấy câu hỏi khó quá cho bạn, nói ngay

— Tôi đã định thế, anh Trạch từ chối cũng không được. Tùy tài bổ-dụng. Anh Trạch có thể làm to được, sao không làm. Nếu anh Trạch từ-chối một trong những điều khoản tôi yêu-cầu, là anh Trạch không yêu anh Mai, không yêu tôi.

Và chàng thất luôn :

— Trong sự không nhận ấy, anh Trạch đã tỏ ra không bằng lòng chúng tôi. Như thế không được. Tôi nhắc lại một lần nữa Vì ý-tưởng khác nhau mà chia tay nhau, chúng ta đừng bao giờ ghét bỏ nhau cả. Tình bạn của chúng ta phải là thứ gì quý hơn tất cả những thứ quý ở trần-gian.

Bao giờ cũng thế, vẫn có một hạng giầu tự-ái, chịu thiệt thòi trong cuộc đời. Đã nhường không ai chối được, đã xin không ai từ được. Hạng này là hạng có lòng, nhìn đồng tiền với con mắt nhân-nghĩa.

Và trong những lúc cần phấn-đấu để có tiền, vẫn phấn đấu trong nhân-nghĩa. Cuộc đời xoay hướng theo tấm lòng, không theo cái chiều lăn của đồng bạc.

Sau một vài hồi bàn-cãi của ba người, kết-cục Trạch được Phấn nhường cho quản-đốc Etablissements A. C. I. với cái marque cặp tóc đang thịnh-hành. Với số vốn bốn nghìn đồng. Với cái thế làm việc vững hơn trưởng thành. Còn Phấn, chàng chỉ xin một nghìn đồng, với một ít dụng-cụ làm brillantine, nến.

Họ chia tay nhau ở một bữa tiệc trong một tửu-lâu. Phút chia tay có một cái gì như kim châm vào lòng Phấn, mặc dầu chàng vẫn vui vẻ từ đầu đến cuối. Còn Trạch, mặt luôn luôn đỏ bừng, chàng nghĩ đến những công-việc của ngày mai. Nghĩ đến những con số nó đang bao vây đầu óc. Chàng lơ đễnh như người đang mải để ý đến một tin-điều. Bao nhiêu lần Mai và Phấn hỏi chàng, chàng đều xin nhắc lại câu vừa hỏi, rồi mới trả lời được. Chàng ném tưởng-tượng qua các tòa nhà cao vòi vọi, qua các bánh xe chuyền bon bon trên con đường thiên-lý. Chàng nghĩ đến một

ngày thành-công, với một thứ cặp tóc chạy nhất Đông-Dương, với bao nhiêu chi-nhánh khắp giải chữ S. Cho nên ngồi dự bữa cơm cuối cùng với các bạn, ruột lòng chàng chẳng có một u hoài gì cả. Chàng còn bận làm giấu, bận xây những mộng đẹp. Xây trên chu vi của đồng bạc, trên kích-thước của những tờ giấy một trăm.

Công việc đầu tiên của Trạch là cho làm thêm một nghìn « gốt » cặp tóc giả nữa để cho nhà Tân Phương lún hẳn. Và lấy Kế vào làm thủ-túc để mưu-mô các việc mờ ám.

Một hôm chàng hỏi Kế

— Cặp-tóc Tân Phương đã bán rải-rác khắp rồi, sao commande nhà ta vẫn không hơn trước được ít nào.

Kế mắt khoắm khoặm

— Hay chưa đủ « ngấm » ?

Trạch lo lắng

— Ba tháng rồi còn gì. Thiệt-hại họ lại không kêu ó ấy à ?

— Tôi làm việc quen tôi biết, ba tháng

chưa ăn thua gì. Ít ra phải nửa năm. Dà
dà rồi họ mới « khám phá » ra cái chỗ hàn
xấu tốt chứ.

Rồi xòe bàn tay, Kế nói tách bạch

— Đây này, tôi nói để bác nghe. Người
mua hàng nhầm phải hàng giả đem về dùng
ít ra cũng năm mười hôm mới biết là hàng
xấu. Nhưng họ dùng quen rồi, họ lại mua thứ
khác. Biết đâu khi mua thứ khác họ chẳng
mua cặp tóc thật của Tân Phương, của nhà
ta. Rồi thì cái chuyện cặp tóc xấu bữa trước
nó cũng « phôi pha » đi, gia dĩ người mình
dễ tính lắm, không bao giờ chịu làm rắc
chuyện cả. Chẳng thế, sao cái thằng đứt
đất thó vào chai lọ, kêu ầm lên là thuốc bổ
thuốc bệnh, lúc bị khám phá lại vẫn nhơn
nhơn đi ở ngoài phố. Sao không có một số
người vì quyền lợi của mình, vì sức khỏe
của mình, lại cho nó mấy cái bạt tai, chửi
vào mặt nó. À, xem thế đủ biết hàng chưa
đủ ngày giờ thò cái ngòi phá hoại của nó.
Nửa năm, cứ là nửa năm thì mới nói chuyện
được. Và rồi còn mội trăm lý-nhẽ nữa nó
chưa làm cho đống commande bằng tháng
của nhà ta đầy hơn trước được. Hãy cứ
biết, tay tôi bán ra mấy nghìn « gốt » cặp

lóc của nhà mình là thế nào bên Tân-Phương cũng bị nguy, thế thôi. Còn thì dẫn dà ngày một ngày hai sức nổ nó mới bùng chứ. Ngay thế nào được. Chẳng ra gì nhà Tân-Phương cũng có tiếng xưa nay. Các đại-lý phần nhiều có cảm tình với nhà chế-tạo. Mỗi lóc bỏ nhau thế nào được.

Trạch lắng lặng, chàng lý tay vào cằm suy nghĩ. Kẻ nói lia lịa, nói để hênh vực cái nhẽ « chưa đủ ngấm » của mình.

Chàng nói, vì chính chàng được sai đi hại người mà người vẫn không bị hại, nên chàng càng phải hùng-biện để cãi cho cái « lý đương nhiên » của nó. Mãi một lúc lâu, Trạch mới chậm rãi :

— Nhưng ta cũng phải xem nguyên-ủy ra làm sao ?

— ? ? ?

— Rồng Trạch đứng dậy như người vừa tóm được dần mối

— Bác lần-la lại nhà Tân-Phương xem tình-thế ra làm sao ? Và bên ấy lúc này họ làm việc thế nào ? Có hàng gì lạ không ?

— Bằng cách nào ?

— À, cái ấy bác linh-lợi hằng trăm tôi. Bác cứ lại như người đi hỏi việc. Bác cho

họ xem các giấy má, rồi bỏi họ xem có thứ hàng gì cần đến bác không. Nhất bác lại nói có tiền làm bảo-đảm thì họ bằng lòng ngay đấy mà.

Kế ngẩn mặt

— Nhưng tôi làm gì có tiền

Trạch làm một cử chỉ thân-mật, vỗ vỗ tay chàng :

— Bác thật chẳng yêu tôi tí nào cả. Tiền của sở là của bác. Cần tiêu vào việc gì xem có lợi là bác cứ tự do tiêu.

Kế cười cái cười cầu tài

— Vâng, thì đã đành.

Trạch tiếp luôn :

— Thế mà hay cơ đấy. Bác cứ lại xem sao ? Không đáo bồ huyệt, sao có thể bắt được hổ. Bác cứ lần vào trong họ, mới giúp được việc cho sở chứ.

Rồi cười mở lòng :

— Sở là ai, nếu không là tôi.

Kế sung sướng hoan-hỉ :

— Được thế để tôi lại, biết đâu họ sẽ chẳng trúng kế. Lúc ấy ta tha hồ mà tung hoành. Làm việc không rõ tình - thế của họ, cũng hơi khó

Trạch nói bung ra :

— Khó hẳn, chứ lại hơi khó.

Và tiếp ngay :

— Mai, cứ mai là bác lại hộ tôi, rồi bình tĩnh ra sao bác về cho tôi biết. Ta liệu cách đối phó. Bác cứ nhớ cho điều này : « Chúng ta phải cố làm giầu, để mà an-hưởng tuổi già. Tôi có là bác có. Chắc điều ấy bác tin được chứ gì. Vậy bác làm thế nào lọt vào được nhà Tân-Phương là khá đấy.

Kinh vỗ ngực :

Bác cứ yên tâm vững tin tài-năng tôi. Tôi khác có cách. Vào cửa nhà giời cũng được nữa là vào nhà Tân - Phương. Chỉ sợ tôi không yêu bác thôi, chứ nếu yêu bác, làm gì tôi chả làm được, vào đâu tôi chả vào được.

Trạch dơ tay :

— Bắt tay bác một cái nào.

Hừng mũi, ba hoa :

— Tôi tin tôi với bác hợp sức lại với nhau làm việc, mấy mươi cái cầu chẳng qua được. Sau này ấy à . . . cứ là nhà máy làm không kịp.

Trạch tặng bốc :

Thì tôi đã bảo vua dưới đất là bác mà lại. Đi bán lẻ thì bác là thổ ... cũ còn gì. Bên Tân-Phương lại không lấy bạ để bác giúp cho ấy.

— Cái ấy cũng chưa chắc, nhưng có điều hơi vui lòng là tôi có thể đem những bí-mật của bên ấy về cho bác. Biết đâu ta chẳng học thêm được cách làm việc của họ, nên ta thì họ hơn ta.

Hôm sau Kính đến sở với một cái bàn tay chặt chẽ. Chàng ném cặp lên bàn lí thở hổng học ngay. Chàng làm ra bộ nhọc mệt thế để Trạch biết công cho mình. Trạch vội thân-hành đứng dạy quay cái quạt máy về phía bạn :

— Thế nào, có ăn thua gì không ?

Kính cười, kiêu-ngạo

— Bác xem chương-trình, tôi thực-hành có mà lên đằng giời.

Rồi vung tay, chỉ cái cặp :

— Nhiều, nhiều tấm, phen này tha hồ mà nhòm ngó. Hãy cứ nói một cái này là bác đủ sướng mê rồi nhé. Cặp tóc, trâm,

nốn xong, khi ngâm không cần đến soude caustique nữa. Vì bấy giờ khan, tìm đâu được những của quý ấy, chỉ việc đổ một ít bùn chộn vào với nước giải là công-dụng bằng soude rồi.

Trạch cười xòa

— Đấy tôi đã biết mà, bác đã xuất đầu lộ-diện thì nên việc Soude thì không đắt, nhưng khó kiếm. Bây giờ ai có mà mua. May, may thật. Kinh nói như kể cộng

— Bác tính bỏi được nó cho nó khai ra là một điều khó lắm. Secret professionnel mà lại.

— Thế còn cái marcbe nó đi như thế nào?

— À, bên ấy họ bán được cũng khá vì họ có cả ngòi bút bán kèm.

Trạch ngạc-nhiên:

— Họ làm cả ngòi bút nữa cơ à? Gớm khá nhỉ. Chả trách hàng nhà mình lên. Ngòi bút họ bán cho hàng bỏ, hàng phèn. Hàng bỏ, hàng phèn vì marque tốt lắm, nên phải mua. Đã thấy chưa! Mua vài nghìn bạc cặp tóc lại chả mua. được dăm trăm bạc ngòi bút hay sao? Nghe đâu họ lại cả dịp nữa.

— Thế à họ lại định làm cặp díp à ?

— Chính thế.

Trạch suy nghĩ một lúc, đề tay lên trán

— Có lẽ bác phải cố lòng giúp tôi mộ được. Ngày mai bác lại đi, đem nghìn bạ lại, đưa cho họ. Bảo rằng đây là tiền bồi đắm của tôi, để cho họ khỏi nghi ngờ.

Rồi đứng dậy, đi đi lại lại, lầm bầm

— Không thể hở-đỡ được.

Và gọi Kính lại :

— Bác nhớ tôi trông cậy mọi việc ở bác đấy. Bác làm thế nào, cho sở ta hưng vượng thì làm.

Kính nói vung :

— Được, được, bác cứ tin ở sự tận-tâm của tôi. Bác cứ tin tôi sẽ tìm hết cách để nhập vào bên ấy. Rồi tôi sẽ đem về cho bác đủ các renseignements.

Rồi ngừng lại một phút :

— Chưa biết chừng tôi còn làm được cả điều này nữa.

Trạch vỗ vập :

— Gì thế bác ?

Kính chỉ cười :

— Chưa biết chừng !

Trạch hỏi gặng

— Gì mới được chứ ?

— Đã đến lúc làm được hãy hay.

Trạch làm bộ khẩn khoản :

— Thì cho tôi biết đề mừng đã nào.

Kính làm bộ nhũn nhặn

— Rồi sau này hãy hay.

Trạch níu tay Kính, thân-mật :

— Thì cho người ta biết trước đã sao ?

Kính không nói, chỉ vung tay lên giời :

— À, phúc chí tâm-linh, phải biết giời thương chưa biết chừng. Nhà Tân-Phương mà bằng lòng...

Trạch nhăn nhó :

— Bằng lòng gì bác ?

— Bằng lòng...

— Khổ lắm, nói cho tôi biết đề đỡ thấp thỏm.

— Thì thong thả, sau này tôi không phải nói cho bác biết à ?

Trạch làm bộ gắt, nhưng cái thứ gắt yêu :

— Khổ lắm, làm tội tôi mãi.

Kính cười oang oang, rồi đáp :

— Gớm cứ dục như dục tà. Thôi đấy, tôi cứ nói, bác xem được không nhé.

Trạch ngẩng mặt chăm chú nghe. Nhưng Kính đã nói đâu. Chàng còn đánh diêm, khốn quá, diêm đánh ở cạnh cửa sổ, gió cứ tạt vào, thành thử tắt mãi, Trạch sốt ruột. Mặc. Kính biết thế, nhưng cứ dửng dỉnh. Khi đã đánh hết sáu cục diêm rồi, Kính mới cất tiếng :

— Chưa biết chừng, tôi sẽ điều-đình với nhà Tân-Phương cho tôi đi bán cặp tóc ở các tỉnh cũng nên. Nếu họ bằng lòng thì thôi, chẳng còn phải « ngôn » gì nữa. Cứ việc thò thử giả hiệu của mình ra, thế là vừa.

Trạch nghe xong, rú lên. Chàng níu tay Kính.

— Bác thật là thông-minh. Cố lên, tương-lai của chúng ta thế nào cũng tốt đẹp. Cứ tôi và bác cộng-sự với nhau thì rồi thiên-hạ khó lòng đối-địch.

Kính lại nhũn nhặn

— Nhưng biết họ có bằng lòng để mình làm không ?

Trạch cười cái cười tin-tưởng

— Trăm phần trăm đúng rồi. Đấy nhé. Tất nhiên, nhà mình bán ra hai nghìn gốt như thế bên họ phải chạm lại chứ. Hàng đang chạm lại có người xin hàng đi bán. Lại có tiền bảo-đảm. Không lạy mà bằng lòng.

Nhưng bỗng Kinh tiu nghỉu :

— Thế mà còn có chỗ khó đấy bác ạ

Trạch gặng

— Khó gì, cái gì khó.

— Những chuyến trước tôi bán cặp tóc giả có bốn đồng một tá. Bây giờ bán cho họ phải năm đồng. Hụt đi một đồng làm thế nào.

Trạch thở như chút được gánh nặng Chàng cười :

— Bác thật chỉ lẩn quẩn. Ở đời muốn ăn hết phải đào giun. Muốn được việc phải biết tiêu tiền. Tôi, thì bác đừng lo. Không có tiền thì đi mang công lĩnh nợ mà làm. Sau này kiếm được lại bù vào nó. Dĩ chi thế chi cơ mà. Cứ mỗi « gốt » tôi đổi cho bác, tôi cáp vào đấy một đồng.

Kinh chớ mắt :

— Bác cáp vào.

Trạch cả quyết ;

— Phải, một « gốt » một đồng, nghìn gốt nghìn đồng.

— Nghìn đồng vứt đi.

— Phải.

— Như thế thì chết.

Trạch cười

— Làm việc phải thế. Rồi sau này mình lại bán chỗ hàng thật của họ bằng giá năm đồng.

— Nhưng khi đã thành giá ai người ta chịu mua hơn.

— Càng hay, ở đời muốn lợi phải biết chịu thiệt lúc ban đầu. Muốn cho thân cây bể ra cho mình làm củi dùng, phải biết không sợ mẻ dao. Bác cứ cố bán, nhất là mình mất dăm nghìn đồng thì mất, cần gì. Sau này thiên-hạ biết hàng của họ xấu đề kô về mua của mình, lúc ấy mình lại thu lại cần gì.

Kính cười đắc-chí .

— Được bác hiểu công-việc cho như thế tôi dễ tính toán lắm. Mai bác cứ giao cho tôi một nghìn. Tôi lại thế nào cũng thành-

công. Rồi về tôi sẽ đưa rượu của họ cho bác.

Trạch ném một đuôi mắt trách móc

— Sao bác lại nghĩ đến sự đưa rượu cho tôi ? Làm việc như tôi với bác là làm tiền vạn, hà tằng gì nói đến điều ấy.

— Đã đành, nhưng công việc phải thế, cho dễ nhớ.

Rồi với gói thuốc

— Tình tôi thế, bao giờ cũng phân-minh. Như thế anh em đỡ mất thì giờ...

Kính vừa nói vừa mở cặp :

— Tôi muốn đưa một nghìn để ngài tính toán công việc. Ngài cứ nhận cho. Buôn bán phải như thế. Tôi đã bán, thì bán nhiều. Nếu tôi không có tiền bảo - đảm có phải ngài lưỡng-lự nó mất thì giờ đi không. Như thế này, có phải tôi tránh được cho ngài những sự thắc mắc.

Ông Tân-Phương cảm - kích, đưa mời thuốc Kính

— Vâng, ngài đã chu-tất tôi xin lĩnh ý. Nhưng xin ngài lượng cho đây là ngài muộn

không phải tôi đếm nài.

Kính cười ha hả

— Ngài cứ tự-nhiên cho. Có thế mới làm việc được lâu dài. Tôi mong sau này ngài sẽ cho tôi dự vào công việc của ngài một cách vĩnh-viễn.

Ông Tân-Phương khẽ cúi đầu

— Đã tạ ngài. Nếu ngài có lòng giúp tôi, tôi sẽ xin để ngài cổ-động cả ngòi bút Marseille.

Kính làm bộ ngạc-nhiên :

— Ngài có cả ngòi bút ?

— Vâng, ngòi bút của tôi bán cũng đi chạy lắm, giá ngài giúp cho một tay, chỉ dăm tháng là thành marque thôi.

Kính sốt sắng :

— Vâng, ngài có việc gì cần ủy-thác, xin cứ tin ở sự tận-tâm của tôi.

Chủ nhân đánh diêm cho Kính, rồi đáp :

— Tôi cũng đã có một số đại-lý các tỉnh bán cặp tóc, nhưng vừa rồi tôi đã rút lại. Vì họ bán không chạy lắm và tôi xem xét kỹ, giao cho một nhà làm đại-lý không tiện.

Kính cướp lời :

— Phải, ngài nghĩ đúng. Để cho một nhà làm đại lý họ cậy quyền bán có khi hàng mình không chạy. Và còn điều này, nhiều khi ở các tỉnh nhỏ họ hay xích mích nhau kiêu-ngạo không chịu mua lại hàng. Như thế, mình cũng thiệt. Tôi cho có cách đem đến từng cửa hàng một bán là chạy nhất. Họ bán chạy rồi, tự khắc hiệu nào buôn to trong tỉnh phải lên điều đình với mình, mua buôn. Khi ấy không sợ gì họ dìm hàng mình, hoặc mua về bán quá giá.

Chủ-nhân bắt ngay

— Vâng, vì thế tôi uỷ-thác ngài việc bán từng nhà ấy. Tôi sẽ tính giá riêng để ngài có đủ hoa-hồng làm tiền lộ-phí. Và cứ một nghìn hàng, tôi lại chịu cho ngài một trăm nữa để ngài hết lòng quảng-cáo hộ.

Kính đẩy đĩa chè ra một phía trước mặt, lấy tay nguệch xuống bàn

— Tôi xin thế này để ngài rõ tôi làm việc với ngài là làm lâu dài. Ngài có thứ hàng gì cần cổ-động cứ giao cho tôi. Tôi tin tôi sẽ làm đến thành-công mới thôi.

Chủ-nhân hớn hở :

— Đã biết tài làm việc của ngài khi ngài cho tôi xem các giấy má hôm qua. Và lại

anh em ngài có lòng giúp tôi, còn gì bằng. Ngòi bút Marseille tôi chuyến này nước mạ tốt hơn trước nhiều. Ngài có nhiều mối bán được không phải ít. Đến ngay như chưa làm quảng-cáo trên các báo, cũng đã bán được một nghìn hộp, hơn một nghìn rồi cơ mà.

— Mỗi hộp giá bao nhiêu ?

— Mỗi hộp một đồng hai.

— Bao nhiêu ngòi.

— Một trăm ngòi.

— Người ta bán ra bao nhiêu ?

— Bán ra đồng rưỡi. Người mua từng hộp đem về bán hai đồng.

— Thế là hai xu một ngòi.

— Vâng.

— Thế cũng chẳng ăn thua gì.
Bán hết một trăm ngòi bút mới được có năm hào.

— Vâng, buôn bán cần đủ mặt hàng, có thứ bán một trăm bạc chỉ được một đồng bạc lãi thì sao ?

— Ngòi bút nhà ta có tốt bằng bên Nam Ba không ạ ?

— Kể thì cũng thế, có cái người ta ra

trước nổi tiếng hơn. Ấy cái chỗ tốt của đồ dùng, người mua nhiều khi chẳng để ý đến đâu. Cứ thấy marque quen là mua.

— Hẳn là có tốt thế nào mới quen được chứ.

— Vâng, có tốt mới quen được chứ ạ. Nhưng nhiều khi không tốt mấy lúc người ta mua cũng vẫn phải mua. Như cặp tóc bên A. C. I. chẳng hạn. Không phải tôi dèm pha đồng nghiệp đâu. Trông to bản vừa xấu vừa tốn tiền, doãng và sơn không bền.

Kính nhân cơ-hội hỏi luôn

— Sao thế ngài nhỉ, sao cái Paris Mode của tây bật nó kêu chan chát, mà của mình chỉ dùng vài lượt là hết cả chất ngay cứng đờ như xác chết.

— À, tại của tây họ làm bằng thép tốt và của chúng ta bằng giây thép cán ra. Tốt thế nào bằng của họ, doãng là phải. Nhất là những nhà không biết làm, không uốn lưng tôm chỗ cuối cái cặp thì bao giờ nó phập nhiều được.

Kính chưa hiểu, ngơ ngác. Chủ-nhân bèn lấy cái cặp tóc ở gần bào chỉ vào chỗ gần cuối :

— Đây ông xem, mọi nhà chỗ này họ

không uốn lưng tôm, thành thử bật đăng đầu nó ít sức « lò so » nó không kêu đánh phật tức là sau này nó hay doãng. Bên A. C. I. cũng không tránh được khuyết-điểm này. Ấy chỉ có một ít thế thôi mà là cả bi-quyết để thành công đấy.

Kinh sướng mé lên về chỗ học lỏm được ít bi-mật nhà nghề, đáp lấy lệ

— Vâng, chính thế. Không tinh một tí là hỏng.

Và lại khơi ngòi

— Thế ra làm việc cũng khó lắm ạ.

Chủ nhân ngay tình

— Vâng, khó lắm. Công nghệ chỉ sai nhau một tí là hỏng bét cả, như ngòi bút chẳng hạn, không biết dập khuôn thì không bao giờ ngòi ra cái đường chỉ có khít. Mà đã không khít không tài nào dùng được. Nhất là khuy bấm lại rất khó vô cùng. Tôi phải đặt tận tay một ông chuyên môn ở Khâm-Thiên mới được. Cái nghề máy chỉ lệch một đường chỉ là sai hàng dệm ngay.

— Ngài định làm cả khuy bấm.

— Vâng, tôi đã đặt hai cái máy ở Khâm-Thiên mất nghìn bạc. Chỉ tháng sau là mang về. Tháng sau nữa là có hàng, tôi sẽ nhờ

ông cổ động nhân thể.

Kinh vơ vào ngay

— Vâng, ngài cứ lhs-hồ sản-xuất, tôi sẽ xin hầu ngài.

Chủ-nhân đứng dạy ra bàn giấy làm reçu đưa cho Kinh. Kinh làm bộ không nhận ;

— Thôi, tôi đưa hầu ngài thế để cho tiện làm việc, ngài hà tất lại còn cho reçu.

Chủ-nhân đây đẩy không nghe ;

— Chết, ngài phải cầm cho tôi mới được. Làm bộ từ chối thêm một vài lần cho nó cao giá con người, rút cục Kinh gấp cẩn thận reçu bỏ vào túi trong. Khi từ giã, chủ nhân còn ân-cần

— Mai ngài lại sớm, tôi cho đóng hai trăm « gốt » để ngài bán loanh quanh mấy tỉnh gần đây.

Kinh nhảy bổ vào bàn giấy với một câu nói như lệnh vỡ ;

— Quản-sư cao đoán thật.

Trạch ngẩng lên thấy Kinh vội vàng ra khỏi ghế. Khi hai bàn tay quặp chặt nhau, Trạch bỏi ngay :

— Thế nào ?

— Bác đoán xem.

Trạch chỉ lên mặt Kính

— Cứ trông bác hớn hở thế này, ai chẳng biết là điềm lành.

Kính reo :

— Đại lành là khác.

Trạch mừng rỡ, đưa mắt cho Kính. Chàng hiểu nên im bặt. Hai người vào nhà trong.

Trạch bảo thằng bếp đi mua chai Vichy rồi ghé sát tai Kính

— Ta vào đây nói chuyện hơn, ngoài ấy có người làm không tiện. Rồi họ tiết-lộ cơ-phong thì lôi thôi.

Kính đặt cặp, ném cho bạn một cái nhìn nó ngầm bảo : Bác có ý lắm.

— Thế nào bác lại dắng ấy ra làm sao ?

— Được cả mọi việc. Họ bằng lòng cho tôi đem cặp tóc đi bán ăn hoa hồng.

Trạch mỉm cười

— Thế là đại-sự của mình rồi. Để tôi cho làm ngay cặp tóc giả của nhà ta thay vào.

Kế xua tay

— Thấm gì, còn biết được nhiều cái tốt

bằng trăm. Bao nhiêu secret professionnel tôi đều có cả trong này.

Vừa nói vừa vỗ vào ngực.

Trạch hỏi một câu hỏi thán-phục :

— Bác làm thế nào mà ghê thế ?

Kính nhăn mặt

— Secret professionnel.

— Vâng thì đã đành.

— Cả một nghệ-thuật đấy bác ạ

— Cả một công-phu nghiên-cứu tâm-lý đấy bác ạ.

Trạch chầm chờ :

— Chứ gì, không phải là nhát cuốc sắc đời nào có khơi được mạch.

Rồi hất hàm :

— Có phải không bác ?

Kính sung sướng, cái sung sướng của kẻ làm công được việc cho chủ :

— Tôi không dám khoe khoang, phi tay tôi chưa chắc ai đã làm cho lão ta bật nói.

— Chính thế, thì tôi đã bảo chỉ có lão tướng mới xoắt trận được phen này.

Kính phồng mũi, chàng uống xong cốc

nước Vichy, rõng rạc :

— Bác cho xuống Atelier gọi Cai Mão lên đây, tôi bảo y cái này.

Trạch đưa mắt hỏi ý, Kính gạt ngay :

— Bác cứ cho đi gọi, rồi sẽ biết.

Khi Cai Mão đến, Kính đở cặp lấy ra hai cặp tóc. Một cái của A. C. I. một cái của Tân - Phương. Đưa cái của A. C. I. Kính bảo

— Bác xem có phải cái này bật nó tí sức lò so không ?

Cai Mão bật bật cái cặp tóc rồi đáp :

— Vâng, quả có thế.

Kính hỏi :

— Sao nó lại yếu thế ?

— Thưa ông vì làm bằng giấy thép, sức nó chỉ được có thế.

Kính lắc đầu :

— Không phải.

Rồi đưa cái của Tân-Phương :

— Đây bác xem, sao họ cũng làm bằng giấy thép như mình mà tốt thế.

Cai Mão bật bật, tiếng cặp tóc kêu ken két,

Kính à một cái, rồi đứng dạy :

— Sao họ lại tốt thế.

Cai Mão đứng ngay ra, không biết trả lời thế nào.

Kinh đắc chí, cười

Đấy nhé, kỹ sư Mỹ bảo cho lần sau mà làm nhé.

Nói xong Kinh lấy tay uốn lưng tôm vào cái cặp tóc, nắn đi nắn lại vài lượt, rồi đưa cho Cai Mão.

— Giờ thử bật xem nó có khác trước không

Cai Mão cầm bật, bật cười

— Ông làm thế nào mà tài thế

Kinh vênh váo

— Tôi không làm nghề lại biết tinh tường hơn bác. Bác để nó duỗn ra như thế sức bật của nó không mạnh. Uốn nó cong đi một tí rồi lại uốn trả lại một ít là nó có sức ngay. Tôi xem sách các kỹ sư các nước, nên mới biết đấy.

Rồi Kinh làm ra bộ quan trọng. Cai Mão nhìn chàng khiếp phục. Trạch-bài lòng về Kinh khéo bịp cai Mão. Như thế cai Mão sẽ không bắt chẹt được chàng. Luôn thể chàng « tố » cho mấy câu nữa :

— Ông Kinh đây sành sỏi lắm. Máy móc là

ông biết cả. Cái gì ông cũng biết. Chính ông hôm nọ bảo tôi lấy nước giải chộn vào bùn làm soude caustique đấy.

Cai Mão ngó trông Kính. Kính càng làm ra dáng thành thạo.

— Tôi trước ở bên Pháp mấy năm có học về máy và khoa học, cho nên những cái ấy là tôi biết cả.

Cai Mão đi khỏi, Kính vội nói ngay :

— Ấy cũng phải cho họ biết một tí để họ đỡ bắt chịt mình. Không họ tưởng mình ngu ngờ họ dở chứng nọ tật kia.

Trạch bắt tay chàng :

— Đúng thế, cầm đầu họ cần phải linh-lợi thế. Không biết đường đàn-áp họ, sẽ bị họ đàn áp lại. Tôi chúa sợ những người chỉ đứng chết ở cái bực « đạo-đức » rồi chỉ trích những người xung quanh. Ở đời nay có kinh phải có quyền. Không thể nhu, cũng không thể cương. Việc đời biến hóa thiên hình vạn trạng, không thể cứ thế này hay thế kia. Gặp lúc đánh phải đánh, đừng bảo đánh là ác. Gặp lúc xin phải xin, đừng bảo xin là hèn.

Cũng như nhà có nhiều con gái, đứa cũng đứa thách. Đứa nào cũng các mang tiếng bị đào mỏ, đứa nào cũng thách, ai người ta không đi cho. Cứ là tùy nghi.

Lý-thuyết kỳ tất nhiên được Kinh tán-thành. Như cái kim bám chặt lấy đá nam châm, Kinh bắt chặp ngay

— Đúng như bác nói, ở đời không nên câu nệ quá.

Không nên câu-nệ quá, những kẻ chỉ thờ độc con bò vàng Apis để vin vào câu ấy để có thể muối mặt làm những việc táng-tận lương tâm.

Trạch cười nụ cười tri kỷ :

— Tôi với bác đồng lao cộng-tác với nhau hẳn phải thành công, vì chúng ta cùng hiểu đời như nhau.

Kinh nhũn nhặn nghe lời khen của Trạch Chàng đáp xuôi :

— Tôi thì sâu xa thế nào được như bác. Nhưng gần bác mãi rồi cũng vỡ ra. Tôi mong bác sẽ chỉ bảo cho tôi những chỗ nào tôi còn u-minh.

Trạch đỡ bạn :

— Bác thế là quán-xuyến lắm.

Rồi hỏi tiếp :

— Bao giờ bác định bán hàng cho bên kia.

— Mai thôi, mai tôi lại lấy hàng, rồi dần già. Bác cứ cho làm hàng thay đi.

Khi Trạch giót thêm Vichy cho Kính, chàng lại bốc lòng :

— Còn khối thứ làm bác ạ !

— Tôi cũng đang nghĩ, chửa ra thứ gì.

Kính — Tôi đã nghĩ giúp bác rồi. Thứ này thông dụng lắm. Phải biết, chỉ một năm kinh doanh có bạc vạn ngay.

— Gì thế bác, có khó không ?

— Khó thì ở đời ai làm được. Mà dễ thì ai chẳng làm rồi, còn đâu đến mình. Khó, để ở mình cả.

— Nương gì mới được chứ ?

— Nói ra tất bác phải sung sướng lắm. Bác phải thưởng cho một chầu hát ở nhà danh-ca nào thì tôi mới nói.

Trạch vội vàng

— Được, được, ngay tối nay này. Nhà Liên nhà Hảo, Chi, Tuyết, Bình này. Danh ca « bét ca-li-ty » nhé ! Cứ nói đâu có đó.

Rồi nói đùa rất thân mật

— Bác muốn giời thì tôi chịu, còn các thứ danh ca tài sắc ở cái « nước » Hà-Nội thì đâu cũng được cả. Hay muốn nghe cho ra nghe thì xuống bà Bảy, bà Tám, thật là mẹ những ca-nhi non trẻ nhé !

Kinh cười

— Nói thế thôi, đang lúc làm việc, bé tha làm gì đến những nơi chết người ấy. Đây này tôi nói để bác liệu tính toán công việc. Khuy bấm thiện đang khan, bác cho làm đi.

Một sức mạnh không biết từ đâu làm bật Trạch khỏi ghế

— Cám ơn bác, may, thật là may, tôi tin chắc làm khuy-bấm thế nào cũng ăn.

— Cái đó đã hẳn, không tôi đã chẳng nói với bác.

Bỗng Trạch tiu nghỉu

— Nhưng biết máy móc ra làm sao ?

Kinh cười vang :

— Cái ấy mới lại càng không khó.

— Không khó ?

Kinh ôn tồn

— Vâng, chẳng khó tí nào thì đúng hơn tôi đã có chỗ đặt.

— Chắc chứ chứ bác ?

— Cái đó đã hẳn. Bác cứ trù tính nghìn bạc hãi cái máy, tôi sẽ đưa bác đến tận nơi.

Kính nhét điếu thuốc vào bót

— Ấy cũng phải làm ngay, không thì bên Tân-Phương họ lấy máy về họ làm.

thốc-tháo bán kín mọi nơi, mình có lấy cũng không kịp.

— Sao bác biết họ lấy máy về ? Họ đặt ở đâu ?

— Ở Khâm-thiên và chỉ nửa tháng nữa là xong.

Suy nghĩ một lát, Trạch đứng dậy về phía « kết » mở, rồi cúi đếm đếm tập bạc. Chàng quay ra bảo Kính :

— Thôi được rồi, ngay ngày mai bác đưa tôi đến Khâm-thiên tôi khắc có cách mua trôi hai cái máy đang làm dở.

Kính ngạc-nhiên :

— Có thì phải đặt, họ đang làm cho nhà kia đời nào bán cho mình.

Trạch cười :

— Ấy thế mà tôi có cách mua được đấy. Bác cứ tin như thế nào.

Hai hôm sau, Kính đưa Trạch đến nhà ông Bân ở Khâm-thiên. Khi nghe nói khách ngỏ ý muốn đặt máy làm khuy bấm, ông Bân chỉ hai cái máy nói ngay :

— Tôi đang làm dở hai cái máy này chừng nửa tháng nữa mới xong. Hôm qua ông Tập

phương cũng lại dục. Vậy tôi chưa thể nhận làm cho ông được.

Trạch đáp một cách dễ dãi :

— Cái đó hề gì, ông cứ nhận tiền, rồi bao giờ xong thì xong, Việc buôn bán hàng đời có phải một lúc đâu mà vội vàng.

Rồi chàng nhất định ép ông Bân phải nhận nghìn bạc đặt :

— Ông cứ cầm tiền cho tôi khỏi thắc mắc còn bao giờ xong thì xong. Miễn ông nhận lời làm cho. Ông nhận cho tôi yên tâm về mua các vật liệu.

Chủ-nhân từ chối, nhưng thấy khách nhất định cứ để tiền ở bàn, không chịu lấy về, đành phải nhận.

— Ông cứ biên cho đến mười lăm tây này thì xong để tôi đỡ lấy tiền đặt của sở M. I. C.

Chủ-nhân ngừng hỏi :

— Nhưng mười lăm tây này tôi đã làm được đâu. Ít ra cũng phải mười lăm tây tháng sau mới xong được

Trạch niềm nở :

— À là ông cứ biên cho như thế, còn bao giờ xong thì xong, cái ấy có sao Ông biên giúp cho để tôi lại M. I. C. tôi nhận commande trước đi và nhân thể lấy

tiền đặt hàng.

Rồi làm bộ tri-kỷ :

— Ông còn còn lạ gì, cái nghề buôn bán đồng tiền bạo nhiêu chẳng thiếu. Lấy được avance trước tôi mua vật liệu cũng đỡ đắt. Và lại cái sự máy xong hay chưa xong có hề gì. Chả nhẽ kiện ông à ? Tòa nào người ta xử những việc ấy ; với lại chỗ người nhớn.

Và vỗ vỗ vai chủ-nhận

— Gớm tiên-sinh cẩn-thận quá.

Thái-độ dễ dãi của Trạch đã đưa chủ-nhân vào tròng. Đúng ngày mười lăm Trạch hớt hơ hớt hải lại, nói với chủ nhân :

— Hỏng, hỏng rồi ông ạ. Thế này thì thật rầy rà quá. Tôi không ngờ nhà M. I. C. họ cay nghiệt họ kiện tôi về tội sai hẹn ngày giao-hàng. Vì tôi hẹn họ đến hôm nay họ đến lấy mẫu không thấy máy họ dọa nếu không livrer kịp hàng mồng một sau họ sẽ kiện đòi bồi thường.

Và hạ giọng năn nỉ

— Thôi ông làm ơn giúp cho tôi đôi máy của ông Tân-Phương vậy.

Ông Bản dẫy nẩy :

— Chết không được. Ông ấy đặt tôi hơn một tháng nay. Làm thế, thế nào được.

Trạch làm bộ lo lắng.

— Nếu ông không giúp tôi, họ kiện tôi biết nói thế nào?

Chủ-nhân chưa nghĩ ra dụng-ý của Trạch vẫn thẳng thắn

— Mặc họ chứ, mình chưa có máy thì đã làm gì có hàng.

— Vì thế họ mới kiện tôi.

— Kiện thì làm gì.

Trạch lại làm bộ sợ hãi

Họ kiện thì mất nghiệp và rồi mất tín nhiệm, còn làm ăn gì được nữa.

Rồi lại nằn-nì:

— Thôi ông thương tôi, giúp tôi đội máy tôi làm cho kịp, không chết với người ta

Chủ nhân nhất-định từ chối

— Ông có cho tôi vạn bạc tôi cũng chẳng thể sai nhời với ông Tân-Phương được, chỗ người nhớn với nhau.

Bây giờ Trạch mới thò đuôi:

— Nhưng nếu họ kiện tôi?

— Thì chịu chứ làm thế nào?

— Chịu mà xong, ai chả chịu. Phải bồi thường bạc nghìn. Đăng lên các tờ báo trong tỉnh bảo án bồi-thường thì tôi chết. Các bạn

hàng còn ai tin tôi nữa. Như thế tôi còn làm ăn với ai.

Chủ-nhân vẫn chưa hiểu, còn ái ngại cho khách :

— Ông chịu khó nói, mọy người ta không nỡ.

— Chết, sao ông lại bảo họ không nỡ. Buôn bán có giấy má. Cứ giấy má làm bằng chứ lị. Mình sai hẹn, người ta có quyền kiện mình.

Chủ - nhân vẫn chưa hiểu thủ đoạn của Trạch. Trạch tấn công

— Nếu ông không thương, tôi đành phải nói với người ta là vì ông không làm kịp máy.

Chủ-nhân ngạc nhiên:

— Ông mới đặt tôi làm thế nào xong được. Vả lại tôi chẳng bảo ông hôm trước là gì.

— Vẫn hay thế, nhưng chẳng nhẽ tôi chịu chết à. Tôi cũng phải tìm cớ cho nhẹ tội đi chứ. Tôi cứ đở tờ giấy ông làm với tôi cho họ xem.

Chủ-nhân bây giờ mới giật mình :

— Thế nghĩa là ông đồ tại tôi chứ gì ông kiện tôi chứ gì ?

Trạch lại làm bộ nhăn nhó

— Khổ lắm, tôi nào muốn thế. Ông mà thương tôi việc gì đến nỗi tôi phải đồ cho

người nọ người kia. Chẳng nhẽ trước mặt toà ăn tôi ỳ mặt ra à ? Mà ỳ ra cũng chẳng được. Rồi lại nắn nỉ :

— Thôi thì ông thương tôi vậy. Ông Tân-Phương lấy sau mười lăm hôm thì để làm sao ?

Chủ-nhân vẫn một mực từ chối

— Không thể được ông ạ, cho người nhờn với nhau, tôi đã hẹn với ông Tân-Phương rồi Chỉ ngày mai là tôi giao máy giả đây thôi.

Trạch hoảng, chàng đành nói bung ra

— Nếu thế tôi đành chịu lỗi cùng ông, tôi bước chân ở đây ra là lại ngay thầy kiện để chờ bênh vực. Tôi sẽ nói là vì ông sai hẹn nên sở M. I. C. kiện tôi, Như thế tất nhiên thầy kiện của tôi sẽ bắt tôi kiện ông. Lúc ấy dù tôi không muốn cũng không có cách nào khác. Xin ông hiểu thế cho.

Chủ-nhân vẫn không nghe.

Nhưng hôm sau được mời đến phòng luật sư để nghe tin bị kiện, chủ-nhân mới vụng rời. Thế là hai cái máy của nhà Tân-Phương đặt về tay Trạch.

Trạch ngồi vò đầu ở bàn giấy, tay gạch những đường ngang dọc dấu giòi xuống cái

« tỷ tay ». Chàng đang nghĩ cách lọt vào nhà O. B. I. để báo tranh khuy bấm của Tân Phương.

Kinh vừa xuống xe, còn giả tiền thì Trạch ngẫng trông thấy. Chàng lừ đừ đi ra. Và khi bắt tay Kinh xong, Trạch nói trong hơi thở :

— Thế nào, khó lắm phải không ? Khéo không chúng mình nguy mất.

Kinh cũng lắc đầu chán nản ;

— Xem chừng cũng không dễ, hình như nhà O. B I. quý Tân-Phương lắm thì phải.

— Sao bác biết ?

— Cha quỷ mà lão chủ lại nhờ Tân-Phương fournir cho năm ạ hạt tiêu để báu lễ. Mà Tân Phương thì y fournir hạt tiêu bao giờ,

Trạch đề một ngón tay lên cằm tư lự ;

— Fournir hạt tiêu à ? Sao lại thế ?

— Chắc là chỗ thân tình nên nhân thể lão chủ nó nhờ mua chứ gì !

— Đã fournir chưa ?

— Chưa, Tân-Phương mới nói với tôi vừa rồi. Y bảo vài hôm đem lại cũng được.

Nghĩ một lát bỗng mắt long lanh, nắm chặt cánh tay Kinh ;

— Được rồi, thế nào chúng ta cũng

thành - công, khá rồi, giời thương chúng ta rồi.

Kinh vừa toan hỏi, Trạch gạt ngay :

— Bác đi ngay tìm cho tôi một người nào bác quen mà nghèo lại đây. Tôi cho y trăm bạc tiêu.

Kinh lại định hỏi, Trạch lại dơ tay ngăn :

— Bất cứ người nào cũng được. Miễn nhanh nhẹn một tí, thế thôi.

Một giờ sau, Kinh đem một anh chàng thất nghiệp lại :

Bác Phú người làng tôi, trước làm ở Hongay.

Trạch nói ngay :

Tôi cho bác việc này bác làm chỉ trong hai hôm có trăm bạc. Nhưng bác phải giữ kín không được cho ai biết là tôi giúp bác, bác nghe chưa.

Phú gật đầu lễ phép :

— Vâng.

— Bác lại ngay nhà ông Tân-Phương số nhà... Hàng gà, hỏi ông ta có mua hạt tiêu thì bán. Nếu ông ta có hỏi sao lại biết ông ta cần thì nói có người nhà làm ở O. B. I. mách, Bác nhớ chưa ?

Phú gật đầu.

Trạch hỏi lại

- Làm ở đâu mách bác nhớ chưa nào ?

— Ở O. B. I.

— Tốt rồi. Còn ông Tân-Phương muốn giả bao nhiêu một tạ cũng bán nghe không ? Ngày kia bác lại đây xe hạt tiêu lại lấy tiền về tôi sẽ hoa-hồng cho trăm bạc.

Cái tiếng trăm bạc rơi tõm vào lòng Phú làm loãng ra cả một vùng hy-vọng. Y hà hốc mồm :

— Ông có hạt tiêu ạ ?

— Có, tôi có. Người ta bằng lòng mua của bác, bác về đây, tôi xếp cho.

Nhà O. B. I. được bức thư của khách hàng trách về sự bán hạt tiêu giả liền cho mời Tân-Phương lại. Thôi chết rồi, cái thằng bôm nọ nó làm hạt tiêu giả bán cho mình để mình fournir cho sở. Ông Tân-Phương mặt rầu rầu nói với viên quản-lý :

— Tôi thật vì vô ý, không phải dám làm thế này.

Viên quản-lý gắt om

— Ông vô ý hay chủ tâm lừa chúng tôi thì cũng thế, có khác gì, khách hàng mua về dùng người ta la ó. Thế ngộ người ta đăng báo rêu rao chúng tôi thì, sao? Từ hôm nọ đến hôm nay bán lẻ cho hàng trăm người rồi. Mãy lại mới có một người mua nhầm họ viết thư trách móc, rồi còn nhiều, nhiều lắm.

Ông Tân-Phương cất không còn hột mắn

— Tôi thật không ngờ.

Viên quản-lý bĩu môi:

— Chính tôi đây cũng không ngờ ông lại có thể điên-đảo như thế. Đáng lẽ tôi báo Sûreté bắt ông rồi, song nghĩ tình thương ông, nhưng ông phải làm giấy cam-đoan chịu trách-nhiệm về sự vệ-sinh của nó. Ai người ta ăn, người ta chết là tại ông.

Ông Tân-Phương viết xong tờ cam-đoan thì viên chánh kế toán Bình đi qua! Y vỗ vai ông Tân-Phương hỏi;

À thế nào, người anh em, sao lại lấy hột dạ-hương tầm hạt tiêu bán cho hãng thế. Còn làm việc lâu dài, sao lại điên-đảo thế? Không có thì thôi, lời lãi gì mà làm thế, mất cả tin-nhiệm.

Ông Tân-Phương ngẩy ra, ông có ngờ

đâu chính Trạch đã hại ông, sai làm năm tạ bột dạ hương, giã hạt tiêu thật, cho nhỏ, lấy rượu đổ vào ngâm, mai tầm đem bán, bắc lè cứ tít mù. Trạch sở dĩ hại ông là để nhà O. B. I. ghét ông, và để chàng sẽ luồn lọt vào O. B. I. bán khuy bấm, quả nhiên nhà O. B. I. không commande khuy-bấm của Tân-Phương nữa, quả nhiên Trạch đưa mẫu khuy lại được ngay.

Chàng đã thành-công trên máu, nước mắt.

PHẦN THỨ NĂM

Hai mươi năm sau, Trạch đã đi con đường của những tay đại gian ác để có thể nằm trên xập vàng. Chàng phạm đủ mọi gian trá, lừa dủ bạng người. Thân sai bằng Phấn, chàng cũng déposer mất marque brillantine, nến, và bắt chước làm nghiễn ngay đế giầy. Nghèo ai bằng anh thợ sơn làm cho bàng được một tháng, chàng chờ lúc gần phải trả tiền, liền cho người ấy một vố. Mất cả tiền công, còn phải lạy như tế sao. Cai Ái được chàng giao cho trông nhà, lại đi ăn cắp sơn của chàng bán cho thằng bé lấy hai đồng bạc

(thằng bé này do chàng sai) khi thằng bé ra khỏi, là chàng tới lấy, thế là Cai Ái phạm tội ăn cắp. Đã ăn cắp đáng nhẽ phải ngồi tù, song tốt lại nên được thế. Thế là Cai Ái mất không cả chỗ công ngồi thảng giời. Nhiều, nhiều lắm, một khi chàng đã đặt trong đầu hai chữ « phải giầu » thì thôi ! Còn có gian-ác nào quá cho chàng.

Tỉnh Hà Nội khét tiếng Hàn Trạch, khét tiếng ở chỗ gian-hùng. Cu-ly xe thấy chàng cũng phải tránh mặt. Nghĩa là bất cứ ai, đã giao-thiệp với chàng cũng phải lắc đầu lè lưỡi. Sớm muộn thế nào cũng bị chàng chơi cho những vố sâu cay. Bị lừa mà vẫn cắm tăm không kêu vào đâu được.

Sau hai mươi năm vật lộn với đồng tiền chàng đã chiếm được ba mươi vạn bạc và cái danh ông Hàn, và một bà vợ con một nhà tổng đại-lý cho chàng.

Hai mươi năm lăn theo đồng tiền để có vài chục vạn, một cái danh ông Hàn, Trạch đã phải nhắm mắt nín thở bóp chết lương tâm. Ngôi nhà kiểu tối-tân ở Halais chàng mới tậu là nơi ở cuối cùng của gia-đình chàng.

Sửu người con gái riêng củachàng, người đã ngoài ba mươi. Ba mươi tuổi qua ba bốn đời chồng,. Cái tiếng, Sửu dại giai cả con giai Hà-nội đều biết Sửu mê cả từ kép bát mê đi; Nghĩa là nàng là con thiêu-thân của đủ các cuộc chơi, nó làm cho kẻ lăn vào khi ra sẽ trơ như rộng, trơ cả túi, trơ trơ cả lòng, trơ cả xác.

Trong khi Trạch mải làm giầu thì Sửu đưa con riêng của chàng không được dậy dỗ đã quá hư hỏng. Lại còn cay-cực nữa là người vợ của chàng đã hợm bĩnh với chàng cả một thời xuân; Là con một nhà giầu trăm vạn. Ngọc bị mẹ ép lấy Trạch. Từ khi Trạch đào được mỏ, thì mặt chàng cũng là cái mỏ để vợ đào lại. Một bên được tiền, một bên được nói cho sướng mồm. Trạch biết vợ cậy có tiền, khinh-thị mình, nhưng biết mà vẫn chịu cắn răng.

Gia-đình Trạch là cả một đống rác. Hữu con giai Trạch năm nay cũng đã hai mươi và Tuyên con gái yêu của chàng, vừa vặn mười tám. Luôn luôn có sự xích mích, cãi lộn giữa Sửu và mẹ kế, và các em.

Hữu, một cái tên đặc biệt của Palace Dancing, của Ngã-Tư, Vạn-Thái, quần-ngựa

Hữu, cả Hanoi biết. Biết ở cái ăn chơi mất dạy, biết ở cái chỗ tiêu tiền như rác. Cô Tuyên, nàng là cái danh của các cuộc đấu địch, túi tiền của mọi cậu xinh trai mà nàng « yêu », và hoa-khôi các cuộc chọi phiên.

Cái đống rác ấy đã trùm trên gia - đình Hàn Trạch. Đồng tiền, đồng tiền, đồng tiền Có phải mày báo oán kẻ đã làm cho nhơ nhuốc, đã làm cho mày bị phỉ nhổ.

Sửu vênh vào, ném cái « sắc » xuống bàn chỗ vào tận mặt bà Hàn

— Dì không được cho thuê cái villa ở Sầm-sơn nữa, dì để cho tôi ở mùa này.

Bà Hàn mặt tím bầm :

— Ô hay ! cái cô này ăn nói mới hỗn hào chứ. Sao tôi lại không được cho thuê. Nhà cửa tôi mà cô lại bắt bí tôi à.

Cười nhạt

— Tôi cứ cho thuê, cô đã làm gì nổi tôi. cô cứ về tọn hót với bố cô. Tôi không sợ.

Sửu nghe nói nói chạm đến chà chồm lên :

— Này tôi bảo thật cho dì biết, dì đừng

có hàm hồ mà không xong, tôi không nể nể đâu.

Bà Hàn không kém, sắn sổ

— Không nể thì cô làm gì tôi, cô ăn thịt tôi chắc.

Sửu càu tiết, vặc ngay :

— Chẳng ai ăn thịt được ai, cứ phải thì thôi, villa của thầy tôi, tôi ở, đi cấm thế nào được tôi.

— Thì tôi nào cấm cô, ở cũng ở một cái thôi chứ.

Sửu mặt chua như dấm

— Tôi không ở chung với chúng nó được.

— Sao cô lại không ở chung với chúng nó, chúng nó hủi à ?

— Không hủi nhưng nhiều người ra vào đùa nghịch tôi không chịu được. Trông chướng mắt lắm.

Câu nói ấy đủ cho bà Hàn hiểu con riêng chồng muốn vạch cái chỗ « giai trên, gái dưới » của các con mình. Bà hầm hầm

— Cô không ở được thì thôi. Không có thói phép nhà ai, ba người ở hai cái villa. ai có cần thừa mà phải thế. Cô phải biết mỗi

tháng tôi cho thuê được bốn trăm rưỡi. Vụ hè này ít ra cũng được trên nghìn bạc. Đi mình có ở nó phí đi.

Quay ngoắt mặt, Sửu bĩu môi

— Dì nói thế mà nghe được. Tôi ở nghỉ mát dì bảo phí, thế dì ra hầu bóng mất bà bốn nghìn bạc có phí không ? Cho cung-văn hàng trăm có phí không ?

Cái án cung-văn như một cái tát đập vào mặt bà, bà điên tiết :

— Này tôi bảo cô câm họng đi. đừng có giở trò khỉ, không sợ đâu ?

Sửu xé ra to

— Sợ ! ai sợ ai, tiền của là tiền của chung, ai cũng có quyền tiêu. Thằng Hữu, con Tuyên nó còn tiền gấp trăm tôi. Sao dì không cấm chúng nó. Hay tại chúng nó là con dì ? Còn tôi là người dưng nước lã.

— Đứa nào tôi cũng cấm, làm gì tôi thì làm ?

Sửu hùng-hổ

— Đứa nào là ai ở đây ?

Bà Hàn không chịu nổi, bật ra

— Là mày

Như bị nắm vào xương khu, Sửu dẫy đành đạch :

— À mày muốn ức hiếp tao, mày muốn ăn không ăn hỏng tiền của cha tao !

Rồi bù lu bù loa :

— Ối ! thiên-hạ hàng xứ ơi ! nó cậy nó tay chùm chìa khóa nó lăng loàn...

Vừa lúc ấy Hàn-Trạch ở đâu dẫn vào. Thấy vợ và con riêng xâu xé nhau, Hàn Trạch đứng yên như người chết đứng. Và cũng không phải là lần đầu tiên Hàn Trạch được chứng kiến tấn tuồng hỗn độn này.

Bà Hàn thấy chồng về chu tréo :

— Ông có về mà bảo cái con khốn nạn không ? Nó lại hỗn với tôi à ?

Sửu chồm lên :

— Đây chẳng việc gì phải hỗn với đứa nào

Hàn Trạch quát con :

— Yên nào, cái gì mà ầm-ĩ lên thế, không sợ người ngoài người ta chửi cho. Đầu đuôi làm sao ?

Trời ơi ! một người cha trong gia-đình mà đã phải hỏi con : « Đầu đuôi làm sao » thì cái gia-đình ấy cũng gần xụp rồi. Làm

sao ? chẳng làm sao cả. Chỉ tại cái nóc đã dột, nên trên tấm phản có vũng nước, thế thôi.

Thế là vợ bô bô kể, con bô bô kể, mỗi người nói một đằng cãi một lý, rút cục Hàn Trạch lại cũng vẫn như mọi lần, ngã phịch xuống ghế, thở dốc, phều phào :

— Thôi tôi xin các người, đừng làm khổ tôi nữa.

Bao nhiêu sinh-lực, Hàn Trạch đã bị các mưu toan gian trá lúc trẻ rút hết, ông không còn đủ sức để điều-khiển gia-đình.

Cái tin Tuyên bỏ nhà đi làm cho ông chết giấc. Ông nằm giải trên cái xập bằng gỗ « lúp » cạnh cái bàn đèn đối diện với tên bồi tiêm gầy như que củi. Ông hút, hút để quên nỗi khổ của một người chồng có vợ hư, có con mất giậy.

Mỗi khi ông với tay nắm dọc tẩu rít một hơi xong là ông hơi hé mắt nhìn tên bồi. Tên bồi, thủ-túc của ông đã ngót mười năm nay, biết ý chủ cũng thở dài theo.

— Bác Quản.

— Dạ!

— Bác nghe người ta đồn thế nào?

— Thưa ông con thấy người ta đồn có Tuyện đi theo cái thằng đeo cái đồng hồ tay to bằng cái chén tống. Và hình như đi vào Saigon.

— Có chắc không? Ai nói với bác thế?

— Con thấy bạn cậu Hữu đến chơi đây nói với nhau thế.

— Bạn thằng Hữu?

— Vâng.

Ông Hàn thở đánh phào, ông lại chỉ tay vào khay đèn, bồi Quản lại tiêm, ông lại hút.

Cánh cửa bị sô đánh thình, bà Hàn vào với bộ mặt kẻ đi đánh ghen. Bà sầm sầm lại cạnh ông:

— Thế bây giờ ông đã biết ông giết con tôi chưa? Chúng nó bằng lòng nhau, ông không cho nó lấy nhau. Bây giờ nó bỏ nhà nó đi...

Rồi bà khóc nức nở.

Ông Hàn lòng đau như cắt, nằm co

quắp, vẫn hút. Để cho vợ khóc chán, ông mới thủ-thỉ:

— Bà để yên tôi hỏi, con là con chung, bà khổ thì tôi sướng à.

Nghe đến câu con chung bà lại sỗ lên:

— À, con chung thì mới không ai thương nó, chứ con riêng thì đã có người vỗ lấy rồi.

Bà Hàn ngầm nói Sửu.

Ông Hàn đơ tay:

— Bà đừng làm tôi rối ruột, để tôi liệu.

Bà Hàn ngồi xuống sập, gân mặt:

— Nào thế ông liệu thế nào?

Ông Hàn chỉ cái điếu, bối Quân vội nhồm dạy, thông và cho thuốc vào nõ, chĩa cái xe trúc sang ông. Ông Hàn ngẳng cổ, vít xe, rít một hơi. Ông súc miệng một chén nước sâm Nhị-Hồng rồi dằng hằng:

— Thế nó đi theo đứa nào?

Bà Hàn lườm chồng:

— Sao trước ông không bỏi? Sao trước bỗ nói đến là ông rít lên.

Ông Hàn nhăn nhó:

— Hơi một tí bà lại cứ nói trước. Nếu

biết trước còn nói chuyện gì nữa. Chẳng qua ở đời, lúc biến thì phải xử biến. Ai lại còn mong có biến mà xử.

Bà Hàn đã chán ngấy cái lối lý-sự «cùn» của ông, mặt chua như dấm:

— Thôi ông nói ít chứ! Tôi chỉ hỏi ông, ông có bằng lòng cho chúng nó về không, để tôi cho người đi tìm chúng nó.

Ông Hàn cười nụ cười nhạt phèo:

— Chuyện, con lại chẳng muốn cho nó về thì muốn cho nó chết đường chết chợ à?

— Ấy ông nghĩ cho chín, bây giờ cho chúng nó về tất nhiên phải cho chúng nó lấy nhau, để rửa mặt cho mình.

Ông Hàn gật gật

— Được, muốn thế nào cũng được.

— Mà tôi nói để ông biết, thằng kia nó chẳng có gì đâu. Nó là chân học trò. Nó không có của chìm của nổi gì đâu...

Câu ấy bà Hàn nói với một cái nhìn «ghét mặt» đủ để mỉa cái sự hễ tính việc là tính đến lợi của ông.

Ông Hàn cười nhạt:

— Con mình hư thì phải chịu, nó không

có thì mình cho nó, cần gì, tiền của để làm gì.

Bà Hàn bĩu môi :

— Ông lúc nào cũng nói như vãi của trời, nhưng lúc xử sự lại quá quắt lắm. Giá dạo trước, ông nghe tôi thì việc gì đến nỗi con phải đi.

Ông Hàn gạt phắt :

— Không nói lôi thôi nữa. Bà cứ cho gọi thằng Hữu lên đây tôi hỏi xem em nó ở đâu.

Bà Hàn chép miệng

— Thằng Hữu thì có giời tìm bây giờ.

Ông Hàn lại nhăn nhó

— Thế thì làm thế nào ?

Rồi ông lại hỏi luôn

— Thằng Hữu đi từ bao giờ.

— Hàng tháng nay, nó có bén mảng về lần nào đâu. Từ hôm nó vớ được chỗ vòng bột của tôi là nó có dám về nữa đâu.

Ông Hàn lắc đầu một cách khổ não :

— Được mấy đứa con, đứa nào cũng không ra gì. Đời tôi không ngờ lại khổ thế này.

Bà Hàn bĩu môi :

— Chúng nó hư là tại ông, ông còn nói gì nữa.

Ông Hàn không chịu nổi, gắt

— Tôi đã bảo bà đừng có nói lôi thôi nữa mà lại.

Bà Hàn nín thít không phải vì sợ ông nhưng muốn chồng nghĩ đến cách ổn-thỏa cho con gái yêu của bà.

Ông Hàn buông tẩu, hỏi bồi Quân :

— Bác có chắc chúng nó vào Saigon.

— Vâng, con thấy bạn cậu Hữu nói thế.

Trầm-ngâm một lúc ông hỏi

— Bác có biết cậu Hữu hay chơi ở đâu không ?

— Thưa ông, cậu ấy chơi thì thiếu gì chỗ. Con nghe đâu cậu ấy nhân-tình với con gái một chủ nhà hát ở Khâm-Thiên.

Ông Hàn rút cái ví để dưới cái đệm lấy tờ giấy năm đồng ném cho Quân :

— Bác phải đi tìm ngay nó về cho tôi. Làm thế nào tìm được thì làm, bảo nó về ngay tôi có việc cần sai nó.

Bồi Quản bật dạy như con « bất-đảo », cầm tờ giấy năm đồng, rồi với cái áo thấm dị

Ông Hàn dặn y

— Bác nhớ bảo nó tôi không làm gì nó đâu, mẹ nó cũng không nói gì nó đâu.. Nó cứ về.

Quản vâng dạ rồi đi.

Bà Hàn thấy chồng săn sóc đến việc con gái, mặt đã tươi dần. Bà sà vào cạnh chồng nhỏ nhẻ

— Thôi ông ạ, cho chúng nó về. Lo liệu cho chúng nó, chót đi như thế làm thế nào Chả nhẽ bỏ con à.

Ông Hàn chỉ thở dài. Thói quen của ông mỗi khi cần giải-quyết những vấn đề « gia đình ». Con hổ bị điện rúm ró cũng chỉ rúm ró đến như ông là cùng.

Có tiếng gõ cửa, rồi cánh cửa bị đẩy. Sửu lù lù ở đâu tiến vào. Nàng chẳng chào bà Hàn cứ lừng lững lại ngồi ghế. Bà Hàn đành

vắt một cái, đi ra. Sửu nhìn theo bà với một cái lườm. Ông Hàn bảo con

— Cô vừa vừa chứ, đừng có làm quá, ... Mẹ con mà như quân hầu quân thù.

Ông Hàn sở dĩ dám dùng tiếng mẹ con để ghép con gái với bà Hàn là vì ông mới có ơn với Sửu. Ông vừa cho Sửu năm trăm bạc để ra ở riêng. Ở riêng nghĩa là thỉnh thoảng, dăm ba tháng cũng có, một năm cũng có, Sửu lại dẫn một người về nhận ba bà, con con với ông Hàn.

— Thế nào, chồng con nó có làm ăn gì không.

Sửu hí hửng

— Sắp sửa đi tri-huyện thầy ạ

Ông Hàn nghếch mặt, để hỏi lại.

Sửu đáp

— Sắp sửa đi tri-huyện thầy ạ

Ông Hàn cười nhạt

— Con phải thương thầy, đừng lăng băng quá, thiên-hạ người ta cười thầy.

Sửu bô bô

— Con làm gì, con làm gì mà thầy bảo người ta cười thầy.

Rồi bỗng nàng nói như gắt

— Thầy đừng có nghe bà ấy nói xấu con. Bà ấy có bay đã dạy được con, không để nỗi trăm lần bỏ nhà đi.

Ông Hàn trừng mắt. Sửu im.

— Con thật không thương thầy tý nào cả.

Rót một chén nước, Sửu uống xong, liền vào đề

— Con xin thầy năm trăm đề lo việc cho nhà con.

Ông Hàn giật mình

— Thầy vừa mới cho con năm trăm chưa đầy một tháng.

Sửu nằn nì

— Đấy là thầy cho đề con ăn tiêu, còn bây giờ con xin đề lo cho nhà con cơ mà.

Ông Hàn chép miệng

— Thầy làm gì ra mà con tiêu nhiều thế! Lo, lo gì, phải thương thầy mới được chứ.

Sửu chép miệng

— Thầy có thì chúng nó tiêu nhiều chứ con xin được thầy bao nhiêu. Thầy không nghe người ta kêu, thằng Hữu rõ mê con đào hát vào về cướp cả vòng hột của bà ấy kia kia. Tiền ấy cũng của thầy chứ của ai.

Ông Hàn sợ phải nghe con gái «lôi» ra các thứ chuyện của dì ghẻ, của các em cùng cha khác mẹ, bèn lấp lỗ :

— Thôi, liệu mà tiêu ít chứ. Thầy cho hai trăm đây này

Ông rút ví lấy hai tờ giấy bạc ném ra xập.

Sửu dỗi, phụng phịu :

Thầy cho con hai trăm con làm gì được. Thôi, thầy cầm lấy thầy đã không thương con thì thôi. Để cho thiếm-hạ họ bòn rút thì thầy bằng lòng.

Ông Hàn sợ vợ lên rồi lại điều này tiếng khác, vả nếu không cho, con ông sẽ gây sự với dì ghẻ, nên đành lấy ra ba trăm nữa :

— Đây, tôi cho, nhưng liệu mà tiêu, tôi thường có đâu mà cho mãi được.

Sửu gập năm tờ giấy bạc bỏ vào «sắc» rồi qua loa vài câu, nàng ra.

Quân lếu tiệm chú Quèo ở Sầm-Công hỏi. Chú Quèo chỉ cái đồng hồ tay để ở khay đèn :

— Cậu ấy vay trăm bạc, để cái đồng hồ một tháng nay, có về qủa đây đâu.

Nghe đâu hay hát ở Khâm-Thiên cơ mà. Cứ xuống đấy tìm thì thấy.

Quân lại xuống Khâm-Thiên, y lần mò đến nhà đào Bích. Thấy có người hỏi Hữu, Bích chối ngay

— Cậu ấy thỉnh thoảng mới đến đây.

Câu nói ấy không dấu được Quân, y bèn bảo ngay :

— Cậu ấy dặn tôi lại đây cơ mà. Tôi không tìm thấy cậu ấy thì lại nhỡ việc mất. Rồi cậu ấy lại kỳ kèo tôi.

Thấy đào Bích ngần ngừ, Quân tinh ý tiếp luôn

— Cậu ấy nhờ tôi lấy tiền hộ, mà tôi thì mai phải vô Nam. Không gặp lại nhỡ cả.

Đào Bích nở một nụ cười :

— Ông nói thật hay nói bỡn.

— Thật đấy cô ạ, cô làm ơn giúp cậu ấy.

Đào Bích hơi ngượng nghịu :

— Thế ông đợi tôi một lát tôi vào hỏi qua cậu ấy đã nhé.

— Vâng, cô cứ nói hộ có bác Quân lại tìm là cậu ấy hiểu ngay.

Đào Bích đi được vài phút thì trở lại, vừa cười, nàng vừa nói :

— Mời ông vào, cậu ấy ở trên gác.

Rồi bảo một người cô-đầu đứng cạnh đấy

— Chị Hồng đưa ông khách lên gác anh Hữu.

Quân theo người cô đầu lên gác. Hữu mặc chiếc robe de chambre đứng đợi ở cửa :

— Kìa Bác Quân, sao biết tôi ở đấy ?

Quân cười để lộ hàm răng vàng khè :

— Hỏi thăm mãi đấy.

— Có việc gì cần không ?

Quân mỉm cười

Cũng cần.

Hữu dắt Quân vào buồng gọi bếp bảo lấy bàn đèn :

— Ta hãy hút mấy điếu chơi đã, rồi chuyện gì hãng hay.

Quân tiếm thuốc đưa mời Hữu :

— Cậu sơi đi.

Hữu lấy tay xoa xoa dọc tẩu :

— Lâu lắm mới lại hút với bác đấy.

Quân cười, y tiêm thuốc cho Hữu một chập sáu điếu.

— Thế nào, ông cụ nhà tôi có biết chuyện tôi lấy đồ vàng của me tôi không ?

Giọng lè nhè, Quân đáp

— Biết cậu ạ.

— Chết, thế thầy tôi có nói gì không ?

— Không cậu ạ.

— Thế me tôi.

— Cụ bà cũng chẳng nói gì.

— Thế ai bảo bác tìm tôi ?

— Cụ ông.

— Có việc gì ?

— Cụ ông sai tôi lại tìm cậu, mời cậu về để cụ hỏi tin tức cô Tuyến.

Hữu bật lên như cái lò so, chàng dơ tay lên giời :

— Cái con khốn nạn ấy ai mà biết nó ở đâu.

— Cũng vì thế nên cụ bảo để cậu đi tìm cô Tuyến.

Hữu chỉ vào ngực :

— Tôi, tôi ấy, tôi đi tìm nó ấy. Không đời nào nhé.

Quản lại nói như nài-nỉ :

— Thì cậu cứ về cho cụ vui lòng một tị. Không tìm thấy thì thôi.

Hữu mở hộp thuốc lá thơm quăng cho Quản một điếu, rồi lấy cái bót dài hơn một gang tay đặt điếu thuốc, chĩa vào ngọn đèn lấy lửa

— Thầy mẹ tôi chiều nó quá để nó hư thân mất nết. Ai lại con nhà danh tiếng (?) như thế mới nứt mắt đã bỏ nhà ba bốn bận. Cái thằng Hảo Sừng ấy tôi gặp thế nào tôi cũng cho mấy cái bạt tai. Đồ chúng nó là đồ khốn nạn, vô-liêm-sỉ.

Quản để Hữu nói cho hả rồi y mới dỗ :

— Cậu cứ về một tị cho cụ ông vui lòng! Rồi không tìm thấy thì thôi chứ sao ?

Hữu lắc đầu lia lịa :

— Tôi hơi đâu. Tôi biết chỗ chúng nó ở cũng không thèm tìm chứ đừng nói không biết.

Quản vẫn kiên-nhẫn

— Thì cậu cũng nên nghĩ đến các cụ một chút. Cậu về qua xem ra làm sao ?

Hữu cười nhạt :

— Tôi xin thầy tôi vài nghìn bạc để mở chung nhà in với người anh em, thầy tôi không cho. Bây giờ có việc còn sai tìm tôi làm gì?

Quân vớ được chỗ yếu, thích ngay

— À, thế này may ra hay cơ đấy. Cậu cứ về trong lúc cụ ông buồn rầu, biết đâu cậu bỏi một câu, cụ ông chả đưa cho cậu vài nghìn buôn bán.

Hữu bĩu môi

— Đừng hòng ông cụ bỏ tiền ra nhé!

Quân bịp ngay

— Cậu đừng nói thế. Cậu vắng nhà, cụ ông vẫn nhắc đến cậu luôn. Ông vẫn phàn nàn cậu còn ham chơi chứ không cụ ông bỏ ra vài vạn mở lò làm bát để cậu trông nom.

Hữu hỏi dịu lòng

— Ấy chỉ nói thế, dám rời tiền ra.

Quân dặt dọc tần, làm bộ suy nghĩ một lát rồi nói nhỏ:

— Cậu cứ về nói thác là biết chỗ, cụ có nhờ cậu đi tìm cũng phải đưa trăm bạc chứ. Có phải lại được món tiêu không.

Hữu mắt sáng quắc, hơi tiền thổi qua đồng-tử chàng :

— Ừ, cũng có lẽ. Thôi tôi nghe bác, nhân thể cũng gần hết tiền.

Quân ngạc-nhiên.

— Cậu gần hết tiền rồi à ?

— Bác bảo làm gì chẳng hết, bảy trăm bạc tiêu hàng tháng.

— Cậu tiêu ghê quá nhỉ ?

— Đấy là phải dè sẻn đấy. Năm ngoái vừa được bọc tiền của bà cụ, hơn hai nghìn cũng chỉ tiêu ngót hai tháng là ngoẻo.

— Cậu tiêu gì mà ghê thế ?

Hữu cười

— Ở cái nhà này mỗi ngày phải chi vài ba chục chứ ít à. Còn tiêu ngoài nữa chứ.

Quân nói cái giọng thèm khát :

— Cậu tiêu một tháng bằng chúng tôi tiêu cả đời.

Hữu chép miệng :

— Bác đừng tưởng tôi sung sướng đâu nhé, muốn chết lắm đấy.

Hữu và Quân về vào lúc mười giờ đêm. Ông Hàn thấy con cả lắc đầu thở dài. Quân vội vàng cởi áo, nằm ngay vào bàn đèn, hiêm. Khói thuốc phiện lại bay ra thơm ngào ngạt. Ông Hàn kéo một chập mười điếu bằng quả táo rồi mới cất giọng lè nhè

— Cậu đi đâu một tháng nay.

Hữu gõ tay xuống bàn :

— Con đã bảo với mẹ con là con chung phần mở nhà in với người bạn.

Ông Hàn thở nhẹ :

— Mở nhà in ở Khâm-thiên có phải không ?

Hữu chối bay biến, chàng chỉ Quân :

— Thầy hỏi bác Quân xem bác ấy gặp con ở đâu. Con vừa xe carton qua hàng Đào thì gặp bác ấy gọi con mới biết.

Rồi nắt hàm hỏi Quân :

— Có phải không bác Quân.

Quân dừng thôm :

— Vâng ạ.

Hữu được thể, liến láu :

— Con đã bảo từ nay đớ đi coo không chơi bời gì nữa thì thầy không tin.

Và nói giọng đứng-đắn :

— Con tu chí làm ăn rồi.

Nói xong chàng móc túi lấy cái carte de visite đưa cho ông Hàn :

— Đây, thầy xem có phải con mở nhà in không.

Hàng chữ Directeur gérant de Imprimerie Tonkin, làm cho ông Hàn nhìn con một cái nhìn ngờ vực :

— Tiền đâu cậu mở chung với người ta ?

— Con xin thầy me không cho con phải .. của me con chỗ đồ vàng

Ông Hàn ngồi nhồm dạy :

— Chẳng qua là cậu hư nên tôi với me cậu mới không tin cậu. Cậu thử làm ăn đứng đắn như người ta xem. Được đề hôm nào tôi rỗi, tôi lại xem cậu làm ăn ra làm sao ? Quả cậu biết tu-tỉnh tôi sẽ cho cậu ít tiền đề kinh-doanh.

Câu chuyện làm ăn Hữu bịa đặt ra đã vô tình gây nên một không-khí « lành mạnh » cho gian buồng. Ông Hàn kể nhẻ:

— Ừ, cũng phải làm ăn thế nào chứ cứ lông bông mãi thiên-hạ người ta cười cho.

Thiên-hạ! bao giờ cũng thiên-hạ.

Thiên-hạ cười, cái cười của thiên-hạ có nghĩa gì so với cái cười của tự lòng mình.

— Thầy cứ tin từ nay con không chơi bời lăng nhăng nữa. Con chán lắm rồi. Con phải cố kinh doanh để sau này có tương-lai.

Lần đầu tiên ông Hàn được nghe con nói những nhời đẹp đẽ như thế. Lần đầu tiên ông thấy con ông nói đến tương-lai. Ông khẽ đưa mắt nhìn Hữu để dò thực-hư. Hữu đã khéo đóng kịch đến nỗi ông Hàn tưởng con tu tỉnh thật. Ông thở như người vừa đặt gánh:

— Nếu con nghĩ lại được thế thì thầy mừng lắm.

Rồi ông hỏi luôn:

— Con có gặp con Tuyên đâu không?

Hữu đáp ngay:

— Thưa thầy có. Nó vừa gửi thư cho con.

Ông Hàn mừng rỡ:

— Nó vừa gửi thư cho cậu.

— Vâng.

— Đâu đưa tôi xem.

Hữu vừa mở vi vừa nói :

— Nó nói trong thư, con thương hại quá.

Rồi làm bộ van xin :

— Thôi thầy ạ ! chúng nó đã chót như thế, thầy tha cho chúng nó, gọi chúng nó về.

Hữu đưa thư cho ông Hàn, ông đưa cho Quản.

— Bác đọc lên xem nào ?

Quản dí sát tờ giấy bóng vào đèn để đọc :

Thưa anh,

Em xin anh tha thứ cho em vì em đã bỏ nhà đi làm phiền cho thầy mẹ, cho anh.

Bây giờ em ở Đa-kao, ở nhờ nhà một người bạn cùng học với Hảo ở Hanoi. Xin anh thương em nói với thầy mẹ cho em năm trăm bạc để em trang trải công nợ trong này Bây giờ em túng lắm. Có xa nhà em mới biết thương thầy mẹ và anh.

Đứa em bất-hạnh của anh.

T B. Nếu thầy mẹ giận em, thì thôi anh ạ.

Ông Hàn đưa tay cầm bức thư:

— Sao nó lại đánh máy.

Hữu đáp ngay:

— Chắc nó sợ bút-tích chữ gì.

Ông Hàn suy nghĩ một lát:

— Tôi chẳng hiểu ti tê nào cả. Nó gửi cho cậu bao giờ? Còn phong-bì không?

Hữu nói một cách rất hờ hững, cái lối hờ hững bắt chết người nghe phải vào tròng:

— Thôi! thầy còn hỏi làm gì. Thân nó làm nó chịu. Mặc kệ nó, thế là xong.

Ông Hàn hết nghi ngờ, đến lượt ông phải nói khó với Hữu:

— Nào có kệ được, để nó thế sao đành.

Hữu làm bộ dẫn dỗi:

— Thầy bảo ai làm gì nó mà đành với chẳng đành. Nó hư thân mất nết bỏ nhà đi, bây giờ khổ sở còn oán-thán kêu ca gì.

Rồi mở tung cửa:

— Thầy xem hư đến như con là cùng chứ gì, thế mà cũng phải lu chi. Huống hồ nó là con gái. Con cho không gì bằng thầy cứ mặc nó, cho nó rạc rầy mới biết thân.

Ông Hàn mất hơi vớt, nghẹn ngào:

— Nào có mặc được, chẳng lẽ bỏ nó chết.

Hữu làm bộ cương-quyết

— Thầy cứ thế không trách được, cho nó mỗi rồi nó lưởng...

Ông Hàn chỉ cái điếu cho Quản thông. Hút xong điếu thuốc lào, ông bảo Hữu:

— Cậu phải đi giúp tôi vào trong ấy tìm nó mới được.

Hữu vội vàng chối bai bải:

— Thôi, con chịu, con còn công việc của con.

— Ô hay, sao cậu lại không để tôi nói hết đã. Công việc thì nhờ người ta trông nom để đấm bóm. Vào gọi chúng nó ra đây cho tôi. Để thế thiên-hạ người ta nhổ vào mặt.

Hữu vẫn găng

— Thầy sai ai đi thì đi, từ đây vào Saigon ít ra cũng mất tuần lễ vừa đi vừa về.

Ông Hàn phát gắt:

— Nhà này còn có ai, cậu không đi thì ai đi cho tôi.

Hữu làm bộ miễn cưỡng:

— Vâng, thế để con đi vậy.

Rồi lẩm bẩm :

— Đời thửa nhà ai, có đứa hư thế bao giờ. Không còn biết thương cha thương mẹ là gì.

Ông Hàn lấy năm tờ giấy một trăm đưa cho Hữu

— Đây cầu đi ngay ngày mai cho tôi, đừng để mất thì giờ nữa. Bảo nó về ngay, tôi lo liệu cho.

Hữu cầm tiền còn làm bộ nghĩ ngợi :

— Thầy cho con hai trăm nữa mới đủ. Năm trăm này cho nó rồi. Con có tiền riêng đâu. Đến một tháng nay con chả có một đồng chinh. Đến sáng cũng nhịn đói lên sở trông nom công việc.

Không lưỡng-lự ông Hàn đưa ngay hai trăm nữa cho Hữu với câu an-ủi :

— Được cậu cứ chịu khó làm ăn, rồi tôi cho cái vốn. Nhưng để tôi còn xem công-cuộc của cậu thế nào đã.

Ông Hàn được tin tức con, càng đợi càng mất. Hữu cũng không trở lại mà con gái cũng chẳng thấy về. Ông cho lại Imprimerie

fonkin, thì thằng người nhà về báo không có nhà in nào ở H. T. cả. Ông nắt người, bỏi tội Quân :

— Hôm ấy bác gặp nó ở đâu.

Quân sợ hãi phải dẫu ngay, nếu không ỷ sẽ là đồng-phạm.

— Thưa ông, con gặp cậu ấy ở Hàng Đào ngồi trên xe, có một đống giấy để ở chân.

Ông Hàn quắc mắt :

— Có thật không ?

— Bẩm thật ạ, con bỏi cậu ấy đi đâu về, cậu ấy bảo đi mua carton cho nhà in. Con theo cậu ấy về « Đờ-măng » cậu ấy đưa « các tông » vào một cái nhà, rồi theo con về đây.

Ông Hàn vặc :

— Hừ, ra nuôi ong tay áo, đứa nào cũng chỉ định bại. Không đứa nào (ược việc gì cả.

Quân sợ lem lét, không dám nhìn ông Hàn

— Bác có chắc nó vào Saigon tìm em nó không ?

— Thưa ông, cái ấy con cũng không rõ lắm.

Ông Hàn gật gù :

— Đồ chúng nó khốn nạn cả, phen này từ, từ hết.

Quân đặt tiền, ngửng dạy để ngay ngắn lại cái bình phong con tí che gió cho khỏi thổi vào đèn

— Thưa ông, hay cậu ấy chưa tìm được nhà.

— Nửa tháng rồi còn gì. Không tìm được nó đã ra chứ. Chắc là nó chỉ - tâm đánh lừa tôi nên mới có bức thư đánh máy chữ

Quân bụng cười thầm mưu xảo của Hữu nhưng ngoài mặt vẫn làm bộ tin :

— Thưa ông, chả có lẽ, chả có lẽ cậu ấy lại xử với ông như thế.

Ông Hàn bĩu môi

— Chả có nhẽ à, nó xử với tôi trăm lần như thế rồi. Nếu tôi không sợ lại tiếng tôi đã đem nó ra tòa rồi. Chẳng nhẽ mặt mũi mình thế này đi rêu rao trên báo. Hàng xứ người ta đổ xô vào.

Quân an-ủi

— Ông cứ đợi dăm hôm nữa. Biết đâu vào Saigon cậu ấy chưa thấy cô Tuyên.

— Tôi đoán, không sai đâu, thế nào nó

cũng lừa tôi năm trăm bạc ấy. Đến thế này thì hỏng, tôi không còn trông cậy gì con cái được nữa

Bà Hàn bị cảm thương hàn nhập lý. Mười hôm liền bà sốt li bì. Thầy thuốc đã chế, đốc-tờ cũng chỉ tiêm huile camphrée cầm hơi.

Ông Hàn bối rối bảo Quân :

— Báo phải làm thế nào đi tìm ngay thằng Hữu về cho tôi và lên tòa báo đánh cho tôi mấy giông gọi con Tuyên nó về. Không nhỡ bà mệnh-hệ nào, không có chúng nó thiên-hạ người ta nhổ vào mặt.

Quân tất tả đi. Y xuống đào Bích. Vẫn thấy Hữu nằm lù lù ở đấy.

— Chết chửa, cậu phải về ngay mới được, cụ bà sắp mất rồi.

Hữu cười gằn

— Tôi mà anh cũng định « đóng kịch » nữa.

Rồi bỗng một cách sành sỏi

— Thế nào, từ độ ông cụ đưa năm trăm có nhắc nhỏm gì nữa không ?

— Không, cụ không nhắc nhỏm gì cả.

Cậu phải về ngay mới được, cụ bà sốt thương hàn mười mấy hôm nay rồi, khéo không hỏng mất.

Rồi y mở túi lấy tờ giấy ộng Hàn vừa viết. « Tuyên về ngay. Mẹ hấp hối. Thị bằng lòng cả. »

— Đây cậu xem, ông bảo tôi đi tìm cậu rồi lên tòa báo đăng cái này.

Khi biết chắc là thật, Hữu rụng rời mặt chàng tái nhợt

— Mẹ tôi làm sao, phải từ bao giờ.

Quân lấy cái quạt phầy phầy :

— Cụ phải hơn mười hôm nay. Thầy thuốc bảo sốt thương hàn, không chữa được, vì quá rồi, khó lòng qua khỏi.

Hữu vỗ tay xuống giường :

— Giời giết tôi.

Rồi chàng khóc hu hu. Đào Bích nghe có tiếng khóc vội lên. Nàng lại ôm đầu Hữu :

— Gì thế mình.

Hữu vẫn nức nở. Quân phải đáp thay chàng

— Cụ bà tôi ở nhà mệt nặng, cho tôi lại mời cậu về.

Bảo Bích nhìn Quân từ đầu đến cuối rồi hỏi một câu hỏi của người thiết-tha đến người ốm

— Chết chửa, thế cu tội tuồn ấy một ra làm sao ? Đã lâu chưa ?

Rồi xum xoe bắc ghế mời Quân ngồi. Quân lại phải kể một lượt. Bằng Hữu vung dạy, chàng bảo Bích :

— Mình lấy quần áo cho anh. Anh về xem me một thế nào ?

Nhưng chàng mặc quần áo xong, thì nước mắt cứ ràn rụa Nước mắt bây giờ là nước mắt của người nghiện chưa có thuốc, không phải nước mắt người con rồ ra vì mẹ ốm. Bích biết ý, mở tủ lấy hộp thuốc ném ra khay

— Mình hãy hút đi mấy điếu rồi nói chuyện gì mới nói được chứ.

Như cây gỗ đổ, Hữu đổ xuống cạnh bàn đèn. Quân lại đốt đèn, hơ tiêm, nướng thuốc. Sáu lần đưa mời, sáu lần Hữu thổi vo vo. Đến điếu thứ bảy, chàng mới tỉnh táo. Chàng vỗ đùi hỏi Quân :

— Chết chửa, khỏi tôi nghiện mất bác ạ. Ngày nào không hút không chịu được. Người cứ rã rời, chân lông như chân cọp

« búp bê » tuột cao su. Ngày quá báo ».

Bích ngồi cạnh lườm yêu người yêu :

— Ngày nào mình cũng đòi hút, em bảo mình mình có nghe đâu. Có giữ lại quét lấy nhà.

Đưa tay vơi dọc, Hữu nói to :

— Hôm nay nữa thì thôi. Nhất quyết thôi. Không nhỡ nghiện một cái làm thế nào.

Quân cũng đưa đà :

— Phải đấy cậu ạ, bắt mãi nhỡ nghiện thì chết.

Hữu đứng dậy sau hai mươi điếu. Trước khi đi chàng còn dặn Bích

—Anh xuống ngay bây giờ đây nhé !

Báo đăng được ba hôm thì Tuyên về.

Trông thấy cha, nàng khóc sướt mướt. Ông Hàn phủ dụ con

— Thôi, nín đi, thầy lo liệu cho.

Rồi ông hỏi nhỏ :

— Nó đâu ?

Tuyên nghẹn ngào, nàng đáp trong cổ họng :

— Thầy đừng hỏi nữa. Từ hay đỡ đi con sẽ ở nhà với thầy mẹ.

Ông Hào giắt con lên buồng bà Hàn. Trông thấy mẹ, nàng lại oà khóc. Bà Hàn mắt lờ đờ, thở phào phào, khẽ cử-động đầu. Quân hiểu ý bảo nàng :

— Cô lại bà bảo gì ?

Nàng dỗn đén lại cạnh mẹ. Bà Hàn ngước nhìn con, không nói được lời nào.

Hữu nhìn em trông trọc, chàng lấy điếu thuốc dỗ dỗ xuống hộp, kêu lạch cạch. Chàng châm diếm rồi vẫy em ra cửa sổ :

— Để yên đấy cho mẹ nghỉ không mệt. Cô đi đâu bây giờ mới dẫn xác về, liệu hồn ?

Tuyên vênh mặt, khẽ nói :

— Này đừng có cả vú lấp miệng em, tội anh còn sờ sờ ra đấy.

Bỗng có tiếng suỵt, rồi Quân vẫy tay gọi Hữu và Tuyên đến khi hai anh em lại giường bà Hàn, thì Quân vừa nhấc tí bông trên mũi bà Hàn xuống.

— Thôi bà đi rồi, cậu ạ.

Thế là Hữu xô vào lay tay mẹ, Tuyên lay chân mẹ, rồi hai người gọi rầm rĩ. Ông Hàn bên buồng riêng nghe tiếng chạy

sang, ông nhìn cái cảnh tượng não lòng ấy cũng bu hu khóc.

Sốp phơ vào bẩm :

— Thưa ông có xe rồi.

Là ông Hàn sồng sộc chạy ra.

Xe chạy hết tốc-lực lên Yên-Phụ đỗ ở cửa toà nhà một từng. Chẳng kịp gọi, ông cứ đẩy cửa vào. Con sen đang nằm ở chõng, giật mình nhổm dậy :

— Thưa cụ, cụ hỏi gì ?

— Có phải nhà cô Sửu đây không ?

— Vâng thưa ông phải.

— Cô ấy đâu ?

Con sen ngơ ngác trước sự hấp tấp của khách :

— Thưa cụ... cụ hỏi cô con có ốm không ạ.

Ông Hàn chỉ tay ra ngoài :

— Cậu lấm chó, đi gọi cô ấy về cho tôi. Cô ấy ở đâu ?

— Thưa cụ mợ con đánh chắn ở nhà bà Thơm trên hàng Bún.

— Chị có biết nhà không ?

Ông Hàn bèn bảo sốp phơ

— Đánh xe cho nó lại tìm cô Sửu.

Xe chạy vài phút thì trở lại. Sửu mặt vỗ mang bước xuống.

— Thầy !

— Con

Ông Hàn ôm chầm lấy con khóc.

— Con bỏ nhà bỏ cửa đi lang thang thế này ở lầu lúp thế này

Sửu mặt hờn giận

Con không ở được nhà, con đừng phải đi.

Rồi nàng chỉ vung gian nhà

— Đấy thầy xem, đời thuở nhà ai thầy giàu có hàng năm ba mươi vạn mà con phải ăn ở thế này không ?

Ông Hàn dịu dàng

— Tại tại con chứ, tại con không chịu ở nhà chứ.

Sửu cãi ngay

— Con ở nhà với con cứ ấy thế nào được.

Ông Hàn ôn-tồn

— Ấy bây giờ người ta đã chết rồi, đừng nên nói thế.

Rồi ông dỗ :

— Thôi con thương thầy con về đi, để cho thiên-hạ người ta trông vào, cho các em con nó dỡ tủi thân. Ai lại đi ghẻ chết, con chồng không về chịu tang bao giờ. Thà ở xa xôi đi đành, ở ngay Hanoi...

Sửu đây đẩy

— Ban nãy bác Quản lên đây con đã bảo con không về đâu mà. Con việc gì phải để tang nó. Nó từ tế nhân-nghĩa gì với con. Nó làm cho con phải bỏ cửa bỏ nhà, bây giờ nó chết kệ thây nó.

Ông Hàn vẫn đấu dịu

Đừng nói thế phải tội con. Bây giờ dù con đã thành người thiên-cổ rồi, nói thế làm gì. Thôi con nghe thầy, con về cho thiên-hạ trông vào.

Sửu dơ tay, chỉ vào cỗ

Thầy xem con, bao nhiêu đồ vàng của con, con đã phải bán cả đi để tiêu rồi. Bây giờ con về như con mẹ dại thế này, con trả về.

Ông Hàn hiểu ý con muốn tống tiền mình bèn đón ngay

— Nào con muốn gì thầy cho ngay.

Sửu được cơ hội bắt chẹt, nên ngay:

— Thầy cho con một nghìn con chuộc cỗ

đồ vàng của con, con mới dám vác mặt về cái nhà ấy.

Không lường lự ông Hàn nhận nhời ngay.

— Nhưng thầy không sẵn có bây giờ, con cứ về rồi thầy cho. Thầy không nói dối con đâu.

Sửu ngẫm nghĩ một lúc, bằng lòng. Nhưng vẫn giao hẹn ngay

— Nếu thầy không cho con, con bỏ đi thầy đừng trách con.

— Được rồi, thầy đã bảo thầy cho là thầy cho.

Rồi ông dục

— Thôi con sắm sửa đi, còn về...

PHẦN THỨ SÁU

TÊN người nhà đưa tấm danh-thiếp lên cho ông Hàn. Ông ngó xong, giật mình, vội vàng ngồi nhỏm dạy.

Ông hỏi tên người nhà:

— Mày đã mời ông vào buồng khách chưa?

Tên người nhà khúm núm:

— Bẩm con đã mời rồi.

Ông Hàn bảo Quân lấy quần áo thay.

— Ông bạn thân nhất đời tôi đây, mười mấy năm mới lại gặp mặt đây.

Quân vừa lại phía tủ lấy quần áo vừa làm bộ nghĩ. Bỗng y dừng lại hỏi:

— Thưa ông có phải ông Phấn không ạ?

Phải, ông ấy là bạn cố-tri của tôi, bạn từ thuở hàn-vi.

Khăn áo chỉnh-tề xong, ông Hàn xuống. Đời bạn ngót hai mươi năm mới gặp nhau tả thế nào cho hết những ý tình của cái nói đầu tiên. Nhất đối bạn ấy lại là Phấn vì Trạch, vì yêu đời mà yêu nhau, rồi lại vì đồng tiền mà phụ nhau. Ông Nam-Hương (tên hiệu của Phấn) đứng dạy, chắp tay lễ phép:

— Thưa bác, hôm nay xem báo, mới biết bác gái nhà quy tiên, vậy xin đến chia buồn cùng bác.

Ông Hàn ngượng nghịu, khẽ thốt:

— Xin đa tạ bác.

Tiệc trà xong, ông Nam-Hương, xin vào lễ. Ông Hàn từ chối mãi không được phải nghe theo. Ông cho tìm các con, chẳng đứa nào có nhà cả. Ông Nam-Hương đi theo bạn, tay cầm gói trướng. Lên buồng thờ trên gác, ông Nam-Hương dở bức trướng đưa cho tên người nhà.

— Gọi là thế có mấy chữ kính viếng hương hồn bác gái.

Ông Hàn chỉ cúi đầu.

Khi bành lễ xong, ông Hàn nằn nì:

— Thưa bác, hôm nay bác đã thương tôi, lại chia buồn cùng tôi, xin bác lưu lại với tôi một đêm, cho tôi được hầu chuyện bác.

Ông Nam-Hương gạt ngay:

— Bác thể tình cho, công việc ở nhà bề-bộn lắm.

Ông Hàn nhăn nhó:

— Hôm nay bác đã thương tôi thì thương cho chót. Bác ở đây với tôi đêm nay, tôi thưa bác một vài lời.

Ông Nam-Hương biểu chữ *thương* và chữ *thưa*, bạn muốn nói gì, xong ông vẫn từ chối:

— Thật quả tôi bận quá, không thể ở nán lại hầu bác được. Xin bác cho đến khi khác.

Một cái nhìn cầu-khẩn tiết ra ở con mắt ông Hàn:

— Gần hai mươi năm mới gặp nhau, bác lại không dành cho tôi được một đêm hay sao?

Đến khi ông Hàn nhất-định giữ ông Nam-Hương lại thì ông không thể từ chối được nữa. Ông Nam-Hương từ chối làm sao

được, khi ông thấy ở cái đầu hoa dâm kia thốt ra câu :

— Bác hãy thương tôi lấy một phút đã nào. Trong lúc tôi tai-biến thế này, bác có . . .

Ông Nam-Hương gạt ngay :

— Cái sự tôi đến với bác hôm nay đủ để bác tin tôi quý bác đến thế nào? Hà tất còn phải do dẫn suối ngược.

. . .

Hai ba lần, ông Nam-Hương đang nắm hút thuốc với ông Hàn phải nhỏm dạy :

— Nếu bác còn nhắc lại chuyện cũ, tôi xin về ngay. Tôi muốn dĩ-vãng là dĩ-vãng. Chuyện cũ bỏ đi. Bây giờ thấy bác con cái đề-huề, cửa nhà sung-túc, thế là tôi mừng rồi.

Đồng-tiền đã làm cho ông Hàn điêu-đứng, bây giờ thì ông hiểu nó lắm. Ông biếu cái lẽ tại sao bạn ông, ông Nam-Hương, không chịu muối mặt làm giàu.

Hai ba lần ông định thú, hai ba lần ông Nam-Hương gạt đi :

— Nếu bác còn muốn cho tôi lại với bác,

bác đừng nhắc lại chuyện cũ nữa. Người ta kết-giao với nhau, chỉ nên nghĩ đến những chỗ tốt đẹp của nhau.

Rồi đôi bạn tóc đã hoa dâm kể cho nhau nghe những thăng-trầm trong đoạn đời của mình.

Ông Hàn nhìn bạn một cái nhìn tâm-can:

Bác ạ, thực tâm tôi nhiều lúc nhớ bác quá, muốn lại thăm bác, song nghĩ đến những chỗ trên lệch lại ngượng... thành-thử.., nay lần, mai lữa, một ngày một xa...

Ông Nam-Hương khẽ gật đầu:

— Phần tôi vì muốn để bác được dành danh mưu-sự, nên cũng không muốn đến làm phiền rộn.

Rồi bốn con mắt đảo sang nhau, những cái gì gọi là tinh-anh của tuổi ba mươi đã biến khỏi trên đôi khuôn mặt, chỉ còn lại những đường răn, những đường răn của cả một đời vật lộn chạy trên da thịt...

Những cái nhìn nặng những ý-nghĩa đã làm cho đôi bạn cảm-thương nhau, nhất cái phút tái-ngộ lại diễn trong không-khí ảm-đạm của một nhà tang. Cái chết đã làm cho những tấm lòng cằn cỗi vùng tỉnh

Ông Hàn để rớt xuống má những giọt nước mắt tiếc-thương. Thương cái lầm lỗi của tuổi trẻ, thương người bạn đã bị mình phản-bội, thương người vợ quá-cố, thương đàn con bơ, thương cái thân-thế thảm thương của mình kết cục một cách thảm thương trong lúc đời xế bóng.

Đột nhiên hình ảnh mái nhà lá ở Ngọc Hà, nơi Phấn ở hơn hai mươi năm trước đây, hiện ra trong đầu ông.

Cả ký-ức thủa đầu xanh bỗng đến làm cho ông nấc lên.

Ông Nam-Hương đưa tay úp lấy bàn tay xương xẩu của bạn:

— Kìa bác, bác có muốn cho tôi đến đây với bác nữa hay thôi.

Hữu đến tìm Sửu một buổi sáng. Thấy mặt Hữu, Sửu mắng ngay:

— Gớm cậu độ này ăn chơi sang nhỉ, chủ-nhật nào cũng quần ngựa.

Hữu chối ngay:

— Tôi có đi quần-ngựa đâu, chị! Ai bảo chị thế?

Sửu bĩu môi :

— Tại con Simone, con Yến nó bảo kỳ nào nó cũng gặp cậu lại còn chối.

— À, thỉnh thoảng thì có, tuần nào cũng gì thì oan tôi

Sửu nhìn mặt Hữu, rồi làm bộ sửng sốt :

— Thế nào, cậu nghiện rồi đấy à?

Hữu làm bộ thất sắc :

— Ai bảo chị thế, tôi trông thế này mà nghiện à!

Sửu đi tay vào mặt Hữu :

— Trông mặt cậu ra sái lại còn không nghiện.

Rồi nàng rêu rao :

— Những người nghiện đến hay, bể ai nói đến nghiện là dẫy nẩy lên.

Hữu không chối được nữa, bèn thú, nhưng thú một nửa :

— Nói dấu gì chị, từ ngày mẹ mất tôi buồn thành thử càng hút khỏe. Đáng lẽ tôi chừa lâu rồi. Với lại bực mình với ông cụ, thành thử cũng chả thiết gì nữa. Chị bảo chả hút để làm gì. Con trai đến tuổi kinh-doanh, bố cứ giữ của khư khư, để mình chết đói à. Tôi mà ông cụ bảo cứ ở

ông cụ cho thằng sáu chục thì chị tính mua thuốc lá có đủ không?

Sửa được dịp trút hận, hưởng-ứng ngay:

-- Đấy nhé, cậu xem tôi nhé. Thiên-hạ nó đồn ông cụ quý tôi hơn cậu với dì Tuyên. Nào cậu xem tôi có gì. Mỗi tháng thì cho được trăm bạc, ăn không đủ. Quần áo rách như tổ địa.

Nàng khoát một vòng tay:

— Đây cậu xem nhà cửa tôi đây, anh ấy thỉnh thoảng ở đồn-điền mới về. Mình tôi cậu bảo ít ra cũng vài trăm mới tạm đủ. Thế mà dộng mở mồm xin là ông cụ kể nghìn này nghìn khác cho từ tám mươi đời triều.

Tuy cùng cha khác mẹ, nhưng họ không ghét bỏ nhau, trái lại còn thích nhau là khác. Thích nhau ở chỗ cùng có một ông cha dề mà làm nên. Thích nhau ở chỗ kẻ nào cũng tưởng mình bị cha bạc-đãi. Nói cho đúng hơn, thích nhau ở chỗ cùng là đồ phá của mất dạy. Những kẻ giống nhau, có ghét bỏ nhau bao giờ.

Sau một giờ đồng hồ ca-thán cái đức kiệt của bố, Hữu mới vào đề:

— Hôm nay tôi đến tìm chị để bàn một việc chị tính sao?

— Gì thế cậu, lành tay dữ?

Hữu dơ tay lên giời:

— Lành, chứ mình làm gì mà dữ. Việc có tiền.

Hóa lên, Sửu hỏi ngay

— Việc gì nào, cậu nói cho chị nghe nào.

Hữu trịnh-trọng đặt cái bót thuốc lá xuống bao diêm, nói bằng một giọng bàn-bạc:

— Đây chị xem nhé, thầy thì có hàng năm ba chục vạn mà chị em mình thì đến tuổi làm ăn cả rồi. Thầy thì già, thầy giữ tiền làm gì? Sao chúng ta không họp nhau lại, cùng đến nói với thầy chia cho chúng ta, để chúng ta làm ăn. Là con nhà đại phú gia hàng trăm vạn mà khổ như chị như tôi thì thà chết đi còn hơn.

— Ngộ thầy không bằng lòng.

— Không bằng lòng? Cả ba chị em cùng đứng lên xin thầy phải cho chú lị.

Sửu vỗ tay khen:

— À, ra cậu lấy thế mà khá đấy. Nhưng có chắc không?

Hữu chê mới :

— Đã làm thì phải chắc. Không được chị cứ chặt đầu tôi đi. Đây này, nếu ông cụ chưa muốn chia thì ba chị em cứ xin mỗi người một cái nhà để ở và một vạn làm vốn. Ông ẹ không cho, nhất định xin chia gia-sản.

Sửu xua xua tay :

— Một vạn cơ ắt không được dâu, đến cho nghìn bạc còn đay nghiến đứt thịt ra mửa là:

Hữu vùng vằng :

— À, trước khác, bây giờ khác. Trước kia mình xin là xin để ăn chơi. Bây giờ xin là xin để sinh sống. Không cho thế nào được.

Sửu nhoẻn miệng :

— Ờ, thảm nào, nhà tôi cũng bảo thế.

Anh ấy bảo xin ra tấm ra món thế nào thầy chả phải cho.

Hữu gạt tàn thuốc :

— Anh ấy làm gì?

— Trung đồn-điền Phú-Thọ ấy mà?

Hữu nghĩ nghĩ một lúc.

— Có phải trước làm chủ Chang hai

Dancing?

— Phải.

— Chết chửa, tí nữa, anh em đánh nhau vỡ đầu mới nhận họ

— À cậu cũng quen đấy à.

— Có, tôi có quen, quen vừa thôi, vì trước tôi lại nhầy, gặp anh ấy.

— Để hôm nào tôi nói chuyện xem.

— Bây giờ anh ấy làm gì?

— Đã bảo làm đầu-điền mà lại.

Hữu cười khoan-khoái

— Thôi thế được, để tôi làm cho vạn bạc mà khuếch-trương. Sau này giàu có phải nhớ ơn tôi, đấy nhé.

— Nhưng cũng phải bảo con Tuyên nữa chứ?

— Có chứ, để tôi tìm nó. Hôm nào thấy nó, tôi lôi cả lên đây, là ta khởi-sự, chị nghe chưa.

Sửu nhăn nhó

— Ừ, có mau chóng lên, chứ nghèo lắm tôi đây

Hữu gật gù.

— Tôi còn cần hơn chị. Thằng tiêu bốn

năm trăm bạc. không xoay ông cụ lấy cái vốn buôn bán thì chết chứ lại chơi.

Ở nhà Sửu ra, Hữu gọi một cái cyclo. Chàng chỉ ngoắt tay về phía đường Cổ-Ngư.

— Khâm-Thiên

Xe đang vùn vụt chạy bỗng có tiếng gọi :

— Hữu, Hữu.

Chàng uện gót xuống sàn xe, tên xe « phanh » đứng ngay lại. Một cái xe đạp bay vù đến.

Hữu xuống xe, bắt tay bạn

— Á, à, Phong, đi đâu lâu lắm mới gặp. Giờ làm ăn gì ?

— Buôn bán. Anh ở đâu ?

Hữu đáp ngay :

— Nói thì giải giông lắm, anh có rỗi không đã nào ?

Phong cười :

— Rỗi lắm.

Hữu reo.

— Ô, thế thì xuống Khâm-Thiên với mọa đã nào. Rồi chuyện gì mới chuyện được.

Phong bằng lòng ngay

— Vâng, xin theo anh.

Đào Bích thấy người yêu về mừng quýnh, chạy ra.

— Mình !

— Mình !

Rồi Hữu giới-thiệu Bích với Phong :

— Nhà tôi.

— Anh Phong bạn cũ của tôi.

Hai người cúi đầu chào nhau.

Sau khi nốc cạn mấy chén chè, Hữu bảo Phong :

— Anh có nghe hát không để tôi bảo gọi đào kép.

Phong nhoẻn miệng

— Xin kiếu cái khoản ấy,

Và nói luôn :

— Có cái bàn đèn nào anh cho lấy một cái thì hay.

Hữu cười xòa :

— Ồ thế thì tri-kỷ đệ nhất còn gì.

Rồi chàng lôi Phong lên gác riêng. Lên đến nơi, Phong trách ngay ;

— Sao bạn này không đưa ngay lên đây lại còn bắt ngồi ở dưới. Hay đây là tuồng nội bất xuất, ngoại bất nhập.

Hữu thoái-thác :

— Không, muốn để anh nghe hát đã chứ.

Phong nhún vai một cách thành-thạo :

— Chúng mình thì còn thiết gì trống phách. Đến nhà hát để nằm bàn đèn nói chuyện với nhau thì đúng hơn. Có khi không cần đến cô-đầu nữa cũng có.

— Vẫn thế.

Chỉ một câu ấy Phong đã được Hữu mến rồi. Vì tính Hữu xưa nay vẫn ghét trống phách, đến nhà hát là chỉ chúi vào bàn đèn.

— Thế để thích nhất, anh Phong ai ngờ cũng sành sỏi gớm nhỉ.

Hữu nói xong, quay bảo Bích :

—Mình kiếm cho tôi mấy chai Vichy nhé.

Bích ngoan ngoãn :

— Vâng.

Bích đi khỏi, Phong nói ngay :

— Trông chị ấy thùy-mị nhỉ anh nhỉ ?

Hữu đáp xuôi :

— Ừ, thì cũng khá.

Phong rút thuốc, đánh diêm :

— Trông mặt có vẹt hồng, chưa biết chừng có điềm mừng cơ đấy. Để chốc nữa chị ấy lên để xem tay thì biết.

Hữu, đang cắt bắc, ngừng tay :

— Toa xem được tướng ?

— À, moa đọc có hàng trăm quyển tướng số của Tây và xem cho hàng trăm người. Toa có biết Phi không ? Phi đen ấy, moa xem cho lui tới trước bảo nhất định có tài, quả nhiên kiếm hơn hai nghìn kỳ Per-nod vừa rồi.

— À thế thì moa cũng phải nhờ toa một việc mới được. Moa đang cần một việc.

— Moa xem bằng kinh-nghiệm bằng intuition nên ít nhầm. Đấy rồi tôa xem moa gọi sử vanh vách ra cho toa xem.

— Toa có xem lấy tiền bao giờ không ? Phong gạt phắt

— Bậy nào, ai là thầy tướng. Có cái mình thấy khoa Chiromancie nó cũng có cái hay nên mình khảo-cứu thế thôi.

Hữu tiếm một điếu mời Phong, Phong gạt ngay

— Bác cần có hỏi trước đi.

Hữu cũng chẳng dấu diếm hút thẳng một mạch vào điếu. Thuốc phiện ngấm vào phủ tạng, Hữu mắt lờ đờ, nói với một giọng tinh táo :

— Chốc nữa ma belle nó lên, tôi nhờ anh xem hộ nó một tí. Xem số nó sau này có khá không ?

Phong mỉm cười :

— Vâng, xin xem thật cẩn thận.

Hữu lấy thuốc mời Phong, rồi gật gù :

— Xem thế có bao giờ nhầm không bác : và ai học cũng xem được chứ ?

— Đã xem tí khi nhầm, ai học mà chả xem được. Có điều có người xem được xấu, có người xem nông choèn.

Hữu khẽ nhích môi :

— Nông, xấu, là thế nào ?

— Nông là sách dạy thế nào cứ thế mà đọc ra. Đại để như sách bảo bàn tay đỏ như son là người say mê cuộc đời, vàng như nghệ là người khéo léo tài cán, còn trắng bạch thì bạc nhược vô duyên. Nhưng cũng tuỳ từng người mà áp-dụng chỗ sách sy. Không phải tay ai đỏ cũng passionnel, vàng cũng tài-hoa, và trắng cũng bạc-nhược. Nói tóm lại người biết xem tướng là người có mắt đọc được cả

thần con người. Nhìn thấy những nơi cùng-xâu của tâm-can mà mọi người không nhận ra.

Rồi chỉ vào tay mình

— Như dệ chẳng hạn, người vạm vỡ thế này mà bàn tay ngón ngắn chủn, cứ theo sách là thằng đại lười. Thế mà không, xuốt đời là cả một cuộc chiến đấu. Làm việc là cứ bất phân mộ-dạ, không bao giờ chịu để trễ một việc nào. Cho nên trước khi cầm bàn tay một người phải quan-sát cả diện-mạo, tiếng nói, cách đi đứng, rồi mới dám đoán. Nhờ Linh-giác soi được cả những chỗ ẩn-khuất nhất của đời người.

Hữu nghe Phong nói với một con mắt kẻ khiếp-phục, Chàng ngồi nhổm dậy :

— Anh không thạo tướng số thật. Nghe anh diễn giải tôi hiểu được tài nghệ anh. Nay tôi cũng đang cần biết một vài việc về tương-lai. Chốc nữa anh sẽ xem cho tôi.

Bích lên đem theo hai chai vichy và một «túc» thuốc lá Camel. Hữu thấy người yêu cầm túc thuốc reo lên :

— Chérie khá thật, thành thật, đáng thưởng một vạn cái hôn, bây giờ còn mua được Camel cho anh.

Bích nở một nụ cười kín đáo :

— Biết anh cần, em phải gửi mua tận trên phố.

Hừa ném cho người yêu một cái nhìn như muốn nuốt da thịt :

— Rồi anh thưởng công cho. Anh sẽ nói với anh Phong xem cho em một quẻ, để biết tương lai ra sao.

Quay sang Phong :

— Số em tôi thế nào, anh cứ nói thế nhé. Đừng nề nang gì cả. Hay dở anh cứ gọi toạc móng heo ra.

Phong trịnh-trọng đặt tay Hừa lên gối. Chàng khoan thai nhìn từng ly từng tý những nét ngang dọc trên bàn tay. Trầm ngâm một tác lâu, chàng cất tiếng rất đĩnh đạc :

— Anh thì tôi không cần phải nói sống bao nhiêu tuổi, con cái thế nào, công danh thế nào, thê-thiếp thế nào.

Những cái ấy để cho người thường. Anh tôi chỉ nói một câu này là đủ :

Anh tuy sinh là con nhà bách vạn, nhưng phải đào bới mới ra tiền.

Vì voie lactée của anh bãi bãi lên tận ngón

tay út, chỉ một nông-nỗi ấy cũng đủ tả cái đau không tên tuổi, của anh rồi.

Hữu nhẩy chồm lên :

— Đúng, anh giỏi thật.

Quay sang Bích :

— Đây, anh Phong nói đấy, anh phải đào bới mới ra tiền tuy là con nhà giầu bách vạn không em lại cứ tưởng anh làm bộ túng bấn để làm gì em. nói xong chàng lại đặt bàn tay xuống :

Anh xem hộ đệ can này có giầu không?

Phong lại ngắm nghía, lại dí mắt vào sát tay :

— Giầu, thế nào anh cũng giầu, nhất định rồi vì ligne de chance của anh lên cao vút. Có mà chạy đi đằng giời. Nhưng nên nhớ là anh giầu vì có nghị-lực sống trong đời chứ không phải giầu gia-truyền.

Rồi dơ ngón tay cái của Hữu lên :

Đây anh xem cái núm bọng lên thế này là người giầu nghị-lực lắm.

Lại dơ ngón tay cái của mình chỉ vào đốt thứ hai :

Đệ thì được cái lý-luận khá, vì đốt thứ hai ngón tay cái dài vào u «khoát-đạt».

Hữu nhoẻn miệng cười. Chàng bảo Bích :

— Mình đưa tay để anh Phong xem cho.

Bích như con chiên con đặt bàn tay húp măng trên cái gối. Phong lấy ngón tay chỉ theo những đường ngang dọc rồi lẩm bẩm :

— Quý tướng, lạ, lạ thật, năm đầu ngón tay đều có hoa cả năm.

Suy nghĩ một lúc chàng nói to :

— Chị có bàn tay quý trần đời, nghìn người chưa chắc một người có. Bàn tay này phải là bàn tay của những phu-nhân các vị phú-gia địch quốc.

Rồi làm một cử-chỉ thân-mật, Phong đưa tay cho Hữu :

— Bắt tay mừng anh một cái nào. Chị ấy số giàu sang lại là người yêu của anh, tất nhiên anh phải giàu sang chứ.

Cuộc xem số này đã làm cho Hữu tin mình có nghị-lực, có tiền bạc triệu. Chàng vui về bảo Phong

— Bây giờ tôi mới nói để anh biết : Anh đoán thành thật. Hiện nay chính tôi đang tìm cách đào bới cho có tiền. Nghĩa là tôi định vài hôm nữa sẽ họp em gái tôi và người con riêng thầy tôi, lại xin thầy tôi chia gia-tài cho.

Phong bắt chặp cơ hội :

— Thì việc gì phải xin chìa xin chiếc lôi thôi. Con xin tiền cha mẹ mỗi lúc phải nhờ đến pháp-luật có mà chết. Ngoài thì là lý, song trong là tình. Tôi cho chỉ có một cách là mình chịu khó làm ăn đứng đắn, tự khắc cha mẹ phải bỏ tiền ra.

Hữu nhún vai :

— Anh không biết mon père khiếp lắm. Tiếng giầu có hàng dăm ba chục vạn, nhưng không bao giờ dám bỏ cho con cái lấy dăm ba nghìn để kinh-doanh. Anh tính tôi từng này tuổi đầu, thầy tôi bảo cho mỗi tháng trăm bạc thì có chết tôi không anh. Phen này tôi quyết thế nào cũng xin ông cụ vạn bạc để buôn bán cái gì không thì nguy to.

Phong cười cái cười ý-nhị :

— Anh có muốn cụ bỏ ra cho anh ngay vài ba vạn thì anh nghe tôi. Tôi có cách Lấy tiền của cha mẹ mà lấy một cách êm đẹp mới thú chứ.

Hữu rút khăn tay lau mặt :

— Anh tính ai còn muốn chuyện này chuyện khác trong gia-đình. Khốn nhưng xin không được, anh bảo làm thế nào ?

— Tôi đã bửa với anh là đã xin thì phải được. Chỉ sợ mình xin không đúng nghẽo

thôi. Nghề đời bao giờ cũng thế. Một đồng không đáng mất cũng không ai chịu mất. Bạc vạn lúc thấy ra tấm ra món cũng bỏ được. Bây giờ anh cứ nghe tôi mở một sở Công-nghệ gì, hay làm Représentation, Commission, tự khắc cụ nhà bỏ ra cho anh bạc vạn ngay.

Hữu lắc đầu :

— Anh tưởng thế ?

Phong cả quyết :

— Tôi biết chắc là được, chứ lại còn tưởng gì. Tôi nói điều này anh đừng giận. Anh cứ nằm một sở hút thuốc phiện thế này đời nào các cụ chịu bỏ tiền cho anh. Anh không thấy nhiều khi trong một gia đình hai ông con. Ông Hai xin một vài vạn làm ăn chỉ nói một lời là được. Ông cả một năm mới chịu cho được năm ba trăm một nghìn, tai tiếng ầm lên. Đồng tiền mình được nhiều ít là ở mình, ở cái cốt-cách làm người của mình. Tôi chắc anh cũng đã lấy của cụ nhiều lần, nhưng khéo lắm cộng lại chỉ đáng ba nghìn một vạn là cùng. Nhưng cái khoản «sợ» chắc cụ sợ anh lắm. Vì sao ? Chắc anh đã rõ. Đồng tiền mất không phải cách làm cho người mất có cảm-tưởng mình bị cướp giật, ai cũng ức.

Hữu gật gù

— Anh nói cũng có lẽ.

Rồi hạ giọng :

— Anh linh tôi còn biết làm ăn gì mà bảo chẳng làm cho thầy tôi thất ý mỗi khi lấy tiền của cụ.

Phong tròn xoe hai con mắt

— À, thì bây giờ anh bắt đầu làm ăn đi. Hoạt-động đi vào. Con một nhà đại-phú gia, đại-thương gia mà lại chịu thức thủ à. Anh ra buôn bán tôi chắc thiên-hạ sẽ vị nể nhiều. Vì tiếng tăm của cụ có ảnh hưởng đến công việc của anh.

— Anh bảo tôi nên làm gì bây giờ ?

— Mở các xưởng công-nghệ, các sở đứng trung-gian ăn hoa-hồng, một nghìn thứ.

— Khó lắm anh ạ.

Phong cau mặt

— Sao lại khó. Này tôi hỏi thật anh, anh có định làm ăn thì bảo tôi. Tôi đứng lập công cuộc cho anh. Anh bỏ tiền.

Thời buổi này chỉ sợ không có tiền, có tiền cứ đóng cửa ngồi trong buồng cũng tháng kiếm hàng nghìn.

Hữu lại tươi tỉnh :

— Ừ mà thế thật, tôi thấy thầy tôi mấy năm gần đây chỉ buôn một vài thứ ấy thế mà lãi bạc vạn cũng dễ.

— À, cụ thì không thể bì được, chúng mình làm gì có vốn mà hòng ăn nhiều lãi.

Hữu như chợt nghĩ ra một ý-kiến, chàng bảo Phong bằng một giọng chắc nịch :

— Anh tìm bộ tôi xem có cách gì làm ăn không ? Tôi xoay tiền.

Phong cầm chai vichy, mấy cái cốc để ra một bên, rồi mở đầu :

— Anh bằng lòng làm, tôi mách anh một việc. Chỉ có hai vạn bạc vốn, mỗi tháng có thể kiếm nghìn bạc lãi, ngon không ?

— Nhất định chứ lại còn bằng lòng làm gì nữa. Anh cứ nói. Thôi, tôi nói thế này cho gẫy gọn này. Anh có sáng-kiến gì xin cứ cho tôi biết. Tôi bằng lòng cộng-tác với anh. Ngay từ hôm nay, anh là người chung-phần với tôi. Cùng làm việc, cùng hưởng lợi-tức, kẻ có của, người có công.

Phong không ngần-ngừ đáp ngay :

— Vâng thế tôi xin vui lòng làm việc với anh. Nhưng trước khi bàn tính công việc anh cho phép tôi được nói thật tất cả những điều tôi nghĩ.

Hữu sốt sắng

— Cái đó đã hẳn.

— Phàm việc gì cũng thế. Phải biết đâu giày mối dợ đã rồi mới liệu cách tiến-hành. Trước hết tôi hãy xin phép hỏi anh một điều. Hiện bây giờ trong túi anh có bao nhiêu tiền.

Hữu nhăn nhó

— Tôi có tiền đâu.

Phong gặng

— Nhưng ít nhất anh cũng phải có một tí chứ.

— À, có, nhưng có thì có bao nhiêu. Chỉ đủ tiêu nhẩm.

Phong lại gặng :

— Nhưng bao nhiêu ?

Hữu ngượng nghịu :

— Có vài bốn trăm thôi mà.

— Anh làm ơn cho biết đích xác.

Hữu nhẩm nhẩm :

— Có độ ba trăm.

— Ba trăm, vâng, thế còn việc nhân duyên của anh, anh định thế nào ?

Hữu nghĩ một phút :

— Kể ra thì tôi cũng mến elle lắm.

— Anh có thể lấy chị ấy ngay được không?

— Được chứ, nhưng tôi làm gì có tiền mà lấy.

— Mất độ bao nhiêu.

— Ít ra cũng nghìn bạc.

— Nghìn bạc, vâng, chắc anh không thể xa chị ấy được một tuần lễ.

— Cái đó cố nhiên.

— Vậy mỗi ngày anh ở đây, anh phải chi bao nhiêu.

Hữu cười gượng:

— Vì là nhà hát của sa mère nên mỗi ngày tôi phải chi ba chục.

— Lại còn tiền ngoài nữa chứ?

— Vâng, tiền ngoài mất độ mười lăm đồng nữa, kể cả thuốc men. Vị chi là bốn mươi nhăm đồng.

— Vậy chỗ ba trăm bạc của anh không đủ chơi mười ngày.

— Thì thế, cho nên tôi mới phải lo buôn bán cho có tiền.

Phong gõ gõ xuống xập, lơ đãng nhìn ra cửa sổ. Chàng đang nghĩ cách để gỡ mối chỉ đầu tiên. Sau vài phút suy tính, Phong chậc

lưỡi một cái, rồi tiếp :

— Thế thì bây giờ phải tính thế này. Vì công cuộc kinh-doanh lúc ban đầu, anh phải hy-sinh một vài sở-thích. Anh hãy tạm cách xa chị ấy một tuần lễ có được không ?

Hữu băn khoăn :

— Kể thì sao không được. Nhưng để nhớ elle lắm.

Phong ngắt lời bạn

— Sao lại chẳng nhớ, song bắt đầu một công-việc mà anh không chịu kìm hãm bớt sở-thích thì thành công thế nào được.

Hữu nghĩ một phút, rồi cả quyết :

— Được, tôi có thể làm theo anh được.

— Chắc chứ anh.

— Chắc, tôi là người có nghị lực cơ mà ?

Phong cười :

— Đã tính làm ăn to, chả có nghị lực cũng phải có. Tôi sở dĩ yêu-cầu anh xa chị một tuần là để dùng ba cái trăm còn lại của anh vào việc.

— Việc gì anh ?

— Vào sự mở một xưởng chế-tạo sà-phòng.

Hữu trố mắt :

— Mở sở sà-phòng bằng ba trăm bạc,

— Ấy, thế để mới bảo là gỡ mối.

— Ba trăm bạc của anh, tôi đi thuê ngay một cái nhà.

Nói đến thuê nhà, Hữu gạt ngay :

— Mon père thiếu gì nhà Chúng mình lại phải đi thuê.

Phong cười cái ngây thơ của bạn.

— Anh rõ thực thà quá. Cụ tuy nhiều nhà nhưng mỗi lúc đuổi được người ta đi cho chúng mình ở đâu. Vả lại đã làm việc phải cho nó đường hoàng đừng có mơ muội thì mới tin được.

Thuê được nhà rồi, tôi đi sắm đồ đạc, bureau tấ để échantillon và kẻ biển. Khi đã làm xong sở, ta mới đăng quảng-cáo ầm lên sở sá phòng Hanoi mới xuất đầu lộ diện.

In giấy má, phát cáo bạch. Nghĩa là tôi có thể dùng ba trăm bạc của anh làm cho cả Hanoi biết Hanoi mới có thêm một sở sá phòng.

Hữu cười :

— Thế sá-phòng đâu mà bán ?

— À thì hãy làm cái vỏ đã, rồi ta lo cái ruột sau.

Hữu lưỡng-lự :

— Thế ngộ sau tôi không lo được tiền thì sao.

Phong vỗ vào tay bạn :

— Khổ lắm, anh cứ tin sự xếp đặt của tôi. Tôi khắc làm cho anh có tiền, làm cho sở sà-phòng Hanoi có hàng. Miễn anh cứ nghe theo tôi. Phải có bấc có đèn cái đã, rồi mới có người đổ dầu vào sau.

Hữu cười xuề xoà

— Anh quả có tài kinh-bang tế-thế. Thôi mọi việc để xin trông cậy ở anh.

Phong nhũn nhặn :

— Cảm ơn anh, để xin bày tỏ nốt. Khi sở đã lập thành, các báo đã đăng rầm rĩ tên anh, lúc bấy giờ ta mới về thưa với cụ. Mời cụ lại bureau, tôi khẽo có cách xin cụ giúp vốn cho anh. Nhưng điều cần lá tôi thưa thật : « Chúng ta tinh việc đây là tinh việc trường-cửu. Anh phải hết sức cẩn-thận về tiền nong mới được. Việc gì cứ phải xin từng trăm để tiêu, ta nhờ cụ cái vốn, rồi kiếm lãi tháng dăm bảy trăm, lúc ấy tha hồ sai phí có phải sung sướng không ? vừa là con người đứng đắn, vừa tha hồ vung vinh. »

Phần kết

Sau khi ông Hàn lại xem cơ ngơi làm ăn của con, ông đã bằng lòng bỏ ra hai vạn bạc, và cho thêm cái ô-tô của ông đang dùng, để Hữu làm việc.

Cái bào-thai kết trong gian-trá lại trở về gian-trá, Hữu nắm được tiền, liền đi biệt. Chàng lại đến sầm lì nhà Bích. Bao nhiêu lần Phong năn nỉ khuyên chàng nên nghĩ đến tương-lai, chàng chỉ ậm-ừ. Rồi kết-cục chàng bảo Phong :

— Thôi anh ạ, tội quái gì mà làm cho nhọc xác, cứ để bành ngơi cái sở dầy để đẹ có chỗ lấy tiền của ông cụ. Làm làm gì, lời lãi được bao nhiêu. Cho chúng ta có giỏi lắm, tháng

kiếm nghìn bạc là còng. Đằng này nghỉ ngơi cho nó khỏe khoắn, cần tiền tôi lại có thể xin được nữa.

Phong làm mặt giận :

— Nếu anh làm thế chỉ được một bận, rồi cọ rõ chuyện, lần sau có giời đào.

Hữu cười nhạt

— Làm sao mà hết được. Không có sà-phòng thì ta đặt vào chục hòm, bán gọi là che mắt ông cụ.

Nhưng rồi chàng chặc lưỡi :

— Ối rào ! hơi đâu. Hãng cứ biết tiền cho hết hai vạn này, rồi lại liệu.

Khi Phong nói giật quá, Hữu đành bỏ ra hai nghìn với một câu nói cho xuôi chuyện :

— Thôi đây, tối cứ đưa anh hai nghìn anh làm thế nào thì làm. Miễn thấy tôi không biết chuyện là được.

Phong thấy không thể nói gì hơn được, chàng liền nhận tiền.

— Tôi rõ thật là cái thân tội của anh.

Hữu cười :

— Thì anh là quản-sự của sở «sabong» Hanoi mà lị. Thôi bây giờ công việc ở cả anh đấy, mặc anh. Miễn anh thương tôi đừng

bắt tôi dùng tay vào là được.

Một tháng sau Hữu lại tìm Phong, chàng bàn với Phong cách lấy thêm vài vạn nữa của ông Hàn. Phong lắc đầu:

— Không được đâu anh!

Hữu nhăn nhó:

— Không được là thế nào, không nhân cơ hội này « thương » thêm vài vạn nữa thì rồi lắt ngẵng.

Phong cười nhạt:

— Anh có cách gì, chứ tôi thì chịu.

Hữu ghé nói thầm với bạn, rồi tiếp theo một chuỗi cười

— Thế nào cụ cũng mắc. Cái gì chứ vừa được tiếng giúp con, vừa không mất gì ông cụ nhà mơ thích mê.

Phong bắt tay, đáp xuôi:

— Chịu, tôi chịu, anh có làm thì làm. Tôi thấy bất nhẫn thế nào ấy. Ai lại ăn ở thế giời nào chứng.

Hữu bĩu môi:

— Nếu anh ở địa vị tôi, anh cũng không thể nào làm khác được. Con một đại phú

gia mà trong tay không có dăm vạn bạc phục mà chết.

Khi thấy bạn ngần ngừ, Hữu tấn-công về mặt lợi :

— Anh cứ giúp tôi một tay, xong việc này tôi biếu anh ba nghìn nữa để anh thêm vào mà khuếch-trương công-việc.

Như tấm phên sắp sửa đổ được cái gậy chống, Phong nghĩ đến ba nghìn đồng liền nhận nhời giúp Hữu. Chàng liền cho đóng năm mươi cái thùng gỗ bộ Hữu để sẵn chờ khi nào Hữu điều đình với ông Hàn thì cho xe lại.

Ở trên xe bước xuống' Hữu tay cắp cặp ra giảng những tay doanh-thương. Hôm nay chàng lại mặc short, thành thử trông dân giỏi. Ông Hàn thấy con liền vỗ vọp :

— Thế nào, công việc của cậu có phát đạt không ?

Hữu làm bộ tư lự :

— Thưa thầy cũng khá. Nhận được hơn vạn bạc commande. Nhưng lúc này soude caustique khan, thành thử con cũng lo. Làm việc lại gặp phải lúc vật liệu khó kiếm, số con vất vả thật.

Ông Hàn ngay tình an-ủi

— Có khó, có dễ lo gì. Khó, Khó cả thiên hạ, gì mình con.

Hữu nể oải :

— Vâng kể thì thế đấy. Nhưng giả không bị nạn khan hàng, con còn nhận được khối commande của các nhà tây. Như thế chắc biết chừng chuyến này con khá to.

Ông Hàn dịu đàng :

— Thì cứ dần dà. Buôn bán đi đâu mà vội

— Vâng, vội cũng không được.

Đà dặn một lúc, Hữu vào câu chuyện:

— Hôm nay con lại thưa chuyện với thầy nhờ thầy giúp con thêm một chút.

Ông Hàn sợ phải bỏ tiền nữa, nhát nhó :

— Thầy còn tiền đâu !

Hữu đáp ngay

— Thầy giúp con được thì hay quá

— Thầy có còn tiền đâu !

— Thầy cố giúp con chuyến này. Con mà mua được chỗ «sút» này thì con lãi mua làm gió trong làng sà phòng.

— Nhưng thầy có còn tiền đâu !

Hữu nằn nì :

— Thầy để con thưa thầy thế này. Thầy mua giúp con năm mươi thùng sứt, thầy để đấy cho con. Khi nào con cần con đem tiền lại thầy bán cho con vài thùng mẹ. Con biết một chỗ mua rồi. Thầy không giúp con ngay, người ta mua mất thì con khó làm ăn lắm. Vả mua như thế lợi cho con được vài ba nghìn Sau này mua bị giá cao. Tiền không có thầy giật tạm đâu chẳng được.

Ông lặng thinh một lúc rồi đáp:

— Được, thế thầy cố vay giúp con, nhưng con phải đem hàng về để đây Rồi khi nào cần, con phải đem tiền đến mà lấy.

Hữu sướng rơn, chàng vội vàng từ giã ông Hàn :

— Vâng thầy thương con thế thì may quá. Con phải đến ngay chú Wong không chú lấy bán mất thì lỗi thôi.

Hai cái xe camion xình xịch đỗ ở cửa nhà ông Hàn năm sáu lượt. Năm mươi thùng sứt có étiquette to tướng gián ở ngoài, đai sắt cẩn thận được bọn phu lễ mễ chất vào garage nhà ông Hàn. Đồng thời hai vạn bạc cũng ở tủ sắt của ông Hàn

chui ra, rơi vào tay một người mại-bản khách. Người mại bản này là tay sai của Hữu

Ông Hàn đợi một tháng, hai tháng, ba tháng, cho đến tháng thứ bảy thứ tám cũng không thấy con lại, lấy «sút». Ông đâm nghi, cho tìm Hữu. Tìm đâu cũng chẳng thấy tăm hơi con. Ông liền cho đi thử một hòm. Chỉ toàn những đất sét là đất sét. Ông ngã ngửa người. Con ông đã lừa ông, đứa con ông tưởng đã tu chí làm ăn, làm ông một vố thế này thì còn giời đất nào Mâu uất lên tận cổ, ông ốm luôn một tuần chủ nhật.

Đương khi ấy, Sửu và Tuyên xồ vào nhất định bắt ông chia gia-sản lấy cớ nếu không chia ngay, Hữu sẽ phá tán hết. Ông Hàn đang như con thú bị thương bị đứa trẻ ném đá nó gầm lên, ông Hàn liền chửi hai con thậm tệ.

Sửu và Tuyên nhất-định đến nhờ luật sư bênh vực. Cái tin hai con gái ông Hàn đi kiện đòi chia gia tài âm thầm làm ông càng uất thêm.

Giữa lúc ấy thì người bạn cũ của ông lại hỏi thăm ông.

Ông Nam-Hương ghé vào chiếc xập ông Hàn nằm, hỏi :

— Bác một đã lán chưa ? Các cháu đâu cả, sao không đứa nào ở nhà trông nom bác.

Ông Hàn thở hổn hển

— Chúng nó giết tôi.

Rồi ông rít lên

— Chúng nó bôi gio chát chấu vào mặt tôi. Phen này tôi có chết, tôi sẽ làm cho chúng nó chết theo. Tôi sẽ cụng cả gia tài của tôi vào bả sơ.

Ông Nam-Hương nắm tay bạn, ôn tồn :

— Bác bây giờ già rồi. Của cải kiếm được chả cho con thì cho ai. Đời của của mấy đời cày rày mò Bác cứ nghe tôi, chia cho chúng nó mỗi đứa một ít, còn giữ lại một ít dưỡng già. Đứa nào khôn thì giữ được mà ăn, đứa nào dại thì chết. Bác tuổi tác thế này hơi đâu giữ của để vào thân.

Ông Hàn nước mắt ràn rụa :

— Bác ơi ! nếu tôi chia cho chúng nó tôi tin chỉ vài ba năm, chúng nó sẽ phá tan hết, của tôi kiếm được mồ hôi nước

mất trong bao nhiêu năm giời, bây giờ để chúng nó ném đi, tôi nhắm mắt yên thế nào được.

Ông Nam-Hương thở dài :

— Thôi bác ạ, tiền là tiền, tôi xin bác phải nghĩ lại. Không nên lo lắng quá mà thiệt thân. Bác bây giờ già rồi, giữ làm gì. Cốt sao cho khỏe khoắn vui vẻ là sung sướng. Bác phải giữ gìn thân thể mới được, đã lao tâm khổ tứ từ trẻ đến giờ. Tuổi già được thảnh thơi mới phải chứ.

Nhời nói chân thành của bạn khiến ông Hàn nức nở. Ông đơ bàn tay khô đét nắm tay ông Nam-Hương và nói rất khẽ :

— Tôi không ngờ gia-đình tôi lại hại hoại thế này. Các con tôi nó phá tán của cải của tôi, nó lại bỏ tôi nằm ốm sắp chết trong cái nhà này, chẳng đứa nào bén mảng về. Và hễ chúng nó thò mặt về là y như nói đến chuyện chia gia-tài.

Rồi ông oà khóc.

— Uất chết mất bác ạ. Tôi không thể sống với cái lũ khốn nạn ấy.

Ông Nam-Hương vuốt tóc ở trán lên cho

ông Hàn

— Bác phải nghĩ lại mới được, đừng quá phẫn mà thiệt thân. Phải những đứa con như thế thì đành chứ biết làm thế nào. Để rồi tôi bảo các cháu.

Ông Hàn ngước mắt nhìn bạn, nhìn cái khuôn mặt sáng ngời của bạn không bợn chút ưu-tư, ông thấy lòng như có chất gì sàn sạn làm ngừng mạch máu:

— Bác thương tôi quá, thôi xin bác nghĩ tình tha thứ cho tôi.

Nói xong ông Hàn thiu đi. Ông Nam Hương vội vàng an ủi

— Bác cứ yên tâm, tôi bao giờ cũng nghĩ đến chỗ giao-tình của chúng ta từ thuở hàn vi. Vả lại, tôi với bác thì có điều tiếng gì. Trong lúc làm việc, mỗi người vẫn có quyền làm theo sở-hướng của mình.

Rồi ông xuê xoa

— Thôi tôi với bác bây giờ cũng chẳng còn sống được bao nhiêu nữa. Ta cứ vui vẻ với nhau cho nó sướng đời. Hơi đâu nghĩ chuyện cũ cho bận lòng.

Ông Nam Hương ra đến cửa thì vừa gặp Sửu và Tuyên. Hai nàng đều đon đả :

— Lạy bác ạ.

Ông Nam-Hương mặt rầu rầu :

— Hai cháu đi đâu về ?

Sửu nói ngay :

— Thưa bác con ở nhà con lại đây.

Ông Nam-Hương dịu dàng

— Bác vừa vào thăm thầy cháu mệt nằm trên nhà.

Rồi ông lại theo Sửu và Tuyên vào nhà Ông bảo hai nàng ở lại buồng khách. Ông-tôn ông bảo bọ :

— Các cháu ở nhà trông nom thầy, thầy mệt lắm. Các cháu hãy thương thầy, cả một đời vật lộn để kiếm tiền, lúc giờ về già tưởng được nhàn nhã, ai ngờ lại khổ quá hồi còn trai trẻ. Các cháu nên nghĩ đến sức khỏe của thầy, đừng làm gì cho thầy phải buồn lòng.

Tuyên nhăn mặt :

— Bác không biết, tại thầy cháu cả. Thầy cháu cho anh Hữu bao nhiêu vạn, mà chúng

cháu không được một xu nhỏ. Bác xét cho chúng cháu cũng cần tiền chứ, thế mà động xin là thầy cháu gắt ầm nhà nhiều khi lại còn đuổi chúng cháu không cho nói. Nếu chúng cháu không xin chia thì anh Hữu anh ấy phá tàu hết. Sau này chúng cháu nhờ cậy vào đâu.

Ông Nam Hương gật gật đầu :

— Các cháu nói cũng có lẽ, nhưng cũng phải xin tùy từng lúc. Thầy đương ốm không nên làm cho thầy bực mình. Các cháu chỉ nghĩ đến thầy các cháu khổ sở vì các cháu Bác tưởng không còn gì hơn, các cháu cứ ở nhà hầu hạ thầy. Rồi sau này lúc nào thầy vui vẻ các cháu xin thế nào thầy chẳng cho.

Sửu thở dài :

— Thầy cháu thì bao giờ vui vẻ. Hễ lúc nào nói đến tiền là thầy cháu lại phát sốt phát rét lên. Hàng trăm lần như thế rồi.

Ông Nam-Hương mỉm môi như người sắp định làm việc gì kín đáo

— Các cháu cứ yên-tâm thế nào sau này chờ lúc nào thầy khỏe khoắn, bác nói cho. Thầy cháu được cái cũng nể bác.

Và ông chuyển sang giọng cảm-động :

— Tiền của bây giờ là của các cháu chứ của ai, đi đâu mà vội. Hãy ăn ở cho hiền thảo giời không cất phần đâu mà sợ. Bác trông thấy thầy nằm rên khừ khừ, không có các cháu nâng giấc, bác buồn lắm. Ai lại để thầy chồng trơ như thế, tội chết.

Sửu hơi động lòng

— Kẻ lắm lúc cũng thương thầy cháu, lắm lúc lại giận. Ngót sáu mươi tuổi đầu, gần kề miệng lỗ còn khư khư ôm kết bạc Chẳng biết để làm gì.

Tuyên bọa theo

Cháu không hiểu tại sao thầy cháu mê tiền thế ?

Ông Nam-Hương buông một câu nó làm rồi lại tấm lòng kẻ làm con :

Sau này các cháu có con các cháu mới biết cái lẽ để cha mẹ ốm đau không trông nom nâng giấc là lỗi đạo.

Rồi ông chỉ lên gác

— Thôi các cháu lên với thầy.

Những ngày ốm đau của ông Hàn là những trừng-phạt ghê-khiếp tội-ác ông đã phạm. Không phải cái đau rứt ruột của xác, mà là cái tê-tái buồn thương của hồn nó ngấm ngầm dục ruỗng phủ-tạng. Nỗi buồn thương của một kẻ có con cũng như không, đêm cũng như ngày nằm gián xuống giường khặc khừ rên cũng chỉ có một mình. Có cái bóng người nào là cái bóng của gia nhân đầy tớ. Các con ông không ai chịu hầu ông trong lúc xác-thịt ông đau. Gian buồng ông nằm lạnh hơn ở nhà thương tỉnh nhỏ.

Vì không có ai phục-dịch nên bệnh ông một ngày một trầm trọng. Quân, người bồi tiếm trung thành của ông, phải tận lực nâng giấc ông. Nhiều lúc tưởng ông bết nợ áo cơm thở hơi cuối cùng, y bỏ chạy chạy nháo đi tìm ông Nam Hương. Ông Nam-Hương tất tưởi như người đi cắt thuốc, lại thăm bạn. Khi thấy chỉ còn da bọc lấy xương, ông hoảng hốt đến nhà rể ông là bác-sĩ Vinh. Ông tha - thiết kể cảnh-ngộ bạn và ân-cần dặn Vinh:

— Cơn nên vì thầy, mỗi ngày lại thăm

bác một lần. Bác là bạn cố-giao của thầy

Hàng ngày Vĩnh lại thăm bệnh cho ông Hàn. Nhờ sự tận tâm của Vĩnh, ông đỡ dần. Sau một tháng thuốc men, ông đã đi lại được. Ông gọi Vĩnh đưa năm trăm bạc Vĩnh hết sức từ chối :

— Bác đừng cho cháu thế cháu không dám lấy đâu. Chẳng may các anh cháu xa vắng, cháu ở gần gũi, cháu có bổn phận phải thay các anh cháu trông nom bác. Cháu bảo bác thế chứ thế nữa cũng không dám quản công.

Ông Hàn cảm-kích, nào nì :

— Cháu cầm lấy cho bác yên lòng. Thấy cháu và cháu thương bác thế là bác đủ cảm tấm lòng rồi. Bác thật không ngờ thầy cháu lại còn đoái-tưởng đến bác. Cửa nhà bác có tan hoang thế này, bác mới biết thầy cháu đã cải-tử hồi sinh cho bác.

* *

Ông Hàn khỏi hẳn rồi, ông mới cho Quân đi tìm các con về. Biết rằng chỉ tìm không chúng nó chẳng chịu về nào, ông bèn bảo

Quản

— Tôi bây giờ nghĩ lại tôi thấy tôi cũng đã khe khắt với chúng nó nhiều quá. Bác đi tìm ngay chúng nó về đây cho tôi, để tôi chia gia-tài cho chúng nó.

Rồi ông làm bộ thở dài :

Thôi thì mặc khôn sống mống chết, tôi cũng chẳng hơi đâu lo cho chúng nó mãi

Và ông đạo nghĩa :

— Bây giờ mình còn sống không cho chúng nó, chết đi cũng về tay chúng nó chứ gì. Chi bằng thôi thì của thiên giả địa. Chia cho chúng nó tiêu, cho chúng nó khỏi oán thán.

Quản tưởng ông Hàn đã đổi bụng, bớn bở

— Vâng, ông nghĩ thế là chí phải. Các cô cậu ấy vẫn khổ về chỗ chưa được ông cho ra ở riêng.

Ông Hàn thình lình bị tên bồi tiệm bắt phải nghe câu *ở riêng* choáng váng. Ông nghĩ đến nông nỗi các con ông mà giận sôi ruột lên Con giai chưa có vợ, cả tháng

không ở nhà lấy một ngày. Con gái chưa có chồng cũng bỏ nhà đi hàng năm ở tu-bạ với hết đứa này đứa khác. Ông sót sa cho thân phận mình, không ngờ lúc già nua lại bị nhục nhã như thế. Ông không ngờ một đời xoay trần với đồng tiền của ông lại kết cục một cách bi thương thế này. Ốm, vì con mà ốm, không được một chén nước của con đem lại. Hễ có thấy mặt thì chỉ được câu đầu câu thứ hai, đến câu thứ ba là các con đã lại khảo-đả ông về chuyện tiền-nong. Hết đứa này xin lại đứa kia. Sửu tị-nạnh ông đã chiều Tuyên quá, Tuyên thì lại nghi ngờ ông tư tình cho Sửu. Chán, chán quá. Các con gái ông đã đến cơm giả sữa cho ông bằng những câu cãi giả cau-có « Thầy thế này... » « Thầy phải biết... »

Còn con giai ông, một thằng lắc cắc ngoài hai mươi tuổi đầu đã nghiện. Người bủng beo trông rõ rành rành hình-thù cờn cái chú Trò. Ăn cắp chán xoay ra buôn, buôn để dễ ăn cắp. Lừa của ông bốn năm vạn bạc. Lấy vợ góa đầu... Nghĩa là ông muốn

đập tan trái-đất này ra gào thét lên : « Sao tôi lại có thể khổ sở đến thế này ».

— Sao giời lại bắt tôi khổ cực thế này ! Ông lại khóc nức nở. Cả một đời vật lộn để cho có tiền. Được tiền rồi thì làm gì .. Thì để lúc đời đã rút hết sinh-lực, nằm chờ chết với một thằng bồi tiêm, với những thứ đồ đạc cầm như hến.

Cay đắng nhất là đã lâu lắm các con ông không hề đứa nào nói được với ông lấy một nhời âu yếm. Các con ông chỉ gặp ông khi nào cần tiền. Ngoài đồng tiền ra, ông và các con ông không còn biết gặp nhau để làm gì. À cũng có một vài lượt họ rủ nhau kéo đến, trong lúc ông nằm rên bắn chăn lên, để bắt ông chia gia-tài.

Ông giận, giận các con lắm, nhưng lòng kẻ làm cha bao giờ chả thế, giận chán cũng có lúc nhớ. Nhớ đến, ông lại sai người đi tìm. Nhưng nếu chỉ tìm để gặp con thì không bao giờ ông gặp được. Các con ông không có thì giờ « giao-thiệp » xuống với ông. Mỗi lần muốn gặp mặt con, ông lại phải nêu tiền ra. Không họ đã

chẳng về.

Thành thử là cha của ba đứa con mà thui thủi như người trên không chẳng dưới không rễ ở một mình trong cái nhà rộng thênh thang thế này.

Sau một trận ốm kịch-liệt ông mới nhận thấy cái lẽ nó làm cho ông điêu-đứng. Bao giờ chả thế, kẻ gian-ác đến thế nào, chả có lúc hối-quá. Ông vụt tỉnh, gia đình ông sở-dĩ có ngày hôm nay là vì ông đã chểnh-mảng nó, chểnh-mảng cái phần « lòng » của nó. Chạy theo con bò vàng, ông đánh rơi thõm gia-đình vào cái vũng bùn, mà khi thỏa cái túi quay nhìn lại các con, chỉ rặt một giống dầu trâu, mặt ngựa. Con giai nghiện, lấy vợ có đầu, con gái một năm một đời chồng. Tiếng tăm lừng tỉnh. À, bây giờ ông đứng trần mặt ra với thực-cảnh, ông mới rõ câu « Vi phú bất nhân ». Chữ phú đây ông đã đánh đổi cả một đời ông để mà được. Được trong vũng máu của những người đã bị ông làm cho khuynh gia bại sản, làm cho thất cơ lơ vận.

Báo oán, ông biết rồi, đồng tiền nó báo

con ông. Đồng tiền nằm trong tủ kết nó rầy rụa kêu thương như đám cô-hồn kêu thương ở ngã ba Tuần Vường. Và nó rủ nhau rút hết những chất lành trong mạch máu của con gái ông, biến chúng nó thành lũ ma sắc-dục.

Cho nên ông sai Quân đi tìm các con về, tìm về để ông dạy bảo một vài lời để hàn-gắn lại cái lỗ thủng trong lòng chúng. Ông đã nghĩ đến chỗ các con ông không về nên đã phải bảo là gọi về chia gia-tài.

Gia-tài, gia-tài, cái tiếng ghê-khiếp ấy ông đã phải nghe hàng trăm lần, nghe với tất cả những hậm-hực của những cái mặt bần ối là bần, tởm ối là tởm.

Quân ra đến cửa, ông còn dặn với :

— Nhớ bảo chúng nó là tôi đã khỏi rồi. Và nếu chúng nó có hỏi bảo tôi không giận gì chúng nó cả.

Quân đi thẳng xuống đào Bích. Không thấy Hữu, y lại quay lên tìm Phong để hỏi tin tức, gặp Phong, Quân hỏi ngay

— Ông có gặp cậu Hữu đâu không?

Phong thản-nhiên đáp :

— Không.

Vẻ lãnh-đạm của Phong, khiến Quân phải gặng hỏi :

— Cậu Hữu có năng lại đây không hở ông ?

Phong đánh diêm châm thuốc, rồi đáp suôi

— Không, đã tháng nay không gặp.

Quân lại hỏi :

— Bây giờ tìm cậu ấy ở đâu được.

Vẻ mặt hãn khoăn của Quân, gợi tò-mò của Phong, chàng hỏi :

— Có việc gì cần lắm không ?

— Thưa ông, cần, cần lắm, ông tôi sai đi tìm cậu ấy về để nhận gia-tài.

Phong giật mình hỏi lại.

— Chia gia-tài à ?

— Vâng.

Phong mỉm cười chua chát :

— Thế ông Hàn đã khỏi chưa ?

— Ông tôi khỏi rồi.

— Thế có cho tìm các cô ấy không ?

— Có.

Suy nghĩ một lát, Phong bảo :

— Độ này lâu lắm anh ấy có lại đây đâu.

Quân nhanh nhẩu :

Hay ở lì trên cô Bích. Xong lại tiếp ngay

— Nhưng tôi vừa ở đằng ấy về, các cô ấy bảo đã lâu cậu Hữu cũng không lại đấy.

Rồi bàn thân :

— Quái, đến đằng cô Bích cũng không biết đi đâu thì lạ thật.

Phong ném cuốn thuốc :

— Đằng ấy họ bảo thế nào ?

— Họ chỉ bảo lâu lắm cậu ấy không lại.

— Bác có gặp cô Bích không ?

— Có.

— Cô ấy bảo gì ?

— Cô ấy không vồn vã như mọi khi, chỉ bảo cậu Hữu không có ở đây, thế thôi. Tôi chắc lại có chuyện gì xích mích ở đằng ấy chứ chẳng khỏi. Vì cô Bích đã

gặp tôi vài bận, nếu có cô ấy không dấu.

Phong gật gù :

— Bác nói đúng đấy. Anh ấy cũng đến tháng nay có về Bích nữa đâu. Hai người giận nhau rồi.

— Sao thế hở ông ?

Phong mỉm cười :

— Biết được chuyện họ với nhau.

Quân tần ngần

— Chết thế thì làm thế nào mà tìm cậu ấy được bây giờ.

Mãi mãi Phong mới bảo

— Tôi mách nhé nghe đâu cậu ấy lên Đồng-Mỏ thì phải.

Làm bộ suy nghĩ Quân hỏi :

— Cậu ấy lên Đồng Mỏ làm gì ?

— Lên đánh bạc, lên gỡ, độ này thua to. Có vài vạn bạc, nhẵn cả rồi. Và bình như cũng không về đâng có Bích nữa đâu.

Quân chào Phong rồi tất tưởi ra.

Quân bỏi thăm một vài nơi nữa, biết đích xác Hữu ở Đồng-Mỏ bèn mò lên. Vừa đi ở gờ xuống. Quân đã được nghe bọn ba bốn người mặc quần áo tây nói chuyện :

Canh hôm qua to nhỉ, cái anh chồng trông oải tỳ sà lai Hanoi thua ngót vạn cơ mà.

Chột dạ Quân nghĩ đến Hữu. Nhưng chỉ nghĩ thế thôi, Quân lại tự chữa sự lầm của mình

— Sòng bạc thiếu gì người ở Hanoi lên đây, có mà thiếu giống.

Quân vào sòng nhìn đám đông đang sát phạt không thấy Hữu, y lại đi. Bỗng gặp một người khách mình-hương có hàm răng vàng đỏ ối, ra dáng làm ở sòng, Quân bèn hỏi :

— Chú có biết me-sừ Hữu không ? Mấy hôm nay có lên đây không ?

Chú khách cười khẩy

— Pit, pit cái gì, hền

Phắt-vong, Quân lại đi. Y thấy một bọn bốn năm người đứng lố nhố ở phía cạnh một cái hàng nước, trông có vẻ sòn bạc Y bèn lại. Nắm lấy một ông béo phịch Y hỏi :

— Thưa ông, ông có biết ông Hữu ?

Ông béo phịch, nhìn Quân một lượt từ đầu đến chân rồi sừng sộ :

— Hỏi Hữu làm gì ?

Quân vừa mừng vừa chột dạ :

— Tôi là người nhà, ở Hanoi lên...

Bỗng ông béo phịch cười

— À, người nhà thằng ở Hanoi lên

Rồi quay nói với các bạn

— Người nhà thằng Hữu đem tiền lên cho nó gỡ các loa ạ.

Rồi lại hỏi vào mặt Quân

— Bác lên tìm nó về hay đem tiền lên cho nó gỡ.

Quân đoán Hữu thua to nên họ mới nói thế, bèn hỏi

— Cậu ấy thua thế cơ à ?

Ông béo phịch cười khẩy

— Có mấy, mười nghìn hai vạn thôi.

Và quay nó với các bạn

— Trường-Nam cu Hàn Trạch tiêu bao giờ cho hết tiền.

Rồi bảo Quân

— Hữu nó nằm trên nhà chú Pun ấy. Cứ ra bỏi thăm đến nhà chú Pun thì thấy nó.

Quản lay lay Hữu :

— Cậu, cậu.

Gọi đến mười lăm phút, Hữu mới mở mắt. Thấy Quản, Hữu ngờ mình đang chiêm bao. Chàng mở to mắt, nhìn trông trọc

— Quản dãy ư ?

— Vâng !

— Kia lên đây bao giờ ?

— Tôi vừa mới lên.

— Lên làm gì ?

— Lên tìm cậu.

— Tìm tôi ?

— Vâng ông sai đi tìm cậu.

— Thầy tôi bảo đi tìm ?

— Vâng.

— Việc gì thế ?

Muốn yên lòng Hữu, Quản nói ngay :

— Việc lành, việc lốt.

Hữu vuốn vai :

— Chắc ông cụ lại mệt nặng chứ gì ?

Quân nói một cach nghiêm-trang :

Cụ khỏi rồi, cụ sai tôi đi tìm cậu và các cô ấy về để chia gia-tài.

Câu chia gia tài làm cho Hữu trở mặt bật hẳn giọng :

— Chia gia tài. Thật không ?

— Thật chứ.

Hữu như cái giây cót đứt, bung ra :

— Thế đã tìm thấy chúng nó chưa ?

Quân chậm rãi :

— Chưa, ông mới bảo tôi hôm qua. Tôi hỏi thăm mãi mới biết tin cậu ở đây.

Bỗng Hữu sin mặt

— Hỏi những ai ?

— Tôi hỏi đăng cô Bích, và lại nhà ông Phong.

Một tiếng nó gắt gỏng bật ra khỏi cổ họng Hữu.

— Những đứa khốn nạn ấy, hỏi chúng nó làm gì.

Quân ngạc nhiên về chỗ Hữu gọi Bích và Phong những cái tên như thế. Không dễ cho Quân phải hỏi, Hữu nói ngay

— Tôi mà có súng tôi bắn cho chúng nó tan xác ra rồi.

Nói xong chàng vung tay

— Phen này rồi chúng nó xem. Chúng nó là những đứa khốn nạn, là những đồ khốn nạn.

— ? ! ?

— Con Bích nó dám ăn cắp tiền của tôi cho thằng Phong. Hai đứa nó thông-gian với nhau. Tôi bắt được quả tang.

Quân há hốc mồm

— Lại có thể thế được.

Hữu vỗ tay, dậm chân :

— Chúng nó tư-thông với nhau. Con Bích lấy của tôi bốn mươi cái giấy một trăm cho thằng Phong.

— Cậu có trinh mật thám?

— Trinh gì, nó chối đi chứ.

— Sao cậu biết ?

— Tôi bắt được quả tang nó trò chuyện với nhau ở Sinh-lợi.

Quân nghĩ một lúc, rồi chặc lưỡi.

— Ả; thảm nào tôi hỏi ông Phong, ông ấy nói thế nào ấy ?

— Bác xem, tôi ăn ở với thằng Phong thế mà nó nỡ phản tôi. Cả cái sở sà-phòng của nó bây giờ là tiền tôi. Nó trước kia một đồng xu không có, bây giờ chễm trệ xe nhà.

Rút điếu xì gà ở túi trên, Hữu đánh diêm, rồi tiếp :

— Còn cái con Bích, nó đểu giả thế thì thôi, đi tằng tịu với thằng Phong nghe nó dỗ ngon dỗ ngọt lừa lúc tôi ngủ lấy bớt nghìn cho thằng Phong.

Rồi dơ tay lên giời như đe :

— Phen này chúng nó biết tôi. Chúng nó có mà lên đằng giời. Vì tức bị con khốn nạn, thằng khốn nạn nó giở trò khốn nạn,

tôi mới dám ra đánh bạc. Ngót tháng nay thua mấy vạn đồng rồi.

Và suýt xoa:

— Số mất tiền, không tức chúng nó, đời nào tôi đánh bạc. Hôm qua đen nhất, thua ngót vạn bạc.

Quân lắc đầu ái-ngại:

— Cậu phải nghĩ lại mới được. Chơi bời với những người ấy làm gì.

Hữu cười nhạt

— Bác bảo ai biết đâu chúng nó mặt người dạ chó thế.

Và chán ngán:

— Không trách người ta bảo mèo mả gà đồng thì đúng thật. Ra ở đời các cụ đã nói không sai. Tôi không ngờ cái con Biên lại có thể yên thắng Phong được.

Biên bắt nhân tình với Phong và đã có lần lấy kín của Hữu hồn mười tờ [illegible] mỗi trăm cho Phong. Họ tính lập cơ đồ với nhau, giai tử chiếng, gái giang-hồ, họ đùm bọc nhau. Cái nạn bạn và vợ, mặc dầu là vợ cô đầu, đã làm cho Hữu thất-

vọng Chàng tìm đến sòng bạc để trút sự bực rọc. Không ngờ cái họa nọ kéo cả họa kia. « Khi ái-tình (?) đã đi, thì mọi cái đều là hư-vô », mấy vạn bạc của chàng cũng theo với sự bực rọc trút xuống chiếu bạc.

Trước mặt con giai và hai con gái, ông Hàn nói với một giọng hằn học

— Tôi không ngờ các người lại ăn ở với tôi như thế. Tôi ốm, các người bỏ tôi đi, không trông nom gì đến. Giá tôi có chết cũng thôi chứ gì.

Rồi ông nghẹn ngào

— Các người lúc nào cũng chỉ lăm le định xâu xé của cải của tôi. Thôi được, tôi cũng cho. Các người không biết rằng tôi bây giờ chán của rồi. Đây rồi tôi để cho mà tiêu, tiêu cho chán, tôi sợ không có sức.

Hữu sốt ruột vì cha nói dông giài hỏi ngay :

— Bao giờ thầy chia cho chúng con ?

Ông Hàn cười nhạt :

— Lúc nào thong thả thì chia. Tôi đã bảo tôi cho là tôi cho. Sao anh cứ làm như đòi nợ tôi.

— Thì lúc nào thầy chia thầy bằng nói có được không ?

Nhìn con trông trọc, ông Hàn phát gắt :

— Nghĩa là anh tiếc cái thì giờ anh về đấy chứ gì. Nghĩa là nếu chưa chia cho anh, thì đừng gọi anh về chứ gì.

Rồi trỏ vào tận mặt con :

— Giá không có đồng tiền của tôi, chắc anh chẳng về cái nhà này làm gì. Hừ, thế ra anh chỉ về đây khi nào đồng tiền có thắng thúc anh.

Hữu đáp giọng một :

— Con bây giờ nhớn rồi, không còn bé bỏng gì nữa. Con cũng đã đến tuổi được quyền có tiền rồi.

Ông Hàn cười gằn, ông nói một câu như búa giáng vào đầu Hữu :

Anh bảo anh có quyền tiêu tiền, thế

ngộ tôi không có tiền, cái quyền ấy anh ấy ở đâu. Sao anh không làm lấy cái quyền ấy có được không.

Xấu-bồ vì bị sỉ-vả, Hữu vùng cãi:

— Con không cần biết gì hơn là con có quyền tiêu tiền, mặc dầu là tiền ở đâu, của ai.

Ông Hàn tộn ruột, bị nghe những lời khiêu khích, ông bèn rỉa:

— Thế còn có quyền ăn cắp thì ở đâu sao anh cũng có.

Rồi nổi giận, giận vì cái bộ mặt căng ra như mặt trống bịt da của Hữu, ông Hàn, sồ vào con:

— Nếu tôi cũng nghĩ đến quyền thì tôi bỏ tù anh vì lừa của tôi hai vạn bạc hàng. Mày! Đồ khốn nạn.

Rồi ông hằng máu, sồ vào mặt Hữu mà hét:

— Tao không cho mày nữa đấy. Mày đi mà kiện.

Hữu dơ tay ngăn:

Ông Hàn thở dốc, lại chỉ vào mặt Hữu:

— Quyền ả, quyền à, quyền ăn cắp, quyền khốn nạn, quyền ỷ-lại.

Máu ông như sôi lên sung sục, ông đơ cao tay tát Hữu.

Hữu lúc ấy đứng ở cửa sổ, vội nghiêng mình sang một bên, thì tay ông Hàn đã xuyên qua mặt kính, vì đà mạnh quá. Hằng tiết ông vung tay để đánh con, mảnh kính « dạo » một cái xé thịt ông. Vậy quá ông đứng được vài giây, rồi choáng váng ông ngã gục xuống sàn.

Sửu và Tuyên chạy lại ôm cha khóc rưng rức. Hữu lúc ấy đã chạy ra khỏi cầu thang.

Nhà thương của Bác-sĩ Vinh. Ông Nam-Hương vừa đi vừa hỏi :

— Thế nào, con bảo thế nào ? Liệu chừng có thể cứu được không con ?

Bác-sĩ Vinh :

— Máu ra nhiều quá thầy ạ. Khó lòng

Ông Nam-Hương mặt rầu rầu :

— Tội nghiệp.

Cửa mở, bác-sĩ Vinh dẫn ông Nam Hương đến buồng ông Hàn nằm.

Ông Nam-Hương lại gần, lúc ấy ông Hàn chỉ còn thoi thóp. Mắt ông khẽ mở Ông Nam-Hương đứng cạnh chỉ tay vào mặt bảo :

— Bác còn nhận ra tôi không ?

Ông Hàn nhích đầu, gật.

Rồi một phút sau mắt ông mở to, ông nhìn ông Nam Hương rồi lại từ từ nhắm lại; Hai giòng nước chảy xuống đầy má.

HẾT

IMP. THUY-KY - HANOÏ